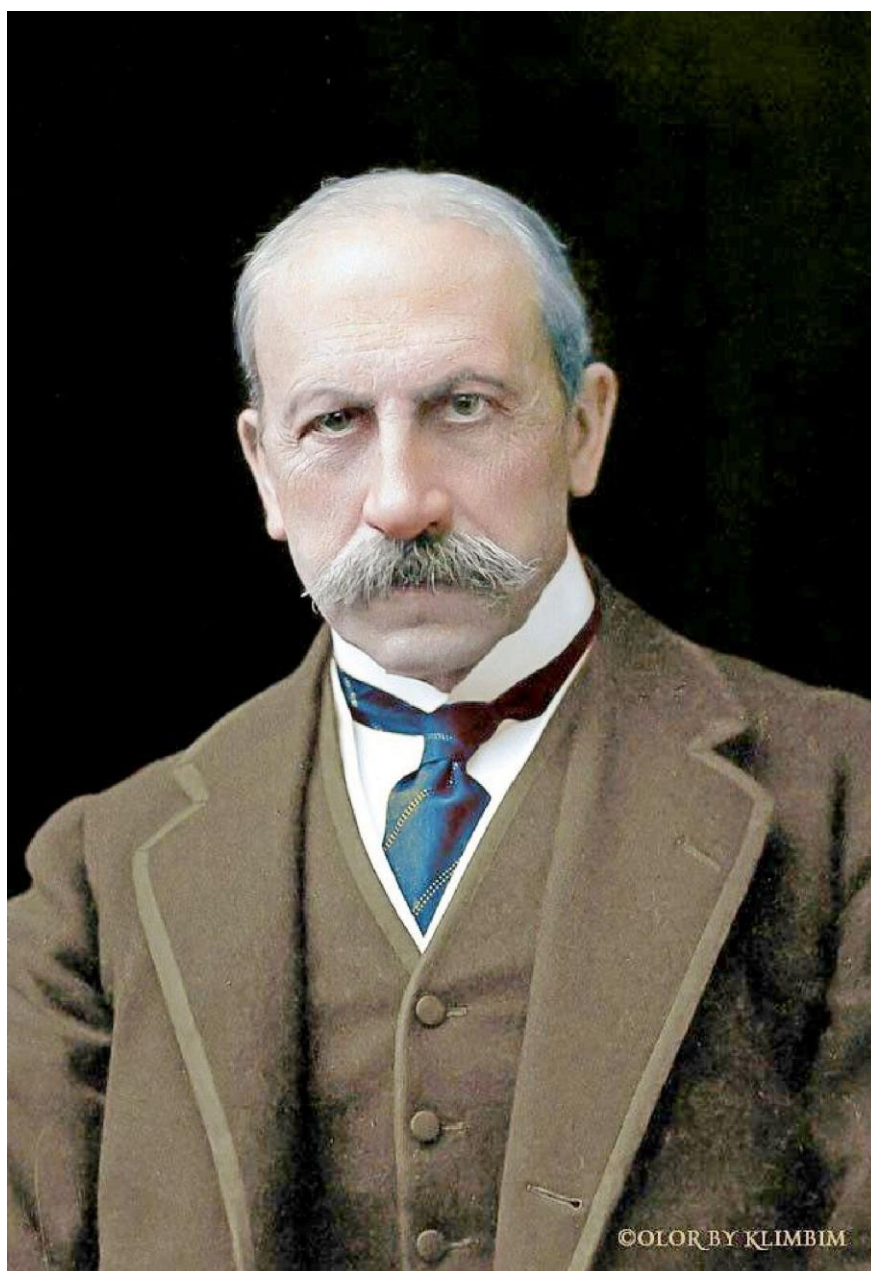

ВТОРАТА ВОЙНА НА ЛОРД МИЛНЪР
Тайното общество „Роудс-Милнър“, произходът на
Първата световна война и началото на
НОВИЯ СВЕТОВЕН РЕД

автор Джон П. Кафърки
2013.

превод Ж. Войников

*Lord Milner's Second War: The Rhodes-Milner Secret Society; The origin of World War I;
And the start of the NEW WORLD ORDER
John P. Cafferky, 2013.*

Посвещавам на Джордж Оруел в знак на признателност за „1984“ и на Бриджит в знак на благодарност за непоколебимата ѝ подкрепа!

Съдържание

Втората война на лорд Милнър. Забележителна книга за събитията довели до	
Първата световна война, <i>автор Андреас Браухер</i> – 4	
Въведение – 7	
Глава I. Тайното общество на Сесил Родс – 12	
Глава II. Първата война на Милнър – 24	
Глава III. Аритметиката на Милнър – 33	
Глава IV. Изоставената „блестяща изолация“ – 43	
Глава V. Заговорът в Релугас – 54	
Глава VI. Тайните военни преговори – 61	
Глава VII. Халдейн и британските експедиционни сили – 67	
Глава VIII. Генерал, сър Хенри Уилсън – 72	
Глава IX. Създаването на австроунгарската заплаха – 85	
Глава X. Изстрелите в Сараево – 102	
Глава XI. Грей не отговаря – 121	
Глава XIII. Мобилизацията – 144	
Глава XIV. Втората война на лорд Милнър – 159	
Епилог. Новият световен ред – 167	
Използвана литература – 170	
Послеслов. Каква е групата Билдерберг и с какво се занимава. Контролира ли света – 175	

Втората война на лорд Милнър. Забележителна книга за събитията довели до Първата световна война

Андреас Брахер¹, Кеймбридж (САЩ)

Andreas Bracher, Cambridge (USA), *The Present Age* Vol. 1 / No. 4 / July 2015

„...Историята не може да бъде фалшифицирана в дългосрочен план, легендите няма да устоят пред научните изследвания, тъмната мрежа ще бъде извадена на светло и ще бъде разкъсана, независимо колко изкусно и фино е била изтъкана.“

С тези обнадеждаващи думи швейцарският историк Якоб Рухти завършва своето изследване на събитията при избухването на Първата световна война през 1917 г. Рухти, използвайки документите, публикувани от различните воюващи страни по това време, и се опитва да докаже, че демонстрираното от британското правителство миролюбие и безкористното посредничество в дните преди избухването на войната, всъщност е била маска, зад която решаващите фигури, крият желанието си да разпалят война и непоколебимата си враждебност към Германия.²

Някой може да се съмнява дали събитията са се развили така, както доказва изследването на Рухти, но 100-годишнината от избухването на Първата световна война през 2014 г. донесе някои забележителни публикации, които потвърждават изводите на Рухти. Една от тях е книгата на Джон П. Кафърки с малко сензационното и дълго заглавие *„Втората война на лорд Милнър. Тайното общество на Родс-Милнър, произходът на Първата световна война и началото на Новия световен ред“*.³

В книгата на Кафърки, Първата световна война е резултат от интригите на клика британски политици, които от около 1902 г. работят за изолирането на Германия в международната система, за създаването на антигермански съюз и за подготовката на този съюз за бъдеща война с Германския Райх.

Тази политика се провежда в рамките на британското правителство от някои членове на кабинета, които в продължение на цяло десетилетие лъжат и заблуждават останалите членове на кабинета и британската общественост, за истинската същност и последици от тази политика. Политиката им е подкрепена от по-голямата част от печатта, който целенасочено и методично създава все по-нетърпима антигерманска атмосфера във Великобритания и в Европа като цяло. Особено важен фактор в това отношение

¹ Андреас Брахер е роден през 1959 г. в Щутгарт, историк, автор и публицист. Публикува много статии на исторически или актуални политически и културни теми, предимно в списанието „Der Euroräer“ (издавано в Базел). Като автор, редактор или преводач публикува няколко книги в издателство „Perseus“ в Базел, които разглеждат историята на последните 150 години: падането на Хабсбургската монархия, Първата световна война, световна политика на САЩ, националсоциализма и др. подобни теми. В трудовете си се стремят да бъде „стриктен“, но изследва и представя исторически модели на събитията, които рядко се срещат в академичната история. Живее 10 години в САЩ, изследвайки историята на тази страна. Там е създател на списанието „The Present Age“ (Съвременна епоха). <https://www.dreigliederung.de/profile/andreas-bracher>

² Jacob Ruchti, „Zur Geschichte des Kriegausbruchs – nach den amtlichen Akten der königlichen großbritannischen Regierung“, in: Jacob Ruchti, Helmuth von Moltke, *Der Ausbruch des Ersten Weltkriegs*. Basel: Perseus 2001, pp. 39-80, цитата и от стр. 80. Публикацията на Рухти първоначално се появява през 1917 г.; Рудолф Щайнер я оценява високо и през април 1917 г. публикува рецензия за труда на Рухти в германски вестник. (Днес в GA Vol. 24)

³ Книгата няма официален издател; издадена е от самия автор. Това е показателна и разочароваща подробност, за днешното състояние на издателското дело. (б. пр. има се предвид тихата цензура, за неудобни по съдържание трудове). Книгата може да бъде закупена чрез Amazon, б. пр.: но се открива свободно в интернет-пространството, откъдето съм я намерил и превел с помощта на интернет-преводачи (Google, Yandex, DeepL).

е вестник „Таймс“, тогава най-влиятелният вестник във Великобритания, който подби-
ра европейските си кореспонденти според, приемането на тази антигерманска линия.

Реконструкцията на събитията по време на кризата от юли 1914 г., която предста-
вя авторът, изглежда особено интересна. Атенатът в Сараево е заговор, организиран от
лидера на сръбското военно разузнаване, полковник Апис, но ръководен от руското
посолство в Белград. Убийството е има за цел да провокира Австро-Унгария към ан-
тисръбски действия, за да предизвика европейска война. Според логичните съображе-
ния на автора и представените доказателства, управляващите в Париж и Лондон са знае-
ли за това предварително. Трябва да се предизвика война на Балканите, защото Русия е
най-слабото звено в Тройната Антанта и трябва да се намери сценарий за предизвиква-
не на война, който да включи Русия директно, а не само като член на съюза.

В същото време авторът доказва, че Русия може да стигне до война, само ако е си-
гурна в подкрепата на Франция, а Франция ще воюва, само ако е напълно сигурна във
военната подкрепа на Великобритания. Така че, британската политика се превръща в
решаващият фактор в Юлската криза и Кафърки я анализира по един много интересен
начин.

На фона на британската политика в десетилетието преди 1914 г. Кафърки вижда
сянката на лорд Милнър, бившият британски върховен комисар в Южна Африка, който
е нещо като „сивия кардинал“ на британския задкулисен елита изповядващ агресивния
британски империализъм. Заглавието говори за „втората война“ на Милнър; „първата“
се отнася до Бурската война от 1899-1902 г., една много жестока война, която Милнър
започва като върховен комисар, защото решава, че тя е жизненоважна за Британската
империя.

Фокусарайки се върху личността на Милнър, Кафърки се позовава, на изследва-
нията на Карол Куигли, професор в университета Джорджтаун, САЩ („Англоамери-
канският управляващ елит“ и „Трагедия и надежда. История на нашето време“).

В книгата си Кафърки доказва, че основните групи, свързани с антигерманската
политика преди Първата световна война, са либералните империалисти (Аскуит, Грей и
Халдейн), служителите във външното министерство (Хардинг, Кроу и Николсън) и
Двора (Едуард VII и лорд Ешър), както и консерваторите с техния лидер Артур Балфур.
Всички те са свързани с Милнър и споделят неговите възгледи. Авторът не е в състоя-
ние да докаже много убедително, че Милнър е наистина решаващата фигура, опреде-
ляща тази политика⁴, но всъщност това не е важно. Кафърки доказва убедително, че
политиката, основана на коварни интриги, се превръща във водещата английска външ-
на политика в десетилетието преди Първата световна война.

Авторът е използвал широк набор от публикувани изследвания, материали, соб-
рници с документи, но не се е ровил пряко в архивите.⁵

Книгата не е написана като сензационна конспиративна теория⁶, а като подробно
проучване на съответните политически събития. Без да налага на читателя своето мнє-
ние, авторът разчита на убедителна аргументация в своите интерпретации.

Не е случайно, че е написана от човек извън академичните исторически среди. Тя
показва независимост на духа, което е трудно да се постигне или поддържа в академич-

⁴ Не може да се докаже убедително поради съмият характер на неговите действие – задкулисни, тайни, конспиративни, почти няма документи, решенията се вземат устно и на неформални частни срещи, но други автори, като Куигли и съвремените Джим Макгрегър и Джери Дохърти, предоставят много повече доказателства и го доказват. (б. пр.).

⁵ Достъпът до там не е така лесен и не се дава на всеки. (б. пр.).

⁶ Подобни „конспиративни теории“ за илюминатите, масоните, заговорът на евреите, протоко-
лите на сионските мъдрци, новия световен ред и пр. са любима тема на разни фолк-хистъри автори,
но книгата на Кафърки, няма нищо общо с този род псевдонаучна литература и е написъл напълно се-
риозно историческо изследване, логически подредено и убедително аргументирано. (б. пр.).

ния свят. Като цяло, Кафърки е много по-близо до истината, отколкото, например, позитивното проучване на Кристофър Кларк „Лунатици“.

Кафърки има три академични степени от Тринити Колидж в Дъблин и днес преподава математика в училище в Торонто, Канада.⁷ Той посвещава книгата си на Джордж Оруел „в знак на признателност за 1984“.

За да дам представа за книгата, цитирам един пасаж от разказа на Кафърки за поведението на Великобритания по време на Мароканската криза от 1911 г.:

Когато се опитваме да уловим нишката на разговорите между Никълсън и Кроу във Форин офис, виждаме една антигерманска истерия. Техните постоянни атаки срещу Германия, без да правят ни най-малко усилие да разберат германската позиция, правят впечатление на читателя. Тези двама господата пренебрегват крещящото анексиране на Мароко (от техните френски приятели), а след това крещят за германската заплаха, за да оправдаят съучастието си в това анексиране, въпреки тържественото задължение на Великобритания да поддържа суверенитета на тази държава. Кое е почтено и кое е подло, просто не съществуват като морални понятия в съзнанието на Никълсън и Кроу. Те постоянно оправдават крайностите на британските съюзници, колкото и ирационални да са техните аргументи. По време на Юлската криза през 1914 г. Никълсън и Кроу довеждат това отношение до логичното му заключение и безрезервно се ангажират с Франция и Русия, което показва, че те умишлено възприемат антигерманската си истерия, за да оправдаят антигерманската си политика“.⁸

Много от казаното тук напомня за поведението на Запада спрямо Русия по време на кризата в Украйна. Това, ако не друго, може да оправдае тезата за приемственост, включена в заглавието на Кафърки, в което той намежда за Първата световна война като начало на нов световен ред – днешния световен ред.

⁷ Преди това е работил като инженер-геолог в мините Аниео Ийгъл, Жутел, северозападен Квебек. Страстен любител е на науката, философията, историята. Това е третата му книга. Първите две, са на друга тематика. Първата „*Evolution's Hand. Searching for the Creator in Contemporary Science*“, 1997 (Ръката на еволюцията. Търсене на Създателя в съвременната наука) разглежда проблемите на еволюцията в светлината на опита му като геолог с ахейските скали в северна Канада. Втората „*Scandal & betrayal. Shackleton and the Irish crown jewels*“, Collins Press, U.S. 2002, (Скандал и предателство. Шакълтън и ирландските кралски регалии) в съавторство с Кевин Ханафин, разследва мистериозното им изчезване през 1907 г., което е представено в документален филм. Според авторите, кражбата на регалиите е извършена от заговор на юнионистите, за да предизвикат свалянето от власт на либералното правителство на Х. Кембъл-Банерман, а след това регалиите са били тайно върнати на кралското семейство. И третата е представената на читателя. (б. пр.).

⁸ John P. Cafferky, *Lord Milner's Second War. The Rhodes-Milner Secret Society, the Origin of World War I and the Start of the New World Order*. 2013, стр. 138 в английския оригинал.

Въведение

Основано в Англия тайно общество „Роудс-Милнър“ (Групата на Милнър), се съюзява с президента на Франция Поанкаре и посланика на Русия в Париж – Изволски, за да провокират едно от най-печално известните събития на XX век – Първата световна война от 1914 до 1918 г.

Като краен резултат, с действията си Изволски унищожава царска Русия; Поанкаре вкарва 1,5 млна свои сънародници в гроба (заради две гранични области); но победата е за Групата на Милнър, която се превръща в тайна организация от империалисти и финансисти с огромно влияние в световните дела.

Основният източник за тайното общество „Роудс-Милнър“ са трудовете на Карол Куигли, професор от Джорджтаун. Той е написал две книги, „Трагедия и надежда“ и „Англо-американският естаблишмънт“⁹, в които разкрива съществуването на това тайно общество, частично разкрива дейността му, и огромното влияние, което упражнява.

В първия си труд той казва: „Съществува от цяло поколение международна англофилска мрежа... Знам за дейността ѝ, защото я изучавам в продължение на 20 години и ми беше разрешено в продължение на 2 години, в началото на 60-те години, да разглеждам нейните документи и секретни записи. Не изпитвам отвращение към нея, или към повечето от нейните методи. Възразявал съм, както в миналото, така и сега, срещу някои от нейните политики... но като цяло основното ми различие с тях е, че тя желае да остане неизвестна, и аз смятам, че ролята ѝ в историята е достатъчно значима, за да остане неизвестна.“¹⁰

В по-късната си работа „Англо-американският естаблишмънт“ Куигли разглежда английската страна на организацията и прави следните заключения за тайното общество на Роудс-Милнър: „Тези мъже организираха тайно общество (през 1891 г.), което в продължение на повече от 50 години ще бъде една от най-важните сили във формулирането и изпълнението на британската имперска и външна политика“¹¹. „...„Силата и влиянието на групата Роудс-Милнър в британските имперски дела и във външната политика от 1889 г. насам, въпреки, че не са широко признати, трудно могат да бъдат преувеличени.“¹² ... „Всяко усилие да се напише изследване за влиянието, упражнявано от групата на Милнър във външните работи в периода между двете световни войни, ще изисква и пълно пренаписване на историята на този период.“¹³

Куигли твърди, че е чел тайните документи на тази организация. Твърдението му не оставя място за съмнение: или го отхвърляме като чудак, или го проверяваме спрямо историческите данни.

Написах този труд, за да проверя твърденията на Куигли, че мощното тайно общество упражнява огромно политическо и финансово влияние в Западния свят, като изследвам ролята, която групата Роудс-Милнър е изиграла в предизвикването на Първата световна война.

⁹ *Управляващ елит. Книгата е преведена на бълг. език.*

¹⁰ Quigley, Carroll. *Tragedy and Hope: A History Of The World In Our Time*. New York, Macmillan, 1966. 959.

¹¹ Quigley, Carroll. *The Anglo-American Establishment*. San Pedro, California: G.S.G & Associates Inc., 1981., 3

¹² *Tragedy And Hope: A History Of The World In Own Time*, 133.

¹³ *The Anglo-American Establishment*. 227.

Концентрирам се върху Първата световна война, защото тя е едновременно определящото събитие на XX век и изключително богата на документални доказателства.

Моят труд използва разкритията, намеците и фините указатели на Куигли, за да очертае как тайното общество Роудс-Милнър, под ръководството на лорд Милнър, е насърчило започването на Първата световна война. Това е казус в областта на конспиративната теория, в който документирам началото на тайното общество Роудс-Милнър, което продължава като Групата на Милнър преди и по време на Първата световна война, което от своя страна се развива в англо-американския управляващ елит (естаблишмънт) след Първата световна война и което накрая узрява като Новия световен ред и Групата Билдерберг в нашето време.

Ако ти, читателю, приемеш доказателствата и аргументите, представени в моя труд, ще разбереш с много по-голяма достоверност, непосредствената заплаха от тоталитаризъм, породен от Новия световен ред и Групата Билдерберг.

Използвам термина тоталитаризъм не в смисъла на сталинизъм, а в смисъла на „Големия брат“ на Оруел, абсолютен тоталитаризъм. Легитимните тайни политически начинания нямат нищо общо с конспирацията. Нашето общество позволява съществуването на тайното сдружаване на лица и групи, които желаят да влияят на изборите и правителствените политики.

Не всички тайни начинания са конспирации, но всички конспирации по своята същност са тайни и неизменно тайно нарушават правилата и законите на обществото.

За да достигнат стандарта на конспирация, целите и средствата, използвани за постигането на тези цели, трябва да преминат либерално очертана граница на това, което едно съвременно общество ще толерира. Следователно, повечето тайни начинания не се доближават до стандарта за конспирация, защото това, което се опитват да постигнат, не преминава тази изключително важна граница на толерантност.

Конспирацията предполага нарушаване на правилата и в повечето случаи предполага крещящо нарушаване на правилата.

Академичните историци възразяват срещу тайните организации и теориите за конспирацията, защото тези организации не отварят архивите си за проверка. Професионалният историк твърди, че не може да се прави история без документи. Липсата на документи представлява сериозно предизвикателство, но игнорирането на евентуален заговор не решава нито самия заговор, нито проблема със събирането на доказателства. Игнорирането на заговора не премахва проблемите, които са предполагали съществуването му, и това е фаталната слабост в презрението на академика.

Въпреки това, теоретиците на конспирацията трябва да представят надеждна стратегия, за да компенсират липсата на документи, и тук академичният историк има право. Трудността да се запази в тайна една конспирация варира пропорционално на нейния мащаб, така че колкото по-голяма е конспирацията, толкова по-вероятно е тя да бъде разкрита.

Но на определен етап притежавайки възможността, конспираторите могат да контролират историята и в духа на Самюъл Бътлър „Бог не може да промени миналото, но историците могат“, те могат да прокарат тяхната версия на събитията, която да бъде приета от официалната академична история.

Никой голям заговор не може да остане в тайна, ако конспираторите не могат да контролират писането на историята. Следователно, тайното общество на Роудс-Милнър е имало възможност да редактира историческите документи, за да прикрие ролята си и да популяризира своята версия на събитията. Ако историята е била редактирана, трябва да има случаи, когато официалната версия на събитията не съответства на историческите факти.

Историците не могат да променят реакциите на хората, въввлечени в събитията. Независимо дали великите исторически събития просто увличат хората след себе си, или някои значими личности предизвикват велики исторически събития, и всеки замесен човек преживява тези събития в непосредствения момент, без да знае предварително какво ще се случи. Следователно, ако историята е била редактирана, хората, въввлечени в някои събития, трябва да проявяват неподходящо поведение, емоции и реакции, когато се гледат през призмата на официалната история.

При редактираните събития може да се покаже несъответствие между историческите разкази и действителните събития. Несъответствието между фактите и разказите за дадено събитие е достатъчно доказателство за историческо редактиране, а редактирането доказва съществуването на редактор.

Следователно, несъответствието се превръща в критерий или стандарт за доказване на съществуването на конспирация. След като конспирацията е разкрита, може да се започне с преразглеждането на историческия запис на събитията. В настоящия случай, ако мога да докажа конспирация, историята на XX век ще изисква голямо преразглеждане.

Моето виждане за събитията е следният: В 1-та глава представям обществото Роудс-Милнър, като очертавам как е възникнало и представям философията на Сесил Роудс, архитектът на организацията.

Във 2-та глава, лорд Милнър отива в Южна Африка като британски върховен комисар и провокира Южноафриканската война, известна още като Бурската война. Тази глава доказва, че тайното общество е имало капацитета и волята да планира и да започне войната. Не всички тайни общества имат предприемчивостта, арогантността и дързостта да започват войни, затова въпросното тайно общество вече се откроява от останалите.

В 3-та глава разглеждам политиката на „изгорената земя“, при която британските войници унищожават всяка ферма в Трансваал и Оранжевата свободна държава. Представям и скандалните концентрационни лагери, в които загиват 27 000 холандскоезични (бурски) жени и деца. Ако младата британка, Емили Хобхаус, не беше разкрила високата смъртност в лагерите, броят на жертвите щеше да бъде много по-висок. Тук осветявам тъмната страна на характера на Милнър, съществена характеристика за човек, обвинен в подбуждане на втора война, в която ще загинат милиони. В тази глава представям и трима либерални империалисти – Хърбърт Аскуит, Ричард Халдейн и сър Едуард Грей. Халдейн и Грей принадлежат към тайното общество на „Роудс-Милнър“ и от 1906 г. нататък изпълняват политиката на Групата за разпалване на европейска война. Сър Едуард Грей, член на известната аристократична английска фамилия Грей, е един от тримата членове на фамилията, които принадлежали към това тайно общество. Неговият братовчед граф Грей също участва в основаването на тайното общество и допринася за започването на Бурската война.

По-младият братовчед, лорд Халифакс (б. пр. външен министър в правителството на Невил Чембърлейн), насърчава в междувоенните години, политиката на умиротворяване, която позволява на Хитлер да ремилитаризира Рейнската област и да присъедини Австрия, което пося семената на Втората световна война.

Сър Едуард Грей има огромен принос за въвличането на Великобритания в Първата световна война от 1914 до 1918 г. Изобщо фамилията Грей заслужава отделно изчерпателно проучване. Тъй като въвлича Великобритания във войната, сър Едуард Грей е централният герой в моята история, но той е и обект на изключителни противоречия.

Англо-американските академични историци изобразяват сър Едуард като честен, издигнат, достоен, миролюбив, почтен човек, твърде честен и почтен, за да се занимава с политика. Но образът на Грей от англо-американските учебници никога не е същест-

увал, а във връзка с принципа му „независимо дали моята страна е права или не“, ранните изследователи на събитията, създадоха този образ на почтения човек, за да обяснят поведението му по време на Юлската криза от 1914 г. Не мога обаче да си обясня защо съвременните учени се съгласяват с академичната измама за характера на Грей, при това явна измама. Характерът на сър Едуард Грей съответства изцяло на „Принца“ на Макиавели.

Грей разделя личния си морал, в който поведението му е безупречно, от обществения си морал, в който „целта оправдава средствата“ и ръководи поведението му. За да прокара провоенната си политика, Грей лъже, мами и прикрива истината, когато сметне за необходимо, през осемте и половина години, преди избухването на Първата световна война. Трудно е да се намерят случаи, когато Грей откровено разкрива истината за британската външна политика пред колегите си от кабинета, парламента или пред британската общественост. Виждам сър Едуард Грей като изцяло макиавелистка фигура и не успях да открия образът на честния човек на англо-американската историческа литература. По-склонен съм да мисля за Грей и Милнър като за хора без съвест, които наистина са плашещи личности.

В 8-ма глава предлагам алтернативата, на представения образ на Грей от англо-американските историци, като миролюбив, хуманен, цивилизован, честен, почтен, принципен британски джентълмен. Като политик Грей се радвана почти безусловно доверие от своите приятели, колеги в парламента и от британската общественост. Не е преувеличено да се твърди, че съвременниците му, се доверяват безрезервно и че той е най-доверен британски политик. Въпреки това, използването на доверието дадено от съвременниците, не доказва нито честност, нито чест.

Бърни Мейдоф се е радвал на пълното доверие на своите инвеститори, но е измамник и инвеститорите му са сгрешили много, като му се доверили.¹⁴ По същия начин англо-американските историци трудно правят разлика между това да ти се доверяват, и да си достоен за доверие, защото бъркат доверието на което Грей се е радвал от своите съвременници, с това че не е бил достоен за оказване на доверие. (б. пр. те не допускат, че Грей умишлено е злоупотребявал с това доверие за да извършва машинациите си).

През декември 1905 г. либералите идват на власт и Грей става министър на външните работи, а приятелят му Ричард Халдейн става военен министър. В рамките на седмици след назначаването си, Грей разрешава тайни военни преговори с французите. По-късно Халдейн създава силите за бързо реагиране на британската армия, Британските експедиционни сили (BEF / БИС), за да отговори на военните нужди, произтичащи от тайните военни преговори. Французите искат британците да се мобилизират толкова бързо, колкото германската и френската армия.

Проблемът за англо-американските академични историци е, че сър Едуард Грей никога не разкрива тайните преговори пред парламента и едва по време на Агадирската

¹⁴ Американски еврей, създател на най-голямата финансова пирамида в света, която се сгромоляса в Ню Йорк в разгара на световната финансова криза през ноември-декември 2008 г. Бивш председател е на съвета на директорите на фондовата борса NASDAQ. „Инвестиционната компания“ на Мейдоф натрупва средства, като обещава много висок дивидент, без да ги инвестира в каквито и да било активи. На първите „инвеститори“ се изплаща „дивидент“ от постъпленията от новите участници в схемата, и се разчита на непрекъснат приток на инвеститори. Според обвинението общата сума, с която финансовата пирамида привлича многобройните си клиенти, възлиза на 64,8 млрд. долара. Сред инвеститорите от цял свят са големи европейски и азиатски банки, както и известни частни лица. Сред жертвите на Мейдоф са най-голямата италианска банка Уникредит (101 млн. долара) и японската Номура (303 млн.), френският финансов гигант БНП Париба с 464 млн. долара. и т.н., а някои частни клиенти са инвестирали във фирмите на Мейдоф 107 млн. долара. Сред пострадалите се оказват и много благотворителни фондации, еврейски организации, както и знаменитости като режисьорът Стивън Спилбърг и милиардерът издател Морт Цукерман. На 29 юни 2009 г. Бърнард Мейдоф получава присъда от 150 г. Умира в затвора на 14 април 2021 г., на 82 години.

криза през 1911 г. той уведомява кабинета. Още по-фрапантно е, че сър Едуард никога не информира колегите си от кабинета, за влиянието на тези тайни разговори върху британската външна политика.

Ако политик заблуди нацията, това не е изненадващо. За съжаление, ние сме свикнали да очакваме подобно поведение от нашите политици; въпреки че то никога не може да се тълкува като честно поведение. Ако политик заблуди парламента, инцидентът е по-сериозен и обезпокоителен. Ако политик заблуди кабинета, има много сериозен проблем. Британската система на управление възлага изпълнителната власт на колектива от министри, които съставляват кабинета. Грей е част от управляващия екип, но упорито укрива критичната информация от колегите си.

Забележително е, че англо-американските историци не третираят това укриване като доказателство за неговата нечестност, те просто признават лошото му поведение, без да преоценяват неговата „фундаментална честност и почтеност“.

Когато Халдейн представя на кабинета предложенията си за Британските експедиционни сили (БИС), той предоставя много часове в обсъждане на ролята на БИС в защитата на Индия, но никога не споменава предвидената им роля в континенталната война. Грей участва в тези дискусии и оставя колегите си от кабинета да си губят времето и да обсъждат несъществуващ външнополитически проблем, докато той крие от тях външната си политика, която изисква създаването на БИС. Въпреки това, англо-американските историци го смятат за честен и принципен човек.

10-та глава оспорва англо-американската версия за убийството на ерцхерцог Франц Фердинанд в Сараево – искрата която разпали пожара. В тази глава изграждам аргументите си за непоследователност в историческия запис, който завършвам в 11-та глава. Англо-американските историци твърдят, че сръбските националисти са убили австрийския ерцхерцог, а австрийците са използвали убийството като претекст за нападение срещу Сърбия. Твърдя, че никой сръбски националист с всичкия си разум никога не би извършил на своя глава това убийство.

За да се докаже конспирацията, трябва да се докаже непоследователността: действията и реакциите на сръбските националисти, замесени в убийството на Франц Фердинанд, не съответстват на англо-американската версия на събитията. Можем да обясним сръбските действия и реакции, само ако предположим, че Русия предварително е одобрила заговора. Но Русия се нуждае от предварителната френска гаранция, преди да разреши убийството, а Франция се нуждаела от предварителна британска гаранция, следователно изводът е, че всички отговорни елементи и в трите правителства са знаели предварително за подготвяното убийство на ерцхерцога.

Този извод ни помага да разгледаме поведението на сър Едуард Грей, през първите 25 дни от Юлската криза. Заключение в 10-та глава, че Великобритания е одобрила атентата, изисква сър Едуард Грей да се държи и да действа в съответствие с това одобрение. Грей се представя отлично, като скрива сериозността на кризата от кабинета, подмамва Германия да поеме необратимите рискове от войната и позволява на Австро-Унгария да повярва в нереалистичната британска неутралност. Поведението на Грей е съвместимо с желанието му за война и несъвместимо с желанието му за мир.

Ако групата на Родс-Милнър е подпомогнала избухването на Първата световна война, трябва да потърсим влиянието им в историята на XX век. Групата на Милнър процъфтява след Първата световна война. Те създават Чатъм Хаус (Кралски институт за международни отношения), доминират в британското външно министерство, създават Съвета за външни отношения в Ню Йорк, доминират в държавния департамент и министерството на финансите на САЩ и оказват огромно влияние върху световната икономика чрез частните банки, които контролират Федералният резерв на САЩ. След

Втората световна война центърът на дейността се премества в Ню Йорк и Вашингтон, като ролята на британските банкери намалява.

Това е тревожна история, защото групата иска все повече власт, но ѝ липсва капка съвест. Те са решителни, но решителни да правят какво? Убеден съм, че американците се заблуждават, ако мислят, че екстремистите от Близкия изток или мюсюлманите са им врагове: няма външна заплаха, врагът е вътре.

Глава I. Тайното общество на Сесил Родс

Сесил Родс олицетворява британския империализъм в Южна Африка. Роден е през 1853 г. в Хертфордшир, Англия. Ранните му години не дават никакви признаци за съдбата му. В академично отношение той проявява скромни способности, но въпреки това силно желае да получи образование в Оксфорд. Той проявява малък интерес към жените, незаинтересованост, която произтича от детството му, но за разлика от това, той поддържа дълготрайни приятелства с мъже.¹⁵ Роудс се чувства отчужден от семейството си, и в по-късните си години, решава да не оставя нищо от огромното си богатство, на роднините си.

През 1870 г. той е един невзрачен младеж, дошъл при брат си Хърбърт в Южна Африка, който тук отглежда памук.

Братята Роудс пристигат в Южна Африка по време на диамантената треска в Кимбърли. През 1871 г. и двамата се отказват от отглеждането на памук, и се захващат с проучване и добив на диаманти. Година по-късно, здравето на Сесил Роудс се влошава, и развива сърдечна недостатъчност.¹⁶ Тази среща със смъртта превръща Роудс от обикновен в необикновен човек.

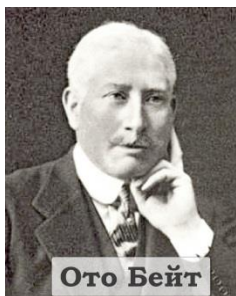

С. Роудс като младеж

Сесил Роудс

От 1871 до 1886 г. Роудс постепенно печели контрол над диамантените находища в Кимбърли, след това учи в Оксфорд и влиза в политиката в Кейпската британска колония. По това време се запозна с Алфред Бейт, безспорен експерт по диамантите в Южна Африка. Бейт произхожда от богато и изискано европейско еврейско семейство, което му дава достъп до важни европейски финансови институции, и особено до фамилията Ротшилд.

Ото Бейт

Въпреки че Бейт първоначално е партньор с Юлиус Вернер, той и Роудс стават и остават верни съдружници. По въпроса за финансите, Бейт има доминиращата роля, по политическите въпроси, водещ е Роудс.

Братът на Бейт, Ото, има видима роля в тайното общество Роудс-Милнър, след смъртта на брат си, и смъртта на Роудс.

Алфред Бейт

Роудс натрупва първото си състояние в диамантените мини Кимбърли в Южна Африка. Той използва огромното си богатство, за да осъществи мечтите си, а трябва да знаем, че Роудс има планове в колосален мащаб.

¹⁵ Съществуват и твърдения че е бил хомосексуалист, но това не е доказано. (б. пр.).

¹⁶ Сесил Роудс боледува от тежка форма на астма, която е причина и за сърдечната недостатъчност. (б. пр.).

Той посвещава много години, за да овладее диамантения монопол върху компанията „Ди Бирс“ (De Beers)¹⁷, и докато е зает с това, анализира поведението на британския империализъм. Изводът му е че това поведение е много пасивно.

Той осъзнава, че лондонските политици се стремят към империализъм но на ниска цена, което води до липса на решителност и визия. И Роудс решава, че Британската империя се нуждае от спасител.

Докато трупа богатството си в Кимбърли, той иска да продължи образованието си в Оксфорд, тъй като елитът учи там.¹⁸ Тук попада под влиянието на Уинууд Рийд и трудът му „Мъченичеството на човека“, книга, която той определя като зловеща, но която „ме направи това, което съм“.¹⁹

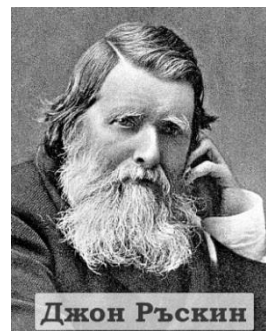
Рийд разширява Дарвиновата теория и я прилага в социалните науки с цел да внесе научна строгост в социологията и историята. С пламенността на научен екзорсизм Рийд отхвърля религиозните идеи като цяло и идеите за задгробния живот в частност, замествайки ролята на божествеността в усъвършенстването на човешкото състояние с фундаменталната социално-дарвинистка аксиома, че еволюцията води до „съвършенство“.

Докато усвоява дарвинизма на Рийд, Роудс попада под влиянието на Джон Ръскин, харизматичния британски империалист. Ръскин насърчава Великобритания да

„завземе всяко парче плодородна пустош, на което може да стъпи“, за да „ускори мощта си по суша и море“.²⁰

Ръскин и Рийд убеждават Роудс, че непознаваемият Бог е предопределил еволюцията, като път към човешкото съвършенство. Човешката история показва дарвинисткият възход на англосаксонската раса, която е предопределена за световно господство. Роудс решава, че е призван от

съдбата, да ускори триумфа на Британската империя, вяра, което се превръща в негова квазирелигия (т.е. лъжерелигия, псевдорелигия, от латински *quasi* – псевдо).

След като влиза в масонската ложа на 2 юни 1877 г., Роудс преживя нещо подобно на религиозно обръщане, което го подтиква да напише своите изповеди. Той написва своето „Верую“ (1877 г.): „Често човек се пита кое е най-важното благо в живота; за един това е щастливият брак, за друг – голямото богатство, и докато всеки се хваща за своята идея, той работи за осъществяването ѝ до края на живота си. Размишлявайки върху същия въпрос, стигнах до извода, че искам да бъда полезен на страната си... В днешно време се ограничава броя на децата и се раждат наполовина по-малко, отколкото могат да се родят, заради липсата на земя, която да обитават. Ако бяхме запазили Америка до този момент, там щяха да живеят много милиони англичани. Твърдя, че ние сме най-добрата раса в света и че колкото по-голяма част от света обитаваме, ще е толкова по-добре е за човечеството изобщо. Само си представете в онези територии, които в момента са населени с най-презрените човешки същества, каква промяна ще настъпи, ако бъдат поставени под англосаксонско влия-

¹⁷ Южноафриканско-британска корпорация, за добив, обработка и търговия с естествени диаманти, и производство на синтетични диаманти за промишлени цели. Компанията е основана през 1888 г. от британския бизнесмен Сесил Роудс, като основните инвеститори са лондонската банка NM Rothschild & Sons и южноафриканският диамантен магнат Алфред Бейт. (б. пр.).

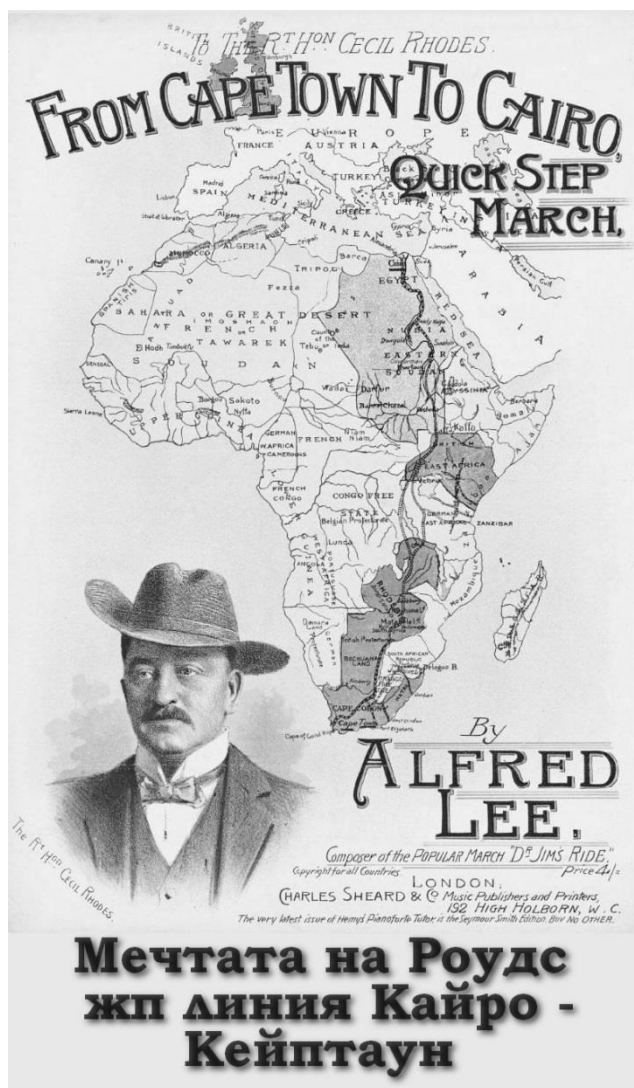
¹⁸ Flint, John. Cecil Rhodes. Toronto, Little, Brown and Company, 1974. Print. 23.

¹⁹ Cecil Rhodes. 24.

²⁰ Cecil Rhodes. 28.

ние... Твърдя, че всеки акър, добавен към нашата територия, означава в бъдеще още един акър обитаван от английската раса, който иначе, няма да се появи на бял свят. Затова, усвояването на по-голямата част от света под наше управление, просто ще означава край на всички войни... Имайки тези идеи, какъв план бихме могли да измислим, за да постигнем тази цел?

Като се вгледам в историята и прочета историята на йезуитите, виждам как-

во са могли да направят въпреки лошата си кауза и бих казал, водени от лоши водачи. В днешно време ставам член на масонския орден. Виждам богатството и властта, които притежават, и влиянието което имат. Размишлявам върху церемониите им и се чудя как голяма част от хората могат да се посветят на това, което изглежда като най-нелепите и абсурдни и безцелни ритуали. Идеята, която израства пред очите ми, като мъдра воля, започна да се оформя в план. Защо да не сформираме тайно общество с една-единствена цел – поддържането на Британската империя и подчиняването на целия нецивилизован свят под британско управление, за възстановяване на британската власт над САЩ, за да направим англосаксонската раса единна империя... Африка все още чака да бъде завладяна, и наш дълг е да я завладеем. Наш дълг е да се възползваме от всяка възможност за придобиване на повече територия и трябва да държим тази идея постоянно пред очите си, че повече територия означава просто повече представители на англосаксонската раса, повече от най-добрата, най-човешката, най-почтената раса, която светът притежава. Какъв прекрасен принос ще бъде

ако се прокара такъв план за едно тайно общество, което не е открито и признато, но ще работи тайно за тази цел... Общество, което ще има членове във всяка част на Британската империя, работещи с една цел и една идея...²¹

„Веруюто“ на Роудс предоставя ценен поглед към неговата психика. Той иска англо-американска световна хегемония. Неговият стремеж за расова чистота, расово превъзходство и расово възпроизводство може да стресне всеки човек. Но Роудс не само се придържа към тези расистки идеали, а ги превръща в лична религия.

Той смесва ранното си християнско възпитание (баща му е пастор) с по-късното масонство, за да създаде псевдорелигиозен култ, посветен на възвисяването на Британската империя и англосаксонската раса. Идеите на Роудс съчетават социален дарвини-

²¹ Cecil Rhodes. 248-252.

зъм, расизъм и мегаломания, и за нещастие на човечеството, той притежава решителността и магнетизма, за да вдъхне живот и осъществи мечтата си.

През 1886 г. Роудс предприема големите си ходове. Най-накрая се преборва за контрола над диамантените мини, подпомогнат от парите на Ротшилд, което е уредено от Бейт. През 1890 г. Роудс, най-накрая успява да убеди бурите в Кейп да го подкрепят. С тяхна подкрепа той става премиер на Кейп²².

В началото Роудс не осъзнава, че златните находища в Трансваал съдържат огромни златни залежи, затова се отдръпва, докато бившите му конкуренти, и приятелите му от Кимбърли, включително Бейт, закупват най-добрите участъци. В крайна сметка Роудс се премества в Йоханесбург с най-новата си компания, „Голдфийлдс“ (Златни полета)²³, и въпреки закъснението, успява да създаде състояние, по-голямо от това, натрупано от монополния му контрол върху „Де Бирс“. Докато конкурентите му се борят за богатства, Роудс крои планове за разширяване на Британската империя, в посока

към земите, обхващащи днешни Замбия и Зимбабве. За да постигне целта си, той създава чартърна компания. Тези компании представляват полунезависими организации, овластени от британското правителство да експлоатират, развиват и управляват територии, над които британската корона все още не е установила юрисдикцията си. Компанията контролира и облагала с данъци своята територия без финансова субсидия от Лондон, но правителството влияе

върху дейността ѝ, като назначава джентълмени от висшето общество в борда на директорите. Тези джентълмени директори осигуряват пряката комуникация между правителството и компанията. Като правило, чартърната компания отделя малка част от ресурса си за търговски начинания, а по-голямата част е предназначена за имперски цели. Чартърните компании помагат на правителството да постига своите имперски цели, защото действат извън надзора на парламента и не струват нищо на правителството. Парламентът се ограничава до обхвата на имперските авантюри на правителството, но чартърните компании действат бързо и поемат рискове, защото са отговорни само пред своите акционери, които инвестират водени от имперските си настроения. Компанията се ръководи от неписаното правило, че ако всичко върви добре, правителството официално ще признае нейните начинания, докато ако предприятието се обърка, правителството официално ще отхвърли дейността ѝ.

Чартърната компания първоначално не струва нищо на данъкоплатеца, но по-късно правителството поема отговорностите и дълговете на компанията. По това време обаче над въпросната територия неизменно се развява британското знаме.

През 1888 г. Роудс подкупва ирландската партия като предварителна тактика в преследването на своята цел. Ирландците не са лоялни към нито една от двете големи английски партии (консерватори и либерали); следователно те могат да създадат огромни трудности и да задават неудобни въпроси в парламента.

²² Колонията Кейп или Капската колония със столица Кейптаун (Капцад) е най-рано завладяната територия на бурите, където британците са управляващият етнос, но живеят съвместно с бурско мнозинство. (б. пр.).

²³ Компанията „Златните полета на Южна Африка“ е основана през 1887 г. от Сесил Роудс и Чарлз Ръд, за да управлява интересите си за добив на злато в Уитватерсранд. (б. пр.).

Роудс неутрализира ирландската заплаха с дарение от 10 000 паунда.²⁴ Докато се „грижи за ирландците“, то посещава секретаря по колониите, който не е познавал дотогава и го събрква с имперския секретар за Южна Африка.

Без да осъзнава грешката си Роудс, препоръчва повторното назначаване на сър Херкулес Робинсън за върховен комисар. Когато секретарят по колониите (лорд Кнутсфорд) най-накрая научава самоличността на посетителя си, става подозрителен както към Роудс, така и към Робинсън, подозрение, което се затвърждава, когато изтича новината, че Роудс е направил голямо дърение за ирландската партия, организация, анатемосана от Юнионистите (партия отделила се от либералите). Така секретарят по колониите заменя Робинсън със сър Хенри Лох.

На 27 юни 1888 г. Роудс съставя третият вариант на завещанието си, в което оставя богатството си на лорд Ротшилд (братовчед на лорд Роузбери). В придружителното писмо Роудс завещава на Ротшилд да създаде обществото на избраните: „вземете устава на йезуитите, и само заменете думата „християнска религия“ с „Британска империя“.

В 1888 г. Ротшилд и Роудс се познават много добре. Следователно може да се заключи, че най-видният лондонски banker се е съгласил да управлява завещанието според инструкциите на Роудс.²⁵

В този труд, политиките получават най-голямо внимание, но нека читателят знае, че банкерите, които ги подкрепят, като лорд Ротшилд и Дж. П. Морган, мразят публичността, действат енергично и задкулисно.

Роудс се завръща в Лондон през 1889 г., за да лобира за създаването на своя чартърна компания, и получава голяма подкрепа от лорд Ротшилд. Династията Ротшилд винаги е имало праволинейно и практично отношение към деловите въпроси, но лорд Ротшилд възприема сериозно имперската идея на Роудс за чартърната компания, въпреки че тези компании обикновено не носят големи преки печалба. Ротшилд, братовчед му лорд Роузбъри, и сър Херкулес Робинсън отварят широко врати за начинанието на Роудс. Робинсън току-що се е завърнал в Англия.

С един много любопитен обрат Роудс печели и благоразположението на министъра на колониите, след злополучната им среща от предходната година. Роудс има влияние върху елита на британското общество, но остава неясно как е получил това влияние през 1889 г. Влиятелните му приятели помагат, властите бързо да му разрешат и одобрят чартърната компания. Той представя на правителството амбициозен план за превземане на територията, която по-късно става известна като Родезия²⁶, а сега е Зимбабве и Замбия, развитие на територията, изграждане на железопътни линии до Замбези и експлоатация на природните залежи.

Секретарят по колониите подкрепя плана, а премиерът лорд Солсбъри насърчава Роудс да вземе толкова земя на север от Капската колония, колкото иска, правата на местните африканци нямат никакво значение за техните обсъждания.²⁷

Следвайки обичайната практика с чартърните компании, Солсбъри постановява квота от висшето общество за пожизнени членове на борда на директорите. Изненадващо, Роудс не среща затруднения да изпълни исканията му. Той убеждава херцог Джеймс Хамилтън Аберкъм да приеме председателството и убеждава херцога Файф

²⁴ Cecil Rhodes. 102-103.

²⁵ Не е изненадващо, че е трудно да се открие какво всъщност е казал Ротшилд за неговия начин на действие. Виж Flint. John, Cecil Rhodes, Toronto, Little, Brown and Company, 1974, стр. 92-93 за някои дискусии относно вариантите на завещанието.

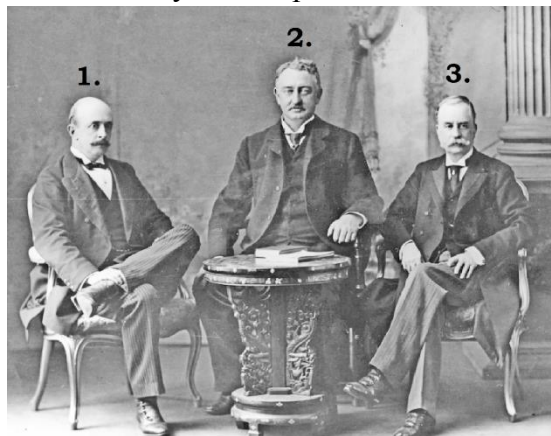
²⁶ На името на Роудс.

²⁷ Cecil Rhodes. 110.

(зет на принца на Уелс), сър Хорас Фаркуар и Алберт Грей да се присъединят към борда.

Способността му да набира хора от британското висше общество, близко до принца на Уелс (бъдещият Едуард VII), предполага посредничеството на влиятелни приятели.

Остава неясно защо бъдещият лорд Грей се превръща от възмутен критик на Роудс, в един от най-пламенните му съдружници. Спечелването на Алберт Грей му помага да съгласува интересите на тайното си общество с тези на фамилията Грей. Това,

1. граф Алберт Грей
2. Сесил Роудс
3. Херцог Дж. Аберкъм

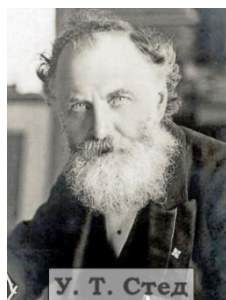
което историкът Марлоу казва за Алберт Грей, е вярно за всички Грей, включително лорд Халифакс и сър Едуард Грей: „Грей беше... един от онези мъже в английския обществен живот, които... постигнаха непоклонима репутация за честност и коректност в отношенията си.“²⁸ Основна цел на моя труд е да „разклатя“ репутацията на сър Едуард Грей за честност и коректност в отношенията си.

Роудс постига целта си на 29 октомври 1889 г., когато кралица Виктория предоставя хартата за Британската южноафриканска компания.

Влизайки в конфликт е с местните жители, нахлувайки на колониално португалска територия, водейки пълномащабна война с

местното племе матабеле²⁹, Роудс и неговата имперска компания завладяват територията. Компанията не изплаща дивиденди през първите 33 години от дейността си. Въпреки това, тя привлича хиляди инвеститори в първите и всички следващи емисии на акции, инвеститорите, мотивирани от патриотизъм, въодушевени от разговорите за империята, са завладени от империализма на Роудс.

До 1890 г. постиженията на Роудс му спечелват място сред по-изключителните мъже в историята. Той управлява Кейптаун като министър-председател; ръководи делата на Британската южноафриканска компания, която създава по-късно държава, носеща неговото име; той основа и управляваше делата на „Голдфийлдс“ в Трансваал и управляваше диамантения монопол „Де Бирс“ което го прави един от свръхбогатите в света и му осигурява достъпа и уважението на британското висше общество.

У. Т. Стив

В Южна Африка Роудс влага богатството си в бъдещият фонд на своето тайно общество; в Лондон той създава вътрешното ядро на организацията си, „Обществото на избраните“.

Първоначално вербува У. Т. Стив, един от най-видните журналисти на своето време. Стив работи в „Pall Mall Gazette“ и през 1890 г. с парите на Роудс създава ново списание, „Review of Reviews“.

През 1891 г. Роудс съставя четвъртият вариант на завещанието си, в което завещава на Стив и Ротшилд да управляват имуществото му. Роудс изпраща инструкции на Стив през есента на 1891 г., в които насърчава „създаването на тайно общество“, което

лорд Ешър

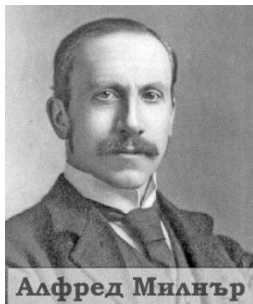
²⁸ Marlowe, John. Cecil Rhodes: The Anatomy of Empire. London, Paul Elek, 1972. Print. 122

²⁹ Тази война е известна като първото бойно кръщение на картечницата „Максим“, използвана от хората на Роудс срещу въоръжените с копия и стрели негри. (б. пр.).

„постепенно ще погълне богатството на света“. Той обобщава инструкциите си с три основни елемента, третият от които е „изземването на необходимото богатство“.³⁰

Последната точка по-горе заслужава внимание. Роудс не е смятал личното си богатство за достатъчно, за да финансира тайното общество, затова те е трябвало да „изземат“ необходимото богатство. Приживе, за Роудс най-голямото „изземване на богатство“ става с анексирането на Трансваал, което включва златните находища около Йоханесбург, и анексирането е вдъхновено от него самия.

Към края на 1891 г. „Обществото на избраните“ на Роудс се състои от него самия, Стив Реджиналд Брет (известен като лорд Ешър, сивият кардинал на предвоенната политика), Артур Балфър (племенник и политически наследник на лорд Солсбъри и по-скоро почетен член), Алберт Грей (който донася влиянието на семейство Грей в Групата и вербува братовчедите му Едуард Ууд,

Алфред Милнър

по-късно лорд Халифакс и сър Едуард Грей, британски външен министър 1906-1916), лорд Селбърн (зет на лорд Солсбъри) и, разбира се, Алфред Милнър.

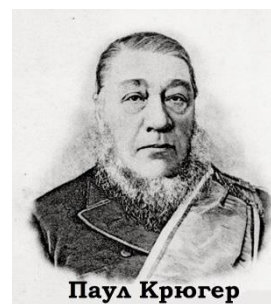
През 1891 г. Стив е наследник на Роудс. Тайното общество на Роудс се различава от своите викториански аналози по необичайното единство и лоялност на тримата най-способни членове на вътрешното ядро – Роудс, Милнър и Брет (лорд Ешър).

Тези тримата са напълно отдадени на имперската мечта на Роудс. В началните си години Групата процъфтява благодарение на способността на Роудс да мисли и мечтае в колосален мащаб, както и на неговата хъс и находчивост да осъществи тази мечта. Той осигурява на обществото финансиране за постигане на целите му, но по-важното е, че Роудс не задушава растежа му. Той страда от сърдечно заболяване и перспективата за ранната смърт го подтиква да избере свой наследник. Това извънредно обстоятелство позволява на визионерския гений на Роудс да се слее безпроблемно с практичния гений на Милнър.

След като става премиер на Капската колония, Роудс задейства грандиозната си стратегия за имперска експанзия и посвещава цялата си власт и престиж на формирането на Южноафриканската федерация. Първо трябва да създаде митнически съюз между Трансваал и Капската колония, за да започне федерализирането на Южна Африка. Отново и отново Роудс се съветва с Крюгер, президента на Трансваал; отново и отново Крюгер отхвърля тези предложения.

Разочарован, Роудс се опитва да обгради Трансваал. Той може да откаже на Крюгер достъп до морето през Кейптаун и Натал, но не може да спре Крюгер да построи железопътна връзка до португалския залив Делагоа.

За да завърши обкръжението, Роудс убеждава британското правителство да купи залива Делагоа. През цялата 1894 г. Роудс претърпява поредица от неуспехи, които в крайна сметка водят до крайни мерки.

Паул Крюгер

Сърцето му продължавало да го предупреждава, че трябва да побърза. Въпреки че е само на 41 години, той изглеждал стар и вероятно се чувства много по-възрастен, отколкото изглежда. През май, точно когато Крюгер завършва железопътната си линия до залива Делагоа, британското правителство отговоря, че не е успяло да купи залива и обкръжението на Крюгер от Роудс се е проваля.

³⁰ Cecil Rhodes: *The Anatomy of Empire*. 210-211.

През септември той получава мрачни технически доклади за перспективите за добив в Родезия, което само увеличават стратегическата стойност на златните находища в Трансваал.

Той прави последен опит да убеди Крюгер да сключи митнически съюз с Кейп, но Крюгер отхвърля предложението, и подкрепя проекта за железопътната връзка до залива Делагоа за сметка на линията до Кейп и прави всичко обратно на предлагания митнически съюз.

Отчаян, Роудс иска да използва недоволните миньори емигранти (утлендъри³¹) в Йоханесбург, минната столица на Трансваал. След като установява връзка с тях в Йоханесбург, той и неговият помощник, д-р Стар Джеймсън, изготвят план за сваляне на Крюгер.³² Държавният преврат на Роудс-Джеймсън трябва да протече по следния начин:

- от мината на Роудс „Де Бирс“ ще се внася контрабандно пушки и други оръжия в Йоханесбург, където те щеше да бъдат укрити в компанията му „Голдфилдс“

- утлендърите в Йоханесбург, снабдени с пари от Бейт и Роудс, ще се разбунтуват.

- Джеймсън с отряд от полицаи, разположен на границата на протектората Бечуаналенд (съвр. Ботсуана) с Трансваал, ще се отправи към Йоханесбург. Пристигането на „професионалистите“ на Джеймсън ще гарантира, че въстанието ще се задържи след първите няколко дни.

- Британският върховен комисар ще пътува незабавно до Претория и ще „посредничи“ в спора.

- Като самопровъзгласил се посредник в спора, британският върховен комисар ще постанови, че кризата може да бъде решена само чрез плебисцит на всички възрастни мъже, живеещи в Трансваал.

Роудс и Джеймсън вярват, че британците превъзхождат числено другите етнически групи в Трансваал и те ще гласуват за република под британско знаме, но не непременно за британска колония.

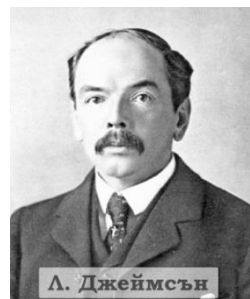
- Ако Крюгер се предаде, Роудс може да организира безкръвен преврат в Южна Африка.

Въпреки това, е малко вероятно Крюгер да се предаде, защото той е упорит човек, отдаден на независимостта на африканерите (бурите).

Оттук нататък, последният етап от плана на Роудс предвижда британското правителство да се намеси с войски и да анексира Трансваал.

Въпреки че планът на Роудс много прилича на плана, разработен по-рано от върховния комисар Лох³³, последната точка отличава двата плана.

През предходните четири години Роудс се сблъсква с Крюгер достатъчно често, за да знае, че старецът никога няма да предаде народа си под британско господство. И все пак Роудс заблуждава утлендърите, обещавайки им подкрепа за бунта, очаквайки, че успехът ще зависи от намесата на имперските войски. Имперската намеса означава имперска анексия.

Роудс преценя, че може само да обедини утлендерите в бунт, за да осигури вътрешна реформа, а не имперска анексия. Тази фина стратегия води до конфликт с Върховния комисар, който настоява за директно анексиране. Роудс решава спора, като урежда отстраняването на Лох. Той също така се нуждае от прехвърлянето на протектората Бечуаналенд на компанията му, така че Джеймсън да може да изпрати хората си на границата. Но

³¹ Чужденец, от холандския бурски език.

³² Marais J., S., *The Fall of Kruger's Republic*. Oxford, Clarendon Press, 1961. Print 61.

³³ *The Fall of Kruger's Republic*. 61.

Джеймсън има нужда от професионалисти, и Роудс трябва да убеди полицията на Бечуаленд да се включи в подкрепа на компанията му.

През 1894 г. Роудс и Джеймсън отиват в Лондон, за да преговарят с колониалната служба за прехвърлянето на протектората Бечуаленд, но получават само уверения за бъдещото му прехвърляне. Докато е в Лондон, Роудс се договаря с директорите на компанията да увеличи броя на полицейските (въоръжените) сили на самата компания. Подпомаган от Лорд Роузбъри, той убеждава Лорд Рипън да отзове Лох и да назначи отново Сър Херкулес Робинсън.

Роузбъри и Рипън считат преназначаването на Робинсън за толкова деликатно, че го пазят в държавна тайна и го представят на кабинета и парламента само като свършен факт. Очаквайки тежки атаки от високопоставени либерали като Харкорт и старши юнионисти като Джоузеф Чембърлейн, правителството на Роузбъри пада на 25 юни 1894 г. и Солсбъри се връща на власт, като назначава Джоузеф Чембърлейн за главен секретар на колониалната служба. Чембърлейн е надарен оратор, и олицетворява напористия, властен и конфликтен политик. Натрупал е състояние от производство на винтове и на 38-годишна възраст изявява политическите си амбиции.

Избран за кмет на Бирмингам, Чембърлейн изгражда политическата си база и репутация, като модернизира и реформира администрацията на града. Избран е в Камарата на общините и само след четири години получава покана от Гладстон да се присъедини към кабинета. През следващите години той показва убедителни лидерски качества, поставяйки претенцията да наследи Гладстон като либерален лидер. Но вместо това, се скарва с Гладстон за ирландското самоуправление и в крайна сметка се присъединява към консерваторите на Солсбъри.

През 1888 г. Чембърлейн насърчава имперската политика, различна от колониалната политика в Южна Африка. Поглеждайки към Трансваал през 1889 г., Чембърлейн пита: „Коя ще бъде доминиращата сила в Южна Африка?“³⁴ Когато избира колониалната служба през 1895 г., Чембърлейн се заема да отговори на този въпрос.

Роудс отправя предложенията си към Чембърлейн на 9 юли 1895 г. и през следващите няколко месеца се ангажира да организира бунта в полза на британското знаме.

Чембърлейн в замяна съдейства за прехвърлянето на протектората Бечуаленд. Събитията се движат бързо.

На 20 декември, Чембърлейн предлага на Роудс да побързат поради предстоящи проблеми във Венецуела.³⁵

Съответно Роудс трябва да организира бунта за и под британския флаг. Сътрудниците му (Ейб / Абрахам Бейли) отиват в Йоханесбург, за да агитират бунтовниците, че бунтът трябва да бъде в полза на Британската империя, т.е. превръщането на тази територия в колония. Но заговорът в Йоханесбург се разпада. Всички неанглийски произход уитлендъри не са съгласни, да попадат под властта на Британската империя, а и много английски уитлендъри искат само реформиран Трансваал, но не под британско управление.

Настояването на Чембърлейн незабавно да издигне британския флаг над Трансваал, на практика проваля бунта на Роудс.

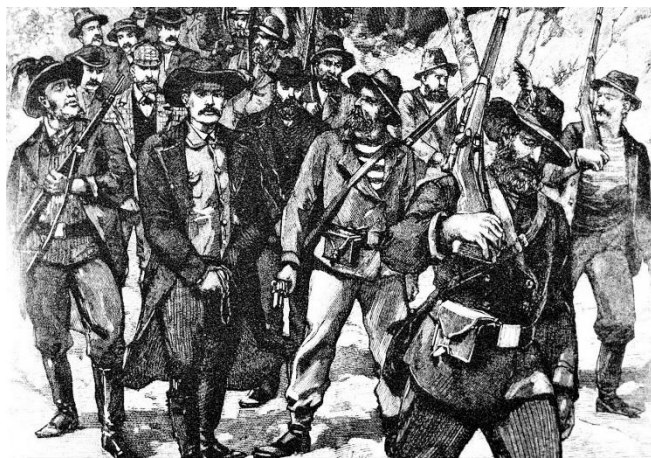
Д-р Джеймсън вече е в Пицани на границата между Бечуаленд и Трансваал и му е наредена да изчака въстанието, събитие което изглежда все по-малко вероятно.

³⁴ *The Fall of Kruger's Republic*, 68-69.

³⁵ *The Fall of Kruger's Republic*, 90.

Джеймсън обаче решава на своя глава да предизвика бунта. Като част от първоначалния план, той изготвя умишлено недатирано писмо, уж от лидерите на бунтовниците, които описват ужасните условия в Йоханесбург и молят доктора да дойде да спаси британските жени и деца.

Събирайки хората, Джеймсън се обръща към тях с голямо възмущение, прочита писмото и ги уверява, че Лондон съчувства на уитлендърите; след това призовава за доброволци. Почти всеки мъж се отзовава. На 29 декември 1895 г. Джеймсън повежда хората си в републиката на Крюгер. Тежко въоръженият отряд на Джеймсън може да достигне Йоханесбург, ако се беше придържал към плана. Те обаче са ввлечени в битка за град на около 20 мили от Йоханесбург и на 2 януари 1896 г., трябва да се преда-

Пленяването на Джеймсън от бурите

дат. И една неочаквана глупост разкрива ролята на Роудс. Хората на Крюгер конфискуват куфарче, в което има документи разкриващи имената на йоханесбургските конспиратори, техните съюзници и сътрудници, и по-важното – ключ, който дешифрира телеграмите, изпратени между Йоханесбург и Кейптаун.

Това неочаквано откритие доказва, че Роудс е организирал въстанието. Хората на Крюгер разпитват пленниците си и многократно чуват, че Джеймсън ги е уверил, че имперс-

ките власти ще подкрепят нападението. Последователните показания на хората на Джеймсън и заловените документални доказателства позволяват на Крюгер да публикува „Зелена книга“ за нападението, в която не само излага Роудс, но и събира достатъчно доказателства, за да хвърли подозрение върху британската колониалната служба и нейния секретар.³⁶ Повечето подозрения падат върху колониалната служба.

След като Роудс установява работни отношения с Чембърлейн, изпраща секретаря на компанията Ръдърфорд Харис в Лондон, за да помогне на Рочфорд Магауйър и ърл (граф) Алберт Грей да преговарят за протектората Бечуаленд.

Харис изпраща на Роудс в Кейптаун, доклади предоставящи важни доказателства срещу Чембърлейн и колониалната служба. Харис и Роудс си обменят общо 54 телеграми, но съдържанието на 8 от тях, т. нар. „липсващи телеграми“ (всъщност умишлено отстранени) почти сигурно уличават Чембърлейн.

Пълните им текстове са вероятно унищожени, така че историците трябва да разчитат на резюмета, съставени от Чембърлейн.

Появяват се две различни интерпретации на интригата Родос/Чембърлейн: едната е англо-американска, а другата е южноафриканска.

В англо-американските изследвания рядко се признава извънконституционната роля на Чембърлейн и неговите служители в колониалната служба. Според историка Джефри Бътлър, южноафриканските учени говорят в един глас излагайки противоположната страна на въпроса.: Южноафриканските историци, англоговорящите и либерално настроени от една страна, и африкансговорящите (холандсеговорящите) и националистически настроени от друга, по същество са на едно мнение за британските държавници, като отговорни за нападението.

³⁶ Van der Poel, Jean. *The Jameson Raid*. London, Oxford University Press, 1951. Print. 170.

Например трудът на г-ца ван дер Поел прави опит да се определи по-точно ролята на Чембърлейн въз основа на нови материали, и представя съществено обвинение за неговото поведение. Й. С. Марес и г-ца Друс, по-сдържани в тона си, също се концентрират върху Чембърлейн и не оставят никакво съмнение в преценката си.³⁷

Може да обобщим южноафриканските аргументи за съучастие на Чембърлейн. Марес обобщава обвиненията срещу Чембърлейн по следния начин: „1. Чембърлейн е наясно, че Роудс, министър-председател на Капската колония и управляващ директор на компанията, играе основна роля за бунта в Йоханесбург и това действие представлява нарушение на международното право и добросъседството. Чембърлейн не прави нищо, за да го спре в качеството му на отговорен министър на короната (колониален секретар), и отива толкова далеч, че предлага на Роудс, датата на провокиране на бунта.

2. На второ място, Чембърлейн се намесва, искайки британският флаг да се издигне над Трансваал и планираната му интервенция рискува да доведе до война с южноафриканската република.

3. Чембърлейн умишлено прехвърля територия на Роудс, за да може разположи хората си на границата с южноафриканската република“.³⁸

Жан ван дер Поел³⁹ казва: „Но британските власти се присъединиха към заговора за извършване на държавен преврат. Това трябваше да започне с символичен бунт, който да бъде подкрепен от въоръжените отряди на чартърната компания (на Роудс) и да бъде постигнато чрез намесата на Върховния комисар, който веднага ще приложи предварително уговорено споразумение. Така колониалният секретар ще направи Трансваал британска колония. Именно той прави целия план възможен, като прехвърля граничната зона и полицията там на компанията, знаейки целта, за която те са необходими. За всичко това Чембърлейн е виновен; но още повече е изобличаваща заповедта му да се побърза с бунта, и неподготвените заговорници се поколебаха да действат веднага, да извършат делото си незабавно, да побързат и да дръпнат спусъка, докато Великобритания все още може да се намеси ефективно.“⁴⁰

Потвърждавайки твърденията на южноафриканските автори, Албърт Грей пише на Чембърлейн: „Ако ме извикат пред комисията и ме попитат дали съм ви информирал по някакъв начин за предстоящия бунт в Йох., ще бъда принуден или да откажа да отговоря, или да кажа, че съм ви казал насаме за дългоочакваното и неизбежно въстание ... скоро това ще се случи и поради това беше желателно на Трансваалската граница да бъдат разположени въоръжени сили, за да бъдат използвани, ако е необходимо. Вие отказхте да получите тази информация, като казахте, че сте длъжни да я получите и използвате официално, ако ви бъде оказан натиск. Последващите актове на правителството показаха, че сте съгласен с нашето мнение, че е желателно да се даде на BSA (Британско-южноафриканската компания на Роудс) възможност за разполагане на военна сила на границата. Многото телеграми на Д-р Харис показват, че трябва да поема пълния си дял от вината, и ако информирането на Роудс означава злоупотреба с доверие, вие знаете, че всичко е направено за подпомагане на патриотична кауза ...“⁴¹

Писмото на Грей потвърждава, че Чембърлейн е знаел за планирания бунт, че е подкрепял бунта с някои критични решения и че се е криел зад претенцията да прави разлика между официална и лична информация.

Различията между южноафриканската интерпретация на нападението на Джеймсън и англо-американската интерпретация, надхвърля тясното значение на съби-

³⁷ Butler, Jeffrey. *The liberal Party And The Jameson Raid*. Oxford, Clarendon Press, 1968. 265-266.

³⁸ *The Fall of Kruger's Republic*, 94.

³⁹ Жан ван дер Поел (1904-1986) е южноафриканска историчка.

⁴⁰ *The Jameson Raid*. 259.

⁴¹ Pakenham, Elizabeth. *Jameson's Raid*. London, Weidenfeld and Nicolson, 1960. Print. 173.

тието. Като цяло аргументите на Марис, Друс и Ван дер Поел потвърждават съучастие-то на Чембърлейн.

Каквито и да са мотивите им, англо-американските историци имат ясно изразено нежелание да замесят Чембърлейн в нападението. Това нежелание поражда следния въпрос: ако историците се колебаят да свържат Чембърлейн с отдавна забравено събитие като нападението на Джеймсън, колко повече ще се колебаят да приписват виновност на някой в основополагащото събитие на XX век?

За разлика от германските историци, които са принудени от школата на Фриц Фишер⁴² да преоценят и защитят всяко свое предположение, англо-американските им колеги имат пълната свобода на действие, позволяваща им да избегнат всяко неудобно търсене на истината. В този контекст може само да се надяваме, че някаква теория на конспирацията може да катализира един много закъснял преглед.

Нека имаме предвид, че още през 1895 г. в-к „Таймс“ дава непоколебима подкрепа за Роудс и Джеймсън, предвещавайки тясното сътрудничество между вестника и Групата на Милнър, водещо до Първата световна война.

Куигли определя „Таймс“ като един от „феодите“ на Групата на Милнър. Подкрепата на най-престижния и влиятелен вестник във Великобритания позволява на Роудс и хората му, да спасят честта си от фиаското.

След ареста на Джеймсън, германският кайзер Вилхелм II, поздравява президента Крюгер за запазването на независимостта на Трансваал, което е разумен отговор на действията на Джеймсън и Роудс.⁴³ Въпреки това, Берлинският кореспондент за „Таймс“, Валентин Чирол, принадлежащ към групата на Роудс, пише поредица от остри статии, атакувайки мотивите на кайзера и обвинявайки германците в интриги. Тактиката проработва великолепно.

Възмутеният британски народ насочва гнева си към кайзера, прощава всички незаконни действия и превръща Джеймсън в британски герой.

Но в Южна Африка нападението носи политическа катастрофа за Роудс. Без подкрепата на местните бури той трябва да подаде оставка като министър-председател. Във Великобритания политическото възмущение заплашва лиценза на неговата скъпа Британско-южноафриканска компания.

Това последно наказание Роудс не може приеме, защото приписва голяма част от неуспеха на настояването на Чембърлейн открито да се вдигне британския флаг. В Южна Африка, Роудс нямаше какво да губи политически, но в Лондон все още може да загуби лиценза на компанията.

На 4 февруари 1896 г. Роудс пристига в Лондон, решен да защити компанията. С един необикновен гамбит Роудс и съдружниците му, прибегват до изнудване на Чембърлейн, като разменят осемте уличаващи телеграми (липсващите телеграми), за да запазят компанията.⁴⁴

Адвокатът на Роудс, Баучер Хъксли, пуска слухове из цял Лондон, че телеграмите доказват, съучастие на колониалната служба и Чембърлейн „които са затънали до шията“.

През юни 1896 г. Чембърлейн иска да види доказателството. Хъксли подготвя копия от всичките 54 телеграми за колониалната служба, включващи и 46-те, прегледани от парламентарната анкетна комисия, и 8-те (липсващи телеграми), които са укрити и

⁴² Псевдоисторик, идеологизатор и слуга на американските окупационни власти в Западна Германия. Произведенията ме са доказани тенденциозни фалшификати. (б. пр.).

⁴³ Самата телеграма е справедлива по съдържание, но като политически акт в Европа, е недомислен политически гаф, който отпирзва бурна британска германофобия. Вилхелм II не може да помогне на Крюгер с нищо, и само си навлича британската омраза. (б. пр.).

⁴⁴ Cecil Rhodes. 202.

вероятно после унищожени. След като преглежда доказателствата, Чембърлейн подава оставка, но лорд Солсбъри отказва да я приеме.⁴⁵

Цялата публичност около операцията принуждава правителството да проведе парламентарно разследване. С приближаването на разследването Чембърлейн и Роудс преговарят. Роудс обещава да скрие телеграмите, а Чембърлейн се ангажира да защити компанията. Дватама лидери преодоляха взаимното си недоверие и започват да си сътрудничат за бъдещето на Южна Африка. И двамата са загубили доверие във върховния комисар, сър Херкулес Робинсън, който е получил благородническа титла, вероятно за да го накарат да мълчи.

Въпросът, който остава без отговор, е дали Роудс и Чембърлейн са се споразумели да назначат сър Алфред Милнър за върховен комисар на Южна Африка, но това изглежда твърде вероятно. Милнър трябва да чака няколко месеца, преди да поеме назначението си, защото Чембърлейн задържа Робинсън в Южна Африка, за да му попречи да проведе разследване. През ноември 1896 г. Милнър пише на Стед: „земетресение, което да погълне Комисията на първото ѝ заседание, очевидно ще бъде най-доброто нещо.“⁴⁶

В крайна сметка анкетната комисия внася доклада си на 13 юли: оневинява Чембърлейн и колониалната служба, осъжда Роудс, но не препоръчва нито наказание, нито наказателни мерки срещу неговата компания.

Когато лорд Рипън вижда проектодоклада през юли, той решава, че решението да не оповестяват телеграмите, да не се привлече Грей и да не наказва Роудс, сричат авторитета на комисията. Анкетната комисия не е нищо повече от една измама. Харкорт знае, че Чембърлейн е съучастник в нападението. Неговият син Лулу пише през 1914 г.: „баща ми (и аз) винаги сме одобрявали съучастията на Г-н Чембърлейн в подготовката на бунта в Йоханесбург...“⁴⁷

След избухването на Бурската война, Харкорт настоява за ново разследване. Той настоява, че е невъзможно да продължи разследването на акцията, без да се отложи заседанието на комисията до 1898 г. и че веднъж прекъснатата „авторите на акцията имаха достатъчно влияние в камара и извън нея и попречиха на назначаването на нова комисия осем месеца по-късно.“⁴⁸

Харкорт, човек, който можеше да стане министър-председател на Великобритания, публично заявява през 1900 г., „че опозицията на либералите не могат нито да удържат, нито да възпрат Роудс и неговите поддръжници“.

Може само да се заключи, че за 10 кратки години тайното общество на Роудс-Милнър, установява своето влияние в Лондон, центъра на света.

Глава II. Първата война на Милнър

Томас Пакенъм, военен историк на Бурската война, отбелязва, че не знае защо Чембърлейн назначава Милнър за върховен комисар на Южна Африка.⁴⁹ Обсъждайки въпросът за назначаването му, той предполага, че Чембърлейн е подминал по-квалифицираните кандидати. Намекът на Пакенам за нещо необичайно е любопитен, защото на други места той говори за тайния съюз на Милнър с ключовите съюзници на Роудс и неговата връзка с влиятелни приятели. Сред приятелите на Милнър са лорд

⁴⁵ *The Fall of Kruger's Republic*, 121.

⁴⁶ *The Jameson Raid*. 196.

⁴⁷ *The Jameson Raid*. 183.

⁴⁸ *The liberal Party And The Jameson Raid*, 182, 247-248.

⁴⁹ *Pakenham, Thomas. The Boer War London, Weidenfeld and Nicolson, 1979. Print. 13.*

Ешър и лорд Селбърн, секретарят на Чембърлейн в колониалната служба, но Пакенам е знаел за тези връзки, така че трябва да е имал друго предвид.

Миналото на Милнър, включва проявите му като учен, журналист, неуспешен политик, частен секретар на сър Джордж Гошен, чиновник в колониалната администрация и председателство на съвета по приходите⁵⁰. Както и при Роудс, имаме известен поглед върху мисленето на Милнър чрез неговото „Верую“: *„Аз съм националист, а не космополит ... Националистът не е човек, който непременно мисли, че неговата нация е по-добра от другите, или не желае да се учи от другите. Той смята, че неговият дълг е към собствената му нация и нейното развитие. Той вярва, че това е законът на човешкия прогрес, че конкуренцията между нациите, всяка от които се стреми към своето максимално развитие, е божественият ред на света, Законът на живота и прогреса. Аз съм британски (всъщност предимно английски) националист. Ако аз също съм империалист, то е заради съдбата на английската раса ... да пусне корени в далечни страни ... Моят патриотизъм не познава географски, а само расови граници. Аз съм империалист и не съм по-малко англичанин, защото съм **британски расов патриот**... По-широкият патриотизъм не е просто възвишено чувство. Това е практическа необходимост ... Англия, дори Великобритания, или Обединеното Кралство вече не е световната сила, която някога беше ... Но британските доминиони се самоиздържат. Те са почти самодостатъчни, отколкото всяка друга политическа единица ... ако могат да бъдат запазени като цяло...“*⁵¹

Милнър споделя вярата на Роудс в социалния дарвинизъм, британския империализъм и превъзходството на английската раса, но Роудс е оптимист, докато Милнър е трезв песимист стигащ до цинизъм. Въпреки че е светски човек, без религиозни предразсъдъци, Милнър развива една полурелигиозна мрачна, система от вярвания. Той възприема безпощадния божествен ред, като обричащ всички раси (б. пр. по-скоро напори) на безкрайна борба на живот и смърт за господство.

От 1902 до 1925 г. лорд Милнър ръководи тайното общество създадено от Роудс, като негов пряк наследник, което става известно като Групата на Милнър. След Първата световна война Милнър формализира отношенията между тайното си общество и американските си съюзници в лицето на „Джей П. Морган и Компания“.

Куигли вижда това изравняване между групата на Милнър и Дж. П. Морган като естествено развитие. Групата на Милнър винаги е имала тесни връзки с компанията на Морган и Тръста Карнеги, а Куигли казва, че описанието „международен финансист“ най-точно се отнася до няколко членове на групата, и особено за самия Милнър.⁵²

Тези англо-американски съюзници създават сестрински организации, за да влияят върху външните работи. Клонът в Лондон те наричат Кралския институт за междуна-

⁵⁰ Алфред Милнър, е роден в Германия и получава ранното си образование в Тийбинген. Майка му го изпраща в Англия, за да получи английско образование в Кралския колеж. Посещава колежа Балиол в Оксфорд, при известния преподавател Бенджамин Джоует. Тъй като семейството му има скромни средства, Милнър търси стипендии, за да покрие разходите за образованието си. В Оксфорд той създава близко приятелство с Арнолд Тойнби (стариши), което му развива интереса към социалните въпроси. През 1881 г., Милнър постъпва на работа във в-к „Пал Мол Газет“ под ръководството на Джон Морли, и става помощник-редактор на Уилям Томас Стед. Приятелството му със Стед продължава до скарването им заради Бурската война. А Стед загива през 1912 г. като пасажер на „Титаник“. През 1885 г. Милнър напуска журналистиката, но не и уроците по журналистика, за да започне политическа кариера. Става личен секретар на сър Джордж Гошен и чрез него става известен в обществото. Чрез Гошен, Милнър става третият по ранг британски чиновник в Египет. Докато е в Египет, той установява близко приятелство с лорд Кромър (от семейство Баринг). През 1892 г. става председател на Съвета на вътрешните приходи.

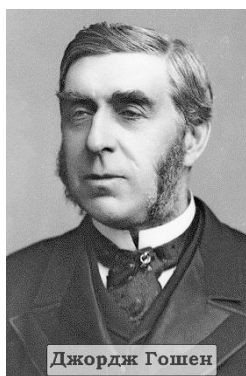
⁵¹ Gollin, A. M. *Proconsul in Politics: A Study Of Lord Milner In opposition And In Power*. London, Anthony Blond, 1964. Print. 128-129.

⁵² *The Anglo-American Establishment*, 183.

родни отношения (КИМО, или Чатъм хаус), а клонът в Ню Йорк получава името Съвета за външни отношения. Този съюз между имперците на Милнър и лондонско-американските банкери оттогава доминира англо-американската търговия, външна и парична политика. Куигли подчертава, че Милнър е международен финансист. Знаем, че Дж. П. Морган му предоставя да управлява „Морган Гренфел“ през 1899.

Заради ангажиментите си в Южна Африка, Милнър урежда на свой близък приятелка (и бивш съквартирант) Клинтън Докинс да заеме поста. По ирония на съдбата, решението на Докинс да приеме поста предложен с Дж. П. Морган, предизвиква смут в Англия, защото внушава на някои, че парите на Морган ще „корумпират“ един обещаващ имперски администратор.⁵³

Не са запазени никакви сведения как Милнър или Докинс са попаднали сред кръга от доверени англичани за Морган. Знаем, че и Клинтън, и Милнър са служили като частни секретари на сър Джордж Гошен и знаем, че Милнър е имал тесни връзки с лорд Ротшилд, но не знаем нищо друго.

Джордж Гошен

Нашето незнание не е озадачаващо, предвид това което пише Милнър за себе си през 1893 г, когато е беден и неизвестен: „Ако някога се върна към активната политика, това ще бъде много далече във времето, но мисля, че никога няма да се върна. Чувствам, че човек може да свърши всякаква добра работа и да бъде от най-голяма полза, без да се включва в политическите ежби. Всъщност може да бъде от по-голяма полза, когато стои на заден план ... Имам самостоятелна позиция, голям брой приятели и струва ми се, онова влияние, който безкористността винаги дава. От друга страна, не съм партизанин (б. пр. т.е. последовател на някоя от политическите партии). Моите интереси не се движат по линията на партията и ако мога да помогна, макар и малко, за осъществяване на целите които имам, не ме интересува как са етикетирани политиците, които ги изпълняват.“⁵⁴

В това изречение Милнър точно идентифицира метода, който ще използва в по-късните години. Той упражнява огромно влияние чрез широк кръг от приятели и близки контакти, и както ние твърдим, основно чрез своето тайно общество. Той работи с политици от двете водещи партии, за да постигне целите си, показвайки, че не зачита никаква партийна лоялност. Но той остана на политическата сцена. Затова тази откровеност обръква историците, когато заявява, че има „независима позиция“.

Биографът му, Марлоу, се опитва да разбере как Милнър е стигнал до „независимата позиция“: „Милнър повтаря това твърдение за независима позиция в писмо до министъра на финансите през 1897 г. Не можах да открия откъде са получени парите, необходими за тази независима позиция. Повечето от парите, които майка му е оставила, очевидно са пропилены от г-н Малкълм. Той със сигурност е живял трудно, когато в Оксфорд, трябваше да разчитат на своята стипендия и допълнителната работа. Стипендията му е 200 паунда на година. Но той остава тази стипендия на разположение на директора и някои свои приятели, за назначаването му в Съмърсет Хаус през 1892 година ... Но не открих нищо, което да обясни неговата „независима позиция“ която по това време означава доход от поне 500 паунда на година за ерген през 1893 г.“⁵⁵

Мистерията около внезапното придобиване на богатство от Милнър остава неразрешена. Някой е осигурявал Алфред Милнър през това време и преди 1893 г. Единствените хора, за които се досещаме, са Морган, Ротшилд и Гошен, всички членове на

⁵³ *The New York Times*, Sunday December 3, 1905, Pictorial section page 7.

⁵⁴ Marlowe, John. *Milner: Apostle Of Empire*. London: Hamish Hamilton, 1976. Print 22-23.

⁵⁵ *Milner: Apostle Of Empire*, 22-23.

международната финансова общност. Тези имена подсказват, че банкерите са вербували Милнър да поеме тайното общество на Роудс.

По-късно в тази глава ще видим, че Милнър е сключил таен съюз с „Вернер, Бейт и Ко.“⁵⁶ съюз, който Роудс и Ротшилд подкрепят.

Така, че не сме сигурни кой е повлиял на Чембърлейн да назначи Милнър и може би не е само един човек. След като Чембърлейн обявява назначаването на Милнър през февруари 1897 г., имперската общност се събира, за да почете новия върховен комисар с прекрасна вечеря. Аскуит, Балфур, Чембърлейн и Халдейн присъстват на вечерята, а лорд Роузбъри и сър Едуард Грей изпращат своите най-добри пожелания. Милнър очертава имперските си възгледи на вечерята⁵⁷, виждания, твърде сходни с тези на Роудс. Той казва, че всичките му големи амбиции са да служи на „световната държава“, т.е. Британската империя, да служи като „цивилен войник на империята“... в кауза, в която вярва ... Дори и да се провали, самата кауза няма да се провали“.

Пакенъм поставя действията на Милнър в Южна Африка в контекста на цялостната му стратегия в „борбата за световно надмощие“. За Милнър разширяването на британската власт се основава на „имперско единство“ и сплотената империя. Следователно той осъжда политиката на предоставяне на самоуправление на белите колонии (доминионите), политика, която в неговите очи подкопава силата и влиянието на империята в света. Милнър вярва, че трябва да спре разпадането на империята, а Южна Африка представлява първото му предизвикателство, което го прави опасен проконсул на самата империя.

От момента, в който пристига в Кейптаун, Милнър вдъхновява втвърдяването на имперските настроения сред англичаните в Южна Африка. Не е изненадващо, че бурите реагират отбранително спрямо него, подтиквайки Крюгер незабавно да поднови съюза си с Оранжевата свободна държава, сестринска бурска република. Накратко, двете Бурски републики се съюзяват да се изправят или да паднат заедно.⁵⁸

Сътрудничейки си с твърдата линия на Милнър, Чембърлейн дава благословията си за Южноафриканската лига, лоялистка организация на британските колонисти. От самото начало Лигата попада под влиянието на Роудс и политиката му е отразена от англезичните вестници в Южна Африка, които Роудс, Бейт и техните сътрудници контролират. А тя цели безмилостно атакуване на Трансваал. Милнър изпреварва компромиса в Южна Африка, като пренебрегва бурските опасения. Той оспорва лоялността на главния съдия на Кейп още преди да се е срещнал с него. Също игнорира Ян Хофмайер, най-влиятелният бурски политик в Кейп. Твърдото му отношение убеждава Хофмайер, че „войната е неизбежна“.⁵⁹

След публикуването на парламентарния доклад за нападението на Джеймсън през 1897 г., Чембърлейн казва на Милнър, че Роудс трябва „да се покрие за известно време“, и „ефективно предлага“ върховният комисар публично да стои на разстояние от Роудс. Чембърлейн също смята, че Роудс може да обедини англичаните само за сметка на конфликт с бурите. Милнър следва съвета на Чембърлейн и избягва срещите с Роудс публично. През февруари 1898 г. Крюгер е преизбран за президент на южноафриканската република Трансваал. В отговор Милнър засилва кампанията си срещу Трансваал;

⁵⁶ През 1886 г. Бейт разширява интересите си към новооткритите златни находища на Витватерсранд и се радва на голям успех. В своите делови начинания той използва финансистите Херман Екцийн и сър Джоузеф Робинсън. Той основава синдиката Робъртсън и компанията „Вернер, Бейт и Ко“. Назначава минни инженери от САЩ и е сред първите, които внедряват дълбокия добив. Роудс получава концесии от Лобенгула, в резултат на което Бейт основава Британската южноафриканска компания през 1888 г.

⁵⁷ Milner: *Apostle Of Empire*, 38-39.

⁵⁸ Marais, J. S. *The Fall Of Kruger's Republic* Oxford, Clarendon Press, 1961. Print. 148.

⁵⁹ *The Fall Of Kruger's Republic*. 177.

той пише на Чембърлейн през февруари 1898 г., че ще работи за задълбочаване на кризата⁶⁰ и че без реформа в Трансваал, ще трябва да се стигне до война. И той очаква своя „велик ден за разплата“ с Крюгер.

Той съставя пирамида от оплаквания, за да оправдае британските действия.⁶¹ Също казва на водача на уитлендърите в Йоханесбург: „има само едно възможно решение – война! Тя е неизбежна.“⁶²

Като част от разработването на кризисна стратегия, Милнър изнася скандалната си реч в гр. Грааф-Райнет⁶³, центъра на бурското неселение в Капската колония. Той говори безцеремонно. Дава ясно да се разбере на бурите, че всяка симпатия, която таят към Трансваал, е най-малкото нелоялност към Великобритания, казвайки им: „че обвинението в нелоялност е толкова неприемливо и силно, от което те трябва да се страхуват.“⁶⁴ Непокколебимата позиция на Милнър срещу бурите в Грааф-Райнет поляризира Южна Африка, разпалва англичаните, и плаши бурите.

Роудс споделя напълно позицията на Милнър към Южноафриканската лига, която обединява лоялистката фракция към британския флаг. Без да намеква за някаква конспирация⁶⁵, Марис отбелязва, че Милнър тогава е заменил Роудс като лидер на Британската партия и Роудс, се превърща в помощник на Милнър. От този момент Милнър е смятан за лидер на британската партия, или Прогресивната партия на Кейп и Южноафриканската лига, а Роудс минава на втори план, като негов помощник.⁶⁶

Южноафриканският историк Марис, в горния цитат открито оспорва англо-американското твърдение, че Милнър е спазвал дистанция от Роудс в Южна Африка, като предполага, че Роудс и Милнър действат съвместно. Милнър прикрива връзките си с Роудс дори в дневниците си. Когато посещава Родезия, Милнър се среща с Роудс, за да обсъдят бъдещето на Родезия, но само отбелязва в дневника си, че „Роудс дойде около 10 ч. да ме види след закуска и аз приключих работата, която имах с него.“⁶⁷

Такава лаконична икономия на думи показва, че Милнър прикрива взаимоотношенията си с Роудс, дори в личния си дневник.

Международното напрежение и вътрешната политика се комбинират, за да провалят непосредствения план на Милнър за справяне с кризата. Чембърлейн казва на Милнър да се отдръпне, но той неохотно се подчинява. Милнър презира политическата сметка да поощрява общественото мнение.

⁶⁰ Headlam, Cecil. *The Milner Papers: South Africa 1897 – 1899*. London, Cassell & Company, 1931. Print, 220-224.

⁶¹ *The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899*, 146.

⁶² *The Milner Papers: South Africa 1897 – 1899*, 244-246.

⁶³ Грааф-Райнет е четвъртият най-стар град в Южна Африка. Разположен е на 759 м надморска височина в провинция Източен Кейп, по оста между градовете Джордж (провинция Източен Кейп) и Блумфонтейн (Фрайстейт). Той е административен център на местната община Байерс-Науде в област Какаду. Градът е основан през 1786 г. от бурите в равнина в пустинята Кару в подножието на планините Снойберг. Градът е наречен на губернатора на Капската колония Корнелис Якоб ван де Граф и съпругата му Райне.

⁶⁴ *The Milner Papers: South Africa 1897 – 1899*, 244-246.

⁶⁵ Марис отбелязва премълчаването на някои важни подробности от Хедлам, но никога не е предполагал, че за това е отговорен заговор. Куигли разкрива, че Хедлам е член на организацията. Б. пр. Сър Джеймс Уиклиф Хедлъм-Морли (1863 – 1929) е британски академичен историк. Държавен служител и правителствен съветник по външна политика. Известен е като Джеймс Уиклиф Хедлъм до 1918 г., когато променя фамилията си на Хедлъм-Морли с кралско разрешение. През 1929 г. е посветен в рицарство за обществена служба.

⁶⁶ *The Fall Of Kruger's Republic*, 208.

⁶⁷ Thompson, J. Lee, *Forgotten Patriot: A Life Of Alfred, Viscount Milner Of St. James's And Cape Town, 1854-1925*, Cranbury, N. J. Associated University Press, 2007. Print. 117.

Биографът на Милнър, Голин, отбелязва убеждението му, че „обикновеният избирател“ не трябва да има „дълг в създаването на имперската политика“. И това правило, се превръща във „важен елемент в политическите му възгледи“.⁶⁸

Въпреки че рискуваме да опростим един дълъг и сложен процес, можем да определим 1898 г. като годината, в която Милнър започва да отхвърля ограниченията на британската парламентарна демокрация. След това той се присъединява към убеждението, че съдбата на империята трябва да бъде единствено в ръцете на патриотични империалистически настроени хора, които споделят имперските му стремежи.

След речта в Грааф-Райнет, Милнър говори откровено на приятелите си: „Бурското правителство е твърде голямо проклятие за цяла Южна Африка, за да бъде оставено да съществува, освен ако не сме твърде ангажирани, за да не можем да си позволим сериозна война, която ще прекрати съществуването му.“⁶⁹ Той продължава, обръщайки се към Селбърн: „расовата олигархия трябва да си отиде ... ако се стигне до битка, ще трябва да разчитаме само на британските сили...“.⁷⁰

Милнър вижда решението на Южноафриканския проблем с плашеща яснота: или Крюгер се предаде на британските искания, или британската армия ще го смаже заедно с неговата република. Компромисът няма място в стратегията му. Според вижданията на Милнър, войната осигурява пълна дискретност за разрешаване на имперските проблеми в Южна Африка. Той смята, че „работата ще се свърши много лесно, и да не мислим за талигите“⁷¹ и трудностите при заселването на Южна Африка след това“. Той иска да създаде тук британско мнозинство. За тази цел предлага увеличаване на британската емиграция и предоставяне на земята на британски фермери, въпреки че бурите вече са заселили всички подходящи земеделски земи. Очевидно той мисли за етническо прочистване на бурите⁷², крайна политика, която може само да разпали междуетническо напрежение.

Милнър се завръща в Англия през ноември 1898 г., за да мобилизира политическите си съюзници за пропагандиране на войната. Свързва се с приятелите си от Балиол, включително и с лорд Селбърн. Среща и с Марго Аскуит, съпругата на Хенри Аскуит, бъдещия лидер на Либералната партия. В бърза последователност той се среща с лорд Роузбъри, лорд Ротшилд, кралица Виктория, лорд Сейнсбъри и принца на Уелс (бъдещият Едуард VII). Също посещава всичките си стари приятели в печата, показвайки ясно, колко много необходимо да се манипулиране на общественото мнение.

Милнър обвинява Чембърлейн, че е предизвикал кризата. Той твърди, че времето работи срещу Великобритания, че Трансваал ще продължава да увеличава силата си и че въоръженият Трансваал заплашва Кейп, особено когато международното напрежение, разсейва или отклонява вниманието на Великобритания.

⁶⁸ *Proconsul in Politics: A Study of Lord Milner In Opposition And In Power.* 34.

⁶⁹ *The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899,* 166.

⁷⁰ *Milner: Apostle of Empire.* 48.

⁷¹ Иронично по отношение на бурите, които са се разселвали из Южна Африка пътувайки с покрити конски коли, натоварени с покъщината им, подобно на номади.

⁷² Вместо „бури“, почти навсякъде авторът използва думата „холандци“, но мисля че това не е много екзотично. Бурите са основно холандски протестанти, заселили се тук в края на XVII и основно през XVIII век, но са вече формирани като друг народ, а сред тях има и потомци на германски калвинисти и френски хугеноти. Самата дума „бур“ означава от холандски „селянин“ (хол. фриз. *boer*, нем. *Bauer*, сканд. *bonde*, всъщност оттук произлиза англ. дума *boy* – момче, ратай, в основата е прагерманското **būwan*, **būōb*, **būra* – обитател, жител), защото тези хора са ревностни протестанти, калвинисти и живеят твърде скромно, подобно на амиши в САЩ. Поради тези особености, британците дори ги презират и смятат за диви, ретроградни и изостанали. (б. пр.).

Чембърлейн смята, че британското обществено мнение няма да подкрепи ескалацията на напрежение. Затова ясно му подсказва, че инициативата трябва да бъде предприета на местно ниво в Южна Африка.

През януари 1899 г. Милнър обяснява на Селбърн, че трябва да се прокарат нещата на местно ниво и когато му дойде времето, подкрепата ще дойде.⁷³

Докато Милнър бие барабаните на войната в Лондон, местна свада в Йоханесбург води до убийството на британски гражданин от полицията в Трансваал. Местен агент на компанията Вернер-Бейт разпалва инцидента, като вдъхновява серия от провокативни статии. Когато прокурорът на Трансваал оневинява полицията, Южноафриканската лига предизвика възмущение сред британското население. Лигата обжалва пред имперското правителство, но заместникът на Милнър, генерал Бътлър, главнокомандващ на Британските сили в Южна Африка, игнорира призива, защото вярва, че всичко това е „подготвен бизнес“ на Роудс.⁷⁴

Бътлър ясно подозира че Роудс има пръст в тази работа, не успява да разбере, че Роудс има мрежа от сътрудници, като Бейт, за да осъществи планове си.

Десетилетия по-късно Пакенам открива решаващи доказателства, че компанията на Вернер-Бейт тайно е заговорничила с Милнър и подкрепя войнствената му стратегия, заявявайки: „смятам, че именно този таен съюз, даде на Милнър силата да предизвика войната.“

Тайният съюз на Милнър с Бейт се превръща в таен съюз с Роудс и bankerите в града. Откритието на Пакенам потвърждава твърдението, че Роудс и Милнър тайно са заговорничили да свалят републиката на Крюгер.

В Лондон групата от съмишленици на Милнър и Роудс, насърчават в-к „Таймс“ да се присъедини в кампанията си към в-к „Йоханесбургс стар“, вестник изцяло под контрола на Роудс, Вернер и Бейт. „Таймс“ прехвърля свой редактор в „Йоханесбургс стар“ и след това двата вестника обединяват своите възгледи по южноафриканската политика и коментарите си.⁷⁵ Този координиран глас за южноафриканската политика се разпространява до всички англоезични вестници, контролирани от Вернер, Бейт и Роудс. Така Милнър и неговите съюзници, подчиняват новините на своята пропаганда, както в южноафриканския англоезичен печат, така и в Лондон.

През март и април 1899 г. Милнър изпраща на Чембърлейн поредица от все по-нетърпеливи телеграми. До средата на април той открито съветва да се съюзят с уитлендърите, като твърди, че бурите няма да отстъпят пред нищо, освен от заплахата за война. Убеден в това, Чембърлейн кани Милнър да представи доклад за оплакванията на южноафриканските британци. Милнър отговаря с телеграма, в която твърди, че „случаят е съкрушителен и изисква интервенция...“. Той продължава да твърди, че Крюгер държи „хиляди британски поданици“ ... „постоянно в позицията на илоти...“ Именно тази телеграма, в която сравнява британските поданици с илоти (спартанските роби) е една от най-невъздържаните, изпращани някога от британски вицекрал (б. пр. длъжността му е върховен комисар, вицекрал има само Индия), публикуването на която, задължава британският кабинет да сваля Крюгер първо с мирни средства, и ако не е възможно – с война.

⁷³ *The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899*, 171.

⁷⁴ *The Boer War*, 32.

⁷⁵ *William Monypenny. Също The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899*, 181.

През май 1899 г. Чембърлейн се подготвя за война, като получава одобрението на кабинета, да се изпрати ултиматум до Крюгер. Както казва Марис, „кабинетът преминава Рубикон“.⁷⁶

Чембърлейн телеграфира на Милнър: „Съобщението е одобрено. Ние приехме вашето предложение“. Тогава Милнър притисна Крюгер. Ако Крюгер откаже да удовлетвори британските империалисти, оскърблението на британската гордост и заплахата за британското превъзходство, ще се стигне до война. Преди Чембърлейн да публикува „телеграмата са илотите“, южноафриканските бури настояват за конференция. Въпреки че не е доволен, Чембърлейн приема политическото предизвикателство на конференцията в Блумфонтейн и очертава областите за преговори.

В рязък контраст Милнър презира всички политически компромиси, твърдейки, че Крюгер трябва да се предаде или чрез мирно убеждаване, или чрез военна сила.

Милнър се подготвя за конференцията, като отстранява генерал Бътлър и търси прехвърлянето на правомощията му, на компетентни офицери, които да организират защитата на границата.⁷⁷ Той отива на конференцията в Блумфонтейн, където възнамерява да „изиграе Крюгер“.⁷⁸ Той започва конференцията с прилежно умерена позиция, но след като Крюгер публично търси споразумение, Милнър възнамерява да затегне винта, докато положението стане непоносимо. Както казва Пакенам: „Милнър искаше война, водеща до анексиране.“⁷⁹

С първия си ход на конференцията, Милнер я ограничава само до двустранни разговори с Крюгер, и така обезсилва бурските гласове готови на помирение и компромиси. Разговаряйки с Крюгер, Милнър не дава никаква основа за компромис; изключвайки всичко останало, той настоява по въпроса за изборителното право. И иска 7 места за уитлендъри и придобиване на изборителното право след 5 години пребиваване в Трансваал. Но няма намерение да се спре само дотук. След като Крюгер отстъпва по този въпрос, ще се наложи да се състави списък с всички изборители уитлендъри. Когато получава списъка с изборителите, Милнър иска „един човек - един глас“ в Трансваал, твърдо вярвайки, че британските мъже съставляват пълно мнозинство в републиката.⁸⁰ Ян Смитс, легендарна фигура в Южна Африка, описва Милнър по време на конференцията: „Милнър е сладък като мед, но има нещо в неговите много интелигентни очи, което ми подсказва, че той е много опасен човек.“⁸¹

В понеделник, 5 юни, Милнър рязко прекъсва срещата, казвайки: „тази конференция е към своя край и от нея не произтичат никакви задължения за нито една от страните. Крюгер отвръща: „вие искате да завладеете нашата страна“.⁸²

След провала на конференцията Чембърлейн иска да постави ултиматум на Крюгер, но дори Милнър смята, че това е твърде прибързано. Вместо това Чембърлейн публикува „Синя книга“ от 243 страници, очертаваща британските оплаквания, включително телеграмата на Милнър за „илотите“ и обвинителния акт на Чембърлейн срещу Трансваал.⁸³

През юли Вернер каза на агент на Милнър в Лондон, че финансистите са „напълно подготвени за войната“, настоявайки, че „ситуацията трябва да бъде разрешена сега.“

⁷⁶ *The Fall Of Kruger's Republic*. 270.

⁷⁷ *The Boer War*. 68.

⁷⁸ *The Boer War*. 64-65.

⁷⁹ *The Boer War*. 64.

⁸⁰ *The Fall Of Kruger's Republic*. 284.

⁸¹ *Milner: Apostle of Empire*. 73.

⁸² *The Boer War*. 68.

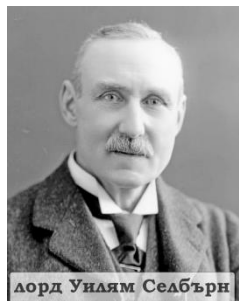
⁸³ *The Fall Of Kruger's Republic*. 286.

Съмишлениците на Роудс разпространяват в Лондон слуха, че изпращането на войски ще принуди Крюгер да се оттегли. Ротшилд предава посланието на Балфур през септември. Роудс го казва на всеки, с който разговаря, и с Ротшилд умишлено представят погрешно позицията на Крюгер – никой наистина не вярва, че старият Крюгер ще предаде всичко, за което е живял, без битка.⁸⁴

Пакенам признава наличието на организацията в Лондон, която оказва толкова голяма подкрепа на Милнър, но я нарича по-скоро кръг на Милнър за подкрепа, отколкото тайно общество: „Без помощта на Уили Селбърн в Колониалната служба, Милнър нямаше да постигне нищо. Селбърн продължава да влияе на Чембърлейн да вземе линията на Милнър. Той имаше периодични разговори с А. Дж. Б. (Артур Джеймс Балфур), за да го поддържа твърд, а той е повлиял на министър-председателя (лорд Солсбъри, вуйчо на Балфур). Резултатите са „напълно задоволителни“. Джордж Уиндъм⁸⁵ също докладва на Милнър зад гърба на Лансдаун (военният министър, по-късно е външен министър). Уиндъм е бивш председател на Южноафриканската лига – основната група за джингоистки⁸⁶ натиск в Англия – и продължава (тайно) да манипулира това лоби според инструкциите на Милнър.

На 18 май 1899 г. Уиндъм пише на Милнър: „печатът е готова и под пълен контрол. Мога да го активирам веднага по Ваша команда. Френските и германските акционери на златодобивните компании са на линия ... [ние] сме във вашите ръце и ще чакаме и ще бъдем търпеливи, или ще атакуваме дома, точно когато решите.“

Милнър също има подкрепата на либералните империалисти. Аскуит му пише: „Не е нужно да ви казваме че имате съчувствието и добрите пожелания на старите си приятели в трудната си задача“, след като Грей му показва официалното писмо, в което се отхвърлят всякакви военни намерения.⁸⁷

лорд Уилям Селбърн

Намекът на Пакенам за кръг от приятели, твърде ясно отговаря на тайното общество Роудс-Милнър, описано от Куигли. Разликата в интерпретацията се дължи на тясното съсредоточаване на Пакенам върху Бурската война, докато Куигли се концентрира върху по-късната „Кръгла маса“ на Милнър, и анализира дейността му за по-дълъг период от време и в много по-широка политическа среда.

На 28 юли Чембърлейн остро осъжда поведението на Трансвал. Солсбъри и Балфур в същия ден подчертаят, че Чембърлейн говори от името на кабинета. Солсбъри каза на Селбърн, „че истинският смисъл е не да се направи добро в Южна Африка, а бурите да разберат, че там ние сме господарите, а не те“.⁸⁸

Селбърн⁸⁹ веднага телеграфира на Милнър, че има подкрепата на кабинета, което е потвърдено допълнително и от старият му покровител Гошен.⁹⁰

⁸⁴ The Boer War. 88-89.

⁸⁵ Джордж Уиндъм (1863 – 1913) е британски консервативен политик, държавник, писател и един от членовете на „Душите“ (това е друго жаргонно название на групата на Милнър). През 1887 г. е личен секретар на Артур Балфур. От 1889 г. е избран без опозиция в Камарата на общините и заема поста до смъртта си. От 1889 г. издава списанието „The Outlook“ (Перспективите) с империалистическа насоченост, финансирано от Роудс. Също през 1898 г. Уиндъм е назначен за заместник-държавен секретар по военните въпроси при лорд Солсбъри, който остава до 1900 г. и продължава на този пост в правителството на Балфур, като член на Тайния съвет. (б. пр.).

⁸⁶ Шовинистичен, английски жаргонен израз. (б. пр.).

⁸⁷ The Boer War. 87.

⁸⁸ The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899. 228.

⁸⁹ По-късно лорд Селбърн ще наследи Милнър като върховен комисар на Южна Африка. (б. пр.).

⁹⁰ The Fall Of Kruger's Republic, p. 304.

На 12 август Крюгер отстъпва и по принцип се съгласява с условията, поставени от Милнър в Блумфонтейн. Той обаче постави три условия. Чембърлейн рязко ги отхвърля на 26 август, казвайки, че Крюгер се скъпи на реформите „като вода от изстиска на гъба“. Той пише на Милнър, че обществеността разбира, че „нашето превъзходство в Южна Африка и нашето съществуване като световна велика сила са зависят от резултата на настоящият спор.“ И го уверява, че може да разчитат на достатъчна подкрепа за да започне война в Южна Африка.⁹¹

Поне Чембърлейн признава, че войната няма нищо общо с правата на уитлендърите, а има общо със запазването на британското превъзходство. Въпреки че с нетърпение очаква предстоящата война, Чембърлейн признава, че техническата причина, непосредственият повод за войната е слаб.⁹² Той отговоря на Крюгер, приемайки едно от условията и отхвърляйки другите две.

Крюгер отговаря на 2 септември, като оттегля предложенията си.⁹³ Марис заема твърда позиция срещу британските историци, които интерпретират отговора на Чембърлейн като условно приемане. Марис казва: „простата истина е, че Претория разбира това като отказ, което трябваше да бъде отказ“.⁹⁴ Преговорите приключват.

На 29 септември британският кабинет приема ултиматум, който включва: отмяна на цялото законодателство, засягащо правата на уитлендърите, предоставяне на самоуправление на жителите на Ранд⁹⁵, арбитраж без трети страни във всички спорове, предаване на правото за внос на оръжие през Мозамбик и окончателно искане Трансваал да се разоръжи.⁹⁶

Крюгер спасява британците от оправдаване на ултиматума им, като издава свой ултиматум на 9 октомври. След Бурския ултиматум, лорд Лансдаун, министър на войната, пише на Чембърлейн: „приемете моите поздравления. Не мисля, че Крюгер можеше да изиграе картите ни по-добре, от самите нас ... войниците ми са във въсторг.“⁹⁷

Глава III. Аритметиката на Милнър

С половин милион войници, британската армия преминава през бурските републики.

Бурите обаче очакват британския валяк. Те отстъпват от градовете и мините и се съсредоточават към задната страна, за да изчакат британците.⁹⁸ Сформират малки групи от „командоси“ или партизански части, и използвайки тази тактика преди да стане достатъчно известна, и тормозят британците в своята просторна земя. Неспособен да постигне оконча-

⁹¹ *The Fall Of Kruger's Republic*. 308-310.

⁹² *The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism 1895-1899*. 245. Портър отбелязва, че Хедлам е премълчал тази подробност.

⁹³ *The Fall of Kruger's Republic*. 313.

⁹⁴ *The Fall of Kruger's Republic*. 316.

⁹⁵ Област около Йоханесбург, думата означава „хребет“, където са открити повечето златни находища в Южна Африка.

⁹⁶ Farwell, Byron. *The Great Anglo-Boer War*. New York, Harper & Row, 1976. Print. 46.

⁹⁷ *The Great Anglo-Boer War*. 47.

⁹⁸ Thompson, J. Lee, *Forgotten Patriot: A Life Of Alfred, Viscount Milner Of St. James's And Cape Town 1854-1925*. Cranbury New Jersey, Associated University Presses, 2007, Print.130.

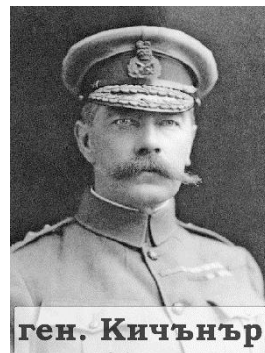
телната победа, разгневеният Милнър притиска генералите си Робъртс и Кичънър да отвърнат на партизанската тактика.

Срамът на Великобритания започва, когато генерал Робъртс, отвлеча бурски жени и деца, и ги прогонва зад фронтовата линия, за да обезкуражи партизаните и снижи военния им дух. До септември 1900 г. той прогонва 2500 жени и деца в Барбертън, последната крепост на бурите. Генерал Бота, от името на бурите нарича тази тактика: „опит да сломи нашата решимост да упорствам в борбата, като използва нашите съпруги и деца.“⁹⁹ Бота правилно разбира, че Робъртс няма скрупули да използва мирни жени и деца, като пионки във войната. Офицерите на Робъртс са убедени, че изгонването на жените, ще сломи силата и упоритостта на врага.¹⁰⁰ За Милнър и неговите генерали „целта оправдава средствата“ и постепенно започват да използват все по-крайни средства, за да постигнат пълна победа. Робъртс засилва терора срещу мирното население с тактиката на изгорена земя (Кичънър прави термина „изгорена земя“ популярен по време на Бурската война). Това означава, че британската армия унищожава всяка ферма, на която се натъкне. Както коментира южноафриканският учен Бъридж Спийс: „Робъртс, а впоследствие и Кичънър, започват да приемат тези тактики,

ген. Робъртс

заедно с унищожаването на припасите, като средство за отрязване на командосите да действат в определени райони, но няма съмнение, че това са пресметнати мерки, като използват терора върху жените и децата като лост, който да накарат мъжете да се предадат. През септември 1900 г. Робъртс обявява: „Ако хората не бъдат накарани да страдат за злодеянията на тези, които са с оръжие срещу нас, войната никога няма да свърши.“

ген. Кичънър

През октомври 1902 г. Милнър признава, че по време на войната са разрушени около 30 000 селски къщи, а редица села са изравнени със земята.¹⁰¹

Трагедията на Бурската война е в политическата подкрепа, която Милнър получава за войната си срещу мирното население. Той не само се радва на безусловната подкрепа на Консервативната партия и консервативното правителство, но има твърдата лоялност на либералните империалисти, особено Халдейн, Аскуит и Грей. Халдейн принадлежи към тайното общество Роудс-Милнър, докато Аскуит е стар приятел на Милнър и на пратика симпатизант на обществото.¹⁰² Освен това съпругата на Аскуит, Марго е имала по-рано връзка с Милнър в Египет, и тя остава лоялна към него.

Но подкрепата на сър Едуард Грей е по-ценна. Тази стара аристократична фамилия на вигите, която не изостави Либералната партия заради ирландското самоуправление, има голямо влияние в партията. Сър Едуард е един от тримата членове на фамилията Грей, тясно свързани с тайното общество Роудс-Милнър. Неговият братовчед Алберт е сред основателите му, а по-малкият му братовчед Едуард Ууд, 1-ви граф Халифакс, се обучава в „Детската градина“ на Милнър и по-късно става един от лидерите в Групата на Милнър, на течението „умиротворители“ преди Втората световна война.¹⁰³

⁹⁹ Spies, S.B. *Women And The War. The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*. Peter Warwick Ed. London: Longman, 1980 Print. 166.

¹⁰⁰ *Women And The War in The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*. 166.

¹⁰¹ *Women And The War. The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*, 165.

¹⁰² Jenkins, Roy. *Asquith* London, Collins, 1986, Print 104-118. Б. пр. няма място за съмнение, Аскуит също е член на обществото Роудс-Милнър и действа като такъв, когато вкарва Британия в ПСВ.

¹⁰³ Тяхната цел е да подкрепят Хитлер, да му разрешат да промени някои граници в Европа в своя полза, и да го насочат срещу СССР, като същевременно отслабят Франция, като я лишат от сателитите ѝ в Източна Европа, оставени като плячка на Райха. Политиката действа успешно, докато Хит-

Когато започва Бурската война, Грей пише на Милнър: „Според мен краят оправдава гледната точка, която сте възприели по южноафриканския въпрос от самото начало“.¹⁰⁴ (б.пр. т.е. целта оправдава средствата). На 1 февруари 1900 г. Грей заявява пред Камарата на общините: „Ние сме правите в тази война. Това е справедлива война. Това е война, която беше наложена на нашата страна.“¹⁰⁵

Про-военната позиция на Грей привлича вниманието на Чембърлейн. Тъй като войната продължава, т. нар. „каки“¹⁰⁶ общи избори се провеждат през октомври 1900 г. Чембърлейн остро атакува либералите, твърдейки, че едно място, загубено от правителството, е равно на място спечелено от бурите. Но изключва Грей от това определение. Естествено симпатията на Чембърлейн към Грей е заради безрезервната подкрепа на сър Едуард, към войната.¹⁰⁷

Алфред Милнър със своя щаб в Кейп, по време на войната, 1900 г.

Характерът на сър Едуард Грей надхвърля тясното локално значение на Бурската война. Казано по-просто, човек не може да разбере произхода на Първата световна война, без първо да открие отношението на сър Едуард Грей към тази война.

Беше ли Грей човек на добродетелта, защитник на мира, и висококултурен джентълмен с високи идеали? Алтернативно, беше ли Грей човек на беззаконието, човек с тъмна страна?

Англо-американските академични историци ни карат да вярваме в първото твърдение, но подкрепата на Грей за войната подкова миролюбивата му репутация. Освен това уважението, на което той се радва сред съвременниците си, подстрекатели към война като Чембърлейн, Халдейн и Милнър, предполага, че той е имал по-голямо предпочитание към войната, отколкото историците признават.

През ноември 1900 г. Кембъл-Банерман, лидерът на либералите, пише на лорд Рипън, че Аскуит, Грей и Халдейн „хората от Балиол“ подкрепят южноафриканската политика на торите заради тяхното „преклонение пред Милнър“. Той смята Милнър за

лер решава, че е достатъчно силен и престава да се съобразява с Британия, като напада Полша в 1939 г. През 1940 г., водачът на умиротворителите Невил Чембърлейн (син на колониалният секретар Джоузеф Чембърлейн, приятелят на Милнър) подава оставка, тъй като е тежко болен от рак, лорд Халифакс не се решава да поеме премиерския пост и на власт идва политическото първенство Чърчил – привърженик на тоталната война срещу Германия. Така войната от локални конфликти в Европа става световна, защото премиер става най-неподходящата личност. Групата на Милнър (той е покойник още в 1925 г.), но неговите наследници Фирип Кер лорд Лотиан, Лео Амери и подгрупата на Чембърлейн-Халифакс изтърват юздите, и лудия Уинстън подкарва империята към пропастта, защото трудната и измъчена британска победа над Германия, станала възможна едва след намесата на САЩ, този път ще струва цялата колониална империя. (б. пр.).

¹⁰⁴ Marlowe, John. *Milner: Apostle Of Empire* London: Hamish Hamilton, 1976, Print. 91.

¹⁰⁵ Wilson, John. CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*. London: Constable, 1973. Print. 301.

¹⁰⁶ Каки-избори в английският политически жаргон означава, избори по време на война, от цвета на военните униформи „каки“. (б. пр.).

¹⁰⁷ Asquith, 119.

„най-неподходящият човек“ за поста в Южна Африка и не може да „каже на черното бяло“, за да подкрепи Милнър и неговите последователи.¹⁰⁸

Потвърждавайки оценката на Кембъл-Банерман, Аскуит предупреждава, че атака срещу Милнър ще разцепи партията на две. Аскуит смята, че единството на партията е най-важното условие за Кембъл-Банерман. Халдейн уверява Милнър, че „по-голямата част от опозицията“ има пълно доверие в действията му.¹⁰⁹

Аскуит, Грей и Халдейн дават на Милнър свобода на действие, въпреки смразяващия му екстремизъм. Чист расист¹¹⁰, Милнър възнамерява да установи британско расово превъзходство в Южна Африка в името на „неродените поколения“: Заради политиката, не се поддавайте на изкушението да оставите следа или фрагмент от бурска държава никъде, дори и в Зутансберг¹¹¹. *Delenda est*, дори и да ни отнеме 2 години партизанска война. Дължим го на неродените поколения“.

Delenda est, не оставя място за обръкване, защото това е мрачната латинска фраза от римската история, която означава пълно унищожаване на враговете. Римляните използват израза *Delenda est*, за да изразя необходимостта от пълното унищожаване на Картаген, поробвайки цялото население и разрушавайки града до основи, символично е разоран с плуг и посипан със сол, т.е. никога жителите му да не се върнат.¹¹² *Delenda est* е изтънчен израз в езика на един абсолютен екстремист.

Беатрис Уеб, известна като една от създателите на Фабианското общество, също подкрепя политиката на Милнър в Южна Африка. Тя записва за срещата си с Милнър през 1905 г. следното: „Имах дълъг разговор с Милнър след вечеря. Той е станал мрачен, а може би и временно озлобен, обсебен от идеята за безпартийно управление, без да е измислил какъвто и да е способ за осигуряването му... Тезата му е, че самата война, протакането ѝ, незадоволителният характер на заселването, едва предотвратената катастрофа, всичко това е резултат от партийната система, която принуждава половината политически свят да се изправи срещу него. Той е достатъчно фанатичен, за да не види, че сред мислещите хора съществува истинско разцепление на мненията, и не само група чудаци не одобрява неговата политика.“¹¹³

Уеб, който познава добре Милнър, признава, че три години след края на Бурската война, фанатизмът на Милнър не е утихнал ни най-малко.

Исканият от Милнър „деленда ест“ определя тактическия контекст, в който генералите Робъртс и Кичънър водят войната: и двамата генерали засилват военните си репресии, провеждайки тактика на изгорена земя, опожарявайки всяка ферма в Трансваал и Оранжевата свободна държава.

През септември 1900 г. генералите на Милнър започват да смазват бурите. Те залавят и интернират бурските жени и деца в концентрационни лагери, намиращи се в

¹⁰⁸ Milner: *Apostle Of Empire*, 104.

¹⁰⁹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*. 340.

¹¹⁰ В случая не става дума за расизъм, като сме свикнали да възприемаме това понятие. Става дума за превъзходството на един народ – британския, англосаксонския, над останалите „бели“ народи, които за британският имперски националист, респ. „расист“, стоят по-долу от англосаксонците. (б. пр.).

¹¹¹ Зутансберг (Zoutansberg), означава „солена планина“, е планинска верига в Южна Африка, разположена в провинция Лимпопо, близо до границата с Зимбабве и Мозамбик. Известна е със своите златоносни находища, които са причина за основаването на различни селища в района. (б. пр.).

¹¹² Изразът е „*Carthago delenda est*“, която сенаторът Катон Стари, повтарял непрекъснато в Сената на Рим.

¹¹³ Webb, Beatrice. *Our Partnership*. London, Longmans, Green and Co. 1948, edited by Barbara Drake and Margaret I. Cole, Print. 312.

окупирана територия, далеч от любопитни очи¹¹⁴, далеч от по-добрите съоръжения и по-късите транспортни линии в колонииите Натал и Кейп.

Британската армия първо обрича тези жени и деца на крайна бедност, като изгаря домовете им, унищожава селскостопанските им инструменти, изгаря реколтата им, и семената за посев, отвлеча добитъка им и когато е възможно, прави негодни кладенците им, като ги пълни с трупове.

След това армията избира неподходящи места за концентрационните лагери, осигурявайки лош подслон, малко или никаква канализация и никаква медицинска помощ. От самото начало, целта на тези лагери е смъртта на техните обитатели.

В края на септември Кичънър, който наследява Робъртс, нарежда на лагерните власти да разделят затворниците на две категории.: 1. бежанци и семейства на неутрални, невоенни и предали се бури. 2. онези, чиито съпрузи, бащи или синове са командоси. Предпочитанията за по-добро настаняване и др. разбира се, трябва да се даде на първата категория.

Заповедта на Кичънър просто изобличава нелепостта на твърдението, че армията е създала лагерите за хуманитарни цели, и потвърждава обвинението, че лагерите имат съвсем друга цел – отмъщение и изстребление.¹¹⁵

На 28 февруари 1901 г. генералите Бота и Кичънър обсъждат мирните условия в Миделбург, но Милнър се намесва, настоявайки за безусловна капитулация. Кичънър пише на държавния секретар по въпросите на войната (т.е. военният министър): „Направих всичко по силите си, за да подтикна Милнър да промени възгледите си, които ми се струваха много ограничени по въпроса ... възгледите на Милнър може да са строго справедливи, но според мен са отмъстителни и не знам случай в историята, в който при подобни обстоятелства да не е била дадена амнистия. Сега продължаваме войната, за да можем да вкараме още 2-3000 бури в лагерите до края ѝ. Това ми се струва абсурдно и се чудя дали министърът на финансите все още не е получил удар.¹¹⁶ Амнистия или кралско помилване на въпросните 200-300 бунтовника (с лишаване от избирателни права, което Бота доброволно приема) ще бъде изключително популярно сред мнозинството британците и всички бури в Южна Африка. Но няма съмнение, че има малка част и в двете колонии, които се противопоставят на всякакви помирителни мерки за прекратяване на войната, и се страхувам, че тяхното влияние е от първостепенно значение; Те искат изстребление и предполагам, че ще го получат“.¹¹⁷

Думите на Кичънър осъждат Милнър и неговите поддръжници. Потвърждава обвинението в отмъстителност. Освен това, без да споменава Роудс по име, той обвинява фракцията на Роудс в Кейп и Натал, че иска да унищожи бурите, признавайки, че тази малка група има огромно влияние върху Милнър и следователно ще постигне целите си. Според южноафриканския историк Спийс, 27 927 жени и деца са загинали в лагерите, почти два пъти повече от мъжете, убити в сражения. Като цяло в лагерите загиват почти 14% от бурското население в двете републики.¹¹⁸

Бурският генерал Де Вет отбеляза: Всеки знае, че по време на война могат да се случат жестокости, по-ужасни от убийството, но че такова пряко или косвено убийство

¹¹⁴ Roberts, Brian, *Those Bloody Women: Three Heroines Of The Boer War*. London: John Murray, 1991, Print. 121.

¹¹⁵ *Women And The War. The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*. 167.

¹¹⁶ Farwell, Byron. *The Great Anglo-Boer War*. New York: Harper & Row, 1976, Print. 393-394.

¹¹⁷ *The Boer War*, 500

¹¹⁸ *Women And The War. The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*. 170..

трябва да бъде извършено срещу беззащитни жени и деца, е нещо, което никога не би могло да се случи по време на война с цивилизованата английска нация. И все пак се случи.¹¹⁹

Де Вет обвинява Милнър и неговите генерали в преки и косвени убийства в лагерите и доказателствата подкрепят обвинението му.

Всички 50 лагера страдат от водоснабдяване, добро разположение, подслон, заразяване с паразит и пълна липса на хигиена. Освен това няма достатъчно палатки, липсват здравни грижи и функционираща хигиенна система.

Де Вет правилно разбира функцията на тези лагери – те са места за изстребление. Елиминирането на бъдещото поколение чрез избиването на бъдещата детеродна генерация, отговаря на социалнодарвинистката стратегия и тя е приложена ефективно. Мотивът за концентрационните лагери се крие в манията на Милнър за относителния брой британци и бури, при което решителният превес да е за британците. Той пише на 27 декември: „Ако след 10 години на 3-ма британци се падат по 2-ма бури, страната ще бъде безопасна и просперираща. Ако има съотношението е 2/2, ще имаме постоянни затруднения“.¹²⁰

Милнър изчислява, че населението в края на войната бде съотв. 496 000 бури, 368 000 британци и 76 000 други бели. Той е изправен пред неразрешим проблем в своята расова сметка, проблем, който той описва като имащ „най-голяма важност“ и от който „абсолютно всичко зависи.“¹²¹

В своите расови изчисления, Милнър стига до извода, че са необходими по 50 000 английски емигранти годишно които да се заселват тук, което е огромно политическо и логистично предизвикателство изобщо. Другият начин на относителна корекция на населението, е като приложи решението, осъществено от лагерите.

За щастие политическата опозиция в Лондон предотвратява продължаващата практика на лагерите, и така са спасени около 100 000 жени и деца. Унищожаването на това население ще изравни двете бели популации и ще даде на британците ясна преднина, за много години напред.

Милнър се завръща в централата, както нарича Лондон, на 24 май 1901 г. и остава в Англия до 10 август. Когато корабът му акостира в Саутхемптън, той е посрещнат от по-голямата част на кабинета с лорд Алберт Грей и браговчед му сър Едуард Грей. Обстоятелството, че двамата представители на фамилията Грей, си правят труда да пътуват до Саутхемптън, за да поздравят Милнър, не оставя съмнение за тяхната ангажираност към войната.

Правителството и кралят подчертават одобрението си за войната на Милнър, като го почитат с благородническа титла; сър Алфред Милнър става лорд (виконт) Милнър.

¹¹⁹ *The Great Anglo-Boer War*. 397.

¹²⁰ *The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905*, 242.

¹²¹ *The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905*, 279.

Безспорният момент на публично ласкателство на Милнър продължава само няколко седмици. Младата англичанка, Емили Хобхаус, също се връща от Южна Африка на същия кораб като Милнър. За разлика от всички останали, Хобхаус е посетила част от лагерите; тя е работила в тях и е свидетел на лишенията и екстремните нива на смъртност. Хобхаус веднага разкрива условията в лагерите на радикално настроените си приятели. Нейните разкази от първа ръка за лагерите измъчват националното либерално съзнание. Хобхаус обсъжда лагерите с либералния лидер Кембъл-Банерман: „разговорът с него... остава живо в съзнанието ми. От всички, които видях по това време ... само той ... като че ли имаше свободното време и решимостта да чуе и разбере всичко ... аз бях в състояние да излея пред него по-пълно, отколкото на всеки друг, в

Бурското дете
Лизи ван Зид,
умиращо от
гладна смърт

В английските
концлагери за бурите

детайли ужасите на тези лагери. В продължение на почти два часа той слушаше с голямо внимание сега и след това задаваше въпрос, за да изясни подробностите. Докато размишлявах върху масовото изгаряне на фермите и селата, депортациите, отчаяното състояние на прогоненото население, доведено от стотици конвои, хората, лишени от дрехи, спално бельо, прибори и неща от първа необходимост, гладните в лагерите, поразените от треска деца, лежащи ... на голата земя ... ужасяващата смъртност ... той беше дълбоко развълнуван и от време на време мърмореше „какви варварски методи какво варварство“. Той беше прав ... той остави трайното впечатление на човек, който не пестеше време или усилия,

за да стигне до истината и за когото мъдростта и човечността бяха най-важни.¹²²

На 14 юни Кембъл-Банерман изнася най-известната реч за войната, и в кариерата си, питайки правителството: „Каква е тази политика? Сега, след като победихме мъжете, срещу които се борихме, трябва да ги накажем колкото се може по-сурово, да опустошим страната им, да изгорим домовете им, да разрушим селскостопанският им инвентар, да затворим жените и децата им в лагери ... в някои от които смъртността се е повишила до 430 на 1000. . . И това което се прави в този момент е в името и чрез авторитета на нашата най-хуманна и християнска нация. Балфур ни запозна с кратка беседа за естеството на войната. Често използвана му фраза е, войната си е война, но когато някой дойде да попита за това какво става, му се казва, че няма война, че това не е война. Кога една война не е война? Когато се извършва с такива варварски методи като в Южна Африка.“¹²³

Речта на Кембъл-Банерман разгневява либералните империалисти, особено Аскуит, Грей и Халдейн. Те чувстват, че техният лидер е пресякъл прага на благоприличието с този език и Грей дава на Гладстон¹²⁴ „твърди 10 минути“ за обвинението „методи на варварство“.¹²⁵

Лойд Джордж взема думата след Кембъл Банерман и по въпроса за лагерите, казва следното: „Казвам, че това е резултат от целенасочена политика. Това не е нещо,

¹²² CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 348.

¹²³ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 352.

¹²⁴ Става дума за Хърбърт Джон Гладстон, по-малък син на либералният водач Уилям Евърт Гладстон, по това време вече покойник. Хърбърт е приближен до Кембъл-Банерман и е депутат в парламента и очевидно се изказал след него. (б. пр.).

¹²⁵ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 353.

направено в продължение на 24 часа, защото са необходими много месеци, за да бъде направено. Военните власти знаеха много добре, че това трябва да се направи, и имаха достатъчно време, за да го осигурят. Те започнаха да разчистват страната преди около 6 месеца и е позорно, че 5 или 6 месеца след това децата трябва да умират със стотици на месец“.¹²⁶

В същия дебат Кембъл-Банерман повтаря фразата си за „варваските методи“. Разгневен, Халдейн защитава политиката на лагерите и преобладаващите в тях условия с ледено интелектуално безразличие към човешката трагедия.

Когато Камарата гласува, Аскуит, Грей и Халдейн се въздържат. Милнър отговаря на критиките към лагерите си с меморандум в тяхна защита: „Всяка ферма се е превърнала в склад за доставки за врага, което му позволява да се концентрира по свое желание и да снабдява командосите си с храна и боеприпаси ... Трябваше да се разграбят фермите и да се оставят жените и децата да се изхранват както могат, което е напълно военните права на британците. Дори ако гражданското население беше останало неутрално, такова поведение нямаше да е в противоречие с военните закони, но жените оказваха активна помощ на командосите, като им бяха предоставили точна информация за всички движения на британските части. Военното положение изисква врагът да бъде лишен от тази система на разузнаване и хуманността накара британския командир да изведе жителите от фермите и да ги събере в концентрационни лагери, където те по всяко време са получавали храна, подобна на тази, осигурявана за британските войници, както и подслон и други удобства ... да се твърди, че при воденето на войната „не са следвани благородни и великодушни традиции“ и че са използвани „военни мерки, на една отминала епоха“, е много тежко погрешно представяне, което в нито едно отношение не може да бъде подкрепено с действителни факти.“¹²⁷

Не може да ищипаеме друго, освен отвращение към начина на мислене на този човек, който описва условията в лагерите като „удобства“.

В края на юни Аскуит, Грей и Халдейн се опитват да организират бунт срещу Кембъл-Банерман. Някои висши либерали се намесват, за да постигнат примирие.

Милнър пише на Халдейн на 1 юли 1901 г.: „Съществува гениално предложение, което се подхранва от някои среди и според мен е най-опасно, че разцеплението на либералите трябва да се закърпи, като двете страни трябва да постигнат изглаждане на различията по южноафриканския въпрос, и да се обединят около една средна, компромисна политика... Сделката може да бъде само такава, че пробурски настроените, след като са откажат от независимостта (на бурите), трябва да бъдат компенсирани с подкрепата на обединената партия при атакуването на правителството, когато необходимостта го принуждава да противоречи на всяка хуманитарна или конституционна прищявка. Бежанските лагери ... ще бъдат обект на критики... Искам да кажа, без да имам желание да възпрепятствам или да се намесвам в либералното обединение, съм принуден в името на националния интерес, да поставям всякакво малко препятствие, което мога, за да не се постигне обединение чрез компромис, който ще попречи и ще съсипе курса на националната политика в Южна Африка. Моят империализъм е твърде либерален, твърде напреднал, за да бъде разбран днес. Ако мерките, които очевидно са сурови, се приемат, с моето одобрение или без моя протест, това е защото ги смятам за неизбежни ... но ако искаме да изградим нещо в Южна Африка, трябва да пренебрегнем, изцяло да пренебрегнем протестиращите.“¹²⁸

¹²⁶ *The Boer War*, 508-509.

¹²⁷ Wrench, John Evelyn. *Alfred Lord Milner: The Man Of No Illusions, 1854 - 1925*, London, Eyre & Spottiswoode Ltd., 1958, Print. 231.

¹²⁸ *The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905*, 263.

Милнър признава, че или одобрява, или си затваря очите за предприетите сурови мерки, включително смъртността в лагерите. Той никога не се колебае да критикува генералите си за намесата в цивилното му управление, но никога не ги осъжда за тактиката на изгорената земя и лагерите.

Отговорът на Халдейн на 6 юли е също толкова безразличен: Искях да покажа писмото ви на Аскуит и Грей. Знаем, че може да имаме огромни трудности да накараме средния либерал да приеме гледната точка, която вие поставяте и която ние категорично споделяме. Напълно споделям мнението ви за безумието на компромисната политика. Какъвто и да е резултатът от това разделяне, не мисля, че трябва да се страхувате от това с Грей и Аскуит. Грей е като скала, а проникателността на Аскуит е толкова голяма, че сега, когато е свободен и отговорен за ръководенето на собствената си група, е малко вероятно човек да загуби от поглед истинската голяма цел¹²⁹.

Необезпокоявани от ужасяващия брой жертви в лагерите, Аскуит, Холдейн и Грей продължават да подкрепят Милнър. На 18 юли 1901 г. „Таймс“ съобщава речта на Грей в Питърбъро в подкрепа на войната: „Другото чувство в съзнанието ни е ужасът от трудностите, с които се сблъскват нашите войници, и възхищението от духа и енергията, с която се сблъскваме. Много добре. Веднага ще заявя, че тази война не само се води с цивилизовани и легитимни методи, но се води с по-хуманни и по-цивилизовани методи от предишните войни. Вярвам, че ако прочетете разказите за Гражданската война в Америка, ако прочетете разказите за Френско-пруската война толкова отблизо, и ако прочетете разказите за настоящата война, ще осъзнаете, че през последната половина на миналия век, гражданските и хуманните идеи са постигнали напредък и че те не са останали без своя ефект дори на самия военен театър, и затова тя се води по-хуманно от предишните войни. ... Казвам, че ако се докаже, както несъмнено беше доказано в случая с нашите собствени болници, че е имало лошо управление и срыв, което е причинило големи страдания, дори и тогава това не е причина да се твърди, че войната не се води правилно, и аз няма да гласувам в Камарата на общините, и няма да изнасям реч, за това, което считам за недостойно вменяване на вината на нашите войски, че войната не се води чрез законни методи.“

Въпреки репутацията на Грей като хуманен и възвишен човек, той не оставя никакво двусмислие в отношението си към войната, тактиката на изгорената земя и най-вече високата смъртност в лагерите. Той счита воденето на войната за легитимно и цивилизовано и това изправя неговите апологети пред някои трудни за преодоляване препятствия.

На 5 август известният британски военен герой, „Лъвското сърце“ пенсионираният фелдмаршал сър Невил Чембърлейн, опровергава Грей в същия вестник: „В реч, произнесена наскоро в Питърбъро от сър Едуард Грей, беше изразена мнението, че трябва да има място за свобода на словото. ... На тази справедлива основа аз, като либерал, се чувствам длъжен да не се съглася със заключението, направено от сър Едуард, че войната в Южна Африка се води през цялото време в съответствие с приетите правила на цивилизованата война. Не съм съгласен с това, защото на нацията никога не е била разяснявана необходимостта да се обосновава отклонение от признатите закони на международната война. Имам предвид честото неразумно, ако не и безразсъдно изгаряне или разграбване на фермите или домовете на бурите, изнасянето или унищожаването на храната, съхранявана в къщите им за издръжка на семействата им, отвличането на всички говеда и овце, унищожаването на мелниците и земедел-

ген. Невил Чембърлейн

¹²⁹ *The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905*, 264.

ския инвентар, както и насилственото интерниране в лагери на всички жени и деца и държането им там в робство. Не искам да кажа, че крайните мерки никога не са оправдани по време на война, но твърдя, че ежедневните доклади, които се появяват в печата през последните 7 – 8 месеца, показват, че голяма вълна на разрушение е заляла Трансваал и Оранжевата република, и Ваал, каквато никога преди не е била извършвана от нашите армии. ... Със сигурност никога не може да се превърне за нормално военно поведение, жените да бъдат насилствено изгонени от домовете си и да не знаят какво е станало с децата им; бременни жени да бъдат товарени в жп-вагони и откарани на дълечни разстояния, за да бъдат затворени в лагери, лишени от необходимите удобства за майчинство; за жените и децата принудени да живеят в голи палатки и да спят на мокра земя или да бъдат мокри под скъсаани палатки; за майките да виждат как децата им се изтощават, отслабват и умират от недохранване.“ ...

Сър Невил Чембърлейн¹³⁰ (без да има връзка с колониалния секретар) олицетворява стереотипния британски джентълмен, точната форма, в която англо-американските исотрици се опитват да поберат сър Едуард Грей.

Осъждането на лагерите от фелдмаршала хвърля сянка върху репутацията на Грей, принуждавайки човек да се запита как някой уж цивилизован и възвишен човек би могъл да защити разгръщащата се човешка трагедия. Историците имат незавидната задача да твърдят, че Грей не е знаел колко зле са условията в лагерите, когато фелдмаршалът е получил тази информация от вестника.

До 21 декември Грей отказва да разглежда лагерите като „варварски методи“.¹³¹ За разлика от това, общественият натиск принуждава Чембърлейн да поиска промяна от Милнър. Чембърлейн пише на Милнър на 4 ноември 1901 г.: „Смъртността в концентрационните лагери несъмнено предизвика дълбоко възмущение сред хората, които не могат да бъдат определени като пробурски настроени. Не е удачно да се каже, че това е неизбежен резултат от струпването на много хора, податливи на инфекциозни заболявания,... ние трябва да дадем някои доказателства за предприети мерки, които да се потвърдят от последните статистически данни“.¹³²

Чембърлейн увеличава натиска в средата на ноември: „Необходимо е ... да бъда информиран, че се предприемат всички възможни стъпки за намаляване на смъртността, особено сред децата, и че трябва да ми бъдат изпратени скоро пълни доклади.“¹³³

Новият тон от Лондон отклонява Милнър от расовата му тактика. Той отбелязва „че както се развиват нещата, всички жени и деца в лагерите ще трябва да са мъртви до пролетта на 1903 г. Само че аз няма да съм там, защото продължаването на сегашното състояние на нещата още два-три месеца несъмнено ще ни издуха всички“.¹³⁴

Предполага се, че Милнър предпочита да запази лагерите до пролетта на 1903 г., но се сблъсква с проблем: или да реши расовия въпрос както иска, или да се самоунищожи, или да позволи на все още живите бурски жени и деца да се спасят.

Изправен пред политическото си унищожение, Милнър изоставя принципите си на силното имперско лидерство и се подчинява на политическите си господари, хора, които презира, защото се съобразяват с общественото мнение.

Той пише на Чембърлейн на 7 декември 1901 г.: „Черното петно, единственото много черно петно в картината е ужасяващата смъртност в концентрационните лагери. На-

¹³⁰ Невил Фитцджералд Чембърлейн (1856 – 1944). Малко преди войната, до 1900 г., служи с генерал Робъртс в Южна Африка, и от 1900 е назначен за Главен инспектор на британските полицейски части в Ирландия. (б. пр.)

¹³¹ CB: A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman, 372.

¹³² The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905, 228.

¹³³ The Boer War, 517.

¹³⁴ The Boer War, 518.

пълно съм съгласен с вас, и въпреки, че могат да бъдат предложени сто обяснения и да бъдат направени сто извинения, те не представляват адекватна защита“.¹³⁵

Веднага след това „ужасната смъртност“ бързо престана. Най-горчивата ирония в писмото на Милнър е, че той забравя да изпрати копие на сър Едуард Грей, който про-

Лорд Алфред Милнър и колониалният секретар Дж. Чембърлейн, в Южна Африка, след войната.

дължава да защитава лагерите, дори когато те са разпуснати. Подкрепата на сър Едуард Грей за Бурската война, тактиката на изгорената земя, затварянето на бурските жени и деца в концентрационните лагери и пълното му безразличие към „ужасната смъртност“ там, са единствената светлина, която ни показва неговата моралната философия за войната. Но това е достатъчно. Историческият

сър Едуард Грей противоречи и оспорва научнофантастическият образ на добродетелен, възвишен човек, и миротворец, открит в англо-американските учебници по история. Може да смятаме, че погрешното представяне на Грей от историците е умишлено и необходимо, умишлено, защото противоречи на доказателствата, необходимо, защото помага да се обясни поведението му в навечерието на Първата световна война.

Глава IV. Изоставената „блестяща изолация“

С настъпването на XX век, Великобритания управлява 1/4 от света, но с разрастването на империята, спокойствието на нейните държавници намалява. Тя е изправена пред предизвикателството на САЩ в Северна и Южна Америка, от Франция по целия свят и от Русия в Азия, особено по протежение на индийската граница.

Тя укрепва откритата граница на Канада, като признава останала Америка за сфера на влияние на Вашингтон. Тя удържа своя стар съперник Франция със серия от ответни стъпки. Но в „Руската мечка“ вижда призрака на едно необоримо предизвикателство. Докато „Руската мечка“ се промъква безмилостно по суша към индийската граница, най-голямата военноморска сила в историята няма ефективен отговор на това предизвикателство.¹³⁶ Така британската руска политика се слива с британската имперска политика.

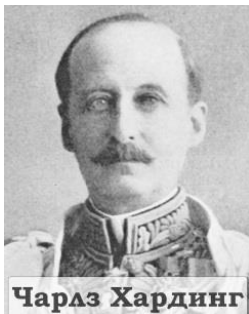
На 30 януари 1902 г. Великобритания се съюзява с Япония, за да укрепи позициите си в Далечния изток. Шест месеца по-късно Франция предлага англо-френско съглашение, обхващащо Сиам и Мароко, което умишлено изключва Германия от двата региона. Лорд Лансдаун, британският външен министър, се противопоставя на предложението, вярвайки, че всеки опит на Великобритания и Франция да ликвидират Мароко без съгласието на Германия ще доведе до усложнения.¹³⁷

¹³⁵ The Milner Papers: South Africa 1899 – 1905, 229.

¹³⁶ Всъщност това са неоправдани параноични страхове. Русия никога не е имала претенции към Индия, Афганистан или зоните на британски интерес. Русия е военно по-слаба и икономически доста изостанала, за да се конкурира с Великобритания. (б. пр.).

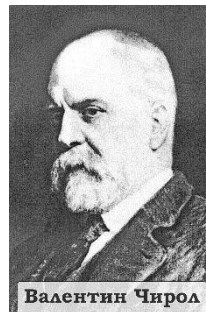
¹³⁷ Monger, George, The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900 – 1907. London, Thomas Nelson & Sons, Ltd. 1963. Print. 77.

Успоредно с тези външнополитически вълнения, Групата на Милнър започва да поема британското външно министерство. През 1899 г. те организират преврат във вестник „Таймс“, като свалят безпристрастният редактор на външнополитическия отдел на вестника и поставят своя човек, Валентин Чирол. Преди да стане журналист, Чирол започва кариерата си във външното министерство. Сега, като чуждестранен редактор на

Чарлз Хардинг

най-престижния вестник във Великобритания, той има неограничен достъп до бившите си колеги. Но Чирол не се ограничава само до обсъждане на политиката с представители на Министерството на външните работи: той влияе върху кариерната им развитие, особено кариерата на приятеля си сър Чарлз Хардинг, когото подготвя да заеме поста постоянен заместник-секретар (заместник-министър).

Валентин Чирол

След като Чирол ръководи външнополитическия отдел на „Таймс“, а Хардинг ръководи британското външно министерство, Милнървата група започва постепенно да контролира британската външна политика. Групата може да си позволи контрола върху Министерството на външните работи, само защото тя работи вътре в управляващия елит, и много отговорни личности са членове на групата. Естествено нито една външна група не може дори да влезе във външното министерство, камо ли да организира назначенията там. Но лорд Ешер е лицето представляващо това проникване отвътре.

Той е проникнал във вътрешния кръг на кралското семейство, още преди 18-19 години и когато Едуард се възкачва на трона, Ешер управлява двореца. През 1901 г. Ешер става заместник-управител на замъка Уиндзор. След това назначение, той отказва назначения в кабинета както на торите (консерваторите), така и на либералните правителства, като заявява, че има много по-огромното влияние, като водещ придворен на крал Едуард VII.

Едуард VII

За нещастие на Едуард VII, природата не го е надарила с голяма интелигентност, която да съответства на високия му обществен ранг като монарх, а освен това като претолонаследник, той предпочита да бъде известен в обществото плейбой¹³⁸, отколкото да се подготвя като бъдещ монарх. Така той се възкачва на трона като стар новак, невеж в владетелското изкуство. Несигурен в силите и авторитета си, Едуард разчита на своите наставници и съветници, особено лордовете Нолис и Ешер. По конституционни и политически въпроси той се вслушва в съветите на Ешер повече от всички други, така че опитният Ешер ръководи политическите дела на двореца. Той се оказва от решаващо значение за издигането на Хардинг в Министерството на външните работи. Той съветва краля, че конституционният монарх запазва влиянието си върху назначаването на посланиците. Следвайки съвета на Чирол, Ешер популяризира заслугите на Хардинг пред монарха и го подтиква да изгради приятелство с краля. Стратегията на Ешер проработва. С подкрепата на короната Хардинг първо става помощник-държавен секретар във външното министерство, а след това посланик в Санкт Петербург.¹³⁹

До 1905 г. Хардинг и неговите съюзници доминират в ключовите европейски посолства. От особена важност е, че те контролират най-важните посолство във Франция и Русия, откъдето възнамеряват да повлияят на британската външна политика.

¹³⁸ Казано по-просто, Едуард е прочут с пиянските си запои и като любител на публичните домове, особено парижките, където си поръчвал по две проститутки едновременно. (б. пр.).

¹³⁹ The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900-1907, 99-101.

През 1906 г. Хардинг завършва превземането на външното министерство, като заема поста постоянен заместник-държавен секретар. Подчертавайки триумфа си, Хардинг изпраща своя съмишленик Артър Никълсън, на посланическото място в Петербург, което току-що е освободил.¹⁴⁰

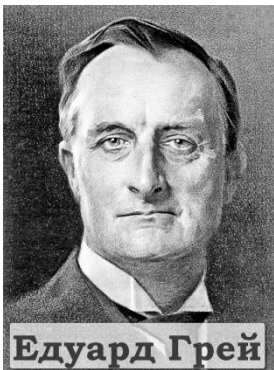
Завършвайки през декември 1905 г. с превземането на външното министерството, Милнървата група осигурява назначаването на сър Едуард Грей за външен министър.

През следващите четири години и половина Грей и Хардинг действат по-скоро като равноправни колеги, отколкото като началник и подчинен, тъй като съвместно провеждат външната политика на Милнървата група под прикритието на британската външна политика.

Влиянието на Милнър върху британската външна политика е радикално. В продължение на няколко години групата дирижира преустройство на британската дипломация. Великобритания се отказва от дългогодишната си политика на „блестяща изолация“ или несъгласие с континенталните сили, в полза на военно разбирателство с Русия и Франция, насочено към Германия и Австро-Унгария.

И настъпилото нарушение в баланса на силите, като военното измерение е трайно и твърде опасно. **Потайността на тези ангажменти, които променят баланса на силите в Европа, е основната причина за Голямата война.**

Основното твърдение на тази книга е, че по време на Юлската криза от 1914 г., френските и руските държавници вземат своите тежки решения, напълно сигурно очаквайки британска военна подкрепа. Обратно, държавниците на Германия и Австро-Унгария вземат решенията си, без да знаят, че Великобритания е извършила това, вярвайки, че имат разумен шанс, Великобритания да стои настрана. Така заради тайните си ангажменти, Великобритания насърчава френската и руската агресия, като съзнателно не прави нищо за възпиране на германските и австроунгарските начинания, което ефективно максимизира поемането на рискове от европейските държавници.

Едуард Грей

Още по-лошото е, че потайността възпрепятства всеки вътрешен британски политически процес, който би могъл да търси алтернативи на конфликта, защото либералните радикали не знаят, че либералните империалисти са поели по пътя на войната. Катастрофалният резултат не е нито случаен, нито непредвиден.

През 1902 г. лорд Лансдаун се съгласява да преговаря с Франция за изключването на Германия от Мароко. Въпреки че Лансдаун не изпитва никакви анти-германски чувства, съветниците му го правят. Съгласието на лорд Лансдаун да влезе в тези преговори ни дава отлична референтна дата за началото на ясен антигермански натиск върху британската външна политика.

Групата на Милнър трябва да убеди британския народ да се сприятели с дългогодишните си съперници Франция и Русия, като се откаже от също толкова дългогодишните си приятели, Австро-Унгария и Германия.¹⁴¹ Имайки предвид тази трудност, те манипулират популярността на крал Едуард VII пред обществеността, за да легитимират идеята за англо-френско приятелство. Те се надяват, че одобрението на краля на

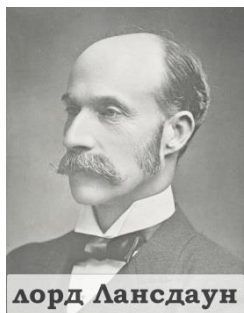
¹⁴⁰ The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900-1907, 102-103.

¹⁴¹ Приятели е силно казано, Британия няма приятели а само временни съюзници, в случая Австро-Унгария е изоплзвана от Британия на Берлинския конгрес и след това е забравена, защото вече не е необходима, а с Германия отношенията са на взаимна търпимост и индеферентност, но никога не са били приятелски. (б. пр.).

англо-френското приятелство ще изясни и ще повлияе на британското обществено мнение.¹⁴²

„Изненадващата“ визита на добра воля на крал Едуард в Париж през 1903 г. е най-важният му опит да доведе британското обществено мнение до приятелство с Франция. Посещението е планирано от Ешер и краля с помощта на френския президент и британския посланик в Париж.¹⁴³ След като посещава Португалия, според плана краля трябва да посети Париж. По закон, когато кралят пътува в чужбина, той редовно взема със себе си министър от правителството. За да заобиколи тази очевидна трудност, крал Едуард предлага Хардинг да го придружи. Лорд Лансдаун естествено се противопоставя на тази необичайна молба, но Негово Величество надделява. Хардинг пътува като пълномощен министър, въпреки че е само помощник-държавен секретар (помощник-министър). След като посещава Португалия, кралската яхта напуска Лисабон на 7 април и докато е в морето, Хардинг и кралят извършват „изненадващото посещение“ в Париж. При влизането си в Париж, Едуард преживява студен прием, но неговата непринудено държание и гениалност печелят парижани. Когато си тръгна, е изпратен много възторжено от народа.

Като поема водещата роля в проявяването на добра воля към Франция, крал Едуард започва размразяването на англо-френските отношения. В подкрепа на англо-френското приятелство, той легитимира англо-френското съглашение.

лорд Лансдаун

Лорд Лансдаун иска да балансира преговорите си с Франция, като прави увертюра към германците. Той одобрява участието на британски банкери в строежа на Багдадската железница, любимият проект на кайзера. Желанието на Лансдаун за добри отношения с Германия обаче противоречи на стремежа на Милнървата група да противопостави Германия и Русия. В резултат на това Милнър организира толкова ожесточена медийна кампания срещу британското участие в Багдадската железница, че лорд Лансдаун се чувства принуден да отмени одобрението си, което само допълнително нанася вреда на англо-германските отношения. Вестникарската атака срещу Багдадския железопътен проект е само един инцидент в една дълга и дирижирана кампания.

Както отбелязва американският историк Орон Хейл: Сърдечното съглашение (англо-френското съглашение, Антантата) никога нямаше да бъде осъществено без методично организираната от началото на 1901 г., медийна кампания на най-авторитетните печатни органи на Консервативната партия... най-напред те се възползваха от всяка възможност да покажат на своите сънародници, френския си успех... но ... с еднакво постоянство всеки от тези три издания (един вестник и две списания) „*Times*“, „*Spectator*“, и „*National Review*“, в различна форма, се стараяше да унищожи, доколкото е възможно, спомена за по-старите симпатии към Германския Райх. „*Times*“ публикуваше постоянно антигермански статии и карикатури, които отвъд Рейн предизвикваха възмущение. „*Spectator*“ се впусна в анализ на англофобската пропаганда в германските университети. Накрая, „*National Review*“, в своите месечни изследвания, сигнализира на обществеността за опасностите от Пангерманизма... веднага щом възникне инцидент,

¹⁴² Anderson, E. N. *The First Moroccan Crisis 1904-1906*. Chicago, University of Chicago Press, 1930 Print. 84-85

¹⁴³ Доказателствата сочат, че „импровизираното“ посещение на крал Едуард в Париж е било предварително планирано. Вижте Busch, Briton Cooper, *Hardinge Of Penshurst: A Study In Old Diplomacy*, Hamden, Archon Books, 1980. Print. 57, за доказателство, че френският президент и британският посланик са сътрудничили в начинанието.

дипломатически, икономически или военен, трите органа, в общо съгласие, настояваха за опасността и враждебността на Германия и ползата от приятелството с Франция“.¹⁴⁴

Хейл пропуска да идентифицира онези, които „методично организираха“ тази медийна кампания срещу Германия, но стига до заключението, че методично организиратите кампании се нуждаят от организатори. Това твърдение съвпада с обвинението на Куигли, че „Таймс“ е станал феодално владение на групата на Милнър между 1896 и 1912 г. Куигли заявява, че „Таймс“ е най-влиятелният вестник във Великобритания, защото Милнъровата група насърчава тесните връзки между вестника и британското външно министерство.¹⁴⁵ Куигли също признава (признава, защото Куигли е германофоб), че от 1895 г. „Таймс“ умишлено насърчава враждебност към Германия.¹⁴⁶

Позоваването на авторитет като Орон Хейл, който потвърждава твърденията на Куигли, добавя правдоподобност към въпроса за конспирацията. Като част от кампанията за обръщане на британското обществено мнение срещу Германия, Милнър организира и насърчава серия от фантастични съобщения и писания за заплахи на Британия от действия на германски агенти. Появяват се публикации за шпионски заплахи, заплахи за инвазия, заплахи от петата колона, военноморската заплаха и кампания за учредяване национална разузнавателна служба. През всички тези страхове се прокрадват намеци за опасното състояние на британската отбрана и съществуването на коварен враг, спотайващ се точно зад хоризонта.

Никога не са се появявали реални доказателства в подкрепа на твърдението за германска пета колона във Великобритания. Въпреки това печата често алармира британската общественост с истории за германски диверсанти, които са плъзнали из цяла Англия. Предполага се, че тези германски пети колонии имат арсенали от оръжия и експлозиви, натрупани по цялата британска земя, и само очакват командата на германския кайзер, за да нападнат мирните им британски домакини.

Въпреки че в Англия тогава живеят по-малко от 50 000 германци, оценките за броя на германските шпиони / пети колонии и обучени саботьори варират от 100 000 до 300 000 души. Не е изненадващо, че тази отрова разяжда старото британско добро отношение към Германия. Най-поразителната и пренебрегвана асиметрия в англо-германските отношения е, че в Германия липсва подобно всяване на страх спрямо британските граждани и няма никакви фантазии за британските пети колонии.

Още по-притеснителна е пълната липса на каквито и да е доказателства, че германската армия е обмисляла или планирала военна инвазия срещу Великобритания. Слухът за германската инвазия има някакъв източник, но той не може да е дошъл от германска страна, поради изтичане на някаква секретна информация.

Въпреки това, британският печат настоява, че демоничният кайзер и неговите генерали само чакат своя шанс да се нахвърлят върху мирните британци.

Някои съвременници, включително Чърчил (1909), разбират, че ако Великобритания не предприеме по-обективна оценка на германската политика, Германия неизбежно ще трябва да играе възложената ѝ роля. Въпреки това, повечето британски граждани постепенно започват да вярват, че „враждебния Хун“¹⁴⁷ се крие точно зад хоризонта.

Насочвайки вниманието си към същността, групата на Милнър провокира разгорен, продължителен дебат за военната повинност, който засилва нарастващата национална чувствителност към антигерманското послание. Опирайки се на страховете от

¹⁴⁴ Hale, Oron James, *Germany And The Diplomatic Revolution: A Study In Diplomacy And The Press, 1904-1906*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1931. Print 20

¹⁴⁵ *The Anglo-American Establishment*, 113.

¹⁴⁶ *The Anglo-American Establishment*, 116.

¹⁴⁷ Британската пропаганда нарича германците „хуни“.

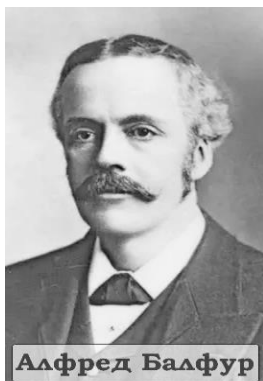
инвазията, Националната военна кампания подчертава дългото незащитено крайбрежие на Великобритания и ясно обединява идеята за опасността от това.

Реч след реч, статия след статия, зловещо отправят изрични и скрити предупреждения срещу германската заплаха, тирада, която постепенно се възприема от обществеността, и тя започва да вярва на идеите за германската враждебност и опасността от германска инвазия.

Дж. А. Фарър – автор, който Милнър не харесва изобщо (б. пр.: защото казва истината), пише следното: „Това постоянното прокарване на тези намеци за терор сред обществеността имаше за цел да представи Германия като вражеска държава, с която рано или късно щяхме да бъдем във война. Именно чрез такъв процес на национално самовнушение войната в крайна сметка се развива от въображението в реалността“.¹⁴⁸

Основното твърдение на Фарър е, че антигерманските настроения във Великобритания се зараждат чрез усилията на малка група около крал Едуард VII и неговия двор. И е прав. Хардинг и Ешер имат огромно влияние в двора на Едуард.

Но всички тези страхове бледнеят до незначителност на фона на големия военноморски страх: британският флот осигурява физическа и психическа сигурност на нацията. Свързвайки заплахата от германско нашествие с разрастването на германския флот, Милнървата група засягна не само националния нерв, но и основните пропагандни въпроси. Те убеждават британското население, че се стори силен германски флот, който заплашва Великобритания. В пика на „морската заплаха“ Балфур твърди, че Германия е ускорила корабостроителната си програма, твърдейки, че ще има 20 дредноута през 1911 г. Всъщност Германия започва 1911 г. с по-малко от половината, за което твърди Балфур. Обществената тревога на Балфур противоречи на собствените оценки на Адмиралтейството. Първият британски морски лорд, адмирал Фишър, на 21 март 1909 г. пише на лорд Ешър, че британският флот има: „две пълни флоти в домашни води, всяка от които е несравнимо по-добра от цялата германска флота, мобилизирана за война ... това не може да се промени с години, дори и да сме напълно пасивни у дома“.¹⁴⁹

Алфред Балфур

Хора като Балфур и адмирал Фишър, които знаят истината, обаче не я заявяват публично: тревогата на обществеността ги устройва политически. И разтревожената общественост започва да подкрепя превъоръжаването като скандира по улиците „искаме още 8 дредноута, няма какво да чакаме.“

Както отбелязва военноморският историк Мардер: „... още през лятото и есента на 1904 г. се говореше за неизбежността на англо-германската война“. А за англо-

адмирал Дж. Фишър

германската морска надпревара, Мардер признава върховенството на политическия фактор: „Зад морското съперничество се криеше истинската причина за британската тевтонфобия и подозрение към германския флот ... в крайна сметка политическият фактор беше истинското обяснение на британската реакция на нарастващия флот отвъд Северно море, но е забележително как това се прикриваше и как продължителното увеичаване на германския флот се превърна още през 1905-06 г. в голямото препятствие и единствената пречка за задоволителните англо-германски отношения.“¹⁵⁰

¹⁴⁸ Farrer, J. A. *England Under Edward VII*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1922. Print 215-216

¹⁴⁹ *England Under Edward VII*, 237-245.

¹⁵⁰ Marder, Arthur, J., *From The Dreadnought To Scapa Flow*. London, Oxford University Press, 1961. Vol I Print. 108-109

Политическият фактор лежи в основата на англо-германската военноморска надпревара, но малко историци поставят политическия фактор в центъра на своя анализ. Адмирал Фишър, като първи морски лорд, заема най-мощния морски пост на Земята. Той отхвърля идеята за германска военноморска заплаха, като напълно несериозна, но толкова ненавижда германците, че се примирява с лъжата за тази заплаха. Мардер казва за Фишър: „Над всичко останало е враждебността на Фишер към Германия. Той споделяше тевтонофобията от своите приятели и сътрудници като журналиста Арнолд Уайт, португалския посланик Соурал и лорд Ешер.“¹⁵¹ (б.пр. Фишър е също член на елита около Милнър)

Фишър концентрира британския флот в родни води, насочвайки 80% от оръдията си директно срещу Германия. Не е изненадващо, че германците усещат реална заплаха от Великобритания. Политическите началници на Фишер му позволяват възмутителни публични словесни атаки срещу Германия. Той на два пъти (1904 и 1908 г.) предлага да се направи превантивен удар тип „Копенхаген“¹⁵² и да се потопи целия германски флот. Войнствените коментари на други висши представители на Адмиралтейството подсилват посланието. Тъй като политическите началници на Фишър толерират неговите антигермански изказвания, може да заключим, че той открито казва това, което те мислят, но премълчават.

Постепенно Милнървите хора внедряват и насърчават антигерманската култура в мисленето на британския елит. Изразяването на антигермански възгледи става модерно, което позволява на Групата да засили антигерманската реторика.

Мардър следва добре утъпкания коловоз англо-американските академични историци, и омаловажава сериозността на войнствените прояви на Фишер. Въпреки това той признава: „За съжаление ... легендата беше много по-важна от истината. Много германци на отговорни позиции, сред които и императорът, започват да вярват, че Фишер наистина планира нападение, чувство, подсилвано от случайни превантивни военни речи и статии в Англия“.¹⁵³

Англо-американската академична историография страда от епидемия от такова внимателно изработено пренебрежително извъртане. Изплъзването от англо-американските наративи и целенасоченият растеж на антигерманската обществена нагласа в масовата култура, е истинската предвоенна история, защото антигерманската среда позволява на групата на Милнър, постепенно да насочва Великобритания към войната. Мардер ни дава поглед към тази антигерманска култура: „Руско-японската война води до изостряне на англо-германските отношения. В Англия става актуална историята, че германците стоят зад всички неприятности, опитвайки се да забъркат Англия с французите и руснаците. Дори Адмиралтейството вярва на тази халюцинация. Фишър пише на съпругата си: „нещата изглеждат много сериозни. Германците стоят зад всичко това... Мирът изглежда гарантиран тази вечер, но човек никога не знае, тъй като германският император използва всичко което знае, за да предизвика война между нас и Русия.“ Използвайки термина „халюцинация“, Мардер умело заобикаля обяснението защо историята е актуална в Англия. При един скандален инцидент в Северно море, руски кораби стрелят по погрешка срещу британски риболовни траулери (б. пр. има и жертви сред британските риболовци).“¹⁵⁴

¹⁵¹ *From The Dreadnought To Scapa Flow, Vol I, 123.*

¹⁵² *Има предвид нападението на адмирал Нелсън върху Копенхаген и потапянето на датския флот, само защото са предполагали, че Дания се е ориентирала към Наполеон, без това да е вярно, просто превантивна операция по британски. (б. пр.)*

¹⁵³ *From The Dreadnought To Scapa Flow, Vol I, 26.*

¹⁵⁴ *Руската ескадра на Рождественски, която пътува към Порт Артур, сметнала британските риболовци за японски торпедоносоци, което е абсурдно и говори или за руска глупост, което не е за учудване, или по-вероятно за съзнателна британска диверсия. (б. пр.).*

Великобритания има пълното право да държи Русия отговорна. Вместо това британското външно министерство обвинява Германия, която предупредила Русия, че японските торпедни катери патрулират в Северно море. Лъжата на външното министерство предизвика ожесточена медийна война между Великобритания и Германия.¹⁵⁵

Организираните медийни кампании срещу Германия са само един фронт в Милнъровската голяма стратегия за „сприятеляване“ с Русия.

По-важен фактор в тази стратегия е привличането на Франция. Големият приятел на Милнър и бивш негов началник в Египет, Лорд Кромър (Евелин Беринг), съветва Лансдаун да сключи англо-френско споразумение, което ще превърне Мароко във френска провинция.¹⁵⁶

Лорд Кромър е от семейство Беринг, което контролира банката „Беринг“ в Лондон. Той получава първия си египетски пост, комисар по държавния дълг, чрез застъпничеството на сър Джордж Гошен. След това Кромър и Гошен стават близки приятели.¹⁵⁷ По-късно Гошен урежда най-големия си ученик, сър Алфред Милнер, да стане

Е. Беринг, лорд Кромър

генерален директор на приходите в Египет. Не е изненадващо, че Милнър и Кромър стават близки приятели. Кромър иска Великобритания да предложи на Франция контрол над Мароко в замяна на отказа ѝ от участието в „Комисията по публичния дълг“¹⁵⁸ в Египет. Както отбелязва Монгер, Франция иска това да се направи зад гърба на Германия, разчитайки на британското приятелство: „Франция, отбелязва той, е готова да признае испанските интереси, ако други сили, с които той имаше предвид Германия, бъдат изключени. Това беше френското условие и ако Лансдаун изобщо искаше разбирателство, трябваше да го приеме“.¹⁵⁹

Докато преговорите за Мароко и Египет продължават, Кромър обяснява на Лансдаун, антигерманските последици от предложената сделка. Лансдаун отговоря: „Напълно разбирам мнението ви за Германия. Още от самото начало почувствах, както и Камбон, че ще трябва да се съобразяваме с Германия“.¹⁶⁰

Лансдаун, а вероятно и служителите на външното министерство, очакват неговото антигерманско споразумение да предизвика недоволство в Германия. Кромър не крие от Лансдаун по-широкия обхват на Антантата: „Кромър продължава да напомня на Лансдаун за по-широкия смисъл на Антантата. На 12 декември той пише, че едно от основните изисквания на Ке д'Орсе (френското външно министерство) е надеждата да се сключи англо-руско споразумение и така да се изолира Германия.“¹⁶¹

¹⁵⁵ Morris, A.J.A., *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*. London, Routledge & Keegan Paul. 1984. Print. 63..

¹⁵⁶ Anderson, E. N. *The First Moroccan Crisis 1904-1906*. Chicago, University of Chicago Press, 1930 Print. 90

¹⁵⁷ Spinner, Thomas J., Jr. *George Joachim Goschen: The Transformation Of A Victorian Liberal*. London, Cambridge University Press, 1973. Print. 52

¹⁵⁸ Това е международна комисия, създадена с декрет на египетския хедив Исмаил на 2 май 1876 г., за да контролира плащането от египетското правителство на заемите към европейските правителства след изграждането на Суецкия канал. Хедивът фалира и не е в състояние да плаща външните дългове на Египет, които са на британците и французите. Те се обединяват, и налагат система за надзор върху приходите на Египет, за да контролират изплащането на дълговете, чрез част от тези приходи. Същата система е наложена и на Османската империя, която обявява фалит в същата година. (б. пр.)

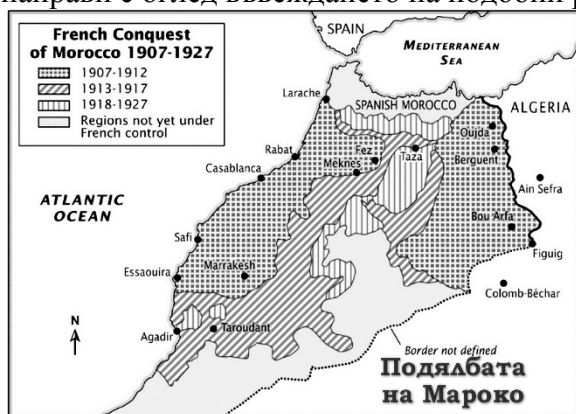
¹⁵⁹ *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900-1907*, 128.

¹⁶⁰ Също, 145.

¹⁶¹ Също, 145.

На 4 април 1904 г. Великобритания и Франция подписват „сърдечното съглашение“ (Антантата). Споразумението урежда споровете за Сиам, нюфаундлендския риболов, Западна Африка, Мадагаскар и о-вите Нови Хебриди. Естествено, Антантата обезпокоява султана и мароканското правителство; те се оплакват от британското поведение. Въпреки това, британският посланик в Мароко, Артър Никълсън, съветва султана да сътрудничи с французите, а след това пише до Форин офис (британското външно министерство), че султанът не осъзнава ситуация, и „френските съвети и помощ ще бъдат ефективни и постоянни.“¹⁶²

Вторият член на тайната клауза гласи: „Понастоящем правителството на Негово Британско Величество няма намерение да предлага на властите промени в системата на капитулации или в съдебната организация на Египет. В случай, че те сметнат за желателно да въведат в Египет реформи, насочени към промяна на египетската законодателна система в съответствие с тази, която е в сила в други цивилизовани страни, правителството на Френската република няма да откаже да приеме такива предложения, като се има предвид, че правителството на Негово Британско Величество ще се съгласи да приеме предложенията, които правителството на Френската република може да направи с оглед въвеждането на подобни реформи в Мароко“.¹⁶³

На 3 октомври 1904 г. Франция и Испания подписват безобидно публично споразумение за Мароко. Но тайно се споразумява Испания да получи бреговата линия на Алжир, а Германия или Франция да застрашат подкрепата на султана: „Всъщност, ако тайните членове на споразумението не са били разкрити, може би щеше да докажат, че клаузите, отнасящи се до Мароко, са пълна измама.“¹⁶⁴

¹⁶⁴ Съшо, 125.

Описването на британските, френските и испанските уверения като „измама“ е необичайно остра забележка за учен, но че са измама се знае от всички в британското външно министерство.

Както се очаква, Германия се противопоставя на анексирането на Мароко. На 31 март 1905 г. германският кайзер акостира в Танжер и обявява германска подкрепа за мароканския суверенитет. Започва Първата Мароканска криза.

Докато Лансдаун, Балфур и французите приемат посещението на кайзера в Танжер, Милнеритите хора започват война в печата. Вестник „Таймс“ и по-голямата част от британския печат, в рязък контраст с френските си колеги, веднага разглеждат посещението на кайзера като умишлена маневра за унищожаване на нарастващото англо-френско приятелство.¹⁶⁵

На 4 април „Таймс“ определя Вилхелм II, като агент провокатор и призова Франция да остане твърда. Форин офис вдъхновява „Таймс“ и скоро след това по-голямата част от британския печат следва примера им. С изострянето на Мароканската криза, френският външен министър Делкасе се поддава на политическия натиск и подава оставка, но след това незабавно оттегля оставката си. Това колебание в Париж подтиква Форин офис да подкрепи Делкасе. Малет пише на Бърти (британският посланик) в Париж: „Когато видях оставката на Делкасе, писах на лорд Лансдаун, за да кажа, че нещата изглеждат сериозни за Антантата и го попитах какво трябва да направим, ако Германия се възползва от победата си и поиска пристанище. Помолих го да ти предаде да кажеш на френското правителство, че трябва да доведем работата до край. Лорд Л. ми отговори: консултирайте се с Адмиралтейството, така че отидох да видя Фишър. Той каза: „Разбира се, че германците ще питат за Моргадор и аз ще кажа на Лорд Л., че ако го направят, трябва да имаме поне Танжер, разбира се, че всичко е гнило и за нас няма значение дали германците са хванали Моргадор или не, но все пак ще кажа

така“... Той е прекрасен човек и просто копнее да отиде в Германия. Аз „изобилствах в неговия смисъл“ и му казах, че ще направя всичко, което мога с лорд Л.“¹⁶⁶

Фишер и Малет не само търсят приятелство с Франция, но и копнеят за война с Германия. Когато официалното съобщение на Фишър пристига във външното министерство, Малет го описва като „зашеметяващо“. Адмиралът официално уведомява външния министър, че германско пристанище в Мароко е „жизнено вредно“ за британските интереси. Фишър завършва: „Това изглежда златна възможност за война с германците в съюз с французите, така че искрено се надявам, че ще успеете да го постигнете ... всичко, на което се надявам е, че ще изпратите телеграма до Париж, с уверение че английската и френската флота са едно цяло. Можем да имаме германския флот, Килския канал и Шлезвиг-Холщайн за две седмици“.¹⁶⁷

¹⁶⁵ Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 34

¹⁶⁶ *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900-1907*, 189.

¹⁶⁷ Също, там.

Адмирал Фишър, най-могъщият моряк на Земята, съветва британския външен министър да обяви война на Германия по въпрос, който той признава, че е изцяло гнил.

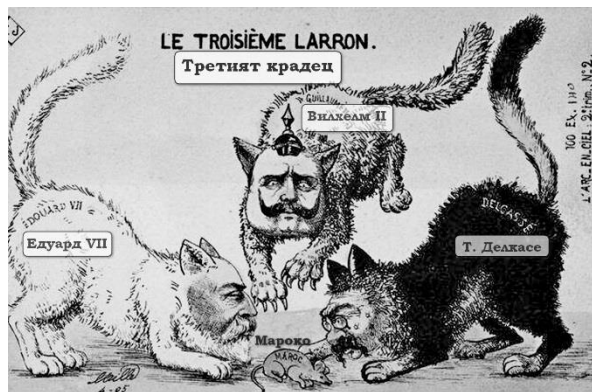
Също толкова обезпокоително е, че личният секретар на лорд Лансдаун, Малет, предава своя политически началник, като съдейства за измамата на Фишър. Това лошо поведение е равносилно на диверсия.

Със задълбочаването на Мароканската криза „Таймс“ използва своя авторитет и доверие, за да убеди британската общественост, че техните държавници са действали благородно и че германските държавници са показали своята дълбока враждебност към Великобритания. Доверявайки се на „Таймс“, британската общественост негодува срещу германската „войнственост“ и с внимателно подхранваните на антигермански подозрения започват да рушат старите англо-германски добросъседски отношения.

За да подчертае вирулентността¹⁶⁸ на британската кампания срещу Германия, Орон Хейл отбелязва: „Кореспондент на „Дейли Нюз“ в Кил пише, че в бъдеще, когато някой историк пише историята на англо-германските отношения през този период, той със сигурност ще оглави една от главите си по следния начин: „Имаше ли през 1905 г. заговор в голяма част от английския печат за провокиране на англо-германска война?“ Никой, който внимателно изучава публикациите на „Таймс“, ще се поколебае да отговори на този въпрос с уверен отрицателен отговор. Ако се стигне до война, ужасната вина ще лежи върху хората, които толкова упорито използват големите машини на нашия печат, независимо дали това е умишлено или въпрос на небрежност.“¹⁶⁹

Обърнете внимание, че кореспондентът на „Дейли Нюз“ използва думата „конспирация“ и Орон Хейл избира да го цитира. Това не е прецидент. Историците не смеят да споменават „конспирацията“ в трудовете си, но винаги цитират някой, който го е направил. Хейл отбелязва, че английският и френският печат, често подвеждат читателите си, цитирайки някоя враждебна статия и посочвайки вестника, като официален

орган на германското правителство: В Лондон Таймс, 7 юни 1905 г., се появява Докладът на Уикъм Стийд от Виена за оставката на Делкасе, в който той цитира атака на „Нойе Фрай Пресе“ срещу бившия външен министър. „Нойе Фрай Пресе“ е определен като „Виенският орган на граф фон Бюлов“¹⁷⁰, което прави Берлинското външно министерство отговорно за атаката на австрийски вестник срещу френския държавник. Това е злонамерена лъжа. Указанията на Бюлов към прес-бюрото на 6

юни са да ограничи острия език на германските вестници.¹⁷¹

Просто казано, „Таймс“ измисля обвинения срещу Германия. Ключовият исторически факт е, че Форин офис, „Таймс“ и политическият елит успяват да разпалят британските страсти срещу Германия, само за скрият тайните членове от англо-френското споразумение. Както и да се оценява „сърдечното съглашение“, мароканската част е неприятен и публично незащитен пакт на агресия. Когато тайните клаузи най-накрая изтичат в общественото пространство през 1912 г., тогавашният английски радикал Е. Д. Морел обобщава предателството към общественото доверие: „Британският народ беше систематично заблуждаван и дезинформиран за ролята, изиграна от Германия по

¹⁶⁸ „Заразност“, медицински термин.

¹⁶⁹ *Germany And The Diplomatic Revolution: A Study In Diplomacy And The Press, 1904-1906.* 9.

¹⁷⁰ Германският канцлер.

¹⁷¹ *Germany And The Diplomatic Revolution: A Study In Diplomacy And The Press, 1904-1906,* 9

Мароканския въпрос. И поради това, първо, германското действие е предизвикано от съществуването на тайни конвенции и споразумения между британското, френското и испанското правителство, скрити от знанието на британския народ, който е бил принуден да формира своята преценка въз основа на непълни данни.; второ, с едно съгласувано усилие, вдъхновено от определени влияния, свързани с британската дипломатическа машина, и предадено на британската общественост чрез мощните вестници, последователно се преследва целта, да представи германската политика по Мароканския въпрос единствено в зловеща светлина¹⁷².

През цялата 1905 г. врявата продължава и никой внимателен студент по журналистика от този период не може да има и най-малко съмнение по въпроса, тя била ли е подбудена както в Англия, така и във Франция от „дипломатическата машина“, участваща в работата и изпълнението на тайните договорености от 1904 г.¹⁷³

Трябва да се прочетат външнополитическите страници на „Таимс“ от този период например от май до ноември 1905 г. Представяват удивително четиво. Обидите и заплахите към Германия, смесени с лични обиди към император Вилхелм, в парижките и берлинските репортажи, особено в парижките репортажи, са безкрайни.¹⁷⁴

Морел подчертава едно пренебрегвано измерение на Мароканския въпрос: „Великобритания печели дипломатическия дуел с Германия, като предаде британския народ“.

Предвид огромните жертви, които народа ще направи през 1914-18 г., определено е бил жертван.

Затова е обезпокоително, че толкова малко англо-американски историци подчертават как британското правителство и „Таймс“ са измамили британската общественост да повярва, че Мароканското споразумение представлява британска победа.

В разгара на Мароканската криза кабинетът на Балфур рухва. Чирол говори от името на Милнъровата група, когато изразява желанието на либералните империалисти да заемат ключовите портфейли в идващото либерално правителство.¹⁷⁵

Предусещайки падането на консерваторите, Малет гледа на перспективата за либерален външен министър с изключителна тревога, но изрази пълна увереност, че Грей е „разумно решение“.¹⁷⁶

Малет се опита да убеди всеки либерал, когото познава, да подкрепи кандидатурата на Грей.¹⁷⁷ Милнър имат голямо доверие на сър Едуард Грей да поеме външното министерство, въпреки ограничения му опит и липсващи познания за Европа. Като се има предвид зловредността на антигерманските възгледи на Малет, неговата подкрепа за сър Едуард Грей говори много за отношението на самия Грей към Германия.

Глава V. Заговорът в Релугас

През 1905 г. Балфур и неговите тори (консерваторите) претърпяват унищожителна серия от частични поражения. С подкрепата за губещата партия, Милнър се подготвя за смяна на правителството, подготовка, която подчертава колко ефективна и влиятелна е станала групата. Ешер убеждава краля да насърчава принципа на приемственост във външните работи, принцип, който когато е лишен от всичките си тънкости, отхвърля напълно правото на избраното либерално правителство да създава либерална външна политика. Приемствеността изисква либералното правителство да се придържа към

¹⁷² Morel, E. D. *Morocco In Diplomacy*. London, Smith, Elder & Co. 1912 Print. xix

¹⁷³ *Morocco In Diplomacy*, 84-86.

¹⁷⁴ *Morocco In Diplomacy*, 88.

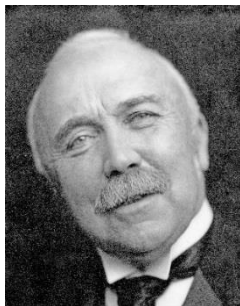
¹⁷⁵ *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*, 68.

¹⁷⁶ *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900 –1907*, 257.

¹⁷⁷ *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*, 70.

външната политика на предишното правителство на торите. Принципът на приемственост е само едната страна на цялостния план.

За да засили приемствеността, Милнър се опитва да увеличи авторитета на своите съюзници, либералните империалисти, в правителството на Кембъл-Банерман. Първоначално той иска да контролира три основни ресора: постове на министър-председателя, външния министър и военния министър. Той игнорира колониалната служба, предполагайки, че до 1906 г. е подчинил имперския парламент, на интереса си да подготви Империята за война. Така Милнеровите хора се заемат да подкрепят Аскуит да наследи Кембъл-Банерман като министър-председател, сър Едуард Грей да остане във външното министерство и Халдейн – във военното министерство.

Х. Кембъл-Банерман

Халдейн, както и много от приближените на Милнър, стои близо до краля. Той записва, в дневника си, че в края на юли 1905 г. е прекарал нощта в двореца. Мотивите за посещението му са политически. При пристигането си прекарва повече от час в обсъждане на политика с лорд Нолис, личния секретар на краля. На вечерята той излага пред краля цялостното състояние на британската политика, описвайки подробно фракциите на Либералната партия. И твърди, че поради предстоящото поражение на Балфур, защитата на империята ще падне в ръцете на либералните империалисти.¹⁷⁸

Ричард Халдейн

След срещата си с монарха, в края на септември Халдейн се среща с Грей и Аскуит в рибарската вила на Грей в Релугас. Тримата се уговарят да останат заедно в предстоящите преговори с Кембъл-Банерман. Халдейн обобщава споразумението по следния начин: „Решихме се, че ако Кембъл-Банерман стане министър-председател, трябва да получи благородническа титла, а Аскуит да оглави Камарата на общините като финансов министър. Решихме, че не можем

Хърбърт Аскуит

да се присъединим към правителството на Кембъл-Банерман, освен ако нашата схема не бъде изпълнена по същество. Това, което решихме по този начин, използвахме покъсно ... и го наричахме помежду си договора на Релугас.¹⁷⁹

Има голяма разлика между легитимни политически маневри и незаконни и неконституционни заговори. Трима политици обединяват усилията си, за да спечелят политическо предимство, което е легитимно действие в политиката. Но тези политици се отклоняват от приемливия път, когато въвличат монарха в заговорите си, както прави Халдейн, очертавайки решението им от Релугас, пред лорд Нолис: „Когато проведех поверителните разговори с вас в края на юли, Вие ме помолихте да ви уведомя дали има някакво ново развитие в ситуацията с опозицията“.¹⁸⁰ Не знам какво е отношението на сър Хенри Кембъл-Банерман. Току-що се върнах от лична консултация с Аскуит и Грей. Както знаете, бяхме твърдо убедени, че сър Х. К.-Б. може да отиде в горната камара, оставяйки Аскуит да води парламентарната група в Камарата на общините заедно с Грей. Но през последните няколко дни разбрахме, че този курс няма да бъде приемлив за определена част от партията. ... Несъмнено ще бъде оказан натиск върху Сър Х. К.-Б.

¹⁷⁸ Maurice, Frederick, Sir. *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* London, Faber and Faber Limited, 1937. Print. 146

¹⁷⁹ Wilson, John, CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, London, Constable, 1973, Print. 426-429

¹⁸⁰ *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* 147

да запази водачеството си в Камарата на общините. Аскуит, Грей и аз смятаме, че ако това се случи, няма да можем да ви бъдем от полза и решихме, че тогава ще е най-добре за нас да се сближим със сър Х. К.-Б. и да стоим настрана.¹⁸¹ Ние вярваме, че опозицията не може да излезе от сегашната си позиция, освен ако ние, с нашите приятели и последователи, не можем да оформим политиката. Това означава, че нашата група трябва да формира достатъчно силно и важно малцинство в кабинета.¹⁸²

Това, което се предлага, е Аскуит по възможно най-приятелски и тактичен начин и като се абстрахира от това, че сър Х.К.-Б. е враждебен (към нашия курс), да му каже за решението, до което сме стигнали. ... Това, което ще се опитаме да постигнем е, че сър Х. К.-Б. трябва да предложи на краля ръководството на Камарата на общините заедно с хазната на Аскуит, или външно министерство или колониалната служба на Грей и военното министерство на мен. ...¹⁸³

Нолис отговаря: „Много благодаря за вашето важно и интересно писмо ... което предполагам, че няма да възразите да покажа поверително на краля. ... Кабинет, на който сър Х. К.-Б. е начело, без умерените, ще е катастрофален както за страната, така и за партията ... това, което кралят би желал, е наличието на ограничаващо влияние в кабинета ... от хора като вас, Аскуит и сър Е. Грей ... Смятам че ще сте по-способни да подобрите състоянието на страната и Либералната партия, като се присъедините към правителството на сър Х. К.-Б., дори и той да остане в Камарата на общините...? ¹⁸⁴

От отговора на Нолис става ясно, че дворецът е приел необходимостта да осигури силно либерално империалистическо присъствие в кабинета. Възниква въпросът – защо?

В началото на октомври кралят вика Халдейн, Балфур и Ешер, за да обсъдят бъдещето на Комитета за имперска отбрана (CID).¹⁸⁵ Халдейн разкрива, че Кембъл-Банерман се противопоставя на Комитета, докато той, Грей и Аскуит го подкрепят.¹⁸⁶

По-късно на срещата кралят предлага на Балфур да назначи Милнър и Ешер за постоянни членове на Комитета, предложение, което отразява по-ранна препоръка на Ешер.¹⁸⁷ Балфур подкрепя предложението на краля и веднага се съгласява да назначи Ешер, но отказва да назначи човек толкова противоречив и поляризиращ като Милнър. Въпреки че групата на Милнър успява да назначи Ешер, те смятат, че контролът над Комитета е ключова цел. Халдейн казва радостно на Аскуит: „Планът е напълно одобрен във всичките му детайли. Мисля, че К. (краля) ще покани К.-Б. да отиде в Сандрингам през ноември и ще го попита, според скорошните му наблюдения, дали някой друг, освен млад човек, може да бъде и премиер, и лидер в неговото правителство... К.-Б. ще остане с впечатлението, че лорд С.¹⁸⁸ може да бъде повикан и по-късно ще даде възможност на К. (краля) да предложи аристократична титла на Х. К.-Б.

Междувременно той и Нолис ... искат да влезете в обща политика с К.-Б., но да не стигате дотам, че да му позволите да предположи някаква връзка между вашето съгласие и това, което може да се направи тук. Те напълно осъзнават важността на секретността и съдържаността. Ако се държат езици (а аз направих всичко възможно, за да осигуря това), мисля ... че си осигурихме много сърдечна и силна помощ. ...¹⁸⁹

¹⁸¹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 426-429

¹⁸² Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* 147

¹⁸³ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 426-429

¹⁸⁴ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 429

¹⁸⁵ Fraser, Peter, *Lord Esher: A Political Biography*. London, Hart-Davis, MacGibbon Ltd, 1973. Print.

¹⁸⁶ Lord Esher: *A Political Biography*, 176

¹⁸⁷ Lord Esher: *A Political Biography*, 163

¹⁸⁸ Не става ясно, кой е лорд С.

¹⁸⁹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 430

Доказателствата показват, че Балфур, кралят, Нолис и Ешер (лидер в тайно общество) заговорничат при оформянето на идващото либерално правителство, сключвайки тайно споразумение, което в най-добрия случай е конституционно подозрително, а в най-лошия е открита конспирация.

Съучастието на Балфур в укрепването на либералните империалисти обяснява голямата мистерия зад изключителните му тактически решения по-късно през декември да подаде оставка, но цялата афера повдига сериозни въпроси за либералните империалисти. На кого служат или за какво се споразумяват либералните империалисти?

През следващите години Грей последователно се доверява на Балфур и редовно се консултира с него по въпросите на външната политика, и крие всичко това от колегите си от кабинета. Човек трябва да се чувства неудобно, когато един либерален външен министър разкрива всичко на лидера на опозицията, докато в същото време крие важна информация от кабинета, който има конституционната задача да управлява Великобритания.

Грей и Халдейн подкопават политическата система, като лъжат кабинета. В края на 1905 г. кабинетът на Балфур вече не може управлява. Идва време планът на Ешер да влезе в сила. Вместо да поискат от краля да разпусне парламента, Балфур и колегите му подават оставка, принуждавайки Кембъл-Банерман да встъпи в длъжност министър-председател при стария парламент. Както е изчислено, Кембъл-Банерман има различно отношение към либералните империалисти преди изборите, за разлика след тях. На изборите той предпочита да представи пред избирателите надежден единен фронт. Така оставката на Балфур неимоверно укрепва позициите на Аскуит и Грей, и им дава голяма свобода на действие.

Чувайки слухове, че Балфур ще подаде оставка в стария парламент, Кембъл-Банерман обсъжда сформирването на либерален кабинет с Аскуит. Изправен пред перспективата да навреди на замисъла си да наследи Кембъл-Банерман като министър-председател, ако откаже да работи за единството на партията, Аскуит задейства решението от Релугас, но не предлага на Кембъл-Банерман да отиде в Камарата на лордовете. Вместо това, Аскуит настоява Грей и Халдейн да бъдат включени в кабинета, което малко помага на Грей, на засилва претенциите на Халдейн за място в правителството.¹⁹⁰

Балфур подава оставка на 4 декември 1905 г. и Нолис пише на Кембъл-Банерман: „Скъпи сър Хенри., г-н Балфур току-що предаде оставката си и тази на правителството на краля. Аз съм помолен от Негово Величество да ви предам, че той ще се зарадва, ако имате благоволенieto да дойдете в Бъкингамския дворец в 11 ч. утре предиобед (вторник). Искрено ваш, Нолис“.¹⁹¹

Реагирайки на оставката на Балфур, много либерали съветват Кембъл-Банерман да не встъпва в длъжност в състава на стария парламент. Дворецът обаче има план да окаже натиск върху Кембъл-Банерман. Чрез Лулу Харкорт (близък приятел на Ешер) кралят заплашва Кембъл-Банерман, че ще извика лорд Роузбъри да сформира либерално правителство.: „К. каза, че ако откажете, ще бъде принуден много неохотно да пови-ка Роузбъри. Разбира се, че ще приемете. ...“¹⁹²

В същия ден лорд Ешър притиска Кембъл-Банерман да се върне в Лондон.¹⁹³

Въпреки че Аскуит променя първоначалният план от Релугас, Грей отива в обратната посока, разкривайки твърдото острие на характера си. Проницателно Грей усеща, че той и неговите либерални империалистически приятели могат да направят трудна

¹⁹⁰ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 430-431

¹⁹¹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 441

¹⁹² CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 436

¹⁹³ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 436

сделка, така че отказва да се присъедини към правителството на Кембъл-Банерман. Халдейн се опита да преодолее различията между двамата си приятели.

Следвайки примера на Аскуит, той преговаря с Кембъл-Банерман, без да настоява лидерът да отиде в Камарата на лордовете. Кембъл-Банерман в замяна предлага на Халдейн мястото на главен прокурор, а на Грей – външното министерство. Това е истинска отстъпка, предвид непопулярността на Халдейн, както отбелязва Лулу Харкорт: „Настроенията срещу участието на Халдейн в кабинета са много силни сред нашите редови членове. Аз не ги споделям, въпреки че нямам причина да го обичам. Предполагам, че кралят ще го иска някъде във вътрешния кръг“.¹⁹⁴

Харкорт ясно забелязва натиска на двореца, за включването на Халдейн в кабинета. Предложението на Кембъл-Банерман радва Милнъровите хора защото урежда претенцията на Халдейн за място в кабинета, но Грей продължава да оказва натиск върху либералния лидер да напусне Камарата на общините, за да може Аскуит да стане водач. Той се конфронтира остро с Кембъл-Банерман, както либералният водач си спомня. В 22 ч. вечерта в понеделник Грей отива да види Кембъл-Банерман. Разговорът е кратък и остър. Сър Хенри описва Грей който дошъл при него и веднага поискал той да отиде в Камарата на лордовете.¹⁹⁵

Грей напуска срещата и решава, че Кембъл-Банерман ще плати скъпо за почтеността и доверието, които либералните империалисти могат да донесат на правителството. Ако не друго, тази конфронтация ни дава представа за Грей като твърдоглав безмилостен политик, проявяващ безкомпромисност, нещо което се пропуска в в англо-американската историческа литература. Виждаме много изисканият английски джен-тълмен Грей в литературата, но рядко виждаме упорития и страховит характер, който го е направил шампион по тенис в младостта му.

На 5 декември, преди да поеме поста, Кембъл-Банерман разказва на Аскуит за разговора, който е имал с Грей предната вечер. Аскуит отговоря, че смята работата на министър-председател и лидер на Камарата е твърде много за един човек. Той също казва, че Грей е най-скъпият му приятел и поддръжник и че ще му бъде много трудно да работи без него в правителството. Тогава Аскуит отива да види Грей, заварва го в лошо настроение и въпреки желанието му да направи компромис, той все още вярва, че може да изгони Кембъл-Банерман от Камарата на общините и не отстъпва от своето.¹⁹⁶

В двореца триумфът на Кембъл-Банерман се изпарява, когато кралят, директно му предлага да отиде в Камарата на лордовете. Кембъл-Банерман е разочарован и отказва. Той осъзнава, че отношението на краля е формирано от влиянието на Халдейн и Грей и това засилва непреклонността му да се поддаде на техните искания: „трябваше ли да бъда командван и изритан нагоре (т.е. в Камарата на лордовете, но това е на практика вътрепартиен преврат и неутрализация на лидера) от най-младия от новите министри, човек, който досега не е бил нищо повече от заместник-секретар?“¹⁹⁷

На 5 ноември „Таймс“ огласява пропагандата на Милнъровата група: „Сър Едуард Грей ще бъде в кабинета главната гаранция за страната, че въпреки необмислените действия на неговия лидер, ще се запази необходимата приемственост във външните работи.“¹⁹⁸

Следвайки примера на Грей, Милнъровите хора засилват натиска върху Кембъл-Банерман. На 6 декември „Таймс“ публикува статия, в която се твърди, че Кембъл-

¹⁹⁴ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 443

¹⁹⁵ Robbins, Keith, *Sir Edward Grey: A Biography Of Lord Grey Of Fallodon*. London, Cassell, 1971. Print. 121

¹⁹⁶ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 443-444

¹⁹⁷ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 445

¹⁹⁸ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 442

Банерман отива в Камарата на лордовете, докато Аскуит прави предложения на Кембъл-Банерман в същия дух. Доста разколебан, Кембъл-Банерман иска съвет от жена си и тя му казва твърдо да откаже, защото враговете на нейният „Хенри“ искат да го унижат. Подкрепен от съвета на съпругата си, той решава да се бори.¹⁹⁹

На 7 декември, „Таймс“ продължава натиска: „Предполага се, че сър Хенри Кембъл-Банерман в крайна сметка ще се откаже от възраженията си ... за издигането му в Горната камара ... става ясно, че по друг начин не може да осигури включването в кабинета си на ... някои личности... от които трябва да зависи. ...“²⁰⁰

Тези мнения от „Таймс“ доказват, че статията е писана от човек на Милнъровата група и е в услуга на Грей в опита му да пречупи Кембъл-Банерман, което пък ни потвърждава тясната връзка между „Таймс“, Милнъровата група и сър Едуард Грей.

Въпреки това Кембъл-Банерман прави неочакван ход. Той убеждава Аскуит да влезе в правителството като финансов министър. Аскуит се опитва да прикрие пукнатината в либералните империалистически редици, и се опитва да убеди най-скъпия си приятел да се присъедини към него в правителството, но Грей отказва да отстъпи.²⁰¹

Въпреки перченето на Грей, Аскуит подкопава фатално опита да отстрани Кембъл-Банерман от Камарата на общините. Така, когато Грей и Халдейн преразглеждат позицията си, Грей се съгласява да се откаже от атаката си. Предвид предишната му неприятна конфронтация с лидера, Грей изпраща Халдейн да преговаря с Кембъл-Банерман. Лидерът знае, че е спечелил и щедро подобрява офертата си към Халдейн. За пореден път той предлага на Грей външно министерство, но смекчава предложението си към Халдейн, като му предлага вътрешното министерство, висш пост в кабинета, за който той е квалифициран (б. пр. като юрист). За удивление на Кембъл-Банерман, Халдейн отхвърля това престижния портфейл, като вместо вътрешното, иска военното министерство.²⁰²

Крал Едуард открито приветства а назначаването на Халдейн, което ни показва, че той е смятан за голям либерален империалист. Другите империалисти също изразяват своето задоволство: Джордж Кларк, секретар на Комитета за имперска отбрана, и подчинен на лорд Ешър, казва на 9 декември 1905 г.: „Аз пророкувам в резултат на срещата от последния час, че това ще се окаже най-великото назначение, правено от едно поколение насам.“

Възторженият език на Кларк, ясно показва, че Милнъритите хора планират да направят важни промени във военното министерство. Внезапният интерес на Халдейн към военното министерство изисква правдоподобно обяснение. Той е изградил доходносна практика в колониалното право, давайки му известни познания за колониалните дела. Той има голям интерес към образованието, особено висшето образование, и възможността за насърчаване на националната ефективност чрез образование. Той също изучава философията, и особено някои немски мислители.

Така, че Халдейн е по-квалифициран да поеме министерството на образованието, колониалното или правното министерство. В рязък контраст, той знае твърде малко за армията, а военното министерство е сред най-малко желаните позиции в кабинета.

Когато Халдейн става министър на войната, Ешер пише: „след разговорите ни в Балморал можете да си представите удоволствието, с което лично аз виждам как идеята която покълна там, се осъществява. Кралят е във възторг.“²⁰³

¹⁹⁹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 446

²⁰⁰ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 450

²⁰¹ CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 450

²⁰² Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* 154

²⁰³ Lord Esher: *A Political Biography*, 426

В стратегията на Милнър контролът над военното ведомство допълва контрола над Комитета за имперска отбрана. Халдейн публикува историята, че крал Едуард го е посъветвал да забрави амбицията си да стане лорд-канцлер, защото сър Робърт Рийд има по-силна претенция, да заеме военното министерство.²⁰⁴ Това, което Халдейн не обяснява и историците пренебрегват, е защо кралят е трябвало да го иска за министър на войната.

Борейки се с трудността да измисли правдоподобно обяснение за внезапния си интерес към военното министерство, Халдейн приема тактиката да разказва истории като тази на свой близък приятел (Едмънт Гос²⁰⁵) на 22 декември 1905 г. „Днес обядвах с Халдейн. ... Разказът на Халдейн е следният. Примиерският пост, заема К.-Б., канцлерският пост е на Аскуит. ... След това К.-Б. пише на Халдейн: ... и му предлага всички останали постове, от които да избира, и предлага три, ... Халдейн обмисля внимателно един час, след което отива при Грей. ... Тогава Халдейн ... отговорил, че трябва да се правят жертви за общественото благо ... трябва да изберем най-трудните постове, които се предлагат. В това правителство има два поста от първостепенна важност, където има много тредности и никакви пари всичко. Това са Министерството на войната и Министерството на външните работи. Ако вие вземете Министерството на външните работи, аз ще взема Военното министерство. Грей най-сетне се съгласи... Халдейн отиде лично при К.-Б. Когато му казал, че е дошъл не само да приеме Военното министерство за себе си, но и да върне Грей във външното министерство, благодарността и възторгът на К.-Б. били големи. На следващия ден (събота) лорд Ешър отишъл при Халдейн с послание от краля, за да изрази горещото си одобрение.“²⁰⁶

Въпреки че е известен с владенето на езика и аргументите си, Халдейн просто заявява важността на военното министерство, без да посочва конкретна причина. Имайки предвид, че малцина от съвременниците му споделят тази оценка на военното министерство, трябва да заключим, че Халдейн има големи планове за военното министерство, но той не знае нищо за армията, така че откъде има тези планове?

Лорд Фишър, размишлявайки върху историческото значение на тази интрига за насърчаване на либералните империалисти, пише: „Ако Кембъл-Банерман знаеше само какво буквално преобладаващо мнозинство ще получи на предстоящите избори, той щеше да състави много различно правителство от това, което направи, и аз не вярвам, че щеше да стигнем до войната“.²⁰⁷

Жалко, че мнението на лорд Фишър е пренебрегнато. Другият важен фактор в интригата идва от Кембъл-Банерман. Той казва на приятел, че ако беше сформирал правителството си след, а не преди изборите, „избирателните райони и новата Камара на общините“ нямаше да се съгласят да бъдат включени „либералните легионери“.²⁰⁸

Подобно на лорд Фишър, може да кажем, че без заговора от Релугас, оставката на Балфур и натиска на крал Едуард върху Кембъл-Банерман, нямаше да се стигне до Големата война. Затова интригата замислена в Релугас заслужава специално внимание в учебниците по история.

На 11 декември 1905 г. Грей става министър на външните работи на Великобритания. Като цяло англо-американските академични историци възхваляват възвишеността, благоприличието и почтеността на Грей; обаче истинският Грей напълно обърква тези научни признания. През годините, довели до Първата световна война, Грей упорито подвежда британския народ, парламента и колегите си от кабинета за външната си

²⁰⁴ *Haldane Of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. 166

²⁰⁵ *Английски писател, поет и литературен критик.*

²⁰⁶ *Haldane of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. 151

²⁰⁷ *CB: A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, 458

²⁰⁸ *Също*, 458

политика. Тъй като историците едва се докосват до тази тъмна страна на характера на Грей, човекът се е превърнал в историческа загадка: Грей беше почтен и честен човек, който обаче се държи твърде непочтено.

Като външен министър Грей наследява Мароканската криза и първото му изпитание е на международната конференция в Алхесирас, свикана да разреши спора. В Алхесирас той подкрепи недвусмислено Франция.

Грей разширява ангажиментите, поети от лорд Лансдаун в оригиналното англо-френско споразумение. Известно е, че Великобритания получава подкрепата на американския делегат Хенри Уайт, но това, което е по-малко известно е, че Хенри Уайт симпатизира на групата на Милнър, присъединява се към организацията и става водеща фигура в движението на „Американската кръгла маса“, организирано по-късно от възпитаниците на Милнър.

В Алхесирас, Великобритания и САЩ създават единен фронт, който принуждава Германия да отстъпва точка след точка, превръщайки конференцията в неудобно дипломатическо поражение за Германия. С постигането на англо-френската победа в Алхесирас, Грей пише на Артур Никълсън, британски представител на конференцията: „Възстановяването на Русия ще промени ситуацията в Европа в полза на Франция. Съгласението между Русия, Франция и нас е абсолютно сигурно. Ако е необходимо да се провери как ще реагира Германия, може да го направим“.²⁰⁹

Грей пише ясно. Той възнамерява да създаде тройното съглашение между Русия, Франция и Великобритания, търпеливо да подхранва неговият растеж и сила, а когато дойде подходящото време, възнамерява да „възпре“ Германия.

Всички европейски сили и САЩ подписват договора от Алхесирас. Зонтаг обобщава значението му: „Повърхностно, договорът от Алхесирас възплъщава основните неща към които Германия се стреми. Независимостта и целостта на Мароко бяха тържествено потвърдени. Банката беше международна, полицията беше международна. Начело на полицията беше инспектор, швейцарец, който трябва да прави периодични доклади на властите. Всъщност Германия е победена. Полицията в пристанищата са френски и испански; Всяка страна (Франция и Испания) поема контрол в областта, определен ѝ от тайните договори от 1904 г.“²¹⁰

От името на британския народ Грей потвърждава договора от Алхесирас, договор чийто преамбюл тържествено потвърждава суверенитета и целостта на Мароко. Въпреки това, тези благородни потвърждения на мароканския суверенитет противоречат на тайните британски обещания да помогнат на Франция и Испания в разделянето на Мароко. Така виждаме противоречието между образът на Грей създаден от историците, и реалният Грей, такъв какъвто е в историята.

Глава VI. Тайните военни преговори

След като министър-председателят Кембъл-Банерман разпуска парламента и политиците започват предизборната кампания, военният кореспондент за „Таймс“, полковник Репингтън, обсъжда англо-френското военно сътрудничество с френския военен аташе, Юге.²¹¹ Репингтън докладва за разговорите си на Лорд Ешър и на сър Джордж

²⁰⁹ Monger, George, *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900 –1907*. London, Thomas Nelson & Sons, Ltd. 1963. Print. 280

²¹⁰ Sontag, Raymond James. *European Diplomatic History: 1871-1932*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1933. Print. 110

²¹¹ Вж. Monger. *End to Isolation (Край на изолацията) като цялостен преглед на въпроса. Разговорите не започват по време на мандата на Лансдаун, а по време на Грей. Монгър изтъква, че именно Грей е първият, който твърди, че разговорите са започнали по времето на Лансдаун, в мемоарите си*

Кларк, секретар на Комитета за имперска отбрана. По инициатива на Репингтън, Кларк провежда разговори с Юге, което е одобрено от Ешер.²¹²

В края на декември, по-малко от три седмици след като Грей встъпва в длъжност, Репингтън му пише, описвайки хода на военните разговори.²¹³

На 6 януари Грей предупреждава Халдейн, че военното ведомство трябва да се подготви за извънредни ситуации, произтичащи от Мароканската криза.²¹⁴

Три дни по-късно Грей получава доклад от Кларк за тайните разговори с французите, за които Кларк предлага да се пазят в тайна, както разказва Уилямсън: „Посочвайки необходимостта от секретност по тези въпроси, Кларк споделя, че не е казал нищо на К.-Б. (Кембъл-Банерман) и той (Грей) също смята, че е по-добре да не го прави на този етап. Разбира се, ако Гриърсън ще играе лоялно и интелигентно, няма нужда да намесваме ПМ (примьер-министъра) точно сега“. Така Грей дава одобрението си не само за секретните контакти на Кларк с французите, но и за скриването им от лидера на кабинета.²¹⁵

Накратко и по съществото – Ешър и сър Джордж Кларк, постоянният секретар на Комитета за имперска отбрана, предлагат на външния министър да скрие от министър-председателя тайните им англо-френски военни преговори. Още по-лошо, Грей се съгласява с измамата на Кларк. Той изпраща на премиера, който тогава е в предизборна кампания в Шотландия доклад, който Уилямсън обобщава, както следва: „Нещата стоят така, както ги остави лорд Лансдаун. Обещах подкрепа в съответствие с член 4., и уведомих Мадрид и Рим, че ще я дадем. Не съм казал нищо повече и французите не са задавали неудобни въпроси. Но има съобщения, пише Грей, че германците се подготвят за война; той смята, че „предприетите стъпки предполагат предпазни мерки, но не и намерения“ и се съмнява, че ще има война. Но подхвърля между другото на Кембъл-Банерман, че военното ведомство трябва „да бъде готово да отговори на въпроса какво може да направят, ако се наложи да участват срещу Германия, и например неутрализират на Белгия бъде нарушен“. Грей уверява министър-председателя, че в момента няма затруднения „какво да каже или направи, но се страхува от това, което може да се случи на конференцията, и да се наложи да търсим решение в критичен момент.“²¹⁶

Грей лъже премиера, като потулва тайните военни разговори.²¹⁷ На следващия ден Грей казва на френския посланик Камбон, че британското обществено мнение вероятно

публикувани през 1925 г., почти 20 години след събитието. Но вече са достъпни всички документи от кабинета на Балфур и в нито един от тях не се споменават преговори с французите, докато в документите на новите либерални министри, вече се говори за това. Той цитира френски източници от които следва, че военният аташе в Лондон – Юге, е изчислил правилния размер на британската армия без никаква помощ от британското военно министерство. На 20 декември 1905 г. Камбон съобщава на Едуард VII, че Великобритания и Франция не са провеждали никакви срещи за обсъждане на военните си планове. Консерваторите подават оставка на 4 декември, а либералите поемат властта на 11 декември. Кларк, секретар на Комитета по отбрана, пише на Ешер на 15 декември, като предлага да бъдат обсъдени четири стратегически въпроса; включително и въпросът какви предложения да бъдат направени на французите. Това навежда на мисълта, че военните разговори са започнали по времето на либералите, а не по времето на консерваторите. Или казано по-кратко, Грей лъже в мемоарите си.

²¹² Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare for War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 66

²¹³ Robbins, Keith, Sir Edward Grey: *A Biography Of Lord Grey Of Fallodon*. London, Cassell, 1971. Print. 144

²¹⁴ Maurice, Frederick, Sir. *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* London, Faber and Faber Limited, 1937. Print. 172

²¹⁵ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 72.

²¹⁶ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 73

²¹⁷ *Не само че го лъже, ами и съзнателно го дезинформира и манипулира, като наемква за несъществуваща военна опасност от страна на Германия за Мароканския въпрос, при това наемквайки за преки военни действия срещу германците, на континента и още тогава подхвърля повода – неутрали-*

ще подкрепи Франция във война с Германия. Грей обещава на Камбон да постави англо-френските военни разговори на официална основа.

Така на 12 януари Грей се уговаря с Халдейн да наредят на генерал Гриърсън да започне военни преговори с Юге. Той изпраща обобщение на разговора си с Камбон на министър-председателя, но пропуска военните разговори, завършвайки писмото си: „предполагам, че веднага след изборите, ще имаме кабинет, който да да реши какво да кажа.“²¹⁸

В рязък контраст, Грей информира Бърти, британския посланик в Париж, че Халдейн е разрешил да започнат преговорите между френския военен аташе и генерал Гриърсън от британския Генерален щаб.²¹⁹

Продължавайки с измамата си, Грей нарушава установената практика на Форин офис, като нарежда на служителите си да не изпращат резюме на телеграмата на Бърти до министър-председателя.

На 15 януари генерал Гриърсън провежда първите „официални“ военни разговори с Юге. „Официални“ по силата на властта му на външния министър, а не поради решение на кабинета. В превъзходно направеното научно „подценяване на фактите“ биографът на Грей, Робинс заключава: „Грей и Халдейн са действали умело, за да постигнат своята гледна точка, преди министър-председателят да узнае за нея.“²²⁰

Когато академичните историци обсъждат началото и причината на военните разговори, те се концентрират върху Грей и пренебрегват Халдейн и Ешер. Прекаленото подчертаване на ролята на Грей и всичко друго, освен сиването ролята на Халдейн, им позволява да избягват обяснението, как Халдейн е толкова добре запознат с военните въпроси, че осигурява генералите, необходими за преговорите, при това да ги водят тайно.

Халдейн не действа сам, когато осигурява британските генерали за преговорите, защото има помощта на лорд Ешър. Нуждата на Милнъровата група за контрол над военното министерство става по-лесна за разбиране, ако предположим, че са имали предвид точно тези разговори. Халдейн е член на кабинета и практикуващ конституционен адвокат, той знае много добре, че британската конституционна традиция и колективната отговорност на кабинета го принуждават да информира кабинета за тези военни преговори. Както отбелязва Уилямсън, писмо от Двореца на 18 януари предупреждава Грей и Халдейн за конституционните проблеми.²²¹

Вдъхновен от писмото на краля, на 19 януари Грей разговаря с Аскуит за военните преговори. Аскуит също е опитен адвокат, но не съветва Грей да разкрие разговорите на премиера, което е едновременно тревожно и опасно, тревожно – защото той не поправя „конституционната грешка“ на Грей, опасно – защото се съгласява с Грей, че могат да извършат този преврат.

На 21 януари Кембъл-Банерман предлага на Грей да сформират кабинет, за да обсъдят как правителството трябва да реагира на френските подходи. Грей отклонява въпроса, заявявайки, че предпочита да говори по този въпрос с премиера, не лично а едва пред кабинета.

Грей се среща с Кембъл-Банерман на 27-29 януари в замъка Уиндзор, където разчита на подкрепата на крал Едуард, лорд Нолис и лорд Ешър. Кралят и Грей убеждават

тата на Белгия, който реално не съществува, защото Белгия е в таен съюз с Франция, насочен срещу Германия! (б. пр.).

²¹⁸ Morris, A. J. Anthony. *Radicalism Against War, 1906-1914 : The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. London, Longman 1972 Print. 36-37

²¹⁹ Sir Edward Grey: *A Biography Of Lord Grey Of Fallodon*. 145-146

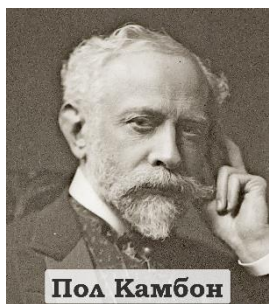
²²⁰ Също, 145-146

²²¹ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 82-83

министър-председателя да приеме военните преговори като свършен факт. Тъй като всички участници скриват подробностите от срещата, няма как да разберем как кралят е убедил Кембъл-Банерман да приеме поведението на Грей.

Уилямсън цитира съобщението на Камбон от 1 февруари 1906 г. до френското външно министерство: „В Уиндзор през уикенда на 27-29 януари Едуард, Кембъл-Банерман и Грей се съгласяват да скрият разговорите от кабинета. Те се страхуваха, че разширяването на англо-френските споразумения ще доведе до обсъждане в кабинета и че в момента това обсъждане ще предизвика неудобства, защото някои министри ще се учудят от започването на официални преговори между военните щабове на двете страни и на положенията които съвместно са разработили. Така, те решиха, че е по-добре да запазят мълчание и да продължат дискретно подготовката, която поставя двете правителства в положение да планират и действат бързо в случай на нужда“.²²²

Съобщението на Камбон предполага, че кралят и Грей са убедили Кембъл-Банерман да скрие разговорите от кабинета, защото кабинетът няма да ги одобри. Интересно е да знаем, с какъв аргумент е убеден Кембъл-Банерман да предаде приятелите си в кабинета и да застане на страната на политическите си врагове – либералните империалисти.

В първия кабинет на 31 януари 1906 г., министър-председателят, Грей и Халдейн скриват военните разговори. Веднага след това, Камбон притиска Грей за официални гаранции за Британската помощ, ако избухне война с Германия. Грей пише обобщено за Бърти: „В момента Франция има пълна свобода в Мароко с обещанието за английска дипломатическа подкрепа; но ако Англия разшири обещанието си отвъд това и направи официален съюз, който ще я включи във война, той е сигурен, че британският кабинет ще поиска време, за да обсъди френската политика в Мароко и ако е необходимо, да има свободата да поиска промени във френската политика, за да се избегне война. Не е ли настоящата ситуация толкова задоволителна, че е по-добре да не се променя, чрез по-формален ангажимент?“²²³

Грей открито призна, че колегите му от кабинета ще се намесят във френската политика, за да избегнат война. Ето и една от основите на Първата световна война: Грей прекарва следващите 8 години, прикривайки истинската посока и насоката на външната си политика от кабинета и либералните радикални членове на парламента. Тази негова тайна политика, му позволява да неутрализира привържениците на мира в собствената си партия. Без да се разкрива, радикалите не успяват да осъзнаят заплахата за мира, оставяйки Грей свободен да насърчава бедствието до 1914 г.

Приятелят на Кембъл-Банерман, лорд Лорейбърн, казва следното: „Да се правят планове с една държава за обща война срещу друга държава, ако възникне необходимост от това, е сериозен въпрос и каквито и резерви да бъдат изразени за запазването на свободата на действие, отношението на едната страна към другата ще бъде незаличимо засегнато от такова тясно сътрудничество. Това не създава, но предвещава бъдещ съюз и прави такова развитие почти неизбежно“.²²⁴

Лорейбърн отхвърля оправданието на Грей, че поради настоящите избори не може да се консултира с кабинета за преговорите и може да говори само с Кембъл-Банерман, Халдейн и Аскуит. Лорейбърн заключава: „... Това укриване от кабинета беше продъл-

²²² *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*, 83

²²³ *Fay, Sidney, Bradshaw, The Origins Of The World War. New York, The Macmillan Company, 1930 Print. 205*

²²⁴ *Loreburn, the Earl, How the War Came. London, Methuen & Co. Ltd. 1919. Print. 78*

жително и умишлено. Парламентът не знаеше нищо до 3 август 1914 г., нито за промяната в политиката, която закономерно следва от тайните преговори.²²⁵

В радикализма срещу войната, Морис коментира преговорите: „Безспорно е, че външният министър е държал колегите си в неведение, защото в противен случай те със сигурност щяха да го критикуват, и да се противопоставят на действията му. Кембъл-Банерман и Рипън не са невинни за този епизод, както биографът на Грей отбелязва. Въпреки това, траен и важен факт е непочтеността на Грей към колегите си в преследването на желаната от него политика и грубото му конституционна нарушение да не се консултира с тях“.²²⁶

В продължение на 25 години Грей защитава позицията си по следния начин: „Трябва да сме свободни да се притечем на помощ на Франция, както и да стоим настрана. Ако не бяха направени предварително военните планове, нямаше да можем да се притечем на помощ на Франция навреме. На практика нямаше да запазим свободата си да помогнем на Франция, и щяхме да загубим възможността да го направим“.²²⁷

А. П. Тейлър в книгата си „Борбата за господство в Европа 1848-1918“ (*The Struggle for Mastery in Europe 1848-1918*) опровергава позицията на Грей: „Това е добър аргумент. Но това нямаше да се хареса на радикалите в британския кабинет; и то по една проста причина. Колкото и силна да е техническата обосновка, военните преговори са политически акт. През януари 1906 г. няма изобщо належаща опасност от война, въпреки испанската тревога; и Мароканския въпрос, а борбата в Алхесирас се води чисто с дипломатически оръжия. Французите приемат твърдението на Грей, че никое британско правителство никога няма да се ангажира, преговорите да прераснат в официален съюз и дори може да реагира по-решително. След като британците възнамеряват да влязат в континентална война на страната на Франция, те са длъжни да се съобразяват с нейните интереси, а не с бъдещето на Мароко, като определящ фактор“.²²⁸

Коментар: Значението на разговорите обаче не може да бъде отречено и каквито и да са били причините за това, обстоятелството, че не е информиран кабинета, със сигурност е много важен пропуск, който изобщо не се съгласува с практиката за отговорността на кабинета (б. пр. т.е. пред парламента и избирателите, т.е. обществеността, народа, съобразно демократичните принципи, които както се оказва са твърде лесно заобиколявани).

Самият Грей по-късно признава, че кабинетът е трябвало да бъде информиран веднага. (б. пр. Това означава ли, че е признал вината си за войната!?)

Така започват „военните разговори“ с Франция, за които Халдейн казва, че „без насоките, които получихме от разговорите, нямаше да сме готови за юли 1914 г.“²²⁹

Халдейн потвърждава, че преговорите са имали за цел подготовката за война. Британският офицер, участващ в преговорите, генерал-майор Джон Спенсър Юърт, който заменя генерал Гриърсън през октомври 1906 г. като началник на отдела за военните операции и разузнаването, се чуди защо: „Високопоставени и искрено патриотични мъже като Грей и Халдейн, добре запознати със

²²⁵ *How The War Came*. 78

²²⁶ *Radicalism Against War, 1906-1914 :The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. 38-39

²²⁷ *Sommer, Dudley, Haldane of Cloan: His Life and Times 1856-1928*. London, George Allen &Unwin Ltd. 1960. Print. 160

²²⁸ *Haldane Of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. 160

²²⁹ *Haldane Of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. 161

стратегическите последици от съвместните френско-британски военни преговори, е трябвало да скрият тази информация от другите членове на кабинета“.²³⁰

Показателно е, че генерал Юърт е знаел, че Грей и Халдейн са скрили преговорите от кабинета. Той може да знае това само ако му е било казано, и следователно му е наредено да мълчи. Заповедта за забрана на висшите офицери да мълчат, се оказва толкова ефективна, че кабинетът научава за преговорите едва през 1911 г., след кризата в Агадир. Но интригата включва пазене на тайната, освен от Грей и Халдейн и от много други хора. Разговорите остават в тайна в продължение на пет години, което показва, че служителите във външното министерство, Генералният щаб, лорд Ешер и колегите му от Комитета за имперска отбрана, и висшите опозиционни консерватори, запознати с преговорите, също се споразумяват да мълчат. Никой не стига до крайности, за да потули тривиални разговори.

По този въпрос, може ли да се твърди, че двамата „неопитни“ министри, Грей и Халдейн, могат да принудят толкова много длъжностни лица и политици без организирана подкрепа? Отговорът на този въпрос води до основния аргумент на тази книга – Грей не е действал сам, защото е имал мощна организирана помощ.

Англо-френските военни преговори са в основата на стратегията на Милнъровата група. Те имат за цел да установят тройното съглашение между Русия, Франция и Великобритания и когато то стане достатъчно силно, те ще „възпрат“ Германия.

Стратегията интегрира политическите и военните компоненти. Започвайки преговорите по време на кризата от 1906 г., групата на Милнър възнамерява да накара французите да мислят за окончателното военно решение – реваншът. Въпреки това, те знаят, че французите не са склонни на самоубийствени решения. Австро-германският съюз е военно доминиращ през 1906, 1908 и 1911 г., Така че няма вероятност от война. Франция ще предприеме необратими действия само когато Русия си възвърне пълната сила и се ангажира изцяло с войната. В крайна сметка Тройното съглашение ще избере времето, кога да започне войната. Тайните военни разговори на Грей са причина за Голямата война. Те представляват тайната политика на едно малко малцинство. Това, че преговорите започват веднага след като Грей и Халдейн встъпват в длъжност, предполага че те са планирали разговорите предварително. Ешер и Милнър осигуряват оставката на Балфур и подкрепата на краля за заговорниците от Релугас, която позволява на Грей и Халдейн да вземат министерските си портфейли. Голямата стратегия, стояща зад преговорите, обяснява защо Милнъровата група настоява Халдейн да стане военен министър.

Влиянието на Ешер и Милнър помага да си обясним как двама „неопитни“ министри могат умишлено да разработят този план, да подкопаят колегиалността на кабинета, да измамат парламента, да принудят длъжностните лица да мълчат за тази важна промяна в британската политика, да предприемат тайни стъпки за поставяне на военните разговори на „официална основа“ без предварителното съгласие на премиера, да убедят краля²³¹ да подкрепи тези тайни инициативи, да привлекат помощта на краля за натиск върху премиера да се съгласи да скрие преговорите от кабинета.

²³⁰ Morris, A.J. Anthony, *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*. London, Routledge & Keegan Paul. 1984. Print. 115

²³¹ *Не е било необходимо да убеждават Едуард VII, самият той е една от ключовите фигури в Групата Роудс-Милнър, вербуван от лорд Ротишилд, още като престолонаследник. Политиката на групата, е всъщност политиката на краля, който лично уговаря съюзите с Франция и Русия! Интересен е начинът по който е вербуван. Още като престолонаследник, майка му Виктория е разочарована от разгулният му начин на живот, и рязко ограничава издръжката му. Но тогава се намесва „добрият чичко Нати Ротишилд“ и тайно спонсорира престолонаследника, за да посещава любимия си публичен дом в Париж. Така Едуард става зависим, но това не му е неприятно, защото той искрено харесва*

Дори опитен интригант ще се затрудни да направи това, още по-малко двама „неопитни“ министри от кабинета. Организирайки тези тайни военни преговори, Ешер, Грей и Халдейн тайно заговорничат с други, за да се подготвят за война с Германия, тайни действия, които подкопават британската демокрация, и това е поведение, което може да се определи само с едно име – конспирация.

Като епilog към тази глава трябва да отбележим, че най-важната част от политиката на Грей е, че той създава таен квази-съюз. Тайната насърчава три условия, които допринасят за избухването на Първата световна война.

1. Грей дава на Франция свобода, с което има предвид да се освободи от ограничителната ръка на британския кабинет. Така френската външна политика стана за напред и по-агресивна, защото Франция се радва на ползите от съюза без ограничения. Тази френска свобода на действие, кара Русия също да възприеме по-агресивна линия.

2. Целта на тайната политика на Грей е, Германия и Австро-Унгария, никога да не научат, че Великобритания е поела военни ангажменти към Франция. Следователно, по време на Юлската криза от 1914 г., Германия и Австро-Унгария вярват в разумната възможност Великобритания да остане настрана, което се оказва тяхната катастрофална грешка. Накратко, тъй като англо-френският квази-алианс остава таен, той не може да възпре нито германците, нито австрийците.

3. Както вече беше споменато, колегите на Грей от кабинета и по-важното – либералните радикали в парламента не могат да предотвратят войната, защото не знаят, че Грей е ангажирал Великобритания с военна интервенция на континента. Без тази секретност, войната която обсъждаме днес, просто нямаше да се случи.

Глава VII. Халдейн и британските експедиционни сили

С Халдейн и Грей в двете ключови министерства, Милнър започва да влага военна сила във външната си политика. Според А. Дж. Морис: „Грей е наясно с военните последици от политиката, която провежда спрямо Франция и Германия. Но Грей знаеше, че е наложително Халдейн да извърши реформа в армията като необходимо допълнение към британската външна политика. От самото начало Грей е по-наясно с тясната връзка между външната политика и военната сила, отколкото предшествениците си от 90-те години на XIX в.“²³²

Тайната външна политика на Грей и тайните военни приготовления на Халдейн се развиват от една и съща стратегия. Когато Халдейн поема военното министерство, той откровено признава военните си провали, защото слабо познава армията.

Той е пълномощник на Ешер. Ешер назначава бившия си личен секретар, полковник Елисън, за личен военен секретар на Халдейн. Така Ешер остава в течение на политиката и случващото се във военното министерство. Ешер и групата Милнър искат контрол над военното министерство, за да продължат реформирането на британската армия и да я подготвят за континентална война.

Както Морис казва по-горе, наложително е Халдейн да следва политика на реформа в армията, в синхрон с тайната външна политика на Грей. Халдейн се сблъсква с трудностите, когато Комитетът за имперска отбрана съобщава, че Великобритания се нуждае от два месеца, за да изпрати 80 000 контингент на континента. Съвременните военни експерти смятат, че при такава бавна мобилизация континенталната война ще

политическия антигермански курс на задкулиската група. Едуард намразва германците и под влияние на съпругата си, датска принцеса, сестра на съпругата на руския император Александър III. (б. пр.).

²³² Morris, A. J. Anthony, *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*, London, Longman Group Limited, 1972. Print. 72

приключи преди пристигането на британската армия. Всъщност французите искат помощта да пристигне в първата седмица на военните действия.²³³

Техническата мисия на Халдейн включва превръщането на британската армия в „сили за бързо реагиране“, или т.нар. Британски експедиционни сили. Политическите проблеми, пред които той е изправен, далеч надхвърлят техническите, и най-сериозният от тях е разцеплението между империалистическите фракции.

В своята имперска крайност Милнър планира да се включи във френско-германска война едновременно с армията и флота. От друга страна, големите военноморски империалисти (като адмирал Фишър) предвиждат участие във френско-германска война само с флота. Като се има предвид, че традиционно във Великобритания най-могъщият фактор е флота и най-слаба сухопътната армия, гледната точка на Фишър е напълно смислена, така че Халдейн и Милнъровите хора срещат трудности да спорят за участие на армията на континента.

Въпреки здравия разум на военноморската стратегия на Фишер, тя не прави нищо, за да насърчи френския милитаризъм, страдайки от очевидното несъответствие да призовава за британска смелост и френска кръв. Подходът на Фишер привлича и убеждава повечето империалисти, които смятат войната между Германия и Великобритания за желателна, но не и за неотменима.

За разлика от тях, Милнър счита войната между Германия и Тройното съглашение (Русия, Франция и Великобритания) за единствено правилно поведение, императив. Така групата на Милнър насърчава френския милитаризъм (реваншизъм), като поставя британската армия на фронтовата линия, където ще споделя военните жертви наравно с французите.

През 1916 г. Халдейн разкрива целта на реформите в армията: „Експедиционните сили ... целта е да окажем възможна помощ на Франция, ако сключим споразумение с Русия. Но това е държавна тайна. Кабинетът едва ли знаеше нищо. И чак до 1914 г. имаше съвсем малко страхове за разрыв с Германия; това беше само извънредна ситуация, за която ние се осигурявахме“.²³⁴

За протокола, Грей и Халдейн инициират тайния си военен пакт, преди Грей да сключи споразумението си с Русия, така тайните военни „преговори“ подготвят условията за дипломатическото споразумение. Халдейн, казва, че „кабинетът едва ли е знаел“, вместо цялата истина, че кабинетът не знае нищо.

Изборът му на думите е интригуващ, защото обикновено се говори или за тайно действие или за политика, одобрена от кабинета като „държавна тайна“, а не за тайно действие или политика, скрити от кабинета, като интрига или конспирация.

Това, че Халдейн смята, тайните военни преговори и реформите в армията като „държавна тайна“, показва как той и неговите колеги империалисти са пренебрегнали авторитета на парламента и кабинета. Коментарът на Халдейн „до 1914 г. имаше малък страх от разрыв с Германия“ разкрива, че групата на Милнър е възприела дългосрочна военна стратегия.

Те започват военните преговори през 1906 г., когато Халдейн и Грей знаят, че австроунгаро-германският съюз засенчва френско-руския, и ще е самоубийствено за Франция да започне войната. Същият аргумент важи и за кризите от 1908 и 1911 г. Въпреки че във всяка криза Грей уверява Франция във военната ангажираност на Вели-

²³³ Maurice, Frederick, Sir. *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane of Cloan K.T., O.M.* London, Faber and Faber Limited, 1937. Print.

²³⁴ Wilson, Keith, M., *The Making and Putative Implementation Of A British Foreign Policy of Gesture, December 1905 To August 1914: The Anglo-French Entente Revisited.* Canadian Journal of History, XXXI, August, 1996, Print. 227-255

кобритания, тези уверения постепенно превръщат крехкото френско доверие в стабилно доверие. Войната ще дойде, когато Тройното съглашение на Грей е готово.

Едно от поразителните несъответствия на британската политика се състои в представянето на Германия от Форин офис като заплашителен агресор от една страна, и пълното отсъствие на опасения във Форин офис за германски изпреварващ удар срещу Франция. Разривът с Германия може да се осъществи едва след като Русия възстанови военната си сила. Докато формира Тройното съглашение, Грей заявява, че възстановяването на Русия ще промени баланса на силите в Европа. Той вярва, че руско-френско-британското съглашение може да „възпре“ Германия.²³⁵

След формирането на Тройното съглашение той пророкува, че „комбинацията от Великобритания, Русия и Франция може да бъде в състояние да доминира блискоизточната политика“. Разбира се, под „Блискоизточна“ той има предвид Турция и Балканите, и изобщо не е случайно, че Голямата война, започна като 3-та Балканска война.

Халдейн трябва да подготви британската армия за война в Европа. Биографът му Дъдли Сомър пита: „как Холдейн успя да осигури одобрение на плана, който предвиждаше (авторът е почти изкушен за да каже „предвиждаше“) континентална интервенция?“²³⁶ Въпреки че Сомър проявява сдържаност, Халдейн очевидно твърдо предвижда „континентална интервенция“ за британската армия.

Халдейн ясно предвижда конфликта, защото той и групата на Милнър са го планирали. От първото си обръщение към Камарата на представителите, Халдейн залага модела за заблуждаване на парламента и кабинета, относно реформата в армията: „Основната задача, която лежи пред британската армия, е да поддържа защитата на империята, която се простира на над 12 000 000 кв. мили. Нашата задача е да поддържахме експедиционен корпус достатъчно голям, и да формираме резерв, който да позволи бързо и решително да подсилим предните постове на нашите сили, които са предните постове на империята и които действат като полиция“.²³⁷

Той изцяло пропуска континенталната интервенция и способността на БЕС (британски експедиционни сили) да се мобилизира заедно с френската армия за няколко дни. И укрива най-важните детайли от реформите в армията си.

Самюел Уилямсън признава, че Халдейн е скрил целта на БЕС от парламента. И допуска, че Халдейн дори не може да обсъжда европейските ангажменти в кабинета от страх да не събуди подозрението на либералните радикали.²³⁸ До октомври 1908 г. Комитетът за имперска безопасност потвърждава, че основното действие на британската армия ще бъде в Европа.²³⁹ Кабинетът обаче не получава този критично важен доклад. Грей сключва изключително важното споразумение с Русия през август 1907 г.

С вече дипломатически уредената неприкосновеност на индийската граница, либералните членове смятат, че правителството трябва да намали размера на армията. През март 1908 г. депутатът Лътрел притиска Халдейн като пита: „Кого възнамерявате да нападнете с експедиционните сили? Основният въпрос е защо никога не им е било обяснено защо страната иска 160 000 експедиционен корпус?“

Халдейн отказва да отговори.²⁴⁰ На няколко пъти той можеше да каже на парламента за реформите си, вместо да потулява целта им.

²³⁵ Monger, George, *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900 –1907*. London, Thomas Nelson & Sons, Ltd. 1963. Print. 280

²³⁶ Sommer, Dudley, *Haldane Of Cloan: His Life and Times 1856-1928*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1960. Print. 170

²³⁷ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy of Peace and Retrenchment*. 89

²³⁸ Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 91

²³⁹ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 93

²⁴⁰ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. 90

Под негово ръководство са създадени военни части, наречени „териториални“. Той оправдава новите сили в парламента като „Сили за отбрана на Острова“ (Сили за домашна отбрана), а не като резервни сили за БЕС.

Полковник Репингтън от „Таймс“ обяснява, че Халдейн „по това време не може дори да намекне, че може някога да бъдем военно ангажирани в континента Европа“, така че Репингтън обяснява как е възникнала идеята за „отбраната на дома“.

Той небрежно признава, че е Халдейн е измамил британския парламент и обществеността за целите на териториалните действия.

На Халдейн и неговите сътрудници никога не им хрумва, че трябва да поискат одобрение за военните им приготовления от парламента. Морис обобщава: „радикалите така и не разбраха последиците от схемата на Халдейн. Това беше част от успеха на измамата му.“²⁴¹

Халдейн създава сили за бързо реагиране и операции на континента, без парламента или британската общественост някога да осъзнаят целта му. В-к „Манчестър Гардиън“ го напада от септември 1906 до юни 1907 г., защото не разкрива целта на своята териториална армия. Вестникът подозира, че военните действия зад граница, е в основата на плана му. Вестникът предполага, че за да се измъкне истината, обществеността трябва да се противопостави на схемата, докато Халдейн не обясни каква е ролята на новите сили.²⁴² Кабинетът обаче мълчаливо се съгласява с реформите на Халдейн, благодарение на подкрепата на Джон Морли, държавен секретар за Индия.²⁴³

За огорчение на Морли, когато започва Първата световна война, Халдейн се хвали, че е предвидил войната, намеквайки, че е започнал реформите в армията, предвиждайки конфликта. Морли протестира, че Халдейн никога не е споменавал пред кабинета за предвидливостта си. Морис се съгласява с обвинението на Морли, като казва, че Халдейн никога не е обяснявал на кабинета или парламента, че е създал експедиционен корпус, за да се изправи срещу германската армия на белгийската граница.²⁴⁴

Халдейн и Грей заблуждават кабинета, като с часове обсъждат несъществуващите проблеми на отбраната на Индия.

Поведението на тези двама самодоволни мъже, как подхвърлят на масата на кабинета уловката за техните колеги, да обсъждат несъществуващите индийски проблеми, укривайки съзнателно, подписаните континентални ангажименти, не може да се определи по друг начин, освен като конспирация.

Тези две личности повеждат Великобритания към война, като покварят духа на демокрацията и парламентарната традиция на колективна отговорност на кабинета. Сега се учудваме, как Грей и Халдейн оправдават поведението си. Тяхната лоялност към тайното им общество, засенчва всякаква лоялност към британската парламентарна традиция, но определено са изпитвали и презрение към колегите си.

Как може някой така многократно да лъже колегите си, без измамата да разяжда цялата му морална същност?

Колкото и плахо академичните историци, да критикуват Грей и Халдейн (поведението им почти не е критикувано), не може да се отрече, че те се подиграват с отговорността на кабинета.

Лорд Милнър и неговата група империалисти страстно вярват, че оцеляването на империята зависи от това доминионите да поемат по-голям дял от нейната отбрана. Милнър организира „Кръглата маса“ и свързаните с нея движения, за да подготви до-

²⁴¹ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment.* 96

²⁴² *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* 230

²⁴³ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment.* 76-77

²⁴⁴ *Haldane 1856-1915: The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* 211

минионите за предстоящата война. Халдейн допълва движението на Кръглата маса, като свързва военните институции на доминионите с тези в метрополията.

На 23 април 1907 г., Халдейн говори пред премиерите на колониите. Той им разказа за общите принципи, на които реорганизира британската армия и ги призова да приложат реформите му. Той също настоява за сформирание на генерален щаб, който да обхване всички сили на империята, имперски Генерален щаб.²⁴⁵

Представителите на доминионите се съгласяват с предложената реорганизация.²⁴⁶ Фридрих Морис вярва, че имперският Генерален щаб допринася значително за британската военна готовност за Първата световна война.²⁴⁷

Докато все още са от радикалната страна на кабинета, Лойд Джордж и Чърчил атакуват реформите на Халдейн в армията. През 1908 г., в кулминацията на борбата между Чърчил и Халдейн, Ешер разтревожено пише на Нолис, призовавайки краля да се притече на помощ на Халдейн, за да попречи на радикалите да намалят размера на армията. На 18 юни Чърчил критикува размера на армията на Халдейн. На 25 юни Халдейн отговаря: „в края на краищата имаме определени договорни задължения, които могат да ни принудят да се намесим на континента“.²⁴⁸

Не е ясно за кой договор говори Халдейн. Той може да е имал предвид Белгия, но някои подозират, че неволно е споменал новите обещания към Франция.

Всички измами, извършени върху срещу колегите от кабинета, носят „високи дивиденти“ за либералните империалисти. Когато Халдейн се изпуска за континенталните задължения, никой от радикалните му колеги дори и за миг не се усъмнява, че Великобритания е поела някакви нови ангажименти, и изобщо не схващат смисъла на забележката. Всъщност всички радикали вярват, че Великобритания остава напълно свободна от договорни задължения на континента.

Измамен като всички останали радикали, Морли защитава Халдейн и Грей, вярвайки, че целта на експедиционните сили е да защитят Индия. Потайността и измамата се отплащат.

През цялото време Халдейн винаги разчита на подкрепата на Ешер. През 1909 г. той се бори за приемането на годишния закон за армията. Кралят го кани в Уиндзор и в разговорите Халдейн признава влиянието на Ешер: „виждам ръката на Ешер; той е много твърд съюзник“.²⁴⁹

Морис обобщава изключителния успех на Халдейн: „Халдейн постига целта си ... Той обяснява размера на силите, формирани във Великобритания, като цитира системата „Кардуел“²⁵⁰ при отправените критики. ... И не споменава Европа, а винаги оправдава броя на войските с нуждите на Индия.“²⁵¹

Не може да се отрече успехът и способностите на Халдейн, но постиженията му изглеждат мрачни, а способностите му са твърде покварени, изцяло посветени на тайното му общество и боговете на войната.

Когато войната в крайна сметка започва, антигерманската истерия принуждава Чърчил да отстрани Лорд Луис Маунтбатън (Батенберг) като първи морски лорд. Халдейн става център на продължителна атака от страна на джингоистите (шовинистите) в печата заради откритото му възхищение от немската философия.

²⁴⁵ Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan* K.T., O.M. 211

²⁴⁶ Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan* K.T., O.M. 254

²⁴⁷ Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan* K.T., O.M. 254

²⁴⁸ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. 82

²⁴⁹ Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan* K.T., O.M. 249

²⁵⁰ Става дума за реформите на лорд Кардуел, военен министър в правителството на Уилям Гладстон от 1868 до 1874 г. Армията е реорганизирана, въвежда се полковата система и т.н.

²⁵¹ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. 94

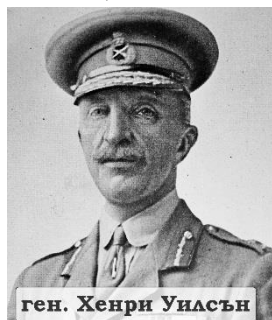
Защитавайки Халдейн, Грей пише на лорд Дерби на 25 януари 1915 г.: „Особено на него (Халдейн), повече отколкото всички останали членове на кабинета взети заедно, дължим че когато избухна войната, имахме териториалните сили у дома и експедиционни сили, които да изпратим в чужбина. Действителното решение на кабинета да изпрати експедиционния корпус във Франция, разбира се стана когато Кичънър беше военен министър. И трябваше специално да се съветва с кабинета и министър-председателя; Но всичко това дължим на Халдейн, който като бивш военен министър, създаде и организира военните сили, за което е заслужил много повече от всеки друг член на кабинета, за да можем да изпратим силите на континента при избухването на войната. На Халдейн и на онези, които работеха под негово ръководство военното министерство дължим не само това, че имаме експедиционен корпус, но и че имаме артилерия, боеприпаси и другото оборудване, което му позволи да бъде ефективната бойна сила, която се оказа.“²⁵²

Коментарите на Грей са ясни – те потвърждават следвоенните признания на Халдейн, че той, с пълна преднамереност, е създал БЕС, за да води континентална война, и когато дойде времето, той посъветва да се изпратят силите във Франция.

Милнървата група, чрез Грей и Халдейн, умишлено се подготвят за война. Вместо да приеме ресора на министъра на вътрешните работи, Халдейн настоява за военното ведомство, за да извърши реформите в армията и да я подготви за континенталния ангажимент. Въпреки че той знае малко за армията, изпълнява подробния план, подготвен от други, преди да встъпи в длъжност. Тайните военни преговори и реформите в армията са само двете страни на една и съща стратегия, стратегия, която се осъществява чрез конспирация.

Глава VIII. Генерал, сър Хенри Уилсън

Липсата на съгласие на кабинета за англо-френските военни преговори, принуждава Грей, Халдейн и Аскуит²⁵³ да влязат в труден съюз с антилибералите. Те се нуждаят от генерал, който да завърши англо-френските им военни планове, в пълна тайна. Неспособни да вербуват либерално настроен генерал, тримата се обръщат към генерал Уилсън, най-антилибералният офицер в британската армия.

Съюзяването с Уилсън има предимства и недостатъци. От една страна, Уилсън е привърженик на войната с Германия, така че се нуждае от малко убеждаване, за да изгради разбирателство с французите. От друга страна, Уилсън презира либералите и открито презира политиката на либералното правителство, нарушавайки армейската традиция, фицерите на активна служба да не изразяват политическите си чувства и пристрастия. Ако Аскуит се бе държал като нормален министър-председател, а Халдейн – като нормален военен министър, те щяха да възнаградят политическото поведение на Уилсън с пост в някой забравен от Бога аванпост на империята.

Либералните империалисти обаче правят точно обратното. Те понасят всички раздразнения и обиди на Уилсън, заради основния принос на генерала за развитието на тайните англо-френски военни преговори, разговори толкова важни за либералните империалисти, че доброволно рискуват правителството на Аскуит.

²⁵² Haldane of Cloan: His Life And Times 1856-1928. 219-220

²⁵³ Аскуит става министър-председател на 5 април 1908 г., когато Кембъл-Банерман се оттегля поради силно влошено здраве и умира 20-тина дни по-късно. Аскуит е министър-председател до 6 декември 1916 г.

Хенри Уилсън, отглеждан като дете от френска гувернантка, владее до съвършанство френския език, но не успява да блесне в другите академични занимания.

Уилсън три години, кандидатства да влезе във военно училище, но скромните му резултати на приемния изпит се оказва непреодолима преграда, въпреки че има професионални преподаватели, които да му помогнат. Той се проваля на изпитите пет пъти подред.²⁵⁴

Тогава се записва доброволец, което му дава пътя към редовната армия. През 1885 г. е назначен в 1-ва стрелкова бригада в Индия. По-късно неговата бригада се премества в Северна Бирма, за да смаже остатъците от местното съпротивително движение. По време на службата там, Уилсън безразсъдно се излага на опасност, и получава сериозни наранявания. Целият му ентусиазъм за активна служба по границите на империята се изпарява от бирманските рани.

Решава да остане в Англия. Като първа стъпка след завръщането, Уилсън планира да влезе в колежа Кембърли²⁵⁵. Тук Уилсън се сближава с приятеля си от англо-ирландски произход, легендарния генерал лорд Робъртс, и запазва това печелившо приятелство до смъртта на по-възрастния Робъртс през 1914 г.

Когато Уилсън завършва колежа, армията го изпраща в Индия с чин капитан. Той обаче незабавно се представя на военно-медицинската комисия и получи четири месеца отпусък по болест.²⁵⁶

Използвайки отпуската, той се сприятелява с бъдещия полковник Репингтън, известният военен кореспондент на „Таймс“. Репингтън урежда Уилсън да остане в столицата и да го замени във Военното разузнаване, намиращо се на „Куйн Анс гейт“ (портата на кралица Анна).²⁵⁷

Така на 24 юни 1895 г. Уилсън става щабен капитан. На „Портата на кралица Ана“ той работи във френската секция.²⁵⁸

Уилсън отплава за Южна Африка през октомври 1899 г. След скромно участие във военните действия, той се установява в Генералния щаб в Претория. И придружава лорд Робъртс до Лондон, когато последният поема командването на армията. Уилсън става помощник-военен секретар на Робъртс. Верен на себе си, той се старае да спечели благоразположението на семейството на лорд Робъртс.²⁵⁹

В Лондон той се свързва с двама влиятелни репортери от „Таймс“, Брон Хърбърт и Лео Амери.²⁶⁰ И двамата принадлежат към групата на Милнър. Брон Хърбърт е либерален империалист и става частен секретар на Халдейн през 1906 г., докато Лео Амери е консерватор и става политическият наследник на лорд Милнър. Уилсън се разбира добре с Амери и го запознава с Джералд Елисън. Елисън става секретар на лорд Ешър, когато последният реформира британската армия. По-късно Елисън става частен вое-

²⁵⁴ Callwell C. E. *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. London, Cassell and company, Ltd., 1927. Print. 2

²⁵⁵ Военното училище.

²⁵⁶ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. 15

²⁵⁷ Интересно е, че Уилсън и Репингтън не остават приятели. Репингтън има връзка с омъжена дама. Съответно е принуден да обещае на началниците си, че ще прекъсне връзката, но не го прави, оправдавайки се, че другата страна е нарушила ангажимента си. През 1902 г. лорд Робъртс принуждава Репингтън да подаде оставка, защото не е изпълнил обещанието си. Репингтън се надява Уилсън да свидетелства в негова полза. Но Уилсън не го прави, и така предава Репингтън, своя личен приятел и благодетел, защото свидетелстването му, ще настрои някои влиятелни офицери срещу него, а те могат да бъдат от полза за кариерата му. Т.е. поведение на типичен коварен, безпринципен карьерист.

²⁵⁸ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. 17

²⁵⁹ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. 42

²⁶⁰ Collier, Basil, Brasshat: *A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson*. London, Secker & Warburg, 1961. Print. 47

нен секретар на Халдейн. Уилсън се познава добре с лорд Милнър и помага на Милнър, когато възниква въпросът за ирландското самоуправление.

Въпреки всичките си връзки с Милнървата група, никога не получава покана да се присъедини към групата; въпреки това Милнървата група има планове за Уилсън. През декември 1901 г. Уилсън става майор, а през април 1902 г. се прехвърля в образователния отдел на военното министерство.

През това време Комитетът на лорд Ешер, действайки като деспотичен триумвират, прочиства армията, създавайки и разбивайки кариери по желание. Ешер и Елисън защитават Уилсън. По ирония на съдбата, като се има предвид тъжния му рекорд по скъсване на изпити, Уилсън получава назначение занимаващо се с изпитите във военния колеж, персонала и обучението.²⁶¹

След като лорд Робъртс се пенсионира, Уилсън държи генерала в течение за развитието на военното министерство. Лорд Робъртс използва Камарата на лордовете като трибуна, за да изрази несъгласието си с военното министерство за наборната военната служба и реформата на армията.

Активното сътрудничество между Уилсън и Робъртс и предаването на чувствителна военна информация достига до вниманието на генерал Литълтън, началник на Генералния щаб.²⁶² Генерал Литълтън смята поведението на Уилсън за неприемливо.

Постът комендант на щабния колеж е свободен, но за да го получи, Уилсън трябва да преодолее възраженията на генерал Литълтън.: Когато Халдейн го предлага предпочитайки го пред другите двама кандидати, фаворизирани от Литълтън, Литълтън възразява, че той е твърде приятелски настроен към Робъртс и има твърде много врагове... „Възможно е“, отговаря спокойно Халдейн, „но да имаш някои мъже като врагове е знак на мъдрост“.

Генералите Уилсън, Жофр и полк. Юге

Литълтън се опита да попречи на Уилсън да получи поста в колежа, но Халдейн, Ешър, Робъртс, Никълсън и Френч го подкрепят. Така Литълтън трябва да отстъпи и Уилсън получава поста с повишение в бригаден генерал.²⁶³

Халдейн подкрепя Уилсън, въпреки че последният енергично и открито се противопоставя на собствените му реформи, и това е един от многото случаи, в които Халдейн не действа като либерален политик и министър. Лоялността на Халдейн към групата на Милнър и нейните цели надминават лоялността му към колегите му либерали и кабинета.

През януари 1907 г. Уилсън става комендант на щабния военен колеж. За шест години един човек, който се е провалил на шест изпита, се издига от капитан до бригаден генерал и началник на щабния колеж. Връзката на Уилсън с Милнървата група му носи добри дивиденди.

В колежа Уилсън проповядва доктрината за неизбежната война. Ешер одобрява Уилсън: „когато другите говореха за мир, той подготвяше душите им за война; не за неопределена война, както хората барикадират вратите си срещу въображаеми крадци, а за специфична война с германския народ.“²⁶⁴

Уилсън показва своята ревност към англо-френско военно сътрудничество, като комуникира с френския военен аташе, Юге, а по-късно и с генерал Фош в Париж.

²⁶¹ Brasshat: A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson. 87

²⁶² Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries. 60

²⁶³ Brasshat: A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson. 98-99

²⁶⁴ Brasshat: A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson. 101. Встъпителният цитат е от лорд Ешер.

Докато е в щабия колеж, Уилсън сътрудничи тясно с Робъртс в наборната кампания. И двамата осъждат предложенията на Халдейн за териториални сили като неадекватни за нуждите на Англия. С доклади, предоставени от Уилсън, Робъртс атакува предложенията на Халдейн за териториалната отбрана в серия от добре изнесени речи.

Удивително е, че Уилсън открито показва връзките си с Робъртс, с торите (консерваторите), с кампания наборната служба, и скандално поведение, което естествено антагонизира либералния печат, но не обижда политическите му господари.

През март 1909 г. *Westminster Gazette* атакува Уилсън за политическата му дейност, но Аскуит, Халдейн и Грей защитават генерала. Уилсън просто игнорира нападите на либералния печат и продължава да изнася лекции в колежа в полза на задължителната наборна служба.²⁶⁵

Генерал Хенри Уилсън постоянно проявява неподчинение и интриги, спечелвайки си репутация на краен противник на либералното правителство.²⁶⁶

Вместо да го накаже изисквайки от него повече дисциплина, Халдейн го назначава за началник на отдела за военните операции. За да разберем решението на Халдейн, трябва да си припомним неразбирането на генерал Юърт към секретността около военните преговори с французите, започнати от Грей и Халдейн. Оказва се, че той е изпълнил само на думи заповедите на Халдейн да води военните преговори при повишена секретност, проваляйки планове им за четири години напред. Когато Юърт бива преместен, Халдейн търси по-дискретен началник на отдела за военните операции.

Въпреки всичките си военни връзки, Милнъровата група и Халдейн не успяват да намерят британски генерали, желаещи да се включат в извънконституционни задачи. Ако те имаха съгласието на кабинета за преговорите, Халдейн можеше да избере най-подходящия измежду компетентните генерали, но без такова одобрение, потенциалните му кандидати намаляват до един.

Халдейн поставя само едно най-важно условие пред новия началник на военните операции: той не трябва да има никакви угризения да крие тайните военни разговори с Франция от кабинета.

За първи път Хенри Уилсън преминава изпита с пълно отличие. Той мрази либералите като цяло и радикалите (миротворците) в частност, мрази радикалното мнозинство в кабинета. Следователно липсата на одобрение от кабинета за англо-френската военна подготовка прави повишението още по-привлекателно за него, защото той има допълнителното удовлетворение да презира радикалите в кабинета.

При назначаването си Уилсън веднага открива дълбочината на резервите на генерал Юърт, който отказва да прави каквито и да планове за изпращане на БЕС във Франция.²⁶⁷

Дневникът на Уилсън от 20 януари 1911 г. казва следното: „Халдейн ме покани на обяд на „Куйн Анс гейт“ № 28. Нямах никой друг. Искаше да обсъдим нещата за няколко минути. Казах му точно какво мисля за състоянието на неподготвеност, в което се намираме, казах, че е положението е окаяно и трябва да бъде отстранено веднага. Той каза, че Ник вече е бил при него по въпроса за железниците и че той (Халдейн) е видял Грей, и Грей се съгласил да отидем при железопътните компании. Това е добре. Казах му, че въпросът с кавалерията е в окаяно състояние. Каза, че прави всичко възможно. Казах, че не е моя работа, но докато не се постави на подходяща основа, не можем да се мобилизираме. Той ме попита какво още е необходимо и аз изброих точките,

²⁶⁵ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries.* 76

²⁶⁶ *Williamson, Samuel R. Jr. The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare for War, 1904-1914. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print.* 167

²⁶⁷ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries.* 92

които бях казал пред Ник, и се надявам, че сега ще се заемем с някаква практическа работа. ... Не мисля, че Халдейн е казал истината от Съвета“.²⁶⁸

Уилсън пропуска абсурдността, че Халдейн търси одобрението на външния министър, да се обърне към местните железопътни компании, за да организира транспортането на БЕС до вътрешните пристанища.

Уилсън се среща с Фош на 13 октомври 1910 г.: „Той (Фош) е бил в Русия като гост на царя. Казва, че руската армия напредва, но много бавно; руските тайни служби докладват, че германците смятат френската армия за много добра. Също не смята, че Русия ще се намеси активно, ако Германия и Франция се бият за Белгия, но Русия ще направи всичко възможно, ако избухне война на Балканите“.²⁶⁹

В този запис в дневника си Уилсън посочва критичната слабост на Тройното съглашение на Грей – руското непостоянство.²⁷⁰

Не е преувеличено да мислим, до каква степен тази вероятност е повлияла на англо-френската стратегия. Британците и французите осъзнават, че ако искат руска помощ във война с Германия, войната трябва да избухне заради засягане на руските интереси.

Първата световна война избухна съвсем не случайно, а напълно нарочно, и френско-британски стратегии отдавна подхранват руската агресивност, която в крайна сметка доведе до войната.

Генерал Уилсън развива близки отношения с лорд Милнър. Създаването на приятелство между толкова различни хора е предизвикателство. И то възниква най-вече върху целесъобразността и удобството. Те често вечерят заедно и след като Уилсън става началник на отдела за военните операции, Милнър го запознава с ключов съюзник във външното министерство – Артър Никълсън, новият постоянен заместник-секретар. С одобрението на Милнър, Никълсън отправя покана към Уилсън да посещава когато иска и може външното министерство. Уилсън става редовен посетител и често прави преглед на ситуацията в Европа заедно с Никълсън, Тирел и Крю.²⁷¹

Малко други генерали се радват на такъв неограничен достъп до Форин офис. Въпреки че Грей и Халдейн запознават Уилсън, че Великобритания се е ангажирала с Франция, те отказват да признаят този ангажимент официално. Уилсън иска Грей да подкрепи синхронната мобилизация на британски и френски сили, но Грей отказва да навлиза в спецификата на военните планове.

Колиър пише: „Сър Едуард Грей, външният министър, беше костелив орех. Трудността идва от неговото невежество по военните въпроси, и с инстинктивното отвращение на дипломата от неудобното незнание, се дърпа срамежливо от просветлението. Поддържането на тази стратегия не е негова работа, той твърди, че вярва, и може би наистина вярваше, че военните знаят какво да правят с експедиционния корпус, когато му дойде времето, и могат безопасно да бъдат оставени да го направят. Като един от главните подбудители на първите шабни разговори през 1906 г., той едва ли можеше да се преструва, че не знае за тях; но докато внимава да не научи твърде много, той можеше поне да се оправдае с незнание за техния обхват и резултат.“²⁷²

Очевидно Колиър не може да повярва във военната невинност на Грей, но още по-интересно е, че той е положил значителни усилия, за да прикрие военните преговори.

²⁶⁸ Също, 92

²⁶⁹ Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: *His Life And Diaries*. 88

²⁷⁰ Henderson, Ernest F. *The Verdict Of History: The Case Of Sir Edward Grey*, Private Circulation, Monadnock, New Hampshire, 1924. Print. 91-92. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 161-163.

²⁷¹ Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: *His Life And Diaries*. 92

²⁷² Brasshat: *A Biography of Field-Marshal Sir Henry Wilson*. P. 114

Подцененият скептицизъм на Колиър относно невежеството на Грей по военни въпроси се потвърждава от Робинс, най-новият биограф на Грей. Робинс отбелязва, че Грей говори за реформата в армията и печели похвалата на Лео Амери. В по-общ план Робинс казва, че Грей е имал по-голям интерес към военните дела, отколкото академичните историци признават.²⁷³

Предвид интересът на Грей към военните дела, не можем да си представим двама близки приятели като Грей и Халдейн да не обсъждат многократно ролята на военните приготовления във външната политика. Така отказът на Грей да признае ангажимента на Великобритания към Франция произтича от изчислението, че това е тайно, а не формално споразумение, и по-добре ще изпълни целта си, като остане тайно.

Уилсън се посвещава на мисията си. Морис коментира, че Уилсън: „Посвещава енергията си с особена грижа на въпросите за участието на Англия в континенталната война с Германия. ... чрез непрестанни усилия и с помощта на Грей, до март 1911 г. Уилсън извършва предварителните приготовления за качването на експедиционен корпус в Саутхемптън до 9-ия ден на мобилизация“.²⁷⁴

Уилямсън прави още по-силни изявления за решимостта на Уилсън да подготви британската армия за война с Германия: „(Уилсън) обеща на Юге, че преговорите между щабовите гарантират сигурността на британската помощ. Това отношение щеше да има повече стойност, ако не бяха скрупульозните приказки на Уилсън, че разговорите са неангажиращи“.²⁷⁵

Коментарите на Уилямсън поставят читателя в затруднение. Дали той се е държал като измамник (както някои академични историци вярват) или е действал като верен слуга на своите политически господари? Ако е измамник, защо Халдейн го е повишил толкова щедро? Ако е верен слуга, можем ли да оспорим сериозността на уверението му към французите за „гарантираната британска помощ“?

Както и да се разреши тази трудност, не може да се избегне реалността, че началникът на отдела за военните операции, провежда военни разговори с френските си колеги, които имат огромен политически оттенък. Политическите обертонове на уверенията на Уилсън, постепенно убеждават французите в искрения ангажимент на Великобритания към войната. Той създава френските очаквания за британска помощ, без да се налага Грей да се ангажира с писмен договор. Писменият договор ще гарантира по-добре мира, но Грей не е получил съгласието на кабинета за договор с Франция, нито има интерес да ограничи френската агресия в Мароко или руските авантюри на Балканите. Той е измислил по-добър план. Чрез разумното укриване на информацията убеждава колегите си от кабинета, че Великобритания е свободна спрямо задължения към Франция, а с постоянните уверения на Уилсън, убеждава французите, че могат да разчитат на Великобритания като съюзник.

По време на Мароканската криза в Агадир, Уилсън преодолява всички останали френски съмнения относно британската вяроност. Кризата възниква неизбежно, като следствие от предишните кризи. Договорът от Алхесирас обвързва Великобритания и Франция с международното право. Като подписали, те приемат целостта на Мароко и суверенитета на султана, създавайки международното правно признаване на Мароко. Въпреки това, те тайно се съгласяват на френската окупация на Мароко с подходяща компенсация, дадена на Испания и Италия. Тайните споразумения противоречат на

²⁷³ Robbins, Keith, *Sir Edward Grey: A Biography Of Lord Grey of Fallodon*. London, Cassell, 1971. Print. 136

²⁷⁴ Morris, A. J. Anthony, *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*, London, Longman Group limited, 1972. Print. 282

²⁷⁵ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 173

официалното международно признаване на договора. По замисъл англо-френската сделка отрязва Германия.²⁷⁶

През 1908 г. германският консул в Казабланка се сблъсква с френски войници, когато се опитва да защити германските дезертъори от Чуждестранния легион. Напрежението нараства, след като Германия уведомява, че възнамерява да защити договора от Алхесирас. По време на кризата в Казабланка, Грей, Халдейн и Аскуит осигуряват на Франция британска помощ, включително обещава и военна намеса. Ешер вярва, че французите се държат добре и смята, че Грей е „докоснат“ от френската съдържаност. Ешер заключава, че усъвършенстването на британската армия и флот е по-наложително от всякога.²⁷⁷

Въпреки това, Ешер е неискрен. Той знае, че Франция ще избегне войната, защото Германия има огромно военно предимство. Това е военната реалност през 1908 г. (и 1906 и 1911 г.). Без Русия британската намеса е безполезна, и Ешер, Халдейн, Грей и Аскуит го знаят. Те правят своя нискорисков ангажимент към Франция като първоначална вноска за дългосрочната си стратегия за подхранване на френското доверие в ангажимента на Великобритания за война.

През 1910 г. Султанът на Мароко се поддава на безмилостния френски натиск и до края на годината властта му се срива, хвърляйки Мароко в анархия. До февруари 1911 г. племената въстават, предоставяйки на Франция претекст за изпращане на войски за защита на европейците, живеещи в столицата Фес. Но френската авантюра не получава насърчение от Мадрид или Берлин. Напротив, френският посланик в Берлин предупреждава правителството си, че германците ще поискат пристанище, ако французите отхвърлят договора от Алхесирас. Испанците смятат, че френската експедиция ги принуждава да отстояват правата си по силата на тайните клаузи и изпращат войски в Ларах и Алказар.

Грей коментира френската окупация: „ние вече се пързалиме по много тънък лед,

като твърдим, че договорът от Алхесирас не е засегнат от всичко, което се случи.“²⁷⁸

Въпреки това Грей публично приема уверенията на френския външен министър, че Франция възнамерява само временна окупация на Фес. Разбира се, Грей не вярва на нито една дума от това, както коментира Бараклоу: „Той хвърля ярка и не особено ласкателна светлина върху моралните норми на епохата и по-специално върху тези на управляващата класа. Увъртането, полуистината, двуличието и двойният морал са другите характеристики на империализма от тази епоха“.²⁷⁹

В средата на май, Грей защитава френската интервенция във Фес и обещава пълна британска подкрепа. До 9 юни той очаква Франция и Испания да разделят Мароко.²⁸⁰ Така до юни 1911 г. Франция и Испания, с мълчаливото съгласие на Великобритания, окончателно анулират договора от Алхесирас. Във Великобритания радикалният печат признава истината. Той осъжда Франция за безотговорното поведение. И отхвърля френските твърдения за защита на европейците във Фес като: „Претекст, толкова лъж-

²⁷⁶ Barraclough, Geoffrey, *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis*. London, Weidenfeld and Nicolson, 1982. Print. 79

²⁷⁷ Morris, A. J. Anthony. *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*. London, Routledge & Keegan Paul. 1984. Print. 254

²⁷⁸ *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis*. 68

²⁷⁹ Също, 68

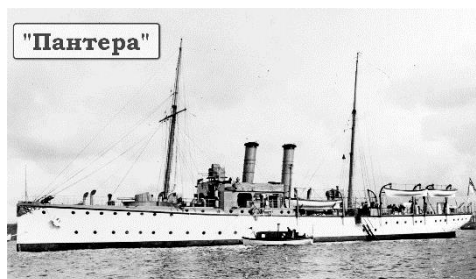
²⁸⁰ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 141-143

лив, колкото легендите, с които д-р Джеймсън се опитваше да оправдае бързането си към Йоханесбург. Самодоволните изявления за идеали и твърденията за мирно проникване са безполезни. Всички знаят, че в Мароко, Франция е въввлечена в непочтена империалистическа авантюра“.²⁸¹

От друга страна, Морис казва, че „Таймс“ поздравява Франция за честността, а вестникът уверява читателите си, че французите не възнамеряват да останат: „Излагайки планове си толкова откровено пред света, уверена в честността си и без страх, че те могат да породят всякакви рационални опасения за нейните цели. Читателите бяха уверени, че френските войски ще останат само толкова дълго, колкото е абсолютно необходимо“.²⁸²

В „Таймс“ много добре знаят, че след като са изпратили 100 000 войници в Мароко, Франция и Испания възнамеряват да останат.

На 1 юли 1911 г. малкият германски кораб, „Пантера“, със 125 души на борда, акостира в Агадир. Последва голям шум. Грей демонстрира „морално възмущение“, обвинявайки германците, че не познават друг закон освен силата. Избухването на Грей улавя същността на човека: той може да погледне членовете на парламента и британския народ в очите, докато изразява „моралното си възмущение“ от Германия, и в същото време, тайно подкрепя френската агресия, проявявайки типичното си лицемерие.

Тирел, най-довереният съветник на Грей във Форин офис, пише на Хардинг по време на кризата: „френската игра в Мароко беше глупава и нечестна, но е от жизненоважен интерес за нас да я подкрепим. Грей никога не би позволил истината и честността да се намесят в „жизненоважните“ интереси. Във Форин офис, сър Артър Никълсън и сър Еър Кроу (старши чиновник в западния департамент и зет на Спенсър Уилкинсън, който е член на Милнъровата група) съветват да се вземе по-твърда линия с германците за Мароко“.²⁸³

Кроу пише, че Германия играе за най-високите залози и е предприела изпитание на силата, за да провери солидността на Антантата между Англия и Франция. Никълсън решава, че е необходимо: „Да застанем редом с Франция, както направихме през 1905 и 1906 г., и да покажем единен фронт срещу германските искания. В противен случай ще се разпадне цялото Тройно съглашение, Англия ще се изправи пред триумфираща Германия и неприятелските Франция и Русия, и нашата политика от 1904 г. за запазване на равновесието и следователно мирът в Европа ще бъде разрушена.“²⁸⁴

Когато се опитваме да уловим нишката на разговорите между Никълсън и Кроу във Форин офис, виждаме една антигерманска истерия. Техните постоянни атаки срещу Германия, без да правят ни най-малко усилие да разберат германската позиция, правят впечатление на читателя. Тези двама господа пренебрегнат крещящото анексиране на Мароко (от техните френски приятели), а след това крещят за германската заплаха, за да оправдаят съучастието си в това анексиране, въпреки тържественото задължение на Великобритания да поддържа суверенитета на тази държава. Кое е почтено и кое е подло, просто не съществуват като морални понятия в съзнанието на Никълсън и

²⁸¹ *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914.* 286

²⁸² *Също,* 286

²⁸³ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914.* 144

²⁸⁴ *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis.* 112-113

Кроу. Те постоянно оправдават крайностите на британските съюзници, колкото и ирационални да са техните аргументи. По време на Юлската криза през 1914 г. Никълсън и Кроу довеждат това отношение до логичното му заключение и безрезервно се ангажират с Франция и Русия, което показва, че те умишлено възприемат антигерманската си истерия, за да оправдаят антигерманската си политика. Причините за спора, не означават нищо за Грей и екипа му.

Историкът Евърт отбелязва британските нагласи в кризата в Агадир: „Голямото значение на това отношение беше, че (както през 1914 г.) причините за спора бяха несъществени. Независимо дали Франция или Германия са прави, британското правителство е решено да подкрепя Франция“.²⁸⁵

За да оправдае френската агресия в Мароко, британското външно министерство трябва да превърне локализирания колониален спор между Франция и Германия в международно изпитание на силата.²⁸⁶

На 11 юли Грей одобрява Франция и Германия да започнат преговори за компенсации. Служители на Форин офис се разтревожават, когато научават, че Германия е поискала голяма част от френско Конго. Грей иска кабинетът да разреши принудителното изгонване на Германия да присъства на международна конференция за Мароко, но радикалите смятат, че това може да доведе до война. На 19 юли кабинетът се разделя на военното малцинство на Грей и радикалното мнозинство.

По време на кризата генерал Уилсън уверява французите в надеждността на британците. На 20 юли той информира генерал Никълсън и Халдейн за бъдещите бойни полета във френско-германската война, след което пътува до Париж, за да разговаря с френския генерален щаб.²⁸⁷

В Париж Уилсън уверява Юге, че щабните преговори гарантират британската подкрепа при война и подписва споразумение с френския началник-щаб, очертаващо състава, пристигането и разполагането на БЕС. Според Уилямсън: „В много отношения подписаното изявление прилича на фактически военна конвенция. Още по-важно е, че въпреки своята „необвързваща“ клауза, споразумението насърчава французите да очакват британска помощ, както и писмата между Грей и Камбон от 1912 г., а това очакване на свой ред оказва влияние върху формирането на френската стратегия“.²⁸⁸

Грей и Халдейн принуждават Уилсън да работи под прикритие, като успокоява французите с всеки възможен начин, различен от писмения обвързващ договор, който те най-много искат. Каквито и трудности да създава, Уилсън се оказва ефективен в успокояването на френските съмнения. Той настоява французите да представят Германия като агресор, твърдейки, че британското обществено мнение иначе не би подкрепило незабавна намеса.²⁸⁹

На 9 септември Уилсън отново подчертава Парижкото си послание: „Британската интервенция зависи от това обществеността да възприеме германската агресия“. Той обяснява на Юге, че след първата интервенция Великобритания ще хвърли всичките си ресурси във войната.²⁹⁰

Може само да се учудим от тънността и политическата изтънченост на съветите на Уилсън, за британското обществено мнение. Той не е измислил стратегията за общественото мнение сам, едва доловимо това подсказване е дошло от групата на Мил-

²⁸⁵ Quoted in Lutz, Hermann. *Lord Grey And The World War*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1928. Print. 123-125

²⁸⁶ *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis*. 112-113

²⁸⁷ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. 96

²⁸⁸ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 177

²⁸⁹ *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*. 284

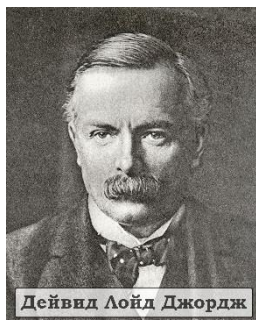
²⁹⁰ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. 177

нър. Причините за конфликта нямат значение: Всичко, което има значение е, че британската общественост трябва да възприеме германското поведение като агресия и закононарушение. Ако Милнъровата група е решила това още през 1911 г., изобщо не е чудно, че британците отричат руската мобилизирана срещу Германия и Австро-Унгария в кулминацията на Юлската криза. Групата на Милнър разбира, че начина на представянето на самия факта е по-важно от неговия смисъл.

На 21 юли, без да се консултират с кабинета, Аскуит и Грей одобряват текста на речта на Лойд Джордж в Менсън хаус: „Ако ни бъде наложена ситуация, в която мирът може да се запази единствено чрез отказа от великата и благотворна позиция, която Англия си е извоювала с векове на героизъм и постижения, и ако Великобритания трябва да отстъпва там, където са жизненоважните ѝ интереси, сякаш е без значение нейното положение сред великите нации, тогава категорично заявявам, че мир на тази цена е унижение, което велика страна като нашата не може да понесе“.²⁹¹

Речта на Лойд Джордж ескалира спора за Агадир в международна криза. На 9 август 1911 г. Халдейн кани Грей, Уилсън и Кроу в дома си, за да обсъдят кризата. Грей се опитва да просвети Уилсън за важността на отношението на Русия, но генералът има твърде ограничено виждане за първостепенното значение на британското участие, доказвайки, че му липсва интелектуалната способност да вниква и разбира фини политически стратегии.²⁹²

На 14 август Холдейн обсъжда стратегия с Грей, Чърчил и вероятно Лойд Джордж. Те решават, че „трябва да се направи всичко възможно, за да се ускори контраатаката (ако Германия нападне Франция)“.

Дейвид Лойд Джордж

Техните дискусии водят до три резултата. Грей говори с Камбон толкова енергично, и убеждава посланика, че Великобритания се смята за съюзник на Франция. Освен това на 16 август Грей каза на руския посланик: „в случай на война между Германия и Франция, Англия ще

Уинстън Чърчил

трябва да участва.“²⁹³

Най-важният резултат се случва на 23 август на „тайно“ заседание на Комитета за имперска отбрана.²⁹⁴ На това заседание от 23 август, Аскуит игнорира мирната фракция на кабинета, като изключва всички радикални министри от заседанието.

На заседанието Уилсън настоява за изпращане на БЕС на континента. Неговите аргументи впечатляват Чърчил, което води до по-близко приятелство между двамата.²⁹⁵ Всъщност Аскуит иска от Уилсън да впечатли „обърналите се“²⁹⁶.

Когато представителите на Адмиралтейството идват да представят позицията си, имат малко симпатизанти в залата. Аскуит успява да изключи двата най-силни гласа на

²⁹¹ *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis*. 131

²⁹² *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*, 284

²⁹³ Wilson, Keith, M., *The Making And Putative Implementation Of A British Foreign Policy Of Gesture, December 1905 To August 1914: The Anglo-French Entente Revisited*. *Canadian Journal of History*, XXXI, August, 1996, 227-255

²⁹⁴ Wilson, Keith, M., *The Making And Putative Implementation Of A British Foreign Policy Of Gesture, December 1905 To August 1914: The Anglo-French Entente Revisited*. *Canadian Journal of History*, XXXI, August, 1996, 227-255

²⁹⁵ *Brasshat: A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson* 119

²⁹⁶ Т.е. Лойд Джордж и Уинстън Чърчил които преминават в групата на империалистите. Лойд Джордж е станал зависим от групата на Милнър, която го измъква от поредния скандален съдебен процес свързан с неговите сексуални похождения, а Чърчил е жаден за изява безпринципен карьерист. (б. пр.).

сър Джон Фишър и лорд Ешър, така че аргументите на Адмиралтейството се оказват неефективни. Аскуит, Грей и Халдейн приключват срещата, като приемат военните планове на Уилсън. Забележително е, че Комитетът за имперска безопасност, не свиква друга среща, за да анализира плана на Уилсън за континентална война, това вече е решен въпрос.

Военната партия на кабинета сега се разширява, и включва Чърчил и в по-малка степен Лойд Джордж. Те осъзнават, че Великобритания не може да изпрати войски на континента без сътрудничеството на Адмиралтейството. Първият лорд на Адмиралтейството отказва да сътрудничи на мобилизационния план на Уилсън без одобрението на кабинета, така че Адмиралтейството няма планове да изпращането на БЕС на континента. Аскуит решава проблема с Адмиралтейството, като отстранява Маккена и назначава Чърчил на неговото място за първи лорд. Той отправя предизвикателство към радикалите в кабинета. Когато радикалите се сблъскват с избора между това да се придържат към привилегиите на службата или да се придържат към високите си принципи, те избраха предимствата на службата. Радикалите едва ли си спомнят предупрежденията на един по-ранен ви²⁹⁷ Едмънд Бърк: „всичко, което е необходимо за триумфа на злото, е добрите хора да не правят нищо.“ При Лорд Лорейн радикалите възразяват срещу новите договорености, но отказват да подадат оставка.

Аскуит не изпитва по-нататъшни трудности да победи радикалите, извършвайки само най-леки проверки на военната си политика. Това се разкрива в писмата между Грей и Камбон, разменени през 1912 г. с одобрението на кабинета.: „Периодично през последните години френските и британските военноморски и военни експерти се консултираха съвместно. Известно е, че тези консултации не ограничават свободата на едното или другото правителство да решава по всяко време дали да помогне на другото с въоръжена сила. Съгласихме се, че консултацията между експертите, не е и не трябва да се разглежда като ангажимент, който ангажира някое от правителствата да действа при непредвидени обстоятелства, които не са възникнали и може никога да не възникнат. Разположението, например на френските и британските флоти в настоящия момент, не се основава на ангажимент за сътрудничество във войната. Вие обаче посочихте, че ако някое правителство има сериозни основания да очаква непровокирано нападение от трета сила, е важно да се знае, дали в този случай то може да зависи от въоръжената помощ на другото. Съгласен съм, че ако някое правителство има сериозна причина да очаква непровокирано нападение от трета сила или събитие заплашващо общия мир, то трябва незабавно да обсъди с другото, дали двете правителства трябва да действат заедно, за да предотвратят агресията и да запазят мира и ако е така, какви мерки са готови да предприемат заедно. Ако тези мерки включват действие, плановите на Генералния щаб веднага ще бъдат взети под внимание и правителствата ще решат какъв ефект трябва да им се даде. Плановите на Генералните щабове се разработват непрекъснато и Адмиралтейството организира транспортирането на британската армия до Франция“.

Одобрението на 23 август от Комитета за имперска отбрана на плана на Уилсън за БЕС представлява повратна точка. Тайната военна политика на Милнър придобива официален статут от тайна военна политика, сега в държавна политика, но все още секретна и неразкрита. В допълнение, разделението в имперските редици е насилствено преодоляно. Адмиралтейството трябва да приеме, че британската политика от 23 август включва изпращането на БЕС във Франция. От още по-голямо значение е, че решенията на срещата успокояват французите. От френска гледна точка срещата на 23 август потвърждава авторитета на Уилсън като доверен представител на британското правителст-

²⁹⁷ *Партията на вигите – предшественици на либералите.*

во. В рамките на един месец от военното споразумение с генерал Уилсън, французите стават свидетели на целия Комитет за имперска отбрана, председателстван от британския министър-председател и посетен от висши министри и началници на служби, одобряващи съвместните военни планове. Въпреки че Франция все още няма нищо в писмен вид, тя има всички основания да очаква, че Великобритания ще спази ангажиментите си, както е посочено в споразумението.

Генерал Уилсън записва похвалите и подкрепата, които получава от Халдейн през октомври 1911 г.: „Халдейн ме повика тази сутрин. Намерих Стария Ник в стаята му. Халдейн ми каза, че не става дума, да напускам военното министерство. Напротив, той два пъти ми каза колко невероятно съм се справил и колко съм впечатлил колегите си на срещата на 23 август. Наистина, каза ми той, има сериозно разногласие в кабинета. Аскуит, Халдейн, Лойд Джордж, Грей и Уинстън от една страна, подкрепят плани ми изложен на 23-ти, докато Морли, Кроу, Харкорт, Маккена и някои от дребните риби са бесни, че не са присъствали на заседанието (на 23 август). (Маккена беше, и го изритаха заради упорството му), противопоставяше на всички идеи за войната, и особено беше ядосан на мен, Морли и другите, и т. н. Правителството се страхува, че може да има разцепление, но Халдейн е информирал Аскуит, че ако има промяна в политиката, ще си отиде. Мисля, че ще спрат пътуването ми до Париж, но нищо повече“.²⁹⁸

Халдейн не може да се изрази по-ясно в полза на континенталната стратегия на Уилсън. Уилямсън убедително обобщава действията на Аскуит по време на кризата: „Аскуит постоянно казва, че е против войната и че не харесва плана на Уилсън за създаване на БЕС на континента. И все пак той заменя Маккена с Чърчил, знаейки че Чърчил е напълно за континенталната стратегия на Уилсън. Тази промяна в ръководството на флота осигурява британския ангажимент към стратегията Уилсън“.²⁹⁹

Накратко, Аскуит говори за мир, а действа за война. От август 1911 г. нататък войната с Германия се нуждае само от възраждане на руската сила и от „правилната криза“. Предвид топлата похвала на Халдейн за Уилсън, да си спомним нарушаването на военната традиция от генерала, когато подкрепя опозиционните консерватори за военната повинност, териториалните сили, реформата на армията и ирландския въпрос. Уилямсън коментира: „Любопитно и необяснимо е, че либералното правителство не прави директен ход за ограничаване на безочливото участие на Уилсън в кампанията на Робъртс. През ноември 1912 г. полковник Репингтън, който с основание изпитва лична неприязън към Уилсън, тайно се оплаква на Халдейн за „постоянните интриги“ на генерала. Репингтън предлага отстраняването на Уилсън и предупреждава армейските офицери да стоят настрана от наборната служба. Халдейн и Аскуит го игнорират“.³⁰⁰

Уилямсън поставя на преден план един важен проблем. Казано по-просто, когато човек разглежда позицията на Уилсън през конвенционалната рамка на академичните истории, отказът на Аскуит да дисциплинира генерала е едновременно интригуващ и необясним. Но неконвенционалният подход показва, че Уилсън става незаменима част от либералната империалистическа стратегия. Отстраняването на Уилсън подкопава сериозно френското доверие в ангажимента на Великобритания, така че ако искат континентална война, трябва да търпят генерал Уилсън. И генералът продължава да причинява главоболия на либералните империалисти. Той и лорд Милнър активно подбуждат съпротива срещу Закона за ирландското самоуправление. Милнър и Уилсън преговарят с юнионистите в Ълстър да се противопоставят на либералното правителство, но

²⁹⁸ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries.* 106-107

²⁹⁹ *The Politics Of Grand Strategy: Britain and France Prepare For War, 1904-1914.* 194-195

³⁰⁰ *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914.* 305-306

в края на 1913 г. те също убеждават Ълстър да обедини силите си с Англия, ако възникнат международни усложнения.³⁰¹

Как, за Бога, Уилсън, човек, дълбоко емоционално въввлечен по въпроса за Ълстър, е предвидил международните усложнения още в края на 1913 г., а още по-малко е осигурил условия за тях? Човек вижда ръката на Милнър в тази далновидна подредба, но подозира, че далновидността има малко общо с ясновидството и много общо с подробното и последователно планиране.

Толерантността на Аскуит към генерал Уилсън създава атмосфера на неподчинение в армията. Влошаването на гражданската власт достига връх през март 1914 г., когато 57 британски офицери, разположени в гарнизона Къра, Ирландия, отказват да приложат сила срещу Ълстър. Недисциплинираността на генерал Уилсън проправя пътя за тази конфронтация между армията и нейните цивилни господари, което го прави духовен баща на бунта в Къра.

Още по-лошо е, че Уилсън насърчава бунтовниците, съветва ги, преговаря за тях и подкрепя тяхната кауза пред висшите британски офицери. Всъщност сериозността на бунта в Къра няма нищо общо с тези 57 офицера, а има много общо с подкрепата, която бунтовниците получават от висшите офицери Хейг, Френч, Евърт и разбира се Уилсън.

Академичните историци омаловажават значението на бунта на Къра, но това е най-сериозният цивилно-военен сблъсък след революцията от 1688 г.

В отговора на Аскуит липсва убеденост. Той наказва двама водещи генерали, Френч и Евърт, и уволнява военния си секретар, полковник Сийли. (Сийли, верен приятел на Чърчил, заменя Халдейн във военното министерство през 1912 г.)

Но Аскуит оставя Уилсън. По право той трябва да отстрани Уилсън, както и водещите офицери. Предвид досието на Уилсън за неподчинение, малко информирани съвременници ще повярват, че той е невинен в аферата. Ако Аскуит отстрани Уилсън, той сериозно ще подкопае френското доверие във Великобритания и след убийството на Франц Фердинанд, станало след не повече от три месеца, може да се съмняваме, че щеше да има война. Може да се отдадем на случайността, но по-вероятно Аскуит знаейки всичко това, не рискува да отърве от Уилсън на този късен етап.

Генерал Уилсън съветва генерал Френч по време на преговорите, да подаде оставка. Изключителната подробност около оставката на Френч е, че после Уилсън го убеждава и преговаря за възстановяването му като командир на БЕС, ако силите бъдат изпратени във Франция. Малко повече от четири месеца по-късно генерал Френч повежда БЕС във Франция. Биографите на Уилсън не твърдят, че е бил ясновидец, но генералът някак си е предвидил надвиснала континентална криза, която някои френски дипломати също са предвидили, но която нито един германски или австроунгарски политик или дипломат не я предсказал.

Аскуит взема още едно извънредно решение. Той не назначава нов министър на отбраната, а взема портфейла за себе си. Това се оказва най-съдбовно за Великобритания. Когато избухва войната, Аскуит назначава лорд Кичънър за военен секретар. Това, което е по-малко известно е, че Кичънър е издигнат в аристократичен сан и получава титлата граф на 29 юни, което означава, че е планирано той да бъде в Лондон в края на юни 1914 г. В продължение на много седмици преди това, той иска незабавно да се върне в Кайро.³⁰²

³⁰¹ *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries.* 132

³⁰² *Forgotten Patriot: A Life Of Alfred, Viscount Milner Of St. James's And Cape Town 1854-1925.* Print.

Случайно (отново) Аскуит задържа Кичънър в Британия, като неясно му заявява, че услугите му може да са необходими, но без да уточнява в какво качество. Лорд Милнър напълно одобрява назначението на лорд Кичънър.³⁰³

Може би Аскуит споделя способността на Халдейн да „предвиди“ Първата световна война и необходимостта да назначи енергичен военен секретар. За да се добави към тази поредица от случайни събития, водещи до участието на Великобритания във войната, Адмиралтейството решава да организира маневри през юли 1914 г. По този начин, когато убийството в Сараево е извършено, Великобритания вече е мобилизирала флота си. Или Великобритания е имала изключителен късмет с избухването на Първата световна война, или просто е била добре подготвена.

Глава IX. Създаването на австроунгарската заплаха

На 11 декември 1905 г. Едуард Грей става министър на външните работи на Великобритания. Десет години по-рано той изразява външнополитическата цел на Милнъровата група: „Обстоятелството, че успехът на британската раса разстрои настроението на останалия свят и сега, когато те престанаха да се карат за области в Европа и обърнаха поглед към далечни места, ни се пречат навсякъде по пътя. Оттук и общата тенденция да ни гледат с недобро око и да се обединяват срещу нас. Страхувам се, че рано или късно ще трябва да се бием, освен ако някоя европейска ябълка на раздора не попадне сред континенталните сили, но ние държим силни карти в играта и мисля, че един смел и сръчен външен министър може да отдели Русия от нашите активни врагове, без да жертва каквито и да е материални британски интереси“.³⁰⁴

Според Грей бъдещето на Британската империя зависи от две евроцентрични цели:

1) разделяне на континенталните сили и противопоставянето им една срещу друга. (б. пр. каквата е традиционната британска политика от XVIII век насам)

2) хармонизиране на отношенията с Русия и вземане на руската страна в континенталната борба.

В ретроспекция, сега знаем че той е искал да спечели Русия, предоставяйки ѝ свобода на действие към Балканите и Проливите, за сметка на Австро-Унгария и Турция.³⁰⁵

Лорд Селбърн обобщава стратегическото разбиране на Милнъровата група за позицията на Великобритания по следния начин: „Оставаме с всички трудности и отговорности на военната сила в Азия. Това е разковничето за нас. Със задължителната военна служба е лесно да бъдеш голяма военна сила за териториална отбрана или европейска война. Лесно е да бъдеш голяма морска сила с естествен и непрекъснат растеж като нашия. Ужасна задача е да останеш най-голямата военноморска сила, когато морските сили се увеличават с всяка година по брой и по военноморска сила и в същото

³⁰³ Пак там.

³⁰⁴ Steiner, Zara, S., and Neilson, Keith, *Britain And The Origins Of The First World War*. London, Palgrave Macmillan, second edition, 2003, Print. 42.

³⁰⁵ *Изоляцията на Великобритания по време на Бурската война потвърждава мъдростта на Грей да търси споразумение с Русия. През 1924 г. постоянният заместник-секретар във външното министерство сър Еър Кроу обяснява как дипломатическите уроци на Бурската война, влияят на британската външна политика: „Тогава се появи опасността от възможна френско-германско-руска коалиция срещу Великобритания, която ни накара да потърсим споразумение с Франция...“ Британската стратегия е насочена към предотвратяване на комбинацията от Германия и Русия чрез създаване на тройното съглашение на Великобритания, Франция и Русия, съюзени срещу австро-германския съюз.*

време да бъдеш военна сила, достатъчно силна, за да се противопостави на най-голямата военна сила в Азия“.³⁰⁶

Споразумението с Русия, насочено срещу Германия, формира „Светия Граал“ на Милнъризма. През септември 1906 г. Грей постига споразумение с Русия за Персия, което двете страни подписват през 1907 г.³⁰⁷

Те разделят Персия на Северна руска и Южна британска сфера, оставяйки отслабения център на персите. Съществен елемент в англо-руската конвенция е споразумението за изключване на Германия от Персия.³⁰⁸

Грей насърчава разделянето на Персия като полезно споразумение за всички заинтересовани, на което лорд Кързон остро отбелязва: „почти съм поразен от хладнокръвието, бих казал дори безсрамието, с което британското правителство има навика да разделя територията на държави, чиято независимост и цялост им гарантира, като в същото време няма никакво намерение освен да я запази“.³⁰⁹

Грей реагира на критиките към англо-руското споразумение, като заявява: „нашето споразумение с Русия е взаимно отричаща се спогодба, признаваща персийската независимост“.

Историкът, Зонтаг коментира думите на Грей: „трудно е да се повярва, че Грей наистина е имал предвид точно тези думи. Русия бързо доказва, че те са лъжливи“.³¹⁰

Друг историк, Ремак, критикува а споразумението на Грей с Русия: „това е империализъм в най-грубата му и в най-лицемерната му форма“.³¹¹

Руската мечка и Британският лъв, са прегърнали Персийската котка

Разделянето на Персия показва твърдата безкомпромистност на Грей, която повечето академични историци игнорират. Ако Грей изобщо има някакви скрупули, той можеше да ги потисне със силната си воля.³¹² По време на англо-руските преговори Грей наемква за бъдеща сделка за Проливите, докато дава на Русия незабавна свобода на действие на Балканите.

Тревелиян, ентузиазирани почитател на Грей, смята тази свобода за решаваща за сключването на сделката: „желанието на Грей да даде на Русия свобода на Балканите накара руснаците да се ангажират напълно с Тройното съглашение.“³¹³

³⁰⁶ Wilson Keith, *The Context Of Britain's Imperial Problems*. In Wilson, Keith, ed. *The International Impact Of The Boer War* Chesham, Acumen Publishing Limited, 2001. Print. 200-201

³⁰⁷ Тук основна е заслугата на Едуард VII който прави своя монархическа дипломация и се споразумява с племенника си Николай II на четири очи, при посещението си в Ревал (Талин). Всъщност Едуард подготвя дипломатическия успех на Грей. Паралелно с това Едуард VII ходатайства за Ал. Изволски, до тогава посланик в Копенхаген и негов човек, да стане външен министър на Руската империя. (б. пр.).

³⁰⁸ Monger, George, *The End Of Isolation: British Foreign Policy 1900–1907*. London, Thomas Nelson & Sons, Ltd. 1963. Print. 288-89

³⁰⁹ Lutz, Hermann. *Lord Grey And The World War*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1928. Print. 134

³¹⁰ Sontag, Raymond James. *European Diplomatic History: 1871-1932*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1933. Print. 114

³¹¹ Remak, Joachim, *The Origins Of World War I: 1871–1914*. New York, Holt Rinehart and Winston, 1967. Print. 45

³¹² Коментарът на автора е учудващ, винаги в политиката на великите сили, липсва всякакъв морал, справедливост, честност и прочие морални категории, които нямат нищо общо с реалната политика, където водещ е интереса. Нима днес не е така! (б. пр.).

³¹³ Trevelyan, George Macaulay, *Grey Of Fallodon*. London, Longmans. 1937. 195

В съответствие с тактиката му на тайните военни преговори, Грей скрива отстъпките си към Русия от обществеността, парламента и мнозинството в кабинета. Така, от началото на мандата си като външен министър, Грей маскира истинското намерение на външната си политика, неговата политика винаги е има тайни цели, които отсъстват от версията, която той обявява пред обществеността. Зонтаг обобщава рисковете, присъщи на политиката на Грей: „Тук има голяма опасност. Противоречивите стремежи и страхове на силите и на Балканските държави, направиха промените в Близкия изток опасни за европейския мир. Страхът заслепи ръководителите на британската политика за вероятната опасност. Те приветстват Антантата с Русия, защото тя на практика елиминира възможността за руско-германски съюз. Ето защо, както Русия скоро разбра, британското правителство беше готово да направи големи жертви, за да предотврати разпадането на споразумението. Хипнотизирани от страха от руско-германския съюз, британците всъщност приветстваха мисълта за руското настъпление. През октомври 1907 г. британският зам.-министър Хардинг пише: „надявам се, че развитието на руската външна политика в близко бъдеще може да се прояви в Близкия изток, където няма да е лесно за Германия и Русия да работят заедно.“³¹⁴

Грей посява своята „европейска ябълка на раздора“ сред континенталните сили. Неговото англо-руско споразумение не само ще изпревари всяко руско-германско споразумение, но и ще осигури руско-австроунгарски сблъсък. Неговата политика има целия потенциал да доведе до сблъсък на великите сили и последващото задействане на европейските съюзи. Споразумението на Грей с Русия обезпокоява много радикали, защото ги свързва със суровия царски режим, който в миналото те толкова често осъждаха.³¹⁵

Така, когато в Лондон достигат слухове за силовата руска намеса в Персия, Грей реагира на радикалната чувствителност, като заблуждава парламента за руските действия. По-конкретно, отговоря на въпросите в залата, като избягва въпроса, когато е възможно, и като игнорира най-нежелателните подробности за действията на Русия, когато е необходимо“.³¹⁶

През 1906-1914 г. Грей изпълнява целта си да приведе в съответствие Тройното съглашение срещу Германия и Австро-Унгария. За да оправдае политиката си, той и съюзниците му трябва да превърнат Германия в заплаха за Европа. Както бе споменато по-рано, Милнървата група раздухва големите страхове, за да отрови британската добра воля към Германия. Фарър цитира белгийския министър в Берлин, който пише на 8 юни 1908 г.: „Не само евтините вестници се нареждат да играят тази роля; „Таймс“ от много години води кампания на клевети и лъжи. Неговият кореспондент в Берлин разпалва омразата на англичаните срещу германците, като приписва на германското правителство амбициозни планове, за които абсурдът е очевиден, като го обвинява в сенчести интриги, за които в Берлин никога не са и мечтали.“³¹⁷

³¹⁴ *European Diplomatic History: 1871-1932.* 115.

³¹⁵ Това са либерални лиготи и предразсъдъци, които до известна степен оправдават тайната политика на Грей, да заобикаля всички тези предразсъдъци и недостатъци на парламентарната демокрация, система на управление, показала че е сериозно неефективна още в края на XIX в., а какво да кажем за нашето съвремие, когато тя придобива напълно карикатурен и изроден вид на лош театър. (б. пр.).

³¹⁶ Wilson, Keith, Grey. In Wilson, Keith, ed. *British Foreign Secretaries and Foreign Policy: From Crimean War to First World War.* Wolfboro, New Hampshire, Croom Helm, 1987. Print. 188-189 (Б. пр.: авторът показва типичното англосаксонско лицемерие. Нима действията на британците в колонии им се различават от действията на Русия. В случая Русия е вкарала казашки войски в своята северна зона, което напълно е синхрон със споразумението!)

³¹⁷ Farrer, J. A. *England Under Edward VII.* London, George Allen & Unwin Ltd. 1922. Print. 53

Белгийският посланик обвинява „Таймс“, че провежда дългосрочна кампания на „клевети и лъжи“ срещу Германия. Но една дългосрочна кампания предполага наличието на режисьорска ръка, която подкрепя тезата на Куигли за ролята на „Таймс“ в насърчаването на войната.

Преди да премине на страната на либералните империалисти, Чърчил коментира през 1909 г. антагонизма между Великобритания и Германия: „Ако между два народа постепенно се създаде сериозен антагонизъм, това няма да се дължи на действието на никакви естествени или безлични сили, а на порочната дейност на сравнително малък брой хора в двете страни и на виновната доверчивост на по-големите маси“.³¹⁸

Чърчил обвинява влиятелна група от управляващата класа в „порочна дейност“. Ремак предполага, че „изпадналото в истерия“ британското външно министерство, вменява на Германия, ролята на враг: „Някои от британските документи от този период създават впечатление за развилата се истерия към Германия като заплаха. Стига се дори до предложение на британски адмирал (Дж. Фишър) ... да се потопи германския флот без предупреждение, или до по-ерудираните меморандуми на някои от висшите служители във Форин офис, заклеяващи германската заплаха. За съжаление, ако една нация си въобразява достатъчно дълго, че друга е заплаха и „естествен враг“ според фразата на сър Еър Кроу, има голяма вероятност другата нация, някой ден да влезе в ролята, която ѝ е била възложена“.³¹⁹

На 2 февруари 1912 г., началникът на военноморския щаб, адмирал Трубридж, пише: „международното положение между Великобритания и Германия и нейните съюзници, във всички намерения и цели, е състояние на война без настоящо насилие (б. пр. т.е. в студена война)“.³²⁰ Изявлението на адмирала е изключително вярно.

Уилсън казва, че представянето на Германия от Форин офис е надхвърлило всички разумни граници на скептицизъм по отношение на приписваните ѝ цели. Той пише: „със сигурност германската заплаха не почива на по-твърди основания от неясните подозрения на някои официални лица. Разбира се, едно е да се каже, че външното министерство просто и искрено се е объркало за германската политика. Това не е извън границите на възможното. Съвсем друго е да се твърди, че хора от британското външно министерство и външният министър, умишлено дезинформират за целите и задачите на Германия и са ѝ приписали намерения, за които знаят, че тя няма такива. Но този извод се налага поради липсата на съответствие между представянето на Германия като заплаха за Европа и степента, до която нейното поведение оправдава това.“³²¹

Уилсън подкрепя твърдението, че Грей е измислил германската заплаха, но оставя впечатлението, че външният министър и неговите служители във външното министерство са действали сами. В действителност Грей винаги се ползва от подкрепата на „Таймс“ и Милнъровата група, влиятелното общество, което му позволява да провежда успешна тайна външна политика с много опасна цел.

В определянето на Германия като вражеска държава, Грей може поне да инсценира посочването на „правдоподобен“ враг, но превръщането на Австро-Унгария в заплаха представлява различен вид предизвикателство, защото съвременниците му трудно могат да повярват, че тя ги заплашва с нещо.

³¹⁸ Ewart, John S. *The Roots And Causes Of The Wars*, New York, George H. Doran Company, 1925. Print. 18. Б. пр. Въпреки това самият Чърчил става един от създателите на този антагонизъм!

³¹⁹ *The Origins Of World War I: 1871 –1914*. 141

³²⁰ Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 265

³²¹ Wilson, Keith. *The Policy Of The Entente: Essays on the Determinants of British Foreign Policy 1904-1914*. Cambridge, Cambridge University Press, 1985. Print. 105-106

Най-неудобното за новооткритата враждебност на Грей е, че Великобритания поддържа приятелски отношения с Австро-Унгария в продължение на повече от век, отношения, които създават традиция на добри двустранни отношения.

Австроунгарският посланик граф Мендсдорф общува с британската висша класа в продължение на 16 години, без да осъзнава нито системната британска враждебност, нито новооткрития статут на страната му като заплаха. Всъщност враждебността към Австро-Унгария произтича единствено от органите на Милнъровата група, или „Форин офис“ и „Таймс“.

Шестдесет години преди Грей да стане министър на външните работи на Великобритания, Австрия претърпява 20-годишен период на неуспехи, които я довеждат до стратегическото изчисление, че рисковете във войната далеч надвишават рисковете на мира. През 1848 г. в Европа избухват въстания в Италия, Виена и Унгария, които заплашват с крах Австрийската империя. Русия се намесва през 1849 г., за да помогне за потушаването на унгарското въстание, запазвайки Австрийската империя от разпадане.

Четири години по-късно извършвайки глупава грешка, Австрия се обръща срещу руския си благодетел по време на Кримската война. Не е изненадващо, че руснаците никога не прощават „черната неблагодарност“ на Австрия. С отчуждението на Русия, Австрия остава сама в Централна Европа, като губи през 1859 г. контрола си над Северна Италия от италиански националисти (б. пр. от Франция на Наполеон III, бивш съюзник на Виена в Кримската война) и през 1866 г. губи ръководната си роля в Германската конфедерация, след победата на Прусия в битката при Садова в пруско-австрийската война. Отдръпвайки се от бедствието, австрийските държавници решават да запазят останалата част от империята с дипломация, мобилизирайки дипломати, а не войници, предпочитайки масата за преговори вместо бойното поле.

Една от основните дипломатически цели на Австрия (от 1867 г. Австро-Унгария) е съдържането на руското настъпление в Проливите (Константинопол). Когато Русия побеждава Турция в руско-турската война от 1877-78 г., и принуждава турците да се съгласят със Санстефанския договор, който превръща България в руски сателит и създава автономна Босна, Австро-Унгария свиква конгрес на силите – Берлинския конгрес. Подпомагана от Великобритания, Австро-Унгария принуждава Русия да намали размера на България и печели съгласието на силите да окупират провинциите Босна и Херцеговина. Младият британски представител, бъдещият лорд Солсбъри, смята, че е оправдано и неизбежно Австро-Унгария да анексира провинциите. Русия обвинява Бисмарк за своите неуспехи в Берлинския договор. В отговор на влошаването на руско-германските отношения Бисмарк предлага съюз на Австро-Унгария. По ирония на съдбата Австро-Унгария толкова цени приятелството си с Великобритания, и иска всеки съюз да бъде насочен само срещу Русия. „Андраши беше решен, че всеки съюз ... трябва да бъде насочен единствено срещу Русия и не трябва ни най-малко да застрашава или ограничава отношенията на Австро-Унгария със западните сили“.³²²

В началото кайзер Вилхелм I отказва да наложи изричен съюз срещу Русия, но отстъпва под натиска на Бисмарк. Австроунгар-германският съюз, подписан на 7 октомври 1879 г., има отбранителен характер да задържи Русия. С ирония лорд Солсбъри коментира този съюз като „радостна вест на голяма радост“.³²³

Може би най-голямото предизвикателство за Австро-Унгария се състои в овладяването на вътрешното етническо напрежение, особено на славянските размирици на Балканите. За тази цел тя постига споразумение с Русия през 1897 г., което до 1902 г.

³²² Bridge, F. R. *From Sadowa To Sarajevo: The Foreign Policy Of Austria-Hungary, 1866-1914*. London, Routledge & Keegan Paul, 1972, Print. 105

³²³ Изобщо авторът е твърде повърхностно и слабо запознат руско-германо-австроунгарските отношения и цялата ситуация около Берлинския конгрес и последвалите от това събития. (б. пр.).

работи добре. Поддържайки политиката на *détente* (разведряване, охлабване), австроунгарците избягват да се възползват от албанските вълнения и не се намесват в кървавия преврат от 1903 г. в Сърбия. Когато в Македония избухнат сектантски размирици, довели до неуспешно християнско въстание³²⁴, царят и австрийският император договарят т.нар. споразумение от Мюрцшег. Те се съгласяват да запазят статуквото чрез съвместно посредничество и ако е необходимо, намеса.

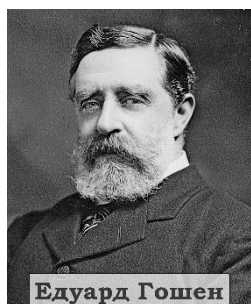
До 1906 г. австроунгаро-руският дебат работи добре. През 1906 г. Австро-Унгария назначава за нов външен министър, барон Ерентал. Той иска да запази съюза с Германия като последна инстанция, но също така иска да подобри отношенията с враговете

Алоис Ерентал

на Австро-Унгария. За първи път се среща с Италия. След това полага сериозни усилия за подобряване на отношенията с Русия, вероятно надявайки се да възстанови съюза на тримата императори на Австро-Унгария, Германия и Русия. Англо-австроунгарските отношения остават добри през този период. Когато британският посланик във Виена се готви да напусне поста си през 1905 г., той пише, че австрийците са по-склонни от всякога за приятелство с Великобритания. Неговият наследник, сър Едуард Гошен (брат на сър Джордж)³²⁵, веднага съобщава, че Австро-Унгария иска да запази статуквото. Въпреки това, отношението на Гошен се променя значително, след като Хардинг става постоянен заместник-секретар, и враждебността заменя добрата воля.

Тъй като Форин офис не може правдоподобно да представи Австро-Унгария като заплаха за когото и да било, се търси връзка с германската заплаха, възприемайки Двойната монархия като германски васал.

Едуард Гошен

Ето какво казва по въпроса Бридж: „Подобно на Хардинг, Бърти и Никълсън, Гошен принадлежи към изгряващата школа на дипломатите изпитващи неприязън към Германия, и подозрението му към германските интриги прониква във всичките му дипломатически доклади. От самото начало той е убеден, че Ерентал е роб на Берлин и трябва да понесе вината, заради погрешните схващания на Едуард VII и Форин офис в това отношение. Понякога той показва значителна изобретателност в обяснението на австроунгарската политика в този модел, задача, в която е умело подпомаган от своя приятел и довереник, кореспондентът на „Таймс“ Уикъм Стийд.“³²⁶

Гошен изобретява доказателства, за да представи Австро-Унгария в зловеща светлина, фалшиво изображение, което намира своето вдъхновение в новата ортодоксална политика на външно министерство при Грей и Хардинг.

За да насърчи добрите отношения с Русия, Грей трябва да отдалечи Русия от разбирателството с Австро-Унгария по въпросите на Балканите. Той използва всяка възможност, за да провали австроунгаро-руското споразумение за Македония, включително тактиката на забавяне на преговорите, фалшивите обвинения, провалянето на посланическите конференции и преките предизвикателства към австроунгаро-руското сътрудничество в Македония.

³²⁴ Това изречение шедьовър, става дума за българското Илинденско-преображенско въстание, но авторът дори не знае, че въстанието е българско и християнското население на Македония е изцяло българско, като махнем куцовласите и гъркоманите в най-южната част на областта! За съжаление, това е реалността, македонизмът се е наложил трайно в съзнанието на чуждите автори, академични и любители! (б. пр.).

³²⁵ Bridge, F. R. *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. London, Weidenfeld and Nicolson. 1972, Print. 1

³²⁶ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 18

На 27 януари 1908 г. Ерентал улеснява Грей, когато обявява, плана за изграждане-то на жп-линия през санджака Нови Пазар, за да се съедини с турските линии на юг.

Русия възразява остро на предложението и това много зарадва Хардинг, който отбелязва: „борбата между Австро-Унгария и Русия на Балканите очевидно сега започва и ние няма да бъдем обезпокоени от Русия в Азия ... действията на Австро-Унгария ще накарат Русия да се опира на нас, все повече в бъдеще.“³²⁷

Това признание сякаш предвижда предстоящото бедствие: британското външно министерство приветства австроунгаро-руската враждебност. Възползвайки се от австроунгарското железопътно предложение, британските дипломати дирижират и насърчават антиавстроунгарската кампания. Секретарят на Грей, Луи Малет, по някакъв начин вижда в проекта германските експанзионистични амбиции, докато Стийд и Гошен във Виена измислят историята, че Австро-Унгария, по подстрекателство на Германия, иска да тества англо-руското съглашение“.³²⁸

Александър Изволски

На другия край на Европа в Санкт Петербург, Никълсън работи усърдно, за да насърчи руската медийна кампания срещу Австро-Унгария. Бридж казва, че британците са представили Австро-Унгария като „котешката лапа“ („козият крак“) на Германия, което е умишлено изкривяване на австроунгарската позиция.³²⁹

Най-късно до 1908 г. преднамереното очернящо представяне на Австро-Унгария е част от арсенала на Форни офис за превръщането на Двойната монархия във вражеска държава. Съвместните усилия на британските дипломати носят дивиденди. Руският външен министър Изволски ясно показва, че предпочита да работи с британците. И Форни офис приветства руските инициативи.³³⁰

След като Грей спечелва руснаците, изключва австрийците.³³¹ Хардинг призна антиавстроунгарския натиск във външната политика на Великобритания. Той също е доволен като предоставят контрола върху реформите в Европейска Турция на самите турци, Великобритания и Русия, „напълно спрахя вятъра от австрийските платна.“

Тази забележка е показателна за злорадството, проникнало във възгледите на Хардинг за британския подход към Русия. На 21 март той информира Едуард VII, че главната цел на плана на Изволски е пълното скъсване с Австро-Унгария на Балканите, а Ерентал вероятно ще бъде по-ядосан от всякога.³³²

С подобряването на англо-руските отношения британската враждебност към Австро-Унгария достига патологични размери, но Грей и Хардинг пазят това като държавна тайна. Гошен се оказва толкова верен на праволинейността на Хардинг, че през 1908 г. Форин офис го награждава с преместване в Берлин, заменяйки го във Виена, със сър Феърфакс Картрайт.

Ф. Картрайт

Въпреки че Картрайт изразява всички правилни антигермански настроения по време на службата си в Германия, когато пристига във Виена, той съобщава, че австрийците искат британско приятелство, което предполага, че Австро-Унгария може да

³²⁷ From Sadowa To Sarajevo: The Foreign Policy Of Austria-Hungary, 1866-1914. 298

³²⁸ Bridge, in Hinsley, F. H. British Foreign Policy Under Sir Edward Grey: Cambridge, Cambridge University Press, 1977. Print. 172

³²⁹ From Sadowa To Sarajevo: The Foreign Policy Of Austria-Hungary, 1866-1914. 298.

³³⁰ Great Britain and Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History. 83-84

³³¹ Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History. 88

³³² Great Britain and Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History. 90

бъде приведена в британската орбита. Бридж казва следното: „Идеите на Картрайт за спечелване на Австро-Унгария в Антантата са отхвърлени от външно министерство.“³³³

Картрайт има малко влияние във Форин офис, а Кроу и други служители разчитат повече на Уикъм Стийд за информацията от Виена.³³⁴

През 1910 г. Стийд определя някои неясни статии в австрийския печат като полу-официални, което води до порочна антиавстрийска кампания в британския печат.³³⁵

До 1910 г. Кроу защитава „обективността“ на Стийд и Сетън-Уотсън³³⁶ срещу мненията на британските служители в Австро-Унгария.³³⁷

Цитатите по-горе подчертават решимостта на външното министерство да гледа на Австро-Унгария с враждебност. Колкото и Австро-Унгария да иска добри отношения с Великобритания, голямата стратегия на Грей изисква Двойната монархия да стане вражеска държава.

Така външното министерство игнорира всички австроунагрски предложения и където е необходимо, заменя докладите на посолството от Виена с изобретенията на журналистите. Целта на Грей е да посее „ябълка на раздора“ между европейските сили.

Това трябва да се случи между Русия и Австро-Унгария. Сър Едуард Грей се обръща срещу Австро-Унгария. Предшествениците му, лордовете Лансдаун и Солсбъри разглеждат Австро-Унгария като приятелска държава. Студеното пресмятане кара Грей да определи Австро-Унгария за заплаха, скривайки своята студена безпощадност под културната външност.

По-важното обвинение срещу Грей обаче не е, че е твърде безскрупулен, а твърде коварен. Каквото и да си мислим, че Грей превръща Австро-Унгария във вражеска държава, и не можем да го извиним, че крие тази нова политика от кабинета, парламента, народа или дори от самата Австро-Унгария.

Едуард VII и Франц Йосиф във Виена, 1908 г.

По време на младотурският преврат в Турция (юни/юли 1908 г.) британски дипломати съобщават за слухове, че Австро-Унгария обмисля анексиране на Босна и Херцеговина. Грей и Хардинг яростно се противопоставят на австроунгарската анексия. Но когато крал Едуард VII посещава Франц Йосиф, в Ишл на 12 август 1908 г., но не разговаря със своя „добър приятел“ за слуховете около анексирането. Докато крал Едуард и австроунгарския император разговарят съобразно етикета, Хардинг, който придружава краля, прави блестящо дипломатическо изпълнение. В дълга среща с Ерентал той не само маскира патологичната враждебност на Великобритания, но и одобрява желанието за по-добри и по-тесни британо-австроунгарски отношения. Хардинг умишлено не наметна за британски възражения, срещу каквато и да е промяна в статуквото, още по-малко за анексирането.

Бридж отново не може да обясни поведението на британците: „Британците са наясно със ситуацията. Това, което е изненадващо за тяхното отношение, с оглед на по-късната враждебност проявена след анексирането, е тяхната пълна пасивност през седмиците преди това“.³³⁸

³³³ *Great Britain and Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 99

³³⁴ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 18

³³⁵ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 19

³³⁶ *И двамата са членове на Милнърската група. (б. пр.).*

³³⁷ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 33

³³⁸ *Great Britain and Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 107

Всъщност майсторското изпълнение на Хардинг оставя впечатлението у Ерентал, че Австро-Унгария може да разчита на приятелски отношения с Великобритания, и на одобрение на анексирането. Тази „пасивност“ на британското външно министерство коварно примамва жертвата им да поеме опасни гамбити с погрешното убеждение, че Великобритания ще остане неутрална.

В допълнение, висши британски държавници уверяват австрийците в своята добра воля, уверения, които примамват жертвата им да предприеме опасни външнополитически инициативи. Успехът зависи от способността на Форин офис да прикрива целенасочената враждебност на Великобритания.

На 2 юли 1908 г. министърът на външните работи на Русия, Изволски предлага на Ерентал, че ако Австро-Унгария подкрепи руските усилия за получаване на специални права в Проливите, Русия няма да възрази срещу анексирането на Босна и Херцеговина от Австро-Унгария. На 15 септември 1908 г. Ерентал и Изволски преговарят в Бухлау (в имението на Ерентал) в продължение на шест часа, съгласявайки се с основните точки на първоначалното предложение на Изволски. И тъй като се споразумяват да не дадат съгласието си в писмена форма, не може да се провери дали са се договорили за провеждане на конференция, за да потвърдят анексията, както по-късно твърди Изволски. Доказателствата обаче ясно показват, че руснакът не е възразил, въпреки че е знаел датата на обявяване на анексирането.³³⁹

Ерентал планира анексирането на Босна и Херцеговина, без да осъзнава враждебността на Грей. Той намеква на българите за планове си и те отговарят на 5 октомври, като обявяват независимостта си от Турция.

На 6 октомври Австро-Унгария анексира Босна и Херцеговина, без да е получила предварително одобрение нито от Италия, нито от Германия. Въпреки че знаят предварително за анексията и не предприемат нищо, Грей и Хардинг, изведнъж отговарят с морално възмущение. Тревелиян оправдава британското отношение: „Британците гневно протестират срещу австроунгарските действия като нарушение на Берлинския договор и като удар по престижа на новото турско правителство. Грей в името на международното право поиска въпросът да бъде отнесен до конференция на държавите подписали договора. Това, че на една-единствена държава нарушава договора, сякаш е само към хартия, му се струва прецедент, твърде опасен, за да мине без съмнение“.³⁴⁰

Тревелиян³⁴¹ задава тона на бъдещите поколения англо-американски академични историци, изобразявайки Грей като винаги поддържащ най-високите принципи, но пренебрегвайки двойните му стандарти в мароканските и персийските договори.

Грей знае, че Изволски е заинтригуван от Ерентал. Той обаче фокусира моралното си възмущение върху австриеца, извинявайки поведението на руснака по стратегически причини, етичните и морални съображения, нямат влияние върху решението му.

Изволски пристига в Лондон, търсейки британска подкрепа за ново споразумение за Проливите. Грей категорично отказа да разглежда Проливите, но се съгласява да

³³⁹ Williamson, Samuel R. Jr. *Austria-Hungary and the Origins of the First World War*. London, Macmillan, 1991. Print. 68-69

³⁴⁰ Grey of Fallodon. 223

³⁴¹ Очевидно е доста глупав автор, или е идеологизиран, което е едно и също. Идеологизиран и посредствен историк, е истинско бедствие! (б. пр.).

подкрепи исквете за обезщетение на Сърбия и Черна гора и с готовност се съгласява на конференция за преразглеждане на анексирането.

В умишлено пренебрежение към Германия, Грей не се консултира с Берлин относно условията на предложената конференция. Очаквано, Германия се обижда и застава зад австроунгарците.³⁴²

Тази германска проява тласка Русия в чакащите ръце на британците. Грей печели голям дипломатически дуел, като вбива постоянен клин между Централните сили и Русия.³⁴³ Грей притиска Турция за компенсации от Австро-Унгария и България, но стратегически съображения го карат да обяви България за по-малко виновна.³⁴⁴

Той сътрудничи с Изволски в задържането на българите в руската орбита. В споразумението Русия се съгласява да отпише част от военното обезщетение на Турция от 1878 г., а Великобритания убеждава турците да приемат руско-българския компенсационен пакет.³⁴⁵

Поддържайки приятелски настроените българи, Грей печели още една великолепна дипломатическа победа. Според Бридж британското външно министерство за пръв път е насочило усилията си срещу „Австроунгарската заплаха“.³⁴⁶

В действителност „австроунгарската заплаха“ съществува само на „шахматната дъска“ на Грей. Подкрепяйки исканията на Сърбия за компенсации по-енергично от Русия, Грей допълнително подсолжава австроунгаро-руските отношения. Бридж казва, че от самото начало руската позиция е била „изключително слаба“ и изненадващо Грей е обещал дипломатическата си подкрепа за претенциите на Сърбия за териториална компенсация. По-важното е, че Грей казва на сърбите за обещанието си.³⁴⁷

Грей умишлено надхвърля исканията на Изволски: той официално казва на Сърбия за подкрепата на Великобритания и вдъхновява британския печат да обяви тази подкрепа на света. По замисъл стратегията на Грей поражда очаквания и разпалва страсти сред сърбите в частност и славяните като цяло.³⁴⁸

Действайки в тандем с Грей, Никълсън предизвиква „славянски чувства на възмущение“ в руската столица. Той предупреждава, че руската общественост няма да приеме „конференция за варосване на ситуацията“ и че Русия ще заеме твърда позиция срещу Австро-Унгария.

Никой руски външен министър не може да стои настрана, докато британският му колега упорито защитава „малките славянски братя“ на Русия: Грей държи Изволски в ръцете си. Заемайки по-прославянска позиция от тази на руснаците, Грей принуждава Изволски да влезе в безнадежден дипломатически дуел. Твърде слаба, за да заплаши Австро-Унгария, Русия трябва да понесе неизбежното унижение на дипломатическото поражение. Озлобените руски държавници обещават отмъщение. Имайки предвид този

³⁴² *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 116, provides a less critical analysis of Grey's dealings with Izvolsky.

³⁴³ Авторът преекспонира, клинът е вбит много по-рано от Дизраели на Берлинския конгрес. Русия е враждебна спрямо Германия и Австро-Унгария още тогава, но не проявява тази враждебност така ярко, както след 1908 г. Така че Грей само подсолжава раната. (б. пр.).

³⁴⁴ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 124

³⁴⁵ В случая всички са доволни. Турция така и не плаща нито рубла от репарациите потвърдени от Берлинския договор, защото е обявила фалит още в 1876 г., Русия отлично знае това и затова „щедро“ опрощава част от фиктивния турски дълг, а България е с призната независимост, но цената е тежка в дългосрочна перспектива – привързване към Русия, и истинската сметка България ще плати в Букурещ 1913 г. (б. пр.).

³⁴⁶ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 125

³⁴⁷ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 117

³⁴⁸ Няма славяни има само вечно гладен сръбски шовинизъм, а предвид големия апетит на Сърбия, Грей е улучил точно в целта. (б. пр.).

ден за равностойка, руснаците насърчават сърбите да се подготвят за по-благоприятни времена.³⁴⁹

По време на парламентарен дебат за Босненската криза депутатът Дилке посочва, че лорд Солсбъри е посъветвал Австро-Унгария през 1878 г. да анексира провинциите Босна и Херцеговина, още тогава.³⁵⁰ Дилке твърди, че поради този съвет от британски министър-председател, Великобритания не само няма морално основание срещу анексирането, но е морално задължена да подкрепи Австро-Унгария. Грей оборва Дилке, като цитира австроунгарско дипломатическо писмо, което гарантира, че Австро-Унгария няма да разшири правата си. Грей триумфално твърди, че съдържанието на писмото налага далеч по-голямо морално задължение на Австро-Унгария да не анексира провинциите, отколкото съветът на Солсбъри, наложен на британското правителство да признае анексията.

След дебата с Грей, Дилке открива, че външният министър е излъгал, като е преиначил документа. Австроунгарското писмо гарантира, че Австро-Унгария няма да напредне към Солун и не дава никакви гаранции за Босна и Херцеговина.

Грей е излъгал парламента и е хванат. Въпреки това той спокойно отлага обяснението на лъжата си, докато не спечелва дипломатическата битка с Австро-Унгария.

Босненската криза нанася сериозни щети на австро-руските отношения, и има травматичен ефект върху Изволски, който приема неуспехите лично. Той се измъкна от дипломатическото поражение с отслабена позиция в Санкт Петербург, а още по-важно, със силно наранена самооценка и суетност. Незабелязано, тогава Изволски прехвърля посланик Николай Хартвиг, панславянски екстремист, от Персия в Белград. Той нарежда на Хартвиг да работи за създаването на Балканския съюз.

От момента на пристигането в Белград, Хартвиг тласка Сърбия към засилване на анти-турската и анти-австроунгарската ѝ позиция.³⁵¹

След като прави първите ходове за организиране на Балканския съюз, Изволски организира собственото си преместване в посолството в Париж, където работи неуморно, за да доведе ситуацията до война между Тройното съглашение на Грей и Централните сили.³⁵²

От 1909 г. до избухването на войната враждебността на Изволски срещу Австро-Унгария продължава с неотслабваща сила. Казват, че скачал от радост, когато избухнала Голямата война, възкликвайки: *“C'est ma guerre.”* (Това е моята война).

Бридж казва: Успехът на Ерентал не е безспорен: той събужда много демони. Яростната жажда за отмъщение на Изволски сега е безгранична и той се занимава с планове си за Балканския съюз. Ако руснаците имат поглед към бъдещето, те няма да губят време... в подготовката за конфликта, който неизбежно трябва да последва, ако Германия възнамерява да преследва политика на господство над Европа.³⁵³

³⁴⁹ Fay, Sidney, Bradshaw, *The Origins of the World War*. New York, The Macmillan Company, 1930. Print. 396-405

³⁵⁰ Това е първоначалният замисъл, но Андраши е хитро изигран от турския пълномощник Кара-теодори паша, който го шантажира, че няма да подпише Берлинския договор, ако Австро-Унгария не приеме статута на временното управление, а не анексията. Андраши се поддава на шантажа и в последния ден на конгреса, след консултации с Виена, приема турското изнудване. Грешката на Австро-Унгария е, че не анексира провинциите веднага след като установява властта си над тях, примерно не се възползва от българското Съединение, като нарушение на Берлинския договор. (б. пр.).

³⁵¹ *Austria-Hungary and the Origins of the First World War*. 104.

³⁵² Много силно казано, че Изволски сам се е понижил в длъжност. Заради дипломатическия си неуспех е свален от поста външен министър и заменен със Сергей Сазонов, зет на премиера Столипин. А изпращането в Париж, вероятно е станало по негово желание. (б. пр.).

³⁵³ *Great Britain and Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 137

Грей вече може да говори уверено за подготовката на Русия за предстоящия конфликт и от този момент нататък той подкрепя руснаците в конфликта, обхващан Балканите.³⁵⁴

Той влизе в тези отношения с Русия със съзнанието, че трябва да доведе ситуацията до австроунгаро-руски сблъсък.

След Босненската криза на Балканите е спокойно до 1911 г., когато Франция осребрява британското обещание за помощ в усвояването на Мароко – кризата в Агадир.

В отговор Италия осребрява френското обещание за компенсация: получава свобода на действие в Триполитания. На 29 септември 1911 г. Италия обявява война на Турция и на 5 ноември анексира Триполитания (съвр. Либия). Италианските действия дестабилизируют Европа, дестабилизация предвидена в тайните членове на англо-френското споразумение за Мароко. С напредването на войната в Триполитания, Австро-Унгария обявява неутралитет и предлага общо посредничество от страна на силите. Германия оказва обща подкрепа на Италия, докато Русия, Франция и Великобритания остават настрана. Още веднъж, репутацията на Грей за голяма почтеност и принципи не съответства на фактите. Той практикува краен морален релативизъм (двойни стандарти и двуличие): той поставя малко стандарти за себе си или за съюзниците си, докато поставя най-високите морални стандарти за Австро-Унгария и Германия.

В съответствие с австроунгарската анексия на Босна и Херцеговина, британският печат избухва в силно възмущение от крещящата войнствена алчност на Италия, а ударът от язвителните им осъждания заплашва да влоши англо-италианските отношения.

Противно на австроунгарския случай, Форин офис се застъпва пред британския печат да смекчи жестоките критики към Италия; „Таймс“ веднага смекчава упреците си.³⁵⁵

Междувременно Русия продължава да оказва натиск върху България, Сърбия и Гърция да формират Балкански съюз.

Ерентал игнорира усилията на Русия и отказва военна конвенция с Турция. За нещастие на Европа, Ерентал умира на 17 февруари 1912 г. и Австро-Унгария назначава своя посланик в Санкт Петербург Берхтолд, за нов външен министър.

Николай Хартвиг

Когато новият австроунгарски външен министър встъпи в длъжност, усилията на Русия на Балканите започнаха да дават плодове. Посланик Хартвиг, придобива огромно влияние в Белград, убеждава краля, политиците и военните да сключат сръбско-български съюз. Неуморната му работа се отплаща на 13-15 март 1912 г., когато Сърбия и България подписват таен договор. Тайното споразумение съдържа защитни клаузи, насочени срещу Австро-Унгария, и анекс, който призовава за разделяне на Македония след изгонването на Турция. Под засиления руски натиск Сърбия и България трансформират споразумението си в офанзивен съюз.³⁵⁶

Има един момент, който трябва да се има предвид при анализа на убийството на Франц Фердинанд. Това е, че Хартвиг има властта да създаде офанзивен съюз, имайки пълното одобрение за действията си, от висшите управляващи кръгове в Санкт Петербург. Очевидно Хартвиг и Изволски се радват на значителен достъп и влияние в управляващите кръгове на руското правителство.

Войната на Балканския съюз срещу Турция започва на 8 октомври 1912 г. с обявяването на война от Черна гора, а в рамките на една седмица Сърбия, Гърция и България

³⁵⁴ Също.

³⁵⁵ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. 181. Bridge does not mention the Milnerite influence in *The Times*.

³⁵⁶ *Austria-Hungary and the Origins of the First World War*. 117

се присъединяват към конфликта. Турските сили се разпадат. Сърбия се опитва да достигне Адриатическо море, преминавайки през Албания, за да стресне Австро-Унгария и Италия. Трябва да се отбележи, че Сърбия не се страхува нито от Австро-Унгария, нито от Германия, защото е получила одобрението на Русия за напредъка си.³⁵⁷

Този прецедент, трябва да се помни, сравнявайки го с кризата две години по-късно, през 1914 г. Сърбия предприема високорисков гамбит, когато получава уверения за руска подкрепа.

През декември Турция иска мир. За Русия Балканският съюз е инструмент за агресия. Лафор обяснява тази новооткрита агресивност в Тройното съглашение по следния начин: „През 1908 г. французите изразяват голямо колебание в подкрепата си за руснаците в тяхната политика на враждебност към Австро-Унгария. През 1912 г. Те всъщност са подстрекават руснаците. Основната причина е... , че Раймон Поанкаре става министър-председател и външен министър през 1912 г. ... Но сега навлиза във френската дипломатия видимо различен тон... и не е свързан със страховете за стабилността на руско-френския съюз; в някои среди се смята, че ако ще има война, по-добре е тя да бъде провокирана от Русия за собствените ѝ интереси.; ако войната започне на Запад, не е напълно сигурно, че руснаците ще се чувстват принудени да спазват ангажиментите си към Франция ... французите настояват на помирителния Сазанов, по-силна линия, отколкото самият той е склонен да приеме...“³⁵⁸

Срахът от руската изневеря към Тройното съглашение на Грей, принуждава Франция и Великобритания да подтикват Русия към сблъсък с Австро-Унгария на Балканите. Когато Турция иска мир, тайната на политиката на Грей носи неочаквани дипломатически дивиденди. Нито Германия, нито Австро-Унгария оценяват, че британската враждебност е постоянна и неумолима. Действайки под заблудата, че представлява неутрална държава, Грей успява да заблуди Берхтолд и германския канцлер Бетман-Холвег, които приемат, среща на силите, под ръководството на британския външен министър в Лондон. Най-голямата грешка на Бетман-Холвег е, че принуждава Австро-Унгария да направи всички отстъпки и позволява на Грей да си припише цялата заслуга, което създава измамния му образ на велик миротворец, освобождавайки го от ограниченията на либералните радикали както в кабинета, така и в парламента.

На 17 декември 1912 г. Грей свиква посланиците в Лондон на конференцията. Предвид твърдата решимост на Австро-Унгария и Италия да се противопоставят на сръбското пристанище на Адриатическо море, плюс желанието на Франция и Великобритания да поддържат добри отношения с Италия, конференцията бързо се съгласява да изключи Сърбия от Адриатическо море. Те създават новата държава Албания и не предоставят на Сърбия свободен достъп до Адриатическо море през Албания.

Въпреки това, когато конференцията стига, до определяне на албанските граници, Австро-Унгария претърпява серия от унижителни поражения. Тя отстъпи четири пъти по граничния въпрос, но отказва да отстъпи пред Скутари (Шкодра). В крайна сметка европейският концерт се съгласява Шкодра да остане в Албания. Черна гора обаче е завладяла града на 23 април 1913 г. и се противопоставя на концерта. Берхтолд стои твърдо по въпроса за Шкодра (Скутари). На 2 май Австро-Унгария мобилизира силите си в Босна и Херцеговина, за да принуди Черна гора да отстъпи; На 5 май черногорците напускат града. Едностранното решение на Берхтолд има правото на своя страна; въпреки това, Бридж отбелязва: Берхтолд е трябвало да забележи, че в решаващия момент в края на април, Тройната Антанта почти автоматично проявява солидарност. Грей каза на Картрайт, ако Австро-Унгария нападне Черна гора, „ние трябва да обмислим не пра-

³⁵⁷ *From Sadowa to Sarajevo: The Foreign Policy of Austria-Hungary, 1866-1914.* 347

³⁵⁸ *Lafore, Laurence, The Long Fuse: An Interpretation of the Origins of World War I, Philadelphia, J.B. Lippincott Company, 1965. Print. 174*

вот по въпроса за Скутари, а какво изискват нашите интереси, да направим при европейска криза“.³⁵⁹

Едностраниното решение на Берхтолд бележи края на вярата му в концертната дипломация.³⁶⁰ това е критичен момент, който трябва да си припомним при анализа на Юлската криза в 1914 г., и отказа на Берхтолд да постави спора между Австро-Унгария и Сърбия преди европейския концерт.

В момент на слабост Грей формулира ръководния принцип на своята външна политика: „трябва да обмислим не правото по въпроса за Скутари, а това, което нашите собствени интереси изискват от нас да направим при европейска криза“.

За Грей няма значение кое е правилно и справедливо и кое не, всичко което има значение, е диктата на голямата стратегия или „нашите интереси“, както ги нарича той.³⁶¹ Нито Франция, нито Великобритания могат да предизвикат война директно поради съдържането на техните правителства от силните обществени вътрешни сили искащи мир. Затова те решават този проблем, като насърчават Русия към силно агресивна политика на Балканите.

Когато Балканските аватюри на Русия я забъркват в неприятности, Франция и Великобритания възнамеряват, независимо от това кой е виновен, да се присъединят към нея с оръжие. Русия се радва на триумфа на 1-та Балканска война само за кратко. Тя е по-разединена, отколкото обединена от Балканския съюз. Сърбия, Гърция и България спорят за Македония.

България се оказва сяпа за геополитическите реалности, като не успява да види стратегическата роля на Сърбия като „котешка лапа“³⁶² на Тройното съглашение.³⁶³ Българите влиза в спор със Сърбия и Гърция в Македония, убедени, че като крайъгълен камък на руския Балкански съюз, ще се радват на руска защита.

И като резултат, България е разгромена в Междусъюзническата война от обединените сили на Сърбия, Гърция и Румъния, докато Русия стои настрана (доп. пр. и подстрекава пряко Румъния и непряко – Турция).

Втората Балканска война завършва с Букурещкия договор, подписан на 10 август 1913 г., в който България предава по-голямата част от Македония. Австро-Унгария не успява да повлияе на изхода на 2-та Балканска война. Бридж отбелязва, че това безсилие, особено в лицето на сръбската провокация, е убедило Австро-Унгария, че едностранните действия са единственото средство за защита на своите интереси. Берхтолд решава, че концертната дипломация вече не може да защитава Монархията.³⁶⁴ Тестът за решимостта на Берхтолд идва бързо.

През октомври 1913 г. сърбите изпращат армейски части в Албания с намерение да дестабилизируют новата държава и да завземат част от нейната територия. Концертът, особено Великобритания, Франция и Русия, отказват да наложат териториалните решения на Лондонската конференция. На 17 октомври 1913 г., осем месеца преди началото на Юлската криза, Берхтолд съобщава на света, че Австро-Унгария няма да толерира

³⁵⁹ *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History. Print. 201-202*

³⁶⁰ *From Sadowa to Sarajevo: The Foreign Policy of Austria-Hungary, 1866-1914. 352*

³⁶¹ *Този принцип и до днес е водещ в политиката на САЩ, достойният наследник на британската имперска политика. (б. пр.).*

³⁶² *Котешка лапа – аналог на по-популярния български израз „кози крак“ – лост за влизане със взлом, инструмент използван от престъпниците. (б. пр.).*

³⁶³ *Изключително верен и точен извод, който досега не е направил нито един български академичен историк! Балканските войни, са само част от глобалната британска стратегия, за разпалване на война между Австро-Унгария и Русия. Разочарована от непослушната България, Русия ще я замени с Румъния. (б. пр.).*

³⁶⁴ *From Sadowa to Sarajevo: The Foreign Policy of Austria-Hungary, 1866-1914. 358-359*

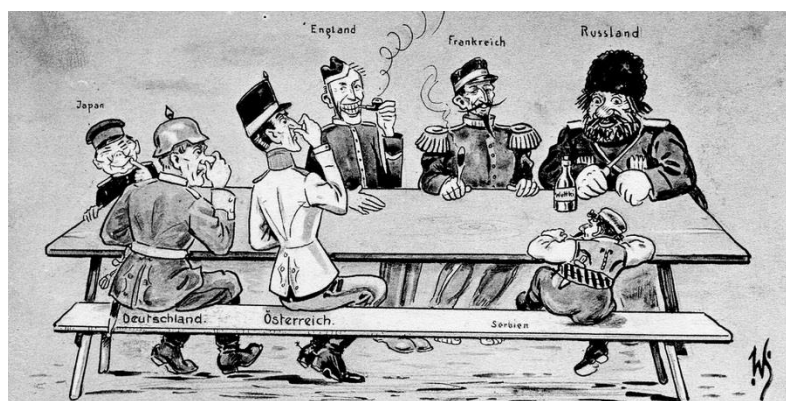
сръбската провокация. Той отправя ултиматум към Сърбия.³⁶⁵ Тъй като Австро-Унгария е наложила решенията на концерта, Великобритания и Франция не могат да представят достоверни аргументи за започване на война. Русия принуждава сърбите да отстъпят.

Австро-Унгария и Сърбия не влизат във война през 1913 г., но враждебността между тях достига състояние на високо напрежение. Сърбия продължава да спонсорира антиавстроунгарска пропаганда и тероризъм сред „южните славяни“ в империята³⁶⁶.

От гледна точка на Австро-Унгария, терористичният проблем сред „южните славяни“ нямаше да е сериозен, ако сърбите не защитават терористите, а руснаците защитават и поощряват сърбите.³⁶⁷ Вместо да успокои клиентелната си държава, руският външен министър Сазанов разпалва още повече сръбските страсти с уверенията, че „обетованата сръбска земя се намира на територията на днешна Унгария“.³⁶⁸

Лафор казва, че думите на Сазанов „представляват програма и дори предложение. И в други случаи те бяха придружени от тържествени обещания за подкрепа на бъдещите стремежи.“³⁶⁹ Лафор заключава, „за почти всички е ясно“, че Сърбия се е превърнала в непримирим и изключително опасен враг на Австро-Унгария.³⁷⁰

„Почти всички“ изключва британското външно министерство. Британският посланик във Виена, сър Фърфакс Картрайт предупреждава външното министерство,

Der kleine Serbe hat aber auch die ganze Welt veräppelt.

"Малкият сърбин опърдя целия свят", намек за сръбския шовинизъм, подстрекаван от Антантата

челник във Виена, сър Фърфакс Картрайт предупреждава външното министерство, че напрежението между Австро-Унгария и Сърбия може да доведе до „общ конфликт“. Следният откъс не може да остави никакво съмнение колко сериозно Картрайт осъзнава, че враждебността между Сърбия и Австро-Унгария е станала опасна: „Веднага щом мирът на Балканите бъде възстановен, австроунгарските власти очакват,

че Сърбия ще започне широкообхватна агитация в населените със сърби райони на Двойната монархия и тъй като тя не може да позволи никакво разчленяване на провинциите си, без да има опасност цялата сграда да се срути, в близко бъдеще имаме всички елементи на друга насилствена криза в тази част на света, която много вероятно може да завърши с окончателното анексиране на Сърбия от Двойната монархия. Това обаче ще доведе до война с Русия, и много вероятно до общ конфликт в Европа“.³⁷¹

³⁶⁵ По същото време Фердинанд е във Виена и сключва таен договор с Австро-Унгария за подялба на Сърбия, ако се стигне до сръбско-австроунгарска война. Твърде късно българските управляващи осъзнават, че основният ни враг на Балканите е Сърбия, а не Турция. (б. пр.).

³⁶⁶ Да го кажем направо, единствено сред част от босненските сърби, маргинали, студенти и пр. терористи, попаднали под влияние на великосръбската пропаганда. Босненците и хърватите са напълно лоялни към Виена. (б. пр.).

³⁶⁷ The Long Fuse: An Interpretation of the Origins of World War I. 181

³⁶⁸ The Long Fuse: An Interpretation of the Origins of World War I. 178

³⁶⁹ Също, пак там.

³⁷⁰ Също, пак там.

³⁷¹ Nicolson, Harold, Portrait of a Diplomatist: Being the Life of Sir Arthur Nicolson First Lord Carnock, and a Study of the Origins of the First World War. Boston, Houghton Mifflin & Company. 1930. Print. 283. Cartwright to Nicolson on May 23, 1913.

В друго писмо Картрайт пише: „Сърбия един ден ще хване Европа за ушите и ще предизвика световна война на континента. Не мога да ви опиша, тук колко са раздразнени хората от постоянното безпокойство, което тази малка страна причинява на Австро-Унгария, поради подкрепата на Русия. Ще бъде голям късмет, ако Европа успее да избегне войната в резултат на бъдеща криза. Следващият път, когато възникне сръбска криза, аз съм сигурен, че Австро-Унгария ще откаже да признае каквато и да е руска намеса в спора и че тя ще пристъпи към двустранно уреждане на различията си с малката си съседка“.³⁷²

Заместникът на Картрайт във Виена, Де Бунзен също предупреждава Форин офис, че Австро-Унгария гледа на размириците на Балканите с „изключителна нервност.“³⁷³

Уилямсън казва, че до юни 1914 г. австроунгарците се чувстват застрашени от обединените усилия на Франция и Русия на Балканите: „Това, което даде на руското присъствие по-голяма ефективност, бяха френските пари, които лесно могат да създадат нов Балкански съюз. Най-малкото, френско-руските съюзници ще могат да неутрализират както България, така и Турция, оставяйки Виена без алтернативни противотезисти срещу Сърбия. Преди всичко, ако Румъния влезе в руския лагер, стратегическото положение на Дунавската монархия ще бъде напълно компрометирано.“³⁷⁴

За първи път след Садова през 1866 г., австрийските държавници се страхуват повече от мира, отколкото от войната. Последователно от посолството във Виена, алармирят външното министерство, че натискът на Тройното съглашение през Сърбия създава възпламенителна точка на Балканите. Така във Форин офис знаят, че поради екстремното напрежение между Сърбия и Австро-Унгария, голям инцидент лесно може да се превърне в европейска война. За съжаление, Форин офис, не само не успява да облекчи напрежението, а напротив, продължава да подхранва пламъците с постоянната подкрепа за Русия и Франция.

Напрежението на Балканите в крайна сметка довежда до 3-та Балканска война, която прераства в Голямата война. За да разберем произхода на Първата световна война, първо трябва да имаме обективният образ на архитекта на британската външна политика, сър Едуард Грей.

Историкът Зонтаг ни дава този анализ: „Дори най-възхитителните качества на Грей, любовта му към истината и чувството му за честна игра, са изкривени от конфликта между водещите му принципи. Той настоява за еднакви етични стандарти в публичните и частните дела. Дипломатията на никоя държава не може да се мери с такъв стандарт, но Грей не може да се откаже от убежденията си, без да загуби самоуважение. Неизбежният резултат е изкривен поглед. Той насочва своето моралното възмущение върху греховете на Германия, които бяха достатъчно многобройни. Несъзнателно той изключва от ползването си политиката или действията на силите на Антантата, които не можеха да съвпадат с искрената му преданост към почтените действия. След като поема по хлъзгавия път на казуистиката³⁷⁵, Грей се плъзна незабелязано от самозаблуда към измама на колегите си в кабинета, парламента и британския народ“.³⁷⁶

Външно, анализът на Зонтаг на Грей, изглеждал суров. Въпреки това, докато той говори за самозаблуда, водеща до обща измама, тази сурова критика не кореспондира с

³⁷² *Portrait of a Diplomatist: Being the Life of Sir Arthur Nicolson First Lord Carnock, and a Study of the Origins of the First World War.* 283 Cartwright to Nicolson, January 31, 1913.

³⁷³ *Austria-Hungary and the Origins of the First World War.* 174

³⁷⁴ *European Diplomatic History: 1871-1932.* 133

³⁷⁵ Казуистика - използването на умни, но неоснователни разсъждения, по отношение на морални въпроси, празно философстване;

³⁷⁶ *European Diplomatic History: 1871-1932.* 133

неговия труд. Тук се крие загадката на почти всеки академичен учен: всеки историк признава някои случаи от измамите на Грей, те често са различни случаи в признанията но никога не правят цялостен анализ на характера на този човек и въпросните събития.

За англо-американския историк, Грей е преди всичко честен, почтен, миролюбив, с високи принципи човек, въпреки големият обем от доказателства, които противоречат на това твърдение и доказват точно обратното. Анализът на Зонтаг по-горе е пълен с предположения за характера на Грей и извинения за поведението му. Той казва, че Грей „несъзнателно“ прилага двойни стандарти на морала. Можем напълно да се съгласим, че Грей използва двоен морален стандарт, но не може да приемем твърдението, че го прави „неосъзнато“, защото липсват доказателства, които да го подкрепят.

Зонтаг казва, че Грей изпитва „любов към истината“, има „чувство за честна игра“ и „искрена преданост към почтени действия.“ Това са красиви характеристики на всеки човек, но нито Зонтаг, нито който и да е друг историк някога е могъл да докаже, че точно те се отнасят за Грей.

Всъщност Грей (и братовчед му Алберт) се радват на доверието на съвременниците си, които го смятат за необичайно честен политик. Въпреки това, имайки доверието на съвременниците си, Грей оставя отворен за подозрения, че може да е злоупотребил с доверието им, превръщайки „честността“ на Грей в легитимна цел за исторически анализ.

Всъщност Грей никога нямаше да осъществи тайната си външна политика, ако хората не му се бяха доверили толкова напълно. Въпреки това, няма нищо в историческите документи, което да подкрепя твърдението, че Грей е необичайно честен, приличен или почтен, докато много инциденти предполагат, че Грей е възпитаник на Макиавели, изманик и лъжец, експлоатиращ доверието на другите.

Несъответствието между историческия сър Едуард Грей и англо-американското му изобразяване произтича единствено от нуждите за обяснение на Юлската криза. Учените не могат да допуснат, че външен министър подобен на Макиавели, е ръководил британската външна политика през юли 1914 г., защото Грей не прави нищо, за да предотврати бедствието, а прави много, за да заблуди Австро-Унгария и Германия, че Великобритания ще стои настрана, в резултат на което Централните сили поемат рискове, които иначе щяха да избегнат.

Ако някой вижда Грей като последовател на Макиавели, трябва да интерпретира действията му в Юлската криза като умишлено примамване на Австро-Унгария и Германия, да поемат ужасно опасни рискове.

Проблемът с това тълкуване е, невъзможността да се оправдаят последвалите разрушения и кръвопролития. Следователно академичните историци, се нуждаят от честен, приличен миролюбив външен министър, който никога не би мечтал умишлено да въвлече Европа в катастрофална война, ако искат да избегнат вината на Великобритания за войната.³⁷⁷

Характерът на Грей поставя учените пред мъчителен проблем. Те не могат да отрекат, че той подкрепя Бурската война, изгарянето на фермите и ужасните концентрационни лагери. Тази подкрепа подкопава тезата, че Грей е за мирните политически решения. Това показва, че той не изпитва никакво безпокойство от смъртността сред же-

³⁷⁷ Точно тук е проблемът, липсата на безпристрастност и обективност в оценката на събитията и „доказването“ на преднамерено фалшивата теза, за виновността на Централните сили и невинността на Антантата, а на практика е точно обратното! Академичните историци служат на този който им дава заплатите, винаги е било така при всеки режим, било демокрация или тоталитаризъм. Затова обективността могат да я дадат само историци-любители, които изследват за собствена удовлетвореност, а не за да заработят заплатата си! (б. пр.).

ните и децата в лагерите, което подкопава твърденията, че Грей е човек със съвест, отдаден на почтени действия.

Освен това историците не могат да отрекат, че Грей подвежда британския народ и парламента с различни преувеличения, премълчавания и измами, които му позволяват да преследва политиката си, без да се налага да разкрива нейната същност и последици.

Както вече беше споменато, Грей живее според двоен морален стандарт, който му позволява да налага високи морални стандарти на Германия и Австро-Унгария и да освобождава от всякакви стандарти, приятелите си Франция и Русия.

Главният проблем за академичните историци, обаче винаги ще бъдат отношенията на Грей с колегите му от кабинета. За разлика от американския модел на изпълнител президент (президентска република), британската парламентарна демокрация възлага управлението на колективен кабинет.

Грей нарушава този колективен принцип, като скрива тайните военни преговори от колегите си. Всъщност той предава кабинета като цяло и колегите си в частност. Ако Грей е толкова почтен, както твърдят историците, неговия дълг и честта му, изискват да разкрие политиката си, или да подаде оставка. (Б. пр. ако ги има, но историята показва, че никога не ги е притежавал). Това, че той не го прави, оспорва и опровергава изцяло англо-американското твърдение, че той е човек с най-високи принципи и добродетели. Англо-американското изобразяване на сър Едуард Грей като модел на добродетелта, не е просто фикция, това е както академична, така и историческа измама.³⁷⁸

Глава X. Изстрелите в Сараево

На сутринта на 28 юни 1914 г. ерцхерцог Франц Фердинанд, престолонаследник на Австро-Унгария, посещава Сараево, Босна. По слабо охранявания му маршрут 7 млади убийци, предимно младежи, го чакат да го убият. Техният водач, който не заема определена позиция, се движи нагоре-надолу по линията, насърчавайки младите си съ-

участници с приближаването на кортежа на ерцхерцога. Бавно Франц Фердинанд изпреварва първия убиец, но той замръзва и не реагира. След това конвойт се приближава до втория. Този младеж се престрашава и хвърли граната. Шофьорът на ерцхерцога ускорява рязко; бомбата отскача от колата, избухва на пътя и ранява няколко зрители и пътниците в следващия автомобил. След неп-

редвидено забавяне, полицията отвежда ранените в болница, докато Франц Фердинанд продължава към Кметството, преминавайки безопасно покрай другите потенциални убийци. Междувременно бомбаджията скоча в плитката река и следвайки инструкциите поглъща капсула цианид. Но в една от мистериите на Сараевското нападение отровата го изгаря отвътре, но не успява да го убие. Няколко минути по-късно е хванат и задържан в полицията.

³⁷⁸ Много точно го охарактеризира кайзер Вилхелм II: „Г-н Грей, е едно лъжливо куче, страхуващо се от собствената си подлост и лъжлива политика. Той не иска открито да ни се противопостави, а иска да го принудим да го направи“ и дава заповед за преминаване на границата с Люксембург, в първия ден на войната. (б. пр.).

Франц Фердинанд пристига в кметството, където разтърсен от инцидента смърря кмета и други сановници. След като възвръща самообладанието си, той променя графика си, за да посети ранените си служители в болницата. В объркването заповедите за промяна на маршрута не достигат до шофьорите.

Когато кортежът напуска Кметството, шофьорът на първата кола следва оригиналния маршрут и завива; колата на Франц Фердинанд го следва. Наредено е да спрат. Колата на Франц Фердинанд спира до един от седемте убийци, Гаврило Принцип. Пристъпвайки напред, той стреля два пъти. Съпругата на Франц Фердинанд, София умира почти веднага, а ерцхерцогът умира в рамките на следващия час. Принцип насочва пистолета към себе си, но минувачите го обезвреждат. Докато се бори, той поглъща капсулата с цианид, но както и в случая със съучастника си, отровата не действа. Той също е заловен жив.

Ремак отбелязва важността на дефектния цианид, без който нямаше да има голяма война: „Точно както в случая с Чабринович, отровата беше неефективна. Всичко, което

направи, беше да му причини силна болка в стомаха и много повръщане. Отровата, която им бяха дали техните Белградски ръководители, беше твърде стара. Последниците от тази небрежност са наистина значителни. Ако опитите за самоубийство на Чабринович и Принцип бяха успешни, и двамата изпиват отровата си, австрийците нямаше да разгадаят нишките на престъплението, и много вероятно нямаше да има австро-сръбска криза, и следователно нямаше да

Възпоменателен медал за убийството в Сараево, 28.06.1914 г.

има световна война през 1914 г.³⁷⁹

Информацията предоставена от Принцип, поставя началото на верига от събития, които в крайна сметка завършват с голямата катастрофа. Въпреки това, предположението на Ремак, че цианидът е загубил силата си поради изветряване, е чиста спекулация, която няма подкрепящи доказателства. Не знаем защо цианидът не е подествал, и може би намерението на „белградските ръководители“ е точно тази, да дадат фалшив цианид на убийците: целите на „белградските ръководители“ формират главната мистерия на убийството в Сараево.

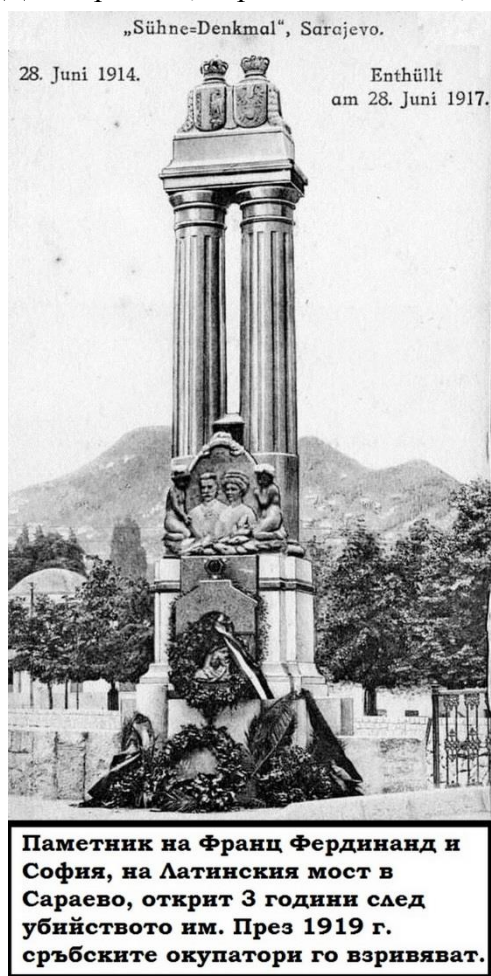
Екипът от убийците се състои от три отделни групи. Трима от тях принадлежат към организацията „Млада Босна“, но не са имали пряк контакт със сръбските терористични организации. Други трима са членове на „Млада Босна“ но попадат под влиянието на крайната сръбска националистическа пропаганда. Гаврило Принцип членува в

³⁷⁹ Remak, Joachim, Sarajevo: The Story Of A Political Murder. New York, Criterion Books Inc. 1959. Print. 139

„Млада Босна“, но също така е в периферията на организацията „Черна ръка“, елитната, тайна сръбска терористична организация.

Принцип има близко и доверително приятелство с Данило Илич, водачът на атентаторите. Илич заема ръководна роля в „Млада Босна“, е на 24 години и е най-възрастният от атентаторите. Той планира убийството. Илич познава добре номиналния ръководител на „Млада Босна“, Гацинович, човек, който принадлежи и към „Черна ръка“. През 1913 г. Илич посещава Сърбия и се свързва с капитан Попович, който също е член на Централния изпълнителен комитет на „Черна ръка“. Илич разказва на капитана, че младежта на Босна е готова на бунт и иска да удари Хабсбургската монархия. Капитанът съветва за предпазливост, но предоставя на Илич пари и документи, за да пътува до Белград, където може да разговаря с лидера на „Черна ръка“, полковник Драгутин Димитриевич, наричан още Апис, с когото Илич се е срещал преди.³⁸⁰

Може да заключим, че Илич също принадлежи към „Черна ръка“ и може да се определи като професионален терорист. Озадачаващата особеност на групата убийци в Сараево е, че се състои от един професионален терорист и шестима аматьори.

Защо Илич вербува шестима ученици и студенти да убият ерцхерцога, когато е имал на разположение стотици босненски ветерани от Балканските войни? Също толкова озадачаващо е, че Илич, най-добре обученият и най-старият от терористите, не заема нито една от атакуващите позиции. Вместо това, той се движи нагоре-надолу по линията, без да се ангажира лично с убийството. На пръв поглед може да предположим, че е пазил себе си, като възлага по-опасните роли на по-малките младежи, но по-късно показва толкова смелост и решителност, че не може да го обвиняваме в страхливост.

Може да подозираме, че Илич е получил специални инструкции, които не са известни на другите шест. Той планира всички подробности в Сараево и оцеляването при атентата е критична част от плана, мисията му идва след атентата.

„Черна ръка“ израства от Босненската криза през 1908 г. Сръбският гняв заради анексията, (б. пр., т.е. наглият сръбски шовинизъм, гняв е много

неточна дума), кара видни сърби да формират „Народна одбрана“, тайна националистическа (шовинистична) организация.

Сред учредителите са сръбският външен министър, някои министри от кабинета, държавни служители и военни офицери. „Мисията на Народна одбрана е да вербува и обучава партизани за евентуална война срещу Австро-Унгария, да провежда антиавстроунгарска пропаганда в Сърбия и в чужбина и да вербува надеждни шпиони и саботьори в онези австроунгарски провинции, които Сърбия иска да анексира.“³⁸¹

„Народна одбрана“ развива превъзходна организация, бързо създава агенти и шпионска мрежа в южнославянските територии на Австро-Унгария. След като Русия

³⁸⁰ Dedijer, Vladimir. *The Road To Sarajevo*. New York, Simon and Schuster, 1966. Print. 283

³⁸¹ *Sarajevo: The Story of a Political Murder*. 43

отстъпва пред анексията на Босна и Херцеговина, Австро-Унгария оказва натиск върху Сърбия да забрани „Народна одбрана“. Подчинявайки се на геополитическата реалност, сръбското правителство принуждава организацията, да замени поддръжката на на тероризма с програма за културна пропаганда.

Когато тя се реорганизира, нейно подразделение поема контрола над терористичната мрежа, формирайки „Черна ръка“. Ремак посочва, че това е елитна организация с 2500 членове, която не е имала проблем с набирането на нови членове.³⁸² Солидно ядро от армейски офицери се присъединява към „Черна ръка“, давайки ѝ високо ниво на военна подготовка. Тъй като се развива в по-голямата „Народна одбрана“, много членове принадлежат към двете организации, които насърчават прехвърлянето на терористичната организация и позволяват на „Черна ръка“ да проникне в по-голямата организация без съпротива. Така „Черна ръка“ свободно използва мрежата от агенти на „Народна одбрана“ и шпионската мрежа на австроунгарска територия.

Когато австрийската полиция разкрива подривната дейност, тя редовно арестува агентите на „Народна одбрана“. Но на австрийците никога не им е хрумвало, че втора по-потайна терористична организация работи под прикритието на „Народна одбрана“. През 1914 г. австрийците арестуват много членове на „Народна одбрана“, които помагат на терористите, и са убедени, че организацията е извършила атентата. Истината обаче лежи потопена в сложните, взаимосвързани отношения между сръбските нацио-

Гаврило Принцип Неделко Чабринович

налистически и терористични организации. Водачът на „Черна ръка“, полковник Апис, използва агенти както от „Народна одбрана“, така и от „Черна ръка“, за да извърши атентата, но отговорността за него се размива между двете организации.

Контролът над „Черна ръка“ се осъществява от 10-членен централен изпълнителен комитет (ЦИК), намиращ се в Белград. Под ЦИК организацията се разклонява на локални клетки, в които членовете на една клетка рядко познават членове на друга.

Ремак описва организацията по следния начин: „За да постигне целта си, Черна ръка използва методите на организация, които съчетават принадлежностите на масонския ритуал с практическата ефективност на каталога за поръчки по пощата. ... В тези австроунгарски и турски територии, които Черна ръка иска да присъедини към Сърбия, и където действа, както и в самата Сърбия, основната група често е по-голяма и има по-голяма свобода на действие. Обаче, според устава „Голяма революционна акция, трябва да бъде одобрена от Централния комитет в Белград.“³⁸³

Една от причините да се постави под въпрос отговорността на „Черна ръка“ за убийството е липсата на одобрение от ЦИК. Съглашателство със сръбското висше командване позволява на „Черна ръка“ да разположи свои членове на важни австроунгарсръбски гранични пунктове. Тези гранични офицери координират местния шпионаж за военното министерство и наблюдават местния тероризъм за „Черна ръка“. Те служат

³⁸² Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 44

³⁸³ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 45

като ключови връзки в шпионската нелегална мрежа на „Народна одбрана“, свидетелствайки за тясната връзка между двете организации.³⁸⁴

Водещ член на „Черна ръка“ (к-н Чедомир Попович), свидетелства през 1917 г.³⁸⁵ за граничната охрана: „Аз вярвам, че (висшето) командване вижда по-добре и по-далеч от мен и знае повече. Например, ще пристигне телеграма: 50 пушки и 2 кутии с бомби, пристигащи от Валево. Вземете ги и ги задръжте, докато дойде еди-кой си. Помогнете му да ги изпрати до мястото, което посочи в Сърбия, или в чужбина. Всяко такова съобщение имаше поверителен номер, печат и подпис ... на някой, когото познавах и на когото вярвах. Най-често Драгутин (Апис) е подписвал, но той прикриваше това, като добавя: „по заповед на началника на Генералния щаб.“³⁸⁶

„В чужбина“ означава Австро-Унгария. Показанията на граничния офицер са от изключително значение за убийството и доказват, че „Черна ръка“ не само е можела да изпраща, но редовно е изпращала оръжия в Босна чрез нелегалната мрежа.

Във всеки анализ на заговора в Сараево главният герой се явява полковник Драгутин Димитриевић, по прозвище Апис (т.е. бика). Ремак го описва така: „Личният магнетизъм, голямата интелигентност и пълната дискретност, правят Апис чудесен организатор на всякакви интриги които преследва в момента. Смел, неподкупен, скромен, изключително патриотичен и напълно безскрупулен“.³⁸⁷

Всички историци са съгласни, че Апис е имал способности и интелигентност и че е показал професионализъм като терорист. Следователно трябва да се работи от предпоставката, че Апис е опитен терорист.

Така съчетаването на общите умения на Апис като терорист и методите му в убийството се превръща в централна цел на анализа и интерпретацията на събитието. Апис взема водеща роля в преврата през май 1903 г. в Сърбия, извършва убийството на крал Александър и поставя на крал Петър на сръбския трон, роля която установява влиянието му в армията и върху новата династия.

След 1903 г. неговите колеги офицери, които участват в преврата, майските конспиратори, го ценят високо. Но варварската жестокост на майския преврат толкова отблъсква британците, че те прекъсват дипломатическите отношения с Белград.

През 1906 г. Грей поставя като условие а отстраняването на най-високопоставените майски заговорници, като цена за възстановяване на отношенията.

С уволнението на по-старшите си съучастници, Апис поема ръководството на групата. Действайки от тази позиция, Апис разпространява влиянието си в останалата част от сръбската армия, докато не става най-влиятелният офицер в Сърбия.

Ремак описва как съвременниците са гледали на Апис: „Въпреки че в него нямаше нищо деспотично, неговите предложения и желания бяха третираны като заповеди. Той е един от основателите на „Черна ръка“. Никой не го е виждал никъде, но се знае, че

³⁸⁴ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 48

³⁸⁵ На Солунския процес. (б. пр.).

³⁸⁶ MacKenzie, David. Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. New York, East European Monographs, 1989. Print. 103

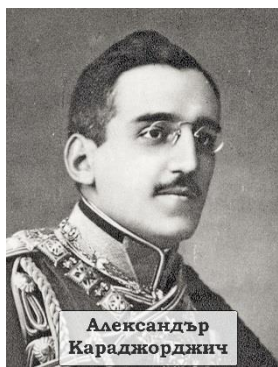
³⁸⁷ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 53

прави всичко ... няма министър на войната, който да не изпитва чувството, че до него има друг, невидим министър.³⁸⁸

Дедиер признава, че армията упражнява значително политическо влияние след 1903 г., обстоятелство, което той описва като милитаризъм. И описва позицията на Апис в рамките на този политически милитаризъм.: „Полковник Апис е инициатор на този вид милитаризъм в Сърбия. Въпреки че след преврата от 1903 г. е смятан за истински сръбски министър на войната, един вид „сивият кардинал“ на сръбския политически живот. Самият той заема доста скромна позиция; през 1909 г. е само началник-щаб на Дринската дивизия. По това време правени първите стъпки за организирането на тайно си общество „Удинене или смрт“ (Обединение или смърт) или „Черна ръка“.³⁸⁹ Ниският чин полковник маскира голямото влияние на Апис в сръбските дела.

Апис помага за реорганизацията на сръбската армия, въоръжаването ѝ с модерни оръжия и реформирането на мобилизационните планове. След Босненското унижение Апис или създава, или се присъединява към „Черна ръка“ (има спор дали той създава организацията сред историците).³⁹⁰

Той съобщава на външния министър Милованович за новата организация и министърът отговаря: „Поставете, млади приятелю, вашата „Черна ръка“ на мое разположение, тогава ще видите какво ще направи Милованович за Сърбия“.³⁹¹

Апис работи в тясно сътрудничество с Милованович през 1911-12 г., а Макензи отбелязва: „през зимата на 1911-12 г. „Черна ръка“ става почти инструмент на сръбското външно министерство.“³⁹² До есента на 1911 г. министри, политици, печата и висшите офицери знаят за влиянието на „Черна ръка“.³⁹³

В началото на 1911 г. Апис работи в тясно сътрудничество с престолонаследника Александър и принцът щедро допринася за създаването на вестник „Пиемонт“, контролиран от „Черна ръка“.

До края на 1911 г. двамата се скарат и Апис да бойкотира двореца.³⁹⁴ Когато крал Петър се разболява сериозно през 1912 г., Апис и армията диктуват условията за наследяване на принц Александър³⁹⁵: всеки бъдещ военен министър трябва да бъде приятел на майските конспиратори и антуражът на принца трябва да бъде лоялен към армейските лидери.

Апис оказва влияние върху завършването на сръбско-българския съюз от 1912 г., което води до Балканската война.: „Въпреки това, с благословията на ЦИК (Централния изпълнителен комитет на Черната ръка), Апис работи в пълно съгласие с Милованович, които го информира подробно за напредъка на сръбско-българските преговори ... Апис подпомага Милованович, считайки съюза с България, за главно условие за война срещу Турция. ... През 1911-12 г. майор Апис насърчава сложните, но плахи ходове на Милованович да приемат вид на по-решителна външна политика. ... Впечатлен от Апис, ... Милованович ... стана много по-смел.“³⁹⁶

³⁸⁸ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 49-52

³⁸⁹ The Road To Sarajevo. 372

³⁹⁰ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 67

³⁹¹ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 69

³⁹² Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 70

³⁹³ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 72

³⁹⁴ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 83

³⁹⁵ Той е по-малкият син на Петър, но по-големият Георги е бил с много избухлив характер и след като о пребива до смърт един от слугите си, е отстранен от престолонаследието, естествено под натиска на Апис, който използва инцидента за повод. (б. пр.)

³⁹⁶ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 88-89

Посланикът на Русия в Белград, Хартвиг работи неуморно за създаването на сръбско-българския съюз. Като се има предвид структурата на сръбската власт, може да се заключи, че Хартвиг и Апис си сътрудничат. Разбира се, Хартвиг има най-голямо уважение към „Черна ръка“: Владимир Лебедев, военноморски министър във временното правителство на Русия, създадено през март 1917 г., пише през юни: „през последните дни на престоя ми в Солун започнаха да арестуват най-добрите сръбски офицери като Димитриевиц [Апис], Вемич и т. н. Покойният руски посланик Н. Г. Хартвиг, отбелязва Лебедев, характеризираше „Черна ръка“ като „най-популярна, безкористна, идеалистична и патриотична организация, чиято цел е единствено обединението и освобождаването на сръбско-хърватско-словенския народ“.³⁹⁷

Хартвиг едва ли ще има толкова високо мнение за организацията, без да има същото за нейния лидер. През юни 1913 г. полковник Апис става началник на военното разузнаване. Той наследява главния си шпионин на австроунгарска територия, Раде Малобабиц от предшественика си. Всички доказателства сочат, че тези двама мъже не са се срещали преди тази дата. В най-кратки срокове Апис и Малобабиц стават близки приятели и лоялни другари. Апис нарежда на Малобабиц да създаде мрежа от доверени агенти на австроунгарска територия. След Балканските войни сръбското правителство под ръководството на министър-председателя Пашич се сблъска с армията за управлението на новопридо-

битите македонски територии. Обединеният офицерски корпус се противопоставя на правителството, управляващо териториите с декрет. През май 1914 г. конфронтацията се превръща в криза, но Русия се намесва: „Руската намеса спаси Пашич и кабинета. ... Когато той вече не можеше да управлява ... Пашич подаде оставката си. Русия се намеси, за да предотврати падането му. Посланик Николай Хартвиг, с голямо влияние в Белград, заявява, че балканската политика на Русия изисква кабинета на Пашич на власт. Французите намекуват, че сръбският опозиционен режим може да не получи финансовата им подкрепа. Така приключва кризата през май. Главните победители са Пашич и Александър, които сега са враждебно настроени към Апис. Но Пашич побеждава не толкова благодарение на личните си способности и силата на Радикалната партия, отколкото с подкрепата на Русия.“³⁹⁸

Апис успява да принуди Пашич да подаде оставка, но Хартвиг го възстановява на власт, защото всички в Сърбия, включително полковник Апис, се подчиняват на Хартвиг. Посланикът счита министър-председателя Пашич от съществено значение за балканската политика на Русия. Защо?

³⁹⁷ Apis: *The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 275 Доп. нр. Такъв народ не съществува, това е сръбския шовинизъм, да покори хърватите, босненците и словенците. А как завърши това, се видя в 1940 г., когато хърватите и босненците посрещат германците като освободители, видя се окончателно в 1991 г. с кървавото разпадане на Югославия – Сърбославия, едно закъсняло и непълно възмездие. (б. нр.).

³⁹⁸ Apis: *The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 121

Апис и армията желаят да сформират правителство от опозицията, всички от която са крайни националисти. Хартвиг по принцип одобрява политиката на „Черна ръка“, а аргументите на армията за Македония са по-добри от тези на правителството.³⁹⁹ Въпреки това руският посланик полага усилия да възстанови Пашич на власт. Хартвиг изтъква победата от ръцете на Апис, но изненадващо полковникът се подчинява на руската воля.

Като се има предвид убийството четири седмици по-късно, намесата на Хартвиг се откроява като най-провиденческа. За да се разберем значението му, нека предположим, че Апис е заменил Пашич с правителство по негов избор. Как тогава сър Едуард Грей ще убеди Великобритания, че новото сръбското правителство, подкрепено от „варварски кралеубийци“, няма нищо общо с убийството на Франц Фердинанд само четири седмици по-късно?

Дори красноречието на Грей и „Таймс“ не биха могли да се издигнат до такова предизвикателство. За разлика от това, Хартвиг възстановява по-уважаваното правителство на Пашич, което позволявайки на Грей да пренебрегне австрийските обвинения в официално съучастие в убийството.

Грей никога не би могъл да вкара Великобритания във войната, ако Апис беше поставил на власт крайно националистическо правителство. Много случайна намеса.

Оскар Потьорек

Историята на убийството започва в края на лятото на 1913 г., когато губернаторът на Босна, генерал Оскар Потьорек, кани Франц Фердинанд да прегледа войските близо до Сараево. Ерцхерцогът приема.⁴⁰⁰ Не знаем, колко скоро след това чуждите правителства и агенти научават за това решение, но може да се предположи, че е станало доста бързо, защото посещението не е държавна тайна. В началото на ноември Данило Илич влиза в Сърбия, за да обсъди революционната работа с Апис.⁴⁰¹

Няколко месеца по-късно Илич организира убийството. Прави впечатление странното обстоятелство, че големият приятел на Илич, Принцип е избран в Белград, да ръководи терористичната група. През 1913-14 г. Белград гъмжи от млади босненски сърби, ветерани от Балканските войни, смели аватюристи с доказан военен опит, хора, които полковник Апис лесно може да вербува. Вместо това Апис избира Принцип, неуспял студент без никакъв боен опит, младеж което майор Танкошич (помощник на Апис) отхвърля за участие в сръбските чети през 1912 г. поради физическата му слабост тъй като боледува от туберкулоза. Вероятно Илич препоръчва болния Принцип за мисията (а полковник Апис го одобрява), защото е имало в него нещо, което е липсвало на десетките смели млади босненски сърби. Това е пълното доверие на Илич и желанието за мъченическа смърт. Принцип има много общо със съвременните атентатори самоубийци.

Ремак казва, че точните подробности и развитието на заговора остават неизвестни. Тези, които знаят или мълчат, или объркват въпроса, като разказват различни версии. Ремак е сигурен, че Апис е организирал убийството.⁴⁰²

Макензи казва, че през пролетта на 1914 г. Апис „е бил зает с подготовката да поздрави по подходящ начин ерцхерцог Франц Фердинанд в Сараево“.⁴⁰³

³⁹⁹ Т.е. „Черна ръка“ подготвя по-жесток и кървав окупационен режим над българите в Македония, отколкото Пашич. (б. пр.).

⁴⁰⁰ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 28-29

⁴⁰¹ The Road To Sarajevo. 283-284

⁴⁰² Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 54

⁴⁰³ Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević. 124

Ремак предполага, че майор Танкосич е вербувал Принцип и двамата му другари в Белград.⁴⁰⁴

Историята, която терористите разказват обаче, е следната: след като Принцип научава за очакваното посещение на Франц Фердинанд в Сараево, той решава да го убие. Той и двамата му приятели се уговарят да извършат заговора и се обръщат към ветерана от Балканските войни, Циганович⁴⁰⁵, за да им помогнат да получат оръжие. Циганович се свързва с майор Танкосич. След няколко дни Танкосич одобрява схемата, разпитва един от студентите и обещава 4 пистолета и 6 гранати. Датите и другите обстоятелства поставят подозрения във версията на Принцип. Доказателствата сочат, че майор Танкосич и Принцип са сътрудничили повече, отколкото младежите са признали.⁴⁰⁶

Като трима млади аматьори Принцип и съучастниците му се нуждаят от обучение за мисията си. Танкосич възлага тази задача на Циганович. Обучението се провежда в обществен парк в покрайнините на Белград. Принцип се оказва най-добрият стрелец при краткото военно обучение.

Милаан Циганович

На 27 май Циганович дава на младежите четирите пистолета и шестте бомби. Пистолетите са нови, докато бомбите са сръбски ръчни гранати от последните Балкански войни.⁴⁰⁷

През цялото време Принцип от Белград, държи Илич в течение на събитията, докато той обмисля плана за убийството в Сараево. Илич вербува трима босненски младежи, за да добави местно участие в заговора. Принцип и съучастниците му се

В. Танкосич

радват на едно предимство пред по-опитните, че се хора без полицейско досие, и могат да се движат из Сараево, без да бъдат подозрение.

На 28 май Принцип и съучастниците му се срещат с капитан Чедомир Попович в сръбския граничен пункт Шабац. Ден по-рано Попович, офицер от „Черна ръка“, получава заповед да помогне на младежите. Той им дава съответните писма, до капитан Първанович, друг офицер от „Черна ръка“ и граничния офицер в Лозница: „Приемете тези хора и ги насочите там, където знаете пътя“.⁴⁰⁸ Оттам те са представени на повече гранични служители, преди да стигнат до Сараево чрез нелегалните канали на „Народна одбрана“. Оставят бомбите и пистолетите в Тузла при друг старши агента на „Народна одбрана“.

Дедиер открива, че Танкосич е наредил на Принцип и съучастниците му да пренесат оръжията си в Босна чрез нелегални канали.⁴⁰⁹

Принцип и двамата му приятели пристигат в Сараево на 4 юни и се разделят. Принцип се свързва с Илич и след това излизе от града, за да види брат си. На 6 юни Принцип се връща в Сараево и се премества при Илич, който живее с майка си. След това Принцип се регистрира в местната полиция, давайки адреса на Илич.

⁴⁰⁴ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 58

⁴⁰⁵ Много историци смятат, че Циганович е шпионин за Пашич.

⁴⁰⁶ Почти сигурно е, че Циганович е шпионин на министър-председателя Пашич, но министър-председателят е разбрал за заговора, когато Циганович е обучавал младежите да стрелят с пистолети. Това навежда на мисълта, че Циганович не е бил в течение на събитията по-рано. След атентата Пашич му осигурява заминаване за САЩ, където престоява по време на цялата война. Завръща се в Сърбия през 1919 г. и е награден за „геройството“ си със земеделска земя. Умира на 1 септември 1927 г. в с. Трубарево.

⁴⁰⁷ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 67

⁴⁰⁸ Sarajevo: The Story Of A Political Murder. 68

⁴⁰⁹ The Road To Sarajevo. 294.

Немислимо е Принцип да е направил това без знанието на Илич и е много вероятно да го е направил по негова инструкция.

На 14 юни Илич отива в Тузла, за да събере оръжията, и показва умения в избягването на полицейски контролно-пропускателни пунктове.⁴¹⁰

Илич предоставя на Принцип скромна сума пари за ежедневни разходи. По време на първия си разпит Принцип казва на полицията, че е останал в дома на Илич, признание, което ги насочва към най-близкия му приятел. Принцип е безстрашен, но разкритието му води до ареста на Илич същия следобед. Времето е от съществено значение.

Всеки обикновен съучастник, ще спечели време, той да избяга от града, но Принцип не е обикновен, той е смел. Той лесно може да забави австрийците за 24 часа, но не го прави. Поведението на Илич допълва това на Принцип. четирима от 7-те убийци лесно избягват от Сараево⁴¹¹, но учудващо, Илич дори не прави опит.

Данило Илич

На 24 години той ще бъде изправен пред бесилката, ако го арестуват; знаел е че заговорът е успял; знаел е, че полицията е арестувала Принцип и че той се е регистрирал в полицията. Като водач на „Млада Босна“ Илич има достъп до много убежища в региона, и за да стигне до том в безопасност, е трябвало незабавно да напусне града. Вместо това той спокойно се връща у дома и чака. Часове по-късно полицията го арестува. Трябва да заключим, че Илич, главният организатор на заговора, е позволил на полицията да го залови: Принцип не го е предал, той е следвал неговите инструкции. Дедиер казва, че по време на полицейските разпити на 29 и 30 юни Илич отрича да знае нещо за заговора.⁴¹²

Така между 28 и 30 юни главният следовател на австрийските власти Пфефер не знае все още почти нищо. Той не знае, че по улиците на Сараево е имало петима други убийци, нито че някой друг, освен Принцип и Чабринович, е взел участие в престъплението. Може би никога нямаше да разбере.

Но на 2 юли Принцип и Илич се съгласяват да направят признания.⁴¹³ Илич разкрива имената на конспираторите, агентът на „Народна одбрана“ в Тузла и майор Танкосич. С тази информация австрийската полиция арестува някои от другите съучастници и множество агенти на „Народна одбрана“. Решението на Принцип и Илич да кажат на властите е предумишлено. Илич също вярва в мъченичеството. Преди това той каза на сараевските революционни групи: „... за нас мисията е предназначена да образува новото поколение с нашето мъченичество и нашата пълна обществена изповед за нашите дела.“ Дедиер твърди, че на 2 юли поведението на Принцип и Илич потвърждава автентичността на това изявление.⁴¹⁴

Ремак вярва, че Апис е съчинил историята, която Принцип и съучастниците му в крайна сметка ще кажат на полицията: „дали Апис предварително е съставил историята, която Чабринович, Принцип и Грабеж, е трябвало да признаят, е въпрос, за който нямаме преки доказателства, но е трудно да си представим как иначе ще могат да се споразумеят толкова единодушно.“⁴¹⁵

⁴¹⁰ *The Road To Sarajevo*. 304

⁴¹¹ *Мехмедбашич бяга успешно от Сараево на 30 юни 1914 г. See Feuerlicht, Roberta Strauss. The Desperate Act: The Assassination of Franz Ferdinand at Sarajevo. New York, McGraw-Hill book Company, 1968. Print. 134*

⁴¹² *The Road To Sarajevo*. 332

⁴¹³ *The Road To Sarajevo*. 331

⁴¹⁴ *Sarajevo: The Story Of A Political Murder*. 195

⁴¹⁵ *Sarajevo: The Story Of A Political Murder*. 196

Ремак е прав. Младежите определят кои имена ще разкрият и кои ще скрият и се придържат към историята си, със забележителна смелост и упоритост. Това, което Ремак пренебрегна е, че Апис не само очаква ареста на Принцип и Илич, но и им съчинява и история, която да разкажат. Проблемът с историята която те признават на австрийската полиция, е един от детайлите. Ремак коментира тяхната история: „това, което

не беше казано, защото тук дори Илич не проговори, е че нишките на заговора водят към Белград, той включва организация, наречена „Черна ръка“, и че подбудителят на престъплението е шефът на сръбското военно разузнаване.“⁴¹⁶

Ако Илич не беше издържал по време на разпитите, той със сигурност щеше да разкрие ролята на „Черна ръка“, името на полковник Апис, името на Малобабиц и други уличаващи подробности. Следо-

вателно трябва да заключим, че той доброволно е предоставил избирателна информация. Един от изводите е, че Илич, единственият пряк член на „Черна ръка“, е имал заповед да даде на австрийските власти достатъчно подробности, за да се проследи престъплението до Белград. Така може да заключим, че Апис е наредил на Илич да даде на австрийската полиция на 2 юли предварително съчинената история, включително имената на своите съучастници и сътрудници.

Една от ирониите в цялата история на убийството е, че полковник Апис има малко вяра в младите си терористи убийци. Екипът на Илич се състои от петима студенти и един малко по-възрастен, но едва ли по-опитен млад мъж. Те са просто момчета, ентузиазирани аматьори, а не опитни убийци. Те имат малка вероятност да убият ерцхерцога и голяма вероятност да попаднат в ръцете на полицията. Така полковник Апис „вярва, че такъв опит няма да успее и че може би дори няма да се решат да опитат.“⁴¹⁷

Тогава защо Апис разиграва цялата тази толкова рискова ситуация и съчинява показанията, която Принцип и Илич трябва да разкажат в ареста. Апис ръководи „Черна ръка“ и с цел да засили сигурността, използва множество изолирани клетки, където членовете на една клетка знаят малко или почти нищо за задачите на съседните клетки.

И все пак той позволява или нарежда на Илич да разкрие името на майор Танкосич, който е четнически водач⁴¹⁸, известен на австрийските власти. Още по-озадачаващо е, Апис позволява на Илич да предаде имената на офицерите и служителите на граничната охрана, членова на „Черна ръка“ и агентите на „Народна одбрана“ осигуряващи нелегалните канали за връзка, помогнали на Принцип да стигне до Сараево. В края на май 1914 г. полковник Апис е изправен пред простата задача да изпрати

⁴¹⁶ Apis: *The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 136

⁴¹⁷ Също, 136

⁴¹⁸ Сръбската четническа организация е създадена като антагонист на ВМОРО, за да извършва сръбска пропаганда и въоръжен терор над българското население в Македония до и по време на Балканските войни. (б. пр.).

трима младежи в Сараево. Конвенция между Белград и Виена позволява на хората да пресичат границата с почти всякакъв документ за самоличност.⁴¹⁹

Принцип и двамата му съучастника са австроунгарски граждани с чисто полицейско досие. Най-много Апис трябваше да им осигури билети за влака. Също можеше толкова лесно да им нареди да се приберат вкъщи както са дошли – пеша и това нямаше да му струва нищо. Дори Принцип, любителя терорист, очаква „Черна ръка“ да достави нелегално оръжията до Босна.

Според Касълс „Циганович казал на Принцип и приятелите му, че трябва да вземат тези оръжия със себе си. Нямало е, както се надявах, никаква възможност да ги изпратят отделно в Сараево.“⁴²⁰

Апис редовно изпраща по-големи количества оръжия и бомби в Босна. Дедиер цитира официален документ в сръбския архив, в който се посочва, че Апис е пренесъл шест сандъка с гранати в Босна.⁴²¹ Ако Апис може да пренесе контрабандно сандъци с гранати и пушки, той може да вкара контрабандно шест бомби и четири пистолета в Сараево. Никой терорист с дори скромни способности, да не говорим за опитен терорист, не би компрометирал майор Танкосич, граничната охрана на „Черна ръка“ и нелегалната мрежа на „Народна одбрана“ по погрешка.

Ако е немислимо Апис да компрометира хората си по погрешка, той трябва да го е направил нарочно, защото иска да провокира Австро-Унгария. Изводът, че Апис умишлено е провокирал австрийците, изисква следната последица от обстоятелства: Сърбия не може да предизвика Австро-Унгария самостоятелно, така че Апис трябва да има пълно доверие в руската подкрепа. И той може да има тази увереност само ако е обсъдил подробностите за убийството с руснаците. Изводът е, че Русия е одобрила убийството, за да провокира Австро-Унгария.

Твърде често различни автори обвиняват „Черна ръка“ за организирането на убийството, но доказателствата не подкрепят обвинението. Да, агентите на „Черна ръка“ и „Народна одбрана“ вземат участие в атентата, но не може да се твърд, че „Народна одбрана“ е одобрила заговора. Уставът на „Черна ръка“ изисква одобрението на ЦИК за всяка голяма терористична операция, а убийството на наследника на австрийския трон се квалифицира като особено голям и важен терористичен акт.

Апис обаче изчаква до 15 юни, преди да разкрие заговора си пред ЦИК. Всеки член на комитета е професионален терорист, който не страда от скрупули относно убийството, но въпреки това, с изключение на Танкосич, те гласуват единодушно за отхвърляне на плана. Апис спори цяла вечер, но не успя да получи подкрепа от ЦИК за плана си, въпреки безспорното си превъзходство в групата.⁴²²

Основната причина е, че всички те се страхуват, защото убийството ще провокира Австро-Унгария към война. А Апис носи две отговорности: той е едновременно началник на разузнаването на сръбската армия и водач на „Черна ръка“. Като се има предвид, че ЦИК на „Черна ръка“ не одобрява плана за убийството, той го организира чрез сръбското военно разузнаване. Принцип и Илич никога не разкриват на австрийците името на Раде Малобаич, главният шпионин на Апис в Австро-Унгария. Малобаич често е събирал разузнавателна информация в Сараево и е внасял контрабандно оръжие в Босна, така че е познавал добре региона. В последните дни на юни, Апис изпраща Малобаич в Сараево. Той намира Принцип и Илич и те обсъждат подробностите на заговора, показвайки, че тримата се познават. Малобаич е отишъл в Сараево, за да следи отбли-

⁴¹⁹ *The Road To Sarajevo*. 388-389

⁴²⁰ Cassels, Lavender, *The Archduke And The Assassin: Sarajevo, June 28th 1914*. London, Freidrich Muller, 1984. 151

⁴²¹ *The Road To Sarajevo*. 293

⁴²² *Apis: The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 102

зо убийството. След убийството Малобабич се връща в Белград за по-нататъшни инструкции, но сръбската полиция го арестува и затваря. Апис не разбира за ареста, въпреки че има широка мрежа от агенти и информатори в Сърбия.

Очевидно е, че сръбските власти (премиерът Пашич и принц Александър) са арестували Малобабич с изключителна предпазливост, криейки ареста от мрежата от информатори на Апис. В рязък контраст, в почти същото време, Пашич открито арестува майор Танкосич.⁴²³ От разликата между двата ареста се заключава, че при арестуването на Малобабич, Пашич се страхува от някой друг, а не от Апис, и този някой е руският военен аташе. Тъй като Пашич знае точно кого да арестува, може да се заключи, че е знаел подробностите за заговора. Може да предположим, че Пашич получава допълни сведения за заговора, като разпитват Малобабич в затвора (в Ниш). Когато сръбските власти приключват с Малобабич, го оставят окован на бетонния под, в затвора за да умре там. Малобабич описва изпитанието си по следния начин: „като жив труп, удрах главата си на пода и се молах на Бог да умра. Често виех от болка и сълзите ми течаха, защото никога не бях заслужавал това от Сърбия.“⁴²⁴

През октомври 1915 г. старши офицер от „Черна ръка“ открива Малобабич и го довежда при Апис. Очевидно Малобабич е бил в ужасно физическо състояние, със инфектирани рани, покриващи цялото му измършавяло тяло. Тъй като не мо да позволи агентът му да попадне в ръцете на австрийците (б. пр. в случая на българите които превземат Ниш), Апис го взема с отстъпващата сръбска армия.

През март 1917 г. престолонаследникът Александър и Пашич арестуват Апис по скалпени обвинения в заговор за убийството на Александър, арест с който започна скандалния процес в Солун. Те също арестуват и Малобабич. Както отбелязва Дедиер: „но сръбската полиция успя да пречупи Малобабич и той обвини Апис в заговора [за убийството на принц Александър]. Те се опитаха да направят същото с Мехмед Мехмедбашич, но той беше много упорит“.⁴²⁵

Малобабич свидетелства срещу Апис в Солун на 9 април 1917 г., обвинявайки го в заговор срещу принц Александър. Дедиер ни разказва за последните дни на Малобабич: Преди смъртта си Малобабич признал на свещеника в затвора в Солун: „те ... ми наредиха да отида в Сараево, когато трябваше да се извърши убийството, и когато всичко свърши, ми наредиха да се върна и да изпълня други мисии, и тогава избухна войната.“⁴²⁶

От независими източници, Дедиер потвърждава, че Малобабич е бил в Сараево. Когато Малобабич свидетелства, Дедиер казва, че агентите на принц Александър са преговаряли с Апис: „На този етап Александър направи още един ход чрез основния си политически съветник генерал Петър Живкович, лидерът на „Бела Рука“ [Бялата ръка]. Чрез тъмничаря, Живкович установява контакт с Апис, изпращайки му съобщения, че не трябва да се тревожи, и накрая всичко ще бъде наред. След като сръбските власти удължава обвинителните актове, за да включат Малобабич и Мехмедбашич, Живкович наемква, че целият процес може да бъде прекратен веднага, ако Апис разкаже пълната история за убийството в Сараево.“⁴²⁷

Апис написа следния доклад за убийството: „Като началник на разузнавателния отдел на Генералния щаб ангажирах Раде Малобабич да организира информационната

⁴²³ Танкосич е задържан в щаба на Дунавската дивизия. Но неговата чета се разполага на лагер пред затвора, под командването на войвода Йован Бабунски (български ренегат-сърбоман), с пълно въоръжение, показвайки че чакат освобождаването му. Танкосич е освободен на 26 юли. (б. пр.).

⁴²⁴ Apis: *The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 143

⁴²⁵ *The Road To Sarajevo*. 397

⁴²⁶ *The Road To Sarajevo*. 399

⁴²⁷ *The Road To Sarajevo*. 398

мрежа в Австро-Унгария. Предприех тази стъпка в съгласие с руския военен аташе Артамонов, който имаше среща с Раде в мое присъствие. Усещайки, че Австро-Унгария планира война с нас, си помислих, че ликвидирането на австрийския престолонаследник ще отслаби властта на оглавяваната от него военна клика и опасността от война ще бъде отстранена или отложена за известно време. Ангажирах Малобабич да организира убийството, по повод обявеното пристигане на Франц Фердинанд в Сараево. **Аз взех това решение едва когато Артамонов ме увери, че Русия няма да ни остави без защита, ако бъдем нападнати от Австро-Унгария.** По този повод не споменах намерението си за убийството, а исках да го попитам за мнението му относно отношението на Русия, ако Австро-Унгария узнае за нашата дейност и я използва като претекст, за да ни нападне.

цел от Артамонов, защото генералният щаб нямаше средства за тази извънредна дейност“.⁴²⁸

По време на Солунския процес Апис приема озадачаващо откровена позиция. Очевидци разказват за неговата откровеност и директни изявления. „Лейтенант Протич в частен разговор потвърждава забележителната откровеност на Апис пред съда, „неговите съучастници се оплакаха, че той е говорил твърде открито.“

Първите две изречения на Апис предполагат, че Малобабич е сръбски / руски агент. От тези изречения се подразбира, че Апис се нуждае от разрешението на Артамонов, преди да предприеме каквато и да е операция срещу Австро-Унгария. Тъй като Сърбия е клиентска държава на Русия, очаква се че руснаците ще изискват от Апис подчинена роля. Апис разкрива, че е наредил на Малобабич да убие Франц Фердинанд. Историците потвърждават независимо, че Малобабич е отишъл в Сараево преди убийството и е говорил, с Илич и Принцип. Апис съобщава за мисиите на Малобабич под ръководството на сръбското военно разузнаване и не е предполагал, че е организирал убийството като операция на „Черна ръка“.

По всичко личи, че убийството е съвместна сръбско-руска терористична операция. Апис признава за екстремното напрежение между Сърбия и Австро-Унгария, когато каза: „чувствайки, че Австро-Унгария планира война срещу нас.“

В отговор на тези страхове от австроунгарско нападение, той мисли правилно или погрешно, че убийството на ерцхерцога ще отложи военните действия. Той ангажира Малобабич да извърши убийството едва след като е получил руската гаранция за защитата на Сърбия. Така Апис представя атентата срещу Франц Фердинанд като сериозен въпрос. Въпреки че последната точка изглежда очевидна, изненадващ брой историци са много затруднени да признаят сериозността на убийството в атмосферата на екстремното австроунгаро-сръбско напрежение.

Изявлението на Апис „Австро-Унгария може да узнае за нашата дейност и да използва това като претекст, за да ни нападне“ недвусмислено показва, че той осъзнава, че е извършил провокативен акт. Знаем, че нападението над Франц Фердинанд е най-крайната антиавстрийска мярка, предприета от Апис. И въпреки че Апис не е обяснил

⁴²⁸ *The Road To Sarajevo*. 398

на Артамонов защо се страхува от австроунгарското нападение, той признава, че само ако се разкрие планирането на убийството, това ще ускори въпросното нападение. Апис използва фразата „по този повод не споменах намерението си за убийството“, за да защити Артамонов. Въпреки това, фразата „по този повод“ силно подсказва, че е имало

Виктор Артамонов

поводи, когато той и Артамонов са обсъждали убийството и че Артамонов е повторил гаранцията на Русия за Сърбия. Употребата на думата „разписки“ и фразата „тъй като получих пари за тази цел от Артамонов“ показва, че Апис е поискал парична помощ от Артамонов за убийството, тъй като референтът на „целта“ е убийството на Франц Фердинанд. За да не разбере Артамонов, че целта е убийството, Апис би трябвало да излъже за използването на средствата. Освен това Апис е категоричен, че ще убие Франц Фердинанд само ако има руски гаранции.

Същината на доклада на Апис се отнася до тази руска гаранция, за да има тя някаква стойност, руснаците трябва да знаят какво гарантират. Една клиентска държава, каквато е Сърбия, не може да измами великата сила Русия, да гарантира каквото и да било. Изводът е, че Апис е трябвало да се увери, че руснаците знаят точно какво гарантират.

Има едно доказателство, че руснаците са знаели точно какво гарантират. Руският дипломат Евгений Николаевич де Шелкинг обръща внимание на срещата на 14 юни 1914 г. между царя и краля на Румъния. Той си спомня, че доверени служители на руския външен министър Сазанов са му разказали, как техният началник Сазанов е споделил, че могат безопасно да отстранят ерцхерцога „от пътя“: „Доколкото можех да преценя от разговора си с членове на антуража му, той беше убеден, че ако ерцхерцогът бъде отстранен, мирът в Европа няма да бъде застрашен“.⁴²⁹

Това, че висши съветници на външния министър са говорили в този дух, 14 дни преди убийството, показва че руското правителство не само е знаело, но е одобрило заговора.

След убийството, Апис изразява увереността си в защитата от Русия: „Бях убеден, че руснаците ще се бият, ако Австро-Унгария ни нападне. Когато ултиматумът беше представен, отидох да се видя с Танкосич, който беше арестуван заради искането от ултиматума, в щаба на командването на Дунавската дивизия. Там казах на Танкосич, за да го успокоя, да не се страхува от ареста, информирайки го, че нашите братя руснаци със сигурност ще се бият“.⁴³⁰

Апис изразява тази увереност, въпреки че Русия ощетява Сърбия, заради позицията си при анексирането на Босна, пристанището на Адриатическо море, и даването на Скутари (Шкодра) на Албания⁴³¹.

⁴²⁹ de Schelking, Eugene. *Recollections Of A Russian Diplomat, The Suicide Of Monarchies*, McMillan Co, New York, 1918, Print. 194-195. Б. пр.: Това споменава и в друга своя книга *The Game of Diplomacy*, London, 1918, (*Играта на дипломация*), стр. 157-158: „...доколкото можех да съдя от разговорите си с членове на неговото обкръжение (на Сазанов), той беше убеден, че ако ерцхерцогът бъде отстранен, мирът в Европа няма да бъде застрашен. След като напуснах Констанца, прекарах десет дни в Букурещ, а след това отидох в Будапеща и Виена. И в двата града имах срещи с австроунгарски държавници, като граф Тиса, председател на унгарския съвет, и граф Форгач, заместник-министър на външните работи на Австро-Унгария. Някои от тези разговори изпратих в донесения до Петроград и в тях, противно на мнението на Сазанов, аз твърдо поддържах становището, че заради смъртта на ерцхерцога ситуацията е станала безкрайно по-сериозна.“

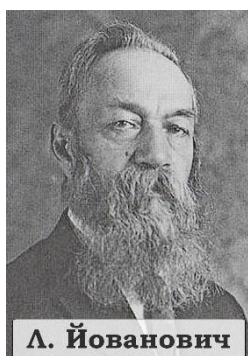
⁴³⁰ Apis: *The Congenial Conspirator. The Life Of Colonel Dragutin T. Dimitrijević*. 140

⁴³¹ Градът е един от големите албански центрове, така че сръбско-черногорските претенции са напълно шовинистични и тенденциозни, защото в целия регион на Северна Албания никога не е имало сръбско население.. (б. пр.).

Освен това Апис не се притеснява от гнева на руския цар (поради монархическата солидарност), заради извършеното цареубийство.⁴³²

Всичко това предполага, че Апис е извършил убийството по нареждане на Артамонов. **Несъмнено изводът, че Русия е подкрепила ативно убийството, променя стандартната англо-американска интерпретация за произхода на Първата световна война.**

Ето защо е необходимо да се приведат аргументи в подкрепа. Нека помислим кой друг е знаел за заговора. От Юлската криза нататък официалната съюзническа линия е, че сръбските власти не знаят нищо. Този удобен аргумент на отричане се изобличава през 1924 г., когато бившият министър на образованието в кабинета на Пашич (през 1914 г.) Люба (Любомир) Йованович разкрива, че премиерът е разказал на кабинета за заговора.

През 1924 г. Йованович все още е активен в сръбската политика, като председател на Сръбско-хърватския-словенския парламент (скупщината). Въпреки уговорката, че няма да разкрие всичко, той прави следното нежелано откровение, нежелано, защото съюзниците победители бяха направили всичко по силите си, за да обвинят германците за избухването на войната: „При избухването на Първата световна война бях министър на образованието в кабинета на Никола Пашич.... Не си спомням дали беше в края на май или началото на юни, когато един ден Пашич ни събра и ни каза (той обсъди тези въпроси със Стоян Протич, който беше министър на вътрешните работи; но го каза и на останалите), че има хора, които се готвят да отидат в Сараево, за да убият Франц Фердинанд ... Както по-късно ми казаха, заговорът е бил замислен от група тайно организирани лица и от патриотичните боснанско-херцеговски студентски кръгове в Белград. Пашич ни каза, А Стоян се съгласи, че трябва да даде инструкции на граничните власти на Дрина да спрат преминаване на младежите, които вече бяха тръгнали от Белград за тази цел. Но самите гранични власти принадлежаха към организацията и не изпълниха инструкциите на Стоян, а му съобщиха (той след това ни каза), че заповедта му е стигнал до тях твърде късно, младежите вече са преминали“.⁴³³

Когато Люба научил за убийството, си казал: „Въпреки че знаех какво е подготвено там, все пак чувствах, докато държах слушалката, сякаш някой ми беше нанесъл неочакван удар; и когато малко по-късно първият доклад беше потвърден от други среди, започнах да се изпитвам огромно безпокойство. Нито за миг не се съмнявах, че Австро-Унгария ще превърне това в повод за обявяване на война на Сърбия; и сметнах, че положението както на правителството, така и на страната по отношение на другите държави ще стане много трудно и във всяко отношение по-лошо, отколкото беше след 29 май / 11 юни 1903 г. (датата на убийството на крал Александър и кралица Драга) или по време на по-скорошните ни спорове с Виена и Будапеща“.⁴³⁴

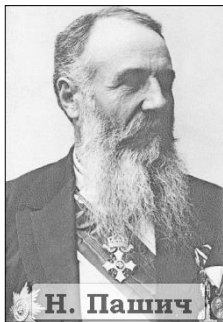
⁴³² Road To Sarajevo. 430-431. Въпросът с увереността на Апис е, че царят настоява пред крал Петър да се отърве от офицерите, участвали в убийството на неговия предишестленник. Според Дедиер, заговорниците се страхуват, че крал Петър може да се отърве от тях през 1911 г. Апис е напълно наясно с очакваното осъждане от царя към убийците на престолонаследника. И не царят да се зарадва на убийството на ерцхерцога. Въпреки това остава изключително уверен в руската подкрепа. Б. пр. Николай II не проявява и капка съчувствие и монархическа солидарност. В дневника му, който днес е напълно достъпен и публикуван вкл. и в интернет, се вижда, че за деня когато става убийството и следващите дни, руският монарх даже не е сметнал за важно, да отбележе събитието!

⁴³³ Jovanovich, Ljuba, M., The Murder of Sarajevo, Belgrade, KRV Slovenstva (the Blood of Slavdom), Print 1924.

⁴³⁴ The Murder of Sarajevo. 4

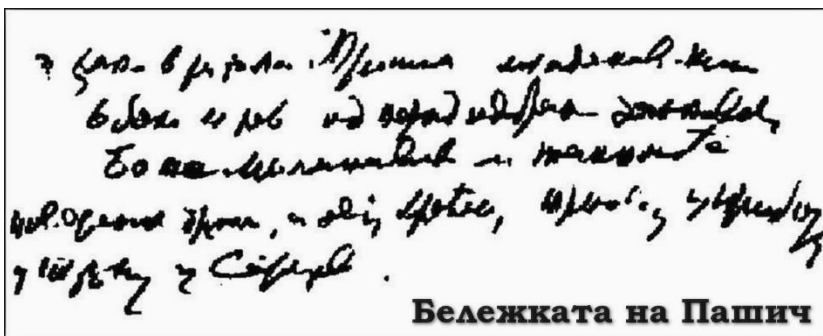
Вторият цитат показва, че тогавшните сърби по високите етажи на властта, са очаквали, че убийството ще провокира Австро-Унгария към война. Полковник Апис получава същата недвусмислена оценка на 15 юни 1914 г. от другарите си от ЦИК на „Черна ръка“ и признава този факт в показанията си от 1917 г. Не може да има съмнение, че всеки съвременен сръбски официален представител осъзнава, че убийството ще доведе до насилствен разрыв в австроунгаро-сръбските отношения.

Критичният момент се появява още в първия цитат. Пашич, министър-председател на Сърбия, знае за заговора за убийство до началото на юни. Пашич отрича твърденията. Дедиер обаче открива документ на сръбското правителство, съдържащ важни доказателства.⁴³⁵

Първата част на документа потвърждава, че граничната охрана е помогнала на Принцип и да Грабеж да преминат незаконно в Босна. Пашич ръкописно е резюмирал първата част.⁴³⁶

Така написаното от ръката на Пашич, подтиква Дедиер да обяви документа за „изключително важен“, защото независимо потвърждава, твърдението на Йованович, че Пашич, министърът на вътрешните работи Протич и сръбският кабинет са знаели за заговора за убийството. Доказателствата на Дедиер са от първостепенно значение, защото правят сръбското правителство съучастник в убийството.

Доказването обаче, че сръбското правителство е съучастник в убийството, предполага много по-сериозна възможност. Очевидното заключение възниква с историята на Йованович. Пашич е наредил, младежите да бъдат спрени

на границата и граничните власти отговорят, че е твърде късно, защото младежите вече са преминали. Очевидно властите са знаели самоличността на младежите, за да наредят да бъдат спрени, а граничарите отговорят, че вече са преминали.⁴³⁷

Този извод показва, че министър-председателят Пашич е бил подробно информиран за заговора в Сараево. Това обяснява че е знаел и за тайният арест на Малобабич.

Йованович изпуска неволно още една информация, известна на сръбското правителство: „но самите гранични власти принадлежаха към организацията и не изпълниха заповедите на Стоян“, т.е. той посочва, че правителството е знаело, че граничарите (граничните офицери) са членове на „Черна ръка“. Информацията, получена от Пашич, е толкова специфична и тревожна, че той започва разследване. По-важното е, че той иска от генерал Путник, началника на сръбския Генерален щаб, да разследва Апис, но Путник отказа.⁴³⁸ Трябва да предположим, че Пашич е казал на генерала за планираното убийство; в противен случай генералът нямаше да има какво да разследва.

Ясно е, че Путник приема риска от австроунгарското нападение срещу Сърбия, но сръбската армия току-що е водила две войни и е изтощена, зле екипирана и не е в състояние да се изправи, срещу далеч по-голямата австроунгарска армия. Логичното зак-

⁴³⁵ The Road To Sarajevo. 388-389 Дедиер предоставя подробни бележки по този документ. Доказателствата водят до заключението, че Пашич и Протич са знаели за убийството.

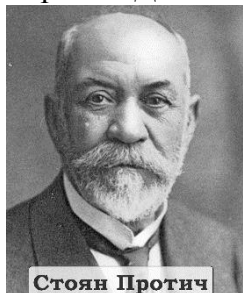
⁴³⁶ The Road To Sarajevo. 388-389

⁴³⁷ Durham, M. Edith. The Sarajevo Crime. London, George Allen & Unwin Ltd. 1925. Print. 128

⁴³⁸ The Road To Sarajevo. 391

лючение е, че генерал Путник и сръбският Генерален щаб не биха приели убийството, ако не са получили сигурни уверения за руска военна подкрепа.

В началото на юни 1914 г., министър-председателят Пашич осъзнава, че безразсъдните действия на неговия могъщ противник, полковник Апис, лесно може да ускорят война с Австро-Унгария. Пашич никога не би позволил Апис да рискува съществуването на Сърбия, с този безразсъден заговор за убийство. Вътрешният му министър не успява да спре убийците на границата. Пашич е изчерпал всички пътища, по които може да спре Апис, с изключение на това да се обърне към руския си защитник, посланик Хартвиг. Докато Пашич укрива подробностите за този период, ние знаем, че той отива

Стоян Протич

в сръбската провинция в предизборната си кампания, без да се интересува от предстоящото убийство. Един от изводите е, че Хартвиг е уверил и успокоил Пашич, за сигурната руска защита, ако Австро-Унгария нападне Сърбия.

През 1915 г. австроунгарски, германски и български войски превземат Сърбия. Това е национална катастрофа за страната с повече от 100 000 жертви и пълна окупация. Ако полковник Апис носи цялата отговорност за убийството, той щеше да се сблъска с най-тежкото осъждане от всички свои съвременници, които знаят за заговора.

Никога в историята на национализма, нископоставена във властовата йерархия личност, не е извършвала престъпна операция, довела до война и смъртта на над 100 000 души, и до превземането на цялата страна. Националистическото възмущение и омраза срещу Апис ще е съкрушителна.

От края на 1915 г. до 1916 г., когато перспективите за Сърбия са мрачни, никой член на кабинета на Пашич, антуража на принц Александър или сръбският Генерален щаб не осъжда полковник Апис. Нито един от тези страстни сръбски националисти, готови да умрат за Сърбия, не е избухва в ярост към човека, който донася тази катастрофа за родината.

Цялата тази неестествена съдържаност от враговете на Апис се случва в атмосфера на дълбоко недоверие, злоба и вражда между фракциите, лоялни на „Черна ръка“ и фракциите, лоялни на принц Александър и Пашич.

„Черна ръка“ насърчава превантивен удар срещу България, но правителството отхвърля предложението.⁴³⁹ Когато българите окупират Сърбия, Апис остро критикува правителството. Но правителството не възразява, че Апис и неговата „Черна ръка“ са донесли катастрофа на Сърбия. Не е логично, принц Александър, Пашич и техните старши поддръжници, да търпят нападките на „Черна ръка“, освен ако нещо не им пречи да атакуват Апис. Това е така, защото те знаят, че Апис извършва убийството с руско одобрение и следователно се радва на защитата на царя и правителство.

През март 1917 г. цар Николай II абдикира и Апис губи защитата си. Докато сръбското правителство обмисля военно поражение през 1917 г. и изпраща предпазливи разузнавачи в Австро-Унгария, те осъзнават, че полковник Апис знае твърде много тайни. Апис може не само да замеси руснаците в убийството, но и да разкрие, че сръбските власти са знаели за заговора. Принц Александър и министър-председателят Пашич арестуват Апис и организират неговото „законно“ убийство по скалъпените обвинения в заговор за убийството на принца. На този Солунски процес съдът забранява на свидетелите да говорят за убийството в Сараево, но Александър убеждава Апис да напише самопризнанията си. И за награда престолонаследникът реген екзекутира Апис на 26 юни 1917 г.

⁴³⁹ Превантивният удар срещу България, само щеше да ускори гибелта на Сърбия и да даде отилично оправдание на България за влизането ни във войната на страната на Централните сили. (б. пр.).

Руското съучастие в убийството обяснява поведението на основните участници в Белград. Апис не рискува собственоръчно да унищожи Сърбия със заговора си за убийство, защото има руска гаранция. С течение на времето заговорът се развива от обикновено убийство до опит за провокиране на Австро-Унгария; така Апис, главният терорист, оставя следа от доказателства, които дори Сараевската полиция може да проследи. За да остави тази следа, Апис се нуждаел от мъченици. Това обяснява защо той избира Принцип⁴⁴⁰ пред по-квалифицираните кандидати в Белград. Това също обяснява дефектния цианид и цялото поведение на Илич, особено нежеланието му да спаси живота си, след като Принцип убива ерцхерцога.

Без доказателствата на Илич австрийската полиция нямаше да има какво да разсе-

"Петре, запали фюерверка да започваме веселбата" - казват руснака и французина на сръбския крал.

ледва, и животът на Илич е жертван (той сам се жертва), за да бъдат разгневни австрийците и да се насочат към Белград.

Обратно в Белград, Хартвиг използва голямото си влияние, за да успокои принца-регент Александър, Пашич и генерал Радомир Путник, че Русия ще защити Сърбия. С обещаните земи на австрийските „южни славяни“ като тяхна награда, сръбите са повече от готови да отидат на война,

заедно с „големия си руски брат“. (д.пр. в карикатурата, англичанинът и белгиецът са представен като неутрални, което не е истина, но тогава все още тя не е известна)

Хартвиг се намесва, за да потуши преврата на Апис срещу Пашич, защото Русия иска да съхрани международно приемливо сръбско правителство, по време на убийството. Тази последователност от събития обяснява защо Апис приема руската намеса в преврата с такова покорство, но 8 седмици по-късно се чувства уверен, че Русия ще защити Сърбия. Най-важното е, че обяснява и защо принц Александър и Пашич не критикуват Апис, когато Австро-Унгария (б. пр. и съюзниците ѝ, защото без тях, тя беше неспособна дори да окупира наглия си малък съсед) превзема Сърбия и защо чакат падането на царското правителство, за да го убият.

Тезата, че Русия е подготвила убийството, има огромни последици. Провокирайки война с Австро-Унгария, Русия се изправя пред война с Германия. Така руснаците се нуждаят от абсолютна гаранция, че Франция ще се присъедини към тях с оръжие.

Франция обаче ще се ангажира само ако на свой ред получи гаранция от Великобритания. **Накратко, руското съучастие в убийството на Франц Фердинанд въвлеча Франция и Великобритания в разпалването на Първата световна война.**

Този сценарий съответства на англо-френската голяма стратегия, която от 1910 г. призовава Тройното съглашение на сър Едуард Грей да влезе във война с Австро-Унгария и Германия заради руска провокация. Така на агента на Изволски в Белград,

⁴⁴⁰ В подрепа на тази теза, авторът не споменава, но е известно, че вечерта преди атентата, Гаврило Принцип посещава гроба на друг сръбски престъпник терорист, Богдан Жераич, който през 1910 г. прави неуспешен опит да застреля тогавашния губернатор на Босна и Херцеговина, хърватина генерал Мариян Варешанин, след което се самоубива. Принцип, възприема Жераич като пример за мъченик, жертвал се за делото и той иска да повтори „подвига му“. (б. пр.).

Хартвиг, се пада задачата да ускори така необходимата провокация, и това е предварително уговорена катастрофа.

Глава XI. Грей не отговаря

Доказателствата в десета глава водят до заключението, че Великобритания (т.е. сър Едуард Грей и лорд Милнър) е дала зелена светлина да се провокира Австро-Унгария с убийството на Франц Фердинанд. Настоящата глава има за цел да потвърди това заключение, като изследва поведението на сър Едуард Грей по време на Юлската криза.

Европейската дипломатическа система, която предотвратяваше войната във всички предишни кризи, по време на Юлската криза се проваля, при това се проваля грандиозно. Нещо се е променило. И тезата която защитавам е, че сър Едуард Грей и неговите съюзници от Антантата, провокират предумишлени война, за да уредят сметките си с Централните сили, или Германия и Австро-Унгария.

Затова Грей и дипломатите на Антантата не полагат усилия да предотвратят катастрофата. Напротив, Грей представляващ единствената велика сила, която не е ангажирана с официален военен съюз, едва доловимо подмамва Германия и Австро-Унгария да поемат крайни рискове с примамливи намеци за британския неутралитет.

Англо-американските академични историци, усърдно се стремят да обяснят липсата на откровеност, инерцията и липсата на отговор от Грей, по време на ранната фаза на кризата, но никой историк не е представил убедителни аргументи за невинността му.

Огромната загадка на Юлската криза е едновременният провал на британското и френското външни министерства да предупредят, че убийството може да прерасне в пълномащабна криза. Този едновременен провал се случва сред най-опитните дипломати в Европа.

За разлика от тях, повечето европейски държавници, от начинаещите до най-опитните, преживели двете Балкански войни, Лондонската конференция, въпроса за Скутари и множеството кризи в Албания, нямат затруднения да осъзнаят, че австро-сръбският антагонизъм ще унищожи европейския мир. Следователно историческото предизвикателство изисква да се обясни как най-добрите европейски дипломати, особено тези в британското външно министерство, пропускат или пренебрегват зловещите предвестници за война по време на първия етап на Юлската криза.

Предвестниците за войната се появяват скоро след като новината за смъртта на Франц Фердинанд достига Виена, където враждебността към Сърбия кипи в продължение на месеци. Подозрение за сръбско съучастие в престъплението обхваща столицата. В рамките на няколко дни докладите от Сараево разкриват съучастията на „Народна одбрана“, известната на австрийците тайна сръбска организация, която пропагандира краен национализъм. Още по-лошото е, че в престъплението на „Народна одбрана“ са замесени сръбски официални лица, гранични служители и майор Танкосич в Белград. Независимо от това, военният аташе в Белград обяснява позицията на Танкосич в сръбската армия и „че Апис също участва.“

След Босненската криза австроунгарските власти многократно обвиняват сръбското правителство, за оправдаванията на престъпленията на „Народна одбрана“ а сега доказателствата уличават и сръбските власти в престъплението. Подозрението за сръбско съучастие прераства в убеждение.⁴⁴¹

⁴⁴¹ Ponting, Clive. *Thirteen Days: The Road To The First World War*. London, Charto& Windus. 2002. Print. 67

Тревогата за оцеляването на империята тревожи австрийските държавници. Ако Австро-Унгария се примири с последствията на поръчано от Сърбия убийство, тя ще загуби престижа си на велика сила и по-лошо, такава пасивност може да насърчи южнославянски катаклизъм, който да доведе до етническо разпадане на империята.

За пръв път от 1866 г. насам австрийците изчисляват, че рисковете на мира далеч надхвърлят рисковете на войната. Дори с риск от война с Русия, Австро-Унгария трябва да спре Сърбия. Но техните изчисления страдат от един огромен недостатък: австроунгарските власти все още смятат Великобритания за приятелска сила.

Независимо от това кайзерът и неговият канцлер Бетман-Холвег определят, че престижът на Австро-Унгария е паднал след победите на Сърбия в Балканските войни и убийството заплашва да задуши малкото останало от този престиж. Австро-Унгария, ако иска да остане велика сила и германски съюзник, трябва да спре Сърбия.

Германската подкрепа за решителни австроунарски действия рискува да антагонизира Русия, но канцлерът залага, че може да локализира австроунгаро-сръбската война. Когато Австро-Унгария иска от Германия да подкрепи силовите мерки срещу Сърбия, на 6 юли Бетман-Холвег официално се съгласява с това начинание, известно като „празеният чек“ даден от Германия.⁴⁴²

Карл Лихновски

На 5 юли германският посланик в Лондон, Лихновски се връща от Берлин и лично предава на Халдейн, писмо от германски корабен магнат Балин.

Халдейн обобщава разговорите си с Лихновски, на Грей: „Скъпи Ед. Лихновски, току-що се върна от Берлин, и дойде да ме види вчера. Той е много притеснен за състоянието на общественото мнение в Германия. Австро-Унгария, казва той, е в разгара на възмущението си от убийството на ерцхерцога и обмисля драстични действия. Попитах го дали има предвид война и той отговори, че ще зависи от Сърбия, но Австро-Унгария иска силно, Сърбия да бъде публично унижена. Общото усещане в Берлин е, каза той, че на Сърбия не може да се позволи да продължава с интригите и агитациите срещу Австро-Унгария и че Германия трябва да подкрепи Австро-Унгария във всяко действие, което тя реши да предприеме. Естествено в Германия има опасения, че Русия ще подкрепи Сърбия и това го накара да каже, че е чул мнение, изразено в авторитетни кръгове, че сме сключили морски договор с Русия. Казах му, че това са глупости и го посъветвах да те посети веднага и да ти каже това, което ми каза. Той ми донесе писмо от Балин, което беше повода за неговото посещение, и Балин също е песимистичен, защото очевидно смята, че Австрия може да въвлече Германия в неприятности“.⁴⁴³

Лихновски едва ли може да бъде по-откровен. Развихря се европейска криза и има непосредствена опасност от избухване на война. Грей разказва за посещението на Лихновски на следващия ден: „След това посланикът продължи разговаря с мен насаме, и изрази много сериозно безпокойството си от песимизма, които е видял в Берлин. Той обясни, че убийството на ерцхерцога Франц Фердинанд е предизвикало много силни антисръбски чувства в Австро-Унгария и знаеше със сигурност, дори и да не знаеше подробности, че австрийците възнамеряват да направят нещо и дори да предприемат военни действия срещу Сърбия“.⁴⁴⁴

⁴⁴² *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 70

⁴⁴³ *Sommer, Dudley, Haldane of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1960. Print. 299-300. Сомър казва, че документите на Халдейн съдържат само едно споменаване на Германия за периода юни/юли 1914 г.

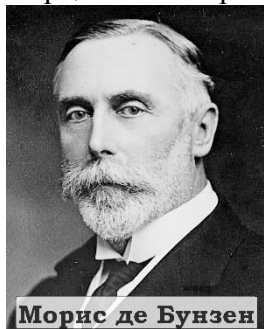
⁴⁴⁴ *Albertini, Luigi. The Origins of the War of 1914*. Oxford, Oxford University Press. 1953. Volume II. Print. 203-204

След това Лихновски казва на Грей, че Германия се притеснява от руското струпване на войски и се чувства неспокойна от англо-руското военноморско споразумение. По думите му, настроенията в Германия клонят към война сега, а не по-късно.

Грей продължава: Бях обезпокоен от това, което посланикът ми каза за степента на антисръбските настроения в Австро-Унгария. Ако се появят проблеми, ще използвам цялото си влияние, за да смекча трудностите и да ги изгладя, а ако се появят облаци, за да предотвратя избухването на бурята.⁴⁴⁵

Лицемерието на Грей достига до изящно изкуство. Той просто уверява Лихновски, че „ако възникнат проблеми ...“ той ще направи всичко възможно, за да запази мира. Пренебрегвайки тезата на Лихновски, че проблемите вече са се появили, Грей избягва да разкрива откровено ангажиментите на Великобритания към Франция, което му позволява да представи Великобритания като неутрален и доброжелателен наблюдател.

Това заблуждаващо поведение прилича на тактиката, използвана от британското външно министерство, довела до Босненската криза, когато убеждава австроунгарския външен министър в добрата си воля, прикривайки настроенията на крайна враждебност. Великобритания се нахвърли едва след като Австро-Унгария анексира Босна и Херцеговина. Грей използва същата процедура по време на Юлската криза, докато чака

Морис де Бунзен

Австро-Унгария да поеме необратими рискове. Британският посланик във Виена, Де Бунзен, потвърждава предупрежденията на Лихновски с писмо до Никълсън на 3 юли и телеграма до Грей на 5 юли (която пристига на 9 юли). В писмото си Де Бунзен предупреждава Никълсън, че настроенията в Австро-Унгария са силно напрегнати и той се страхува, че австрийската армия може да бъде задействана. Той призна, че сръбският печан се е държала нагло, представяйки терористите като мъченици, пожертввани в свята кауза, и че обикновеното благоприличие е трябвало да ги накара да се преструват на съпричастни. Спомена и проблемите на Албания.

В отговора си на 6 юли Никълсън многозначително игнорира предупрежденията на Лихновски и коментарите на Де Бунзен за австрийските настроения на възмущение: „Скъпи Де Бунзен. Много благодаря за писмото от 3-ти. Престъплението в Сараево със сигурност беше ужасно и шокира всички тук. Вярвам, че няма да има сериозни политически последици, във всеки случай извън Австро-Унгария. Предполагам, че трябва да сме готови за очакваната силна кампания срещу Сърбия, но аз се радвам да видя от вашето писмо, че по-разумните вестници във Виена не одобряват подвеждането на правителство и страна под отговорност заради престъпленията на някои революционери“.⁴⁴⁶

Никълсън продължава отговора си с анализ на албанските проблеми, като предполага, че „в противен случай нямаме много спешен и належащ въпрос, който да ни занимава в останалата част на Европа.“

Той продължава писмото си, като подчерта добрите отношения с Русия, на които Великобритания се радва. Като цяло писмото на Никълсън се чете като фина анти-австрийска директива, подчертаваща важността на англо-руските отношения, като същевременно обезценява значението на убийството.

Реалността в Австро-Унгария обаче принуждава Де Бунзен да предупреди началниците си за нарастващото общо мнение сред легациите във Виена, че се развива голяма криза, която може да завърши с война: „Днес имах разговор с Г-н Шебеко, руския посланик ... Той не може да повярва, че страната ще позволи да бъде въввлечена във война, защото изолираната битка със Сърбия е невъзможна и Русия ще се принуди да

⁴⁴⁵ *The Origins of the War of 1914. Vol. II. 203-204.*

⁴⁴⁶ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. Vol. XI: Edited by G.P. Gooch, and Harold Temperley.*

прибегне до оръжието в защита на Сърбия. В това няма съмнение. Сръбската война означава общоевропейска война ... Такива признаци достигат до мен ... искам да посоча, че в момента дори в Балплац (външното министерство) има много гневни настроения срещу Сърбия и аз не мога да споделя мнението на г-н Шебеко, че търговската и

изобщо средната класа на страната са безразлични към този въпрос. Боя се, че почти всички слоеве от населението са вече сляпо разгневени срещу сърбите и чух от достоверни източници, че много хора, които обикновено имат доста умерени и разумни възгледи по външните работи, сега заявяват, че Австро-Унгария най-накрая ще бъде принудена да даде доказателство за силата си, като уреди веднъж завинаги дългогодишните си сметки със Сърбия и като нанесе такъв удар, който ще я доведе до безсилие в бъдеще. Тези възгледи несъмнено преобладават във военните кръгове и не трябва да се изключва напълно възможността народното възмущение от ужасното престъпление от 28 юни да принуди правителството да приеме такова отношение, от което не ще може лесно да се оттегли. ... Г-н Дюмен, моят френски колега, има със сериозни опасения. Известно е, че неговата страна симпатизира на сръбските стремежи и той знае какво се казва и прави от сърбите във Виена. Той многократно ми е говорил през изминалата седмица за опасностите от ситуацията, която може бързо да се превърне в усложнения, от които лесно може да се стигне до война.

Бележка на Никълсън към писмото: Имам съмнения дали Австро-Унгария ще предприеме сериозно действие и очаквам бурята да отшуми. Г-н Шебеко е проникателен човек и аз придавам тежест на всяко негово мнение. А. Н.⁴⁴⁷

Предупрежденията на Дюмен са толкова конкретни, че съставителите на британската „Синя книга“ пропускат неудобния пасаж.⁴⁴⁸

Въпреки това, цялото съобщение е пълно с предупреждения. Де Бунзен и Дюмен правят мрачни оценки, а руският посланик дава ясно да се разбере, че Русия ще се намеси на страната на Сърбия. Забележително е, колко рано руснаците гарантират военната си подкрепа на Сърбия. Де Бунзен изпраща това съобщение на 5 юли, което предполага, че руският посланик във Виена е получил инструкциите си най-късно до 4 юли, а вероятно и няколко дни по-рано.

Колко подозрително е, че руското външно министерство уверява Сърбия толкова бързо по въпрос, който британското външно министерство отказа да признае, че изобщо има значение.

Албертини коментира бележката на Никълсън към писмото на Де Бунзен: „Но в британското външно министерство сър Артър Никълсън остава глух за предупреждението на Лихновски. Неговата бележка към депешата на Бунзен гласи: „имам съмнения дали Австро-Унгария ще предприеме някакво сериозно действие и очаквам бурята да отшуми“.⁴⁴⁹

Предвид предупрежденията на Лихновски, оценката на Никълсън, че „бурята ще отшуми“, е лишена от разумен смисъл. Но не е само Никълсън, а всички висши служители във Форин офис, до 1914 г. това истинско гнездо на германофоби, възприемат същото „доброжелателно“ отношение към Германия през юли 1914 г.

От 1906 до 1914 г. британското външно министерство възприема Германия като европейска заплаха или „естествен враг“, който се стреми към хегемония на Европа

⁴⁴⁷ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. Vol. XI*

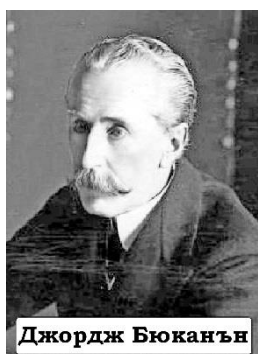
⁴⁴⁸ *Fay, Sidney, Bradshaw, The Origins Of The World War. New York, The Macmillan Company, 1930. II Print. 278*

⁴⁴⁹ *The Origins of the War of 1914. Vol. II. 205.*

чрез груба сила и възприема Австро-Унгария като малко повече от клиент на Германия. Обикновено екипът на външното министерство прибегва до въображение и креативност, често примесени с истерия, за да открие несъществуващата брутална германска заплаха в различни ситуации, но този път е различно.

Не кой да е, а германския посланик им казва направо, че е възникнал сериозен проблем и събитията могат да излязат извън контрол. Посланиците на Великобритания, Франция и Русия във Виена независимо потвърждават песимистичната оценка на Лихновски. Но Никълсън мисли, че „нещата ще отшумят“. Сър Едуард Грей мисли, че може да предотврати избухването на бурята и никой от останалите не помисли нито за миг, друго, освен че германците са направили обичайните си номера и лошо поведение.

Леопардите не променят петната си. Затова не може задоволително да се обясни, това рязко изчезване на антагонизма на Форин офис към Германия.

Джордж Бюканън

Понякога от текста, просто изскача коментара. Краткото съобщение на Никълсън до британския посланик в Русия, сър Джордж Бюканън на 30 юни е пример за това: „Надявам се, че трагедията, която се случи наскоро в Сараево, няма да доведе до по-нататъшни усложнения, въпреки че вече съвсем очевидно, австрийците приписват ужасните събития на сръбските интриги и машинации. Що се отнася до вътрешното положение на Австро-Унгария, може да изглежда малко пресилено, че новият наследник може да бъде популярен от покойния ерцхерцог. Разбира се, той е съвсем още младеж, но все пак има доста буден ум и не е обвързан с никакви твърди предразсъдъци или пристрастия“.⁴⁵⁰

Никълсън е прав, това е много сериозен коментар. Но този „пресилен коментар“ ясно показва на посланик Бюканън, враждебността към Австро-Унгария.

Като оставим нагlostта и безсърдечията настрана, това което прави впечатление, е забележката на Никълсън „въпреки че вече съвсем очевидно, австрийците приписват ужасните събития на сръбските интриги и машинации.“

Източникът на тази забележка не може да бъде намерен в британските документи. Никълсън не подозира, той е заявил горното твърдение и внимателно подбира думите си. Британският консул в Босна хвърля вината върху сръбските иредентисти, но не напуска за сръбски интриги и машинации.

Във Виена посланик Де Бунзен не спомена сръбските интриги в първите си доклади. Всъщност австрийците не знаят нищо за обстоятелствата около убийството, докато Илич не прави самопризнанието си на 2 юли.

Като заявява, че австрийците са започнали да приписват убийството на сръбските интриги и машинации още на 30 юни, Никълсън изпреварва австрийската реакция най-малко с два дни. Очевидно, той знае още на 30 юни, че убийството ще доведе до повишено напрежение между Австро-Унгария и Сърбия, правилно предсказвайки австрийските подозрения за сръбското съучастие. Ако без конкретна информация, той може да предвиди австрийския отговор, специфичните предупреждения съобщени от Лихновски, Де Бунзен и Дюмен, трябва да са потвърдили първоначалната му оценка. Поради това той умишлено игнорира непосредствената опасност от война.

Поведението на Грей напълно допълва това на Никълсън. Развива се тежка европейска криза, но Грей се е консултирал само с военната партия в кабинета, състояща се от Аскуит, Халдейн и Чърчил, и изчаква 18 дни, за да предупреди колегите си миролюбци, чиято фракция е от 18 министри. Тази селективност на Грей отразява предпочи-

⁴⁵⁰ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. Vol. XI*

тания от него метод: той печели предимство пред колегите си от кабинета, като скрива важна информация.

Също толкова обезпокоен, Грей не се консултира с французите. През 1912 г. той разменя писма с Камбон (френския посланик в Лондон), където двете страни се споразумяват: Съгласяват се, че ако някое правителство има сериозна причина да очаква непровокирано нападение от трета сила или нещо, което заплашва общия мир, то трябва незабавно да обсъди с другото, дали двете правителства трябва да действат заедно, за да предотвратят агресията и да запазят мира и ако е така, какви мерки са готови да предприемат заедно.⁴⁵¹

Със сигурност това начинание задължава Грей да предупреди французите, че проблемите на Балканите могат да застрашат общия мир. Това също задължава французите да предупредят британците, ако смятат, че общият мир е в опасност. И двете страни изглежда се отказват от задълженията си. Колко удобно.

Италианският историк Албертини предоставя ценни коментари, защото е посветил голяма част от живота си, за да обясни участието на Италия във войната (от своята гледна точка) и (тенденциозно) да докаже цялостната отговорност на Германия за конфликта.

Така че, когато критикува държавниците от Тройното съглашение, може да се предположи, че неговата критика е минимално оправдателна. Албертини казва за Грей: „Всякакви критики могат да бъдат отправени към Грей. С основание може да кажем, че му е липсвала политическа интуиция и че неговото управление на ситуацията през 1914 г. е толкова неумело и закъсняло, и не успява да предотврати катастрофата. Но няма и сянка на съмнение, че той има почтен и пряк характер, може би дори прекалено праволинеен и пряк“.⁴⁵²

Коментарите на Албертини заслужават второ четене. Той твърди, че на Грей му липсва „политическа интуиция“, но доказателствата за политическата кариера на Грей категорично противоречат на това твърдение. Сър Едуард Грей е бил първокласен британски външен министър в продължение на 8 години, така че „нелепото и закъсняло“ му справяне с кризата от юли не е характерно.

Истината за затрудненото положение на Албертини е, че той не може задоволително да обясни „нелепото“ поведение на сър Едуард Грей през Юлската криза, и се заблуждава, като едновременно твърди, че Грей е некомпетентен и в същото време, изключително честен. И двете твърдения са исторически неверни.

Англо-американските акедимични историци, не са по-удачни от Албертини в оправдаването на Грей.

Без да знае за предупрежденията и без да се възползва от професионален съвет, Лойд Джордж съзира опасността: „Когато за първи път чух новината за убийството на ерцхерцог Фердинанд, почувствах, че това е сериозен въпрос и може да предизвика сериозни последици, които само с най-твърди и най-умели действия могат да се предотвратят за да не се стигне до извънредна ситуация, която да засегне и други нации. Но страховете ми скоро бяха успокоени от пълното спокойствие, с което управниците и дипломатите по света, гледаха на събитието. Нашето външно министерство запази обичайното си спокойствие и сметна за излишно да алармира дори кабинета“.⁴⁵³

⁴⁵¹ Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 297

⁴⁵² *The Origins of the War of 1914*. Vol. II. 199

⁴⁵³ Lloyd George, David, *War Memoirs Of David Lloyd George*. London, Ivor Nicholson & Watson, 1933. Print. 52-53

Лойд Джордж разказва, че видна унгарска дама⁴⁵⁴ му е споделила, че убийството е предизвикало възмущение в Австро-Унгария и ако не бъде дадено някакво удовлетворение, Австро-Унгария ще стигне до война със Сърбия независимо от последствията. Лойд Джордж казва: „Въпреки това, официалните доклади, които идваха, не изглеждат да оправдават тревожната гледна точка, която тя сподели за ситуацията.“⁴⁵⁵

„Нашето Външно министерство ... сметна за ненужно да алармира дори в кабинета“, казаното от Лойд Джордж предполага горчив скептицизъм към Грей и Форин офис. Неговият скептицизъм се потвърждава и от коментарите на историка Калео: „и ако, наистина, Великобритания искаше да спре войната, дипломатията ѝ беше виновно некомпетентна“.⁴⁵⁶

Виновната некомпетентност да се спре една война и изчисленото бездействие тя да се насърчи, се различават само в намерението на участващите държавници.

Министерският съвет на Австро-Унгария заседава на 7 юли. Както Бридж отбелязва: „Едва след Сараево държавниците в Балхаузплац, обмисляйки същите аргументи за войната и мира, като предшествениците си след Садова, решават, че балансът вече се е променил и рисковете от мира сега са по-големи, от рисковете на войната“.⁴⁵⁷

Ищван Тиса

Обаче Съветът на министрите, критично завършва с безизходица. Унгарският премиер граф Тиса, който ненавижда Франц Фердинанд, твърди, че уреждането на отношенията със Сърбия ще доведе до конфликт с Русия, и той отказва да се съгласи за война.

На 9 юли Грей казва на Лихновски, че се е опитвал да „убеди руското правителство ... да възприеме по-помирително отношение към Австрия.“

граф Берхтолд

Той уверява Лихновски, че Великобритания няма споразумение или задължения нито с Франция, нито с Русия; но признава, че са провеждани военни разговори с французите, пропускайки всяко споменаване на подробните военни планове, които са резултатът на тези уж безобидни разговори. Невероятно, но Грей казва на Лихновски, че „не вижда причина да гледа песимистично на ситуацията.“⁴⁵⁸

Дори когато са изправени пред най-голямата си криза, австрийските власти не успяват да преодолеят мъртвата инерция, парализирала страната им. Външният министър Берхтолд получава съгласието на императора да предприеме строги мерки срещу Сърбия. По-късно германският посланик казва на императора, че е дошло времето Австрия да се справи със Сърбия, но Германия се страхува, че Австро-Унгария ще се забави и настоява за незабавни действия, докато се радва на съчувствието на света.

Както Германия се страхува, австрийците изчакват войските си, да се върнат от отпуска са жътвата, на 25 юли преди да обявят ултиматума. Никой не може да предвиди или да очаква тази австроунгарска инерция.

Върховната ирония е, че инерцията на Австро-Унгария принуждава Грей да не прави нищо и да поддържа играта си на честност в продължение на седмици, бездействие, което, не може да бъде обяснено от англо-американските академични историци, по друг начин, освен чрез съчинителство.

⁴⁵⁴ Лойд Джордж е известен като голям любител на жените и сексуалните похождения. (б. пр.).

⁴⁵⁵ *War Memoirs of David Lloyd George*. 53

⁴⁵⁶ Calleo, David. *The German Problem Reconsidered: Germany And The World Order, 1870 To The Present*. Cambridge, Cambridge University Press. 1978. Print. 29

⁴⁵⁷ Bridge, F. R. *From Sadowa To Sarajevo: The Foreign Policy Of Austria-Hungary, 1866-1914*. London, Routledge & Keegan Paul, 1972, Print. 389

⁴⁵⁸ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 87

Междувременно правният съветник в австрийското външно министерство Визенер се връща от разследването на престъплението в Сараево и съобщава, че не е открил доказателства, че сръбското правителство пряко насърчава пропаганда срещу Австро-Унгария или е съучастник в престъплението. Но установява, че сръбското правителство толерира движението, което е извършило престъплението, и че личности от сръбското правителство също са отговорни.

Губернаторът на Босна, генерал Потьорек, прикрепя доклада си към този на Визенер. Той обвинява „алтернативното правителство“ в Сърбия, и особено офицери в армията, отговорни за убийствата.⁴⁵⁹

И двата доклада подчертават снизхождението на сръбското правителство към терористичната организация, която непрекъснато провокира Австро-Унгария и извършва убийството на ерцхерцога. Тези доклади потвърждават решимостта на Австро-Унгария да притисне Сърбия. На 14 юли министър-председателят на Унгария, граф Тиса сменя антивоенната си позиция и се съгласява на строги мерки срещу Сърбия. Той е разгневен от злоупотребите и язвителността, идващи от сръбския печат, и колкото повече Белград отправя обиди и предизвикателства към Двойната монархия, толкова по-разтревожен става Тиса за етническата стабилност на Унгария. Накрая Тиса решава, че ако не бъде обуздана, силна Сърбия ще предизвика етнически разногласия в Трансилвания (б. пр. и в Банат, където живее сръбско мнозинство).

Така на 14 юли Юлската криза преминава критичен момент, като всички австрийски държавници са съгласни, че войната със Сърбия е по-малко опасна, отколкото ако се позволи на Сърбия да разпалва етнически пожари в Двойната монархия, въпреки риска от разпалване на война с Русия. По право провокативните коментари на вестниците в Белград по време на Юлската криза, трябва да привличат много дискусии и анализи, но в англоезичните работи те почти не се споменават.

Да си спомним, за Солунските признания на Апис където заявява, че отстраняването на ерцхерцога, лидер на австрийската военна партия, ще спечели отсрочка за Сърбия. Но когато успява да постигне целта си, той позволява на вестника си „Пиомонт“ да пусне тирада от обиди към Австро-Унгария. Противоречието е очевидно: вместо успокоение, Апис умишлено провокира Двойната монархия.

Истинското значение на този момент е, че всички силови фракции в Сърбия последват примера на Апис. Пашич и неговият кабинет, принц Александър и неговата фракция, генерал Путник и Генералния щаб, лидерите на опозицията, всички знаят, че полковник Апис, началникът на разузнаването на сръбската армия, е организиран убийството, но не принуждават вестниците да успокоят, а ги подтиква да провокират със своите подигравки и невъздържан език.

Имайки предвид какво знаят сръбските власти, това не е маловажен пропуск. Считам, че неуспехът на Сърбия да сложи намордник на печата е непоследователен, с което имам предвид, че участващите хора нямаше да се държат така, без да се намесва някакъв друг фактор. Другият фактор е руската гаранция.

Всички морални въпроси в Първата световна война са засенчени от клаузата за вина за войната (член 231) от Версайския договор от 1919 г.: „Съюзническите и асоциирани правителства потвърждават, а Германия приема отговорността си и тази на нейните съюзници за причиняване на всички загуби и щети, на които съюзническите и асоциирани правителства и техните граждани са били подложени, като следствие от войната, наложена им от агресията на Германия и нейните съюзници“. Версайският договор от 28 юни 1919 г.

⁴⁵⁹ *Thirteen Days: The Road To The First World War. 80-81*

Тази статия приписва цялата вина за войната на Германия, позволявайки на англо-американците да претендират за висок морал. Англо-американските академични историци твърдят, че Австро-Унгария използва убийството като претекст за нападение срещу Сърбия, но те запазват пълно мълчание за провокациите на сръбската печат след убийството.

От 1924 г. светът знае за съучастието на сръбските власти, а посланик Хартвиг не само знае, че полковник Апис е организирал убийството на Франц Фердинанд, но позволява атентата да се състои. Това бездействие на сръбските власти ги прави съучастници в убийството на ерцхерцога. Дори, неуспехът им (б. пр. или явното нежелание) да запушат устата на сръбския печат след убийството на ерцхерцога, надхвърля обикновената вина: това е морално безразсъдно незначително на мира в Европа. Преди да определят австрийската реакция като претекст, историците трябва да обяснят провала на сръбските власти да спрат провокацията. Провокацията е разрешена, защото Русия от самото начало гарантира защитата на Сърбия.

Хартвиг умира от сърдечен инфаркт на 10 юли в австрийската легация (посолство). Британското външно министерство получава на 20 юли съобщение (написано на 13 юли) от техния шарже д'афер в Белград, съобщава за реакциите на Хартвиг след убийството: „Изглежда, че господин Хартвиг е искал да даде на австрийския посланик (Владимир Гизл), който се е върнал в Белград същия ден, лично обяснение за някои слухове, станали публични, за поведението и отношението му към убийството на ерцхерцога Франц Фердинанд. Не знам от първа ръка, какво се е случило по време на разговора им и затова ще спомена само някои от слуховете, които са били разпространени и вероятно са обсъждали по време на разговора.

(1.) Вестник „Райхспост“ от Виена наскоро публикува статия, в която атакува руския посланик за това, че е организирал бридж парти във вечерта на убийството на ерцхерцога. Вярно е, че г-н де Хартвиг е играл бридж в тиха обстановка същата вечер с румънския и гръцкия посланици и италианския шарже д'афер⁴⁶⁰, но при тези обстоятелства статията в „Райхспост“ изглежда съдържа много ненужни критики.

(2.) Руският посланик беше обвинен, че не е спуснал руското знаме наполовина в деня на погребението на ерцхерцога. Самият г-н Хартвиг твърди, че знамето било спуснато, но няколко от моите колеги заявиха, че това не е така. Австроунгарското посолство зае твърда позиция по въпроса и без съмнение руският посланик беше заинтересован да успокои нещата.

(3.) Със съжаление трябва да заявя, че г-н Хартвиг наскоро използва много неподходящ и необмислен език по отношение на личния живот и характера на австроунгарския престолонаследник в присъствието, наред с други и на моя италиански колега.⁴⁶¹

Като не сваля руското знаме, Хартвиг дава ясен сигнал до белградското население, че Русия съчувства на извършителите, а не на жертвите на убийството. Хартвиг подчертава това, като очерня убития ерцхерцог пред своите дипломатически колеги. Можем само да си представим екстремизма на това, което Хартвиг е казал на сръбските си довереници насаме, когато е използвал „много неподходящ и необмислен език“ пред дипломатическите си колеги публично.

Тези действия на руския посланик насърчават сръбския печат да възприеме провокативната си позиция спрямо Австро-Унгария. Съвсем ясно е, че убийството изобщо не изненадва Хартвиг: иначе той няма да играе спокойно бридж, ако не знаеше точно кой е извършил атентата. Белград е негово владение и нищо важно не се случва там без негово знание.

⁴⁶⁰ Т.е. представители на приятелски към Антантата държави. (б. пр.).

⁴⁶¹ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. Vol. XI*

Англо-американските академични историци няма да признаят, че Хартвиг е знаел предварително за убийството. Но изобщо не е възможно полковник Апис да е изненадал Хартвиг с убийството, и Хартвиг да е реагирал незабавно, предлагайки руска защита.

Точно след като Хартвиг умира от сърдечен инфаркт на 10 юли, Пашич заявява, че ако Сърбия бъде нападната от велика сила, или друга държава (б. пр. очевидно България), русия ще ѝ окаже помощ.⁴⁶²

По време на кризата сръбските официални лица, предават тази увереност в руската подкрепа на британските дипломатически представители в Белград.

Още на 18 юли генералният секретар на сръбското външно министерство казва на британския шарже д'афер, че ако Австро-Унгария нападне Сърбия, тя няма да е сама, защото Русия няма да стои безучастно а ще ѝ окаже категорична подкрепа, въпреки че знае истината за Апис и атентата срещу Франц Фердинанд. Това повдига неудобни въпроси, които англо-американските историци предпочитат да игнорират.

Предвид това, което руснаците знаят за убийството, неуспехът на Русия да накара сърбите да заемат помирителна позиция спрямо Австро-Унгария, показва готовността, дори желанието на Петербург, да предизвика конфронтация с Австро-Унгария и Германия.

Но Русия ще предизвика конфликт между великите сили, само ако има гаранция от Франция, докато Франция ще даде гаранция на Русия само ако Великобритания е дала своята гаранция на Франция.

Забележителното бездействие на сър Едуард Грей в ранните етапи на Юлската криза съвпада с това тълкуване на събитията, това е причината за непоследователността, за която става дума във въведението.

На 16 юли Де Бунзен предупреждава външното министерство, че Австро-Унгария възнамерява да предприеме сериозни мерки срещу Сърбия, а на следващия ден съобщава: „От всичко, което чувам, Балплац е в безкомпромисно настроение. ... авторитетът за който съобщих в телеграмата, си от вчера, е граф Лютцов, бивш посланик в Рим ... той беше разговарял с Берхтолд и Форгач на Балплац предния ден ... той ме погледна сериозно и каза, че се чуди дали осъзнавам колко сериозна е ситуацията. Това правителство повече нямаше да търпи сръбската наглост. ... Беше изготвена нота ... с категорично искане Сърбия да предприеме ефективни мерки за предотвратяване на контрабандния внос на бомби ... никакви безсмислени дискусии няма да бъдат толерирани. Ако Сърбия не се поддаде веднага, ще бъде използвана сила, за да бъде принудена. Граф Лютцов добави, че граф Берхтолд е сигурен в германската подкрепа и не вярва, че никоя страна няма да се колебае да одобри, дори Русия ... всичко това се съгласува странно с езика на по-голямата част от печата и почти всички хора, с които се срещам ... Граф Лютцов каза, че Австро-Унгария е решена да постигне своето този път и ще откаже да ѝ попречи, който и да е“.⁴⁶³

Хайнрих фон Лютцов

По същото време в Лондон, австроунгарското посолство изпраща подобно съобщение до сър Еър Кроу. Албертини определя съобщението на граф Лютцов като „недискретност“, което означава, че Берхтолд неофициално е проучил реакцията на Великобритания за замисленето от него действие срещу Сърбия.

Грей е свободен да избере как да реагира. Той може да говори директно с Мендсдорф в Лондон; може да инструктира Де Бунзен да говори с австрийците или да

⁴⁶² *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 94

⁴⁶³ *The Origins of the War of 1914. Vol. II*. 208

отговори на граф Лютцов; или да изпрати Кроу в австроунгарското посолство; може да поръча про- или анти-австрийска статия в „Уестминстърс газет“ или „Таймс“. Предвид крайните действия, замислени от Австро-Унгария, тези неблагоприятния изискват от Грей откровен отговор, който Берхтолд да не изтълкува погрешно.

За тази цел Грей трябва да отговори, защото Виена може да интерпретира дипломатическото мълчание като мълчаливо одобрение. Ако беше отговорил със строго предупреждение, Грей щеше да извади Берхтолд от заблудите му за британски неутралитет и това щеше да изчисти името на г-н Грей в историята. Но Грей направи неппростимото, не направи нищо. Бездействието му допълва нетипичното мълчание на неговите служители.

Къде е бележката-коментар на Кроу в отговор на твърдението, че Австро-Унгария има пълната подкрепа на Германия? По същия начин може да очакваме остри истерични антигермански коментари от Никълсън, но вместо това откриваме същото нетипично мълчание. Цялото британско външно министерство, от министъра до замесниците и служителите му, отхвърлят убийството, пренебрегват предупреждението на Лихновски, отхвърлят тревогата на Де Бунзен и пренебрегват „неблагоуразумието“ на граф Лютцов. Прегледът на предишната антигерманска и антиавстрийска истерия на тези длъжностни лица подчертава съвсем друго поведение, различно от сегашното мълчание.

Британското външно министерство обаче реагира на „неблагоуразумието“ на Лютцов. Понтинг отбелязва, че сръбският посланик в Лондон е докладвал на 17 юли: „Добре информиран източник (почти сигурно това е Форин офис, след като е получен докладът на Де Бунзен от Виена) съветва, че не трябва да се вярва на мирните изявления на Австро-Унгария и че тя планира сериозен натиск върху Сърбия, вероятно и военно нападение“.⁴⁶⁴

Неблагоуразумието на граф Лютцов кара външното министерство да предупреди Сърбия за вероятно австроунгарско нападение, но не подтиква служителите на външното министерство да напишат коментар, в който да очертаят голямата опасност за европейския мир. Селективността на външното министерство е опасно целенасочена.

На 17 юли „Уестминстърс газет“ публикува убедителна про-австроунгарска водеща статия. Редакторът Дж. А. Спендър е близък с Грей, неговите коментари по външните работи винаги привличаха вниманието на дипломатическия корпус.

Анализирайки статията от 17 юли, Лихновски докладва в Берлин, че Грей е взел страната на Австро-Унгария. Във Виена печата и руският посланик правят същото заключение, както съобщава Де Бунзен на 18 юли: „Руският посланик се опасява, че статията като тази, цитирана тази сутрин във Виенския печат от вчерашния „Уестминстърс газет“ ще насърчи австроунгарското правителство да предприеме сурови действия срещу Сърбия. Статията е описана като предупреждение, отправено към Сърбия от орган на британското правителство. Казах на руския посланик, че статията няма никакъв официален характер или значение“.

Откъс от статия в „Уестминстър газет“, 17 юли 1914 г. ... След престъплението в Сераево, не можем да отречем, че Австро-Унгария има желание спешно да изясни отношенията си със Сърбия. В империята има силно възмущение и се смята, че антиавстроунгарският заговор, който уби ерцхерцога, води началото си от Сърбия. Ситуацията не се подобрява и поради медийната кампания, която продължава в Сърбия след убийството. Във Виена и в Будапеща подозират, че се прави умишлен опит да се агитира населението от сръбска националност в империята, за да се подготви отделянето им от монархията, ако се появи възможност. При такива обстоятелства не може да се очаква правителството да остане бездейно. И Сърбия трябва да бъде добре посъветвана, ако

⁴⁶⁴ Bridge, F. R. *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. London, Weidenfeld and Nicolson. 1972 Print. 213

осъзнае разумността на тревогата на своята велика съседка и направи всичко по силите си за да я успокои без да чака натиск, който може да включва, както граф Тиса каза „военни усложнения“. Коментар: Не мисля, че статията оправдава тълкуването, което прави руския посланик. Той приема, че статията е вдъхновена от правителството на Негово Величество и се пита каква е целта ни да я напишем. Изобщо не беше вдъхновено от нас. Е. Г. (Едуард Грей)

На 20 юли Грей отхвърля пред Лихновски слуха, че е накарал приятеля си Спендър да напише статията. По необясними причини Грей не се обажда на Мендсдорф (австроунгарският посланик), за да изрази същото мнение, знаейки, че двама дипломати тълкуват статията по един и същ начин. Няма съмнение, че Грей умишлено насърчава Австро-Унгария да се заблуждава за британската симпатия и британския неутралитет.

Бридж пише за вярата на Австро-Унгария в британския неутралитет: „Изглежда австрийците се надяват, че британският неутралитет може да има отрезвителен ефект върху решителността на Русия. Трудно е да се каже доколко вземащите решения във Виена и Будапеща разчитат на тази възможност. Разбира се, на срещата на министрите след избухването на войната, Тиса осъжда германското нахлуване в Белгия и го обвинява за намесата на Великобритания“.⁴⁶⁵

Историците редовно обсъждат погрешното убеждение на Германия, че Великобритания може да остане извън войната, но Австро-Унгария греши повече от Германия. До края на юли, външният министър Берхтолд прави катастрофалната грешка, като приема британската симпатия и неутралитет за сигурни.

Като не отговаря на австроунгарските запитвания на 16 юли, Грей подкопава европейската дипломация, примамва Австро-Унгария да разчита сляпо на британския неутралитет. На 20 юли австроунгарският дипломат граф Хойос пише на Халдейн, обяснявайки позицията на Австро-Унгария. Халдейн пише на Грей: „Това е много сериозно. Берхтолд очевидно е готов да въвлече Европа във война, за да разреши сръбския въпрос. Той не би действал така, освен ако не е сигурен в германската подкрепа.“⁴⁶⁶

Това са заиграваия. Предвид всички предупреждения и неблагоприятната откровеност на Лютцов, писмото на Хойос не е изненада за Грей и Халдейн. Но, ако случайно ги беше изненадало, Грей лесно може да се обади на Мендсдорф за откровен разговор. Грей не прави нищо.

На 20 юли Грей заблуждава на Лихновски, за участието на великите сили: „Казах, че ... колкото повече Австро-Унгария държи на исканията си в разумни граници, и колкото по-силна е обосновката за отправянето на всяко искане, толкова по-голям шанс ще има за изглаждане на нещата. Не вярвам че коя и да е от великите сили да бъде въвлечена във война от Сърбия, това е нелепо“.⁴⁶⁷

Това неубедително изявление е незащитимо, защото още на 18 юли Грей получава съобщение от Бюканън, че Русия няма да стои настрана, така че на този етап доказателствата на Австро-Унгария нямат значение. Изявлението на Грей дори не намеква за британско участие.

На 23 юли Мендсдорф информира Грей за предстоящия ултиматум към Сърбия. Грей каза на посланика, че Австро-Унгария трябва да предяви разумни искания и да не оспорва достойнството или независимостта на Сърбия. Но, в разговора си с Мендсдорф, Грей намеква: „Четирите велики сили в Европа, да речем Австро-Унгария, Франция, Русия и Германия, може да бъдат въвлечени във война.“⁴⁶⁸

⁴⁶⁵ Bridge, F. R. *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. London, Weidenfeld and Nicolson. 1972 Print. 213

⁴⁶⁶ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 89

⁴⁶⁷ *The Origins of the War of 1914*. Vol. II 209

⁴⁶⁸ *The Origins of the War of 1914*. Vol. II. 214

Той пропуска всяко предположение, че Великобритания и Италия могат да се включат в предстоящата война, и дава на Австро-Унгария всички основания да вярва, че Великобритания мълчаливо подкрепя нейната политика.

Албертини се затруднява да обясни защо Грей споменава само четири сили във войната: „В разговора си с Мендсдорф той споменава опасността, че четири от великите сили могат да участват във войната. Той не осъзнава, че убийството на ерцхерцога съживи целия проблем на австроунгаро-сръбските отношения, които толкова много пъти застрашаваха мира в Европа. Неспособността му да разбере опасността изглежда още по-необяснима, когато си спомним предупрежденията, дадени му от Лихновски и потвърдени от „неблагоразумната словоохотливост“ на Лютцев към Бунзен ... Сякаш, никога не му е идвало на ум, че говорейки с австроунгарския посланик за опасността от война на четирите сили, и без дори да намеква, че Англия може да се намеси, той насърчава Берлин и Виена към непримиримост и войнственост. Ето защо през тази първа фаза на Юлската криза, причината за колебанието и неспособността на британската политика не трябва да се търсят в разногласията в кабинета, в Ирландския въпрос, в страха да не се обиди Русия и други подобни. Прочитането на документите показва, че до 23 юли има едно просто и ясно обяснение, а именно пълната неспособност на Грей ... да разбере, че австроунгарската агресия срещу Сърбия ще доведе първо Русия, а след това и Германия и Франция до война“.⁴⁶⁹

Албертини е в учудване. Но позоваването на „глупостта“ на Грей, за да обясни липсата му на откровеност, е отчаян опит да замаже положението изцяло незащитимото. Същата вечер в Лондон, две вечерни събития допълнително подвеждат Централните сили за британските намерения. Гошен вечеря с Мендсдорф. Докато австриецът открито заявява, че Австро-Унгария възнамерява да се справи със Сърбия, англичанинът не дава предупреждение, че Великобритания може да влезе във войната срещу Австро-Унгария.⁴⁷⁰

Алберт Балин

Същата вечер Алберт Балин, германски корабен магнат и довереник на кайзера, вечеря с Халдейн, Морли (сега лорд-пазителът на печата) и Грей, но той е подведен както пише Понтинг: В писмо, което Балин пише на Халдейн няколко дни след вечерята, се обяснява, че той му е казал „по Вашия много ясен начин“, че Великобритания ще се намеси в континентална война само „ако балансът на силите бъде силно променен от германското анексиране на френска територия.“⁴⁷¹

Това е подобно на разговора на Грей с Мендсдорф по-рано през деня, но в по-крайна форма. Грей присъства на вечерята но не се намесва, за да поправи някакво погрешно схващане, което Балин е получил. Възгледите, изразени на тази вечеря, и други указания, дадени по-късно, убеждават Берлин да продължи високо рискованата си дипломатическа политика, с разумното предположение, че Великобритания ще остане неутрална при по-голяма европейска война.⁴⁷²

Три пъти в един и същи ден британците примамват Централните сили с примката на британския неутралитет. По време на тази първа фаза на Юлската криза Грей не прави нищо, за да предупреди ясно Централните сили, че Великобритания ще се присъедини към своите партньори от Тройното съглашение при евентуланата война. И все пак, в частни разговори с Камбон от 1906 г. нататък, той многократно уверява французите, че Великобритания ще се намеси на бойното поле, ако Германия нападне Фран-

⁴⁶⁹ *The Origins of the War of 1914. Vol. II. 215*

⁴⁷⁰ *Thirteen Days: The Road To The First World War. 103*

⁴⁷¹ *Thirteen Days: The Road To The First World War. 103-104*

⁴⁷² *Thirteen Days: The Road To The First World War. 103-104*

ция. Във всяка евентуална френско-германска война военните експерти очакват Германия да нападне Франция през Белгия. Така Грей устно се ангажира с Франция, но премълчава за обещанието си пред Централните сили.

Той също знае, че Белгия ще се превърне в *casus belli* за Великобритания, но не спомена това пред Германия. Уилямсън пише: „Влиянието на белгийския въпрос върху пътя на Великобритания към война заслужава допълнителен коментар. Поне от 1911 г. насам Грей, Аскуит, Чърчил, Халдейн и други приемат прогнозите на Уилсън, че Германия ще нападне Франция през Белгия, ... Грей се страхува, че ако изиграе белгийската карта твърде рано, германците може да се съгласят да спазват неутралитета, и оставят Франция наистина уязвима. ... Неуспехът му да повдигне белгийския въпрос по-рано е навредил на шансовете за европейския мир. Но така запази шансовете за британската намеса. Уилсън можеше да се притеснява, но Грей успява бавно да осигури британска намеса.“⁴⁷³

В коментарите на Уилямсън липсва двусмислие. Сър Едуард Грей жертва мира, за да осигури британското участие в Първата световна война. Грей, великият рибар, използва Босненския наръчник за кризисни ситуации, за да примамва търпеливо и умело рибата си в мрежата, която внимателно е подготвял в продължение на осем и половина години. Време е за равностойка и обобщение.

В предишната глава видяхме, че сръбските власти знаят най-късно в началото на юни, че полковник Апис е организиран атентат срещу ерцхерцог Франц Фердинанд. Те нито спират атентаторите, нито предупреждават австрийците, и стават съучастници в политическото убийство.

Противно на цялата англо-американска научна дезинформация, всеки съвременник на събитието, включително полковник Апис знае, че убийството на ерцхерцога ще провокира отмъщението на Австро-Унгария. Въпреки това белградските политически водачи позволяват убийството да се осъществи. Белградските водачи обаче изобщо не правят нищо, за да смекчат враждебната сръбска вестникарска и обществена реакция към убийството. Те не търсят успокоение или помирение с австрийците. Напротив, като позволяват на печата да провокира с невъздържания си език и шовинистичната пропаганда по-големия им съсед, белградските водачи умишлено дразнят още повече австрийците, знаейки, че шефът на военното разузнаване е организиран убийството.

В това се крие ужасяващата подробност на тяхното лошо поведение. Англо-американските академични историци обясняват лошото поведение на Белград, като осъждат Австро-Унгария, че използва убийството като претекст за война.

Прехвърляйки вината върху жертвата, историците прибягват до двоен стандарт. Те осъждат Австро-Унгария, че не е представила неопровержими доказателства, преди да започне война срещу Сърбия и рискува европейски конфликт. В същото време те игнорират колективното решение на белградските водачи (включително с одобрението на Русия) да рискуват избухването на европейска война, като изобщо не спират пропагандната атака, нито смекчават последвалата реакция.

Паралелна линия на разсъждения възниква с британското външно министерство. Вниманието е насочено към трима души. Първият е сър Едуард Грей, външен министър в продължение на осем и половина години и член на Обществото на избраните или

⁴⁷³ Williamson, Samuel R. and Van Wyk, Russell. July 1914: Soldiers, Statesmen, and the Coming of the Great War, a Brief Documentary History. Boston, Bedford. St. Martin's, 2003, Print. 245-246. Доп. нр.: Твърде важен въпрос, който е убягнал от вниманието на автора, е че Белгия изобщо не е неутрална. Когато германските войски влизат в Брюксел, откриват много секретни документи, доказващи, че Белгия е водила тайни преговори с Франция и Британия и е сключила с тях военна конвенция, чрез която предоставя своята територия, за действия на френско-британските войски, за нападение срещу Германия. Ако Германия не беше я разгромила превантивно БЕС щяха да използват белгийския плацдарм и да излязат в гърба на германските войски, ангажирани в конфликт с Франция.

тайното общество на лорд Милнър. Вторият е сър Артър Никълсън, постоянен заместник-секретар и приятел на сър Чарлз Хардинг и лорд Милнър. Третият е сър Еър Кроу, водещият експерт по германските въпроси във външното министерство, който е зет на Спенсър Уилкинсън, военният експерт на Милнъровата група.

Грей прекарва осем години в изграждането на Тройното съглашение, за да „спре Германия“, защото Германия е привидно агресивна и ненадеждна. Кроу пише известния си меморандум от 1907 г. (голяма част от него е взета от работата на Уилкинсън), в който описва Германия като „естествен враг“.

Сър Артър Никълсън вярно следва антигерманската ортодоксалност на Хардинг. През осемте години, прекарани от Грей във Форин Офис, тези трима мъже не казват и не написват нито една добра дума за Германия. Напротив, те са по всички въпроси, настроени изцяло и истерично антигермански.

По време на ранната фаза на Юлската криза германският посланик предупреждава Форин офис, че убийството предизвиква криза. Алберт Балин, довереник на кайзера, също отправя подобно предупреждение. Британският посланик във Виена на няколко пъти дава подобна оценка, а френският посланик във Виена предупреждава, че може да избухне война. Най-важното е, че австрийците сигнализират за намерението си да нанесат удар по Сърбия чрез сигналите подадени от граф Лютцов.⁴⁷⁴

За Грей, Никълсън и Кроу антигерманските подозрения се превръщат в навик, но и тримата пренебрегват тези недвусмислени знаци и предупреждения. Този отказ от реакция е решаващото доказателство за Юлската криза, тъй като е в противоречие с модела на поведение, установен през предходните осем години.

Тези трима истерично антигермански настроени държавници редовно откриват опасни германски заговори дори в напълно безобидни германски политически действия. В техните представи всяко германско действие има за цел да подпомогне стремежа на Германия към световна хегемония, германски действия, които те винаги възприемат като предприети без ни най-малка загриженост за запазването на мира.

Изведнъж, в продължение на повече от три седмици, тези мъже получават недвусмислени предупреждения за германските и австрийските намерения да започнат война, но нито един от тях не написа и ред, в съответствие с обичайното им изобличение на въображаемата германската заплаха за мира и германското желание за световно господство. Подозрителността и недоверието към всичко германско по необясним начин изчезва, същата тази подозрителност и недоверие, които крепят и обосновават британската външна политика в продължение на осем години. Просто е невъзможно трима души да са загубили едновременно и спонтанно недоверието си към „естествения враг“.

Това обобщение сочи към непоследователност и е необходимо нещо повече, за да разберем това поведение. Единственото разумно обяснение за липсата на отговор от страна на Грей, Никълсън и Кроу е, че те умишлено и целенасочена запазят мълчание. Те работят и приветстват европейската война. Така Русия и Сърбия провокират Австро-Унгария с убийството и след това британското външното министерство примамва Германия и Австро-Унгария да рискуват войната, с подхранваната перспектива за британския неутралитет. Сега е време да свържем и третия член на Тройното съглашение на Грей – Франция.

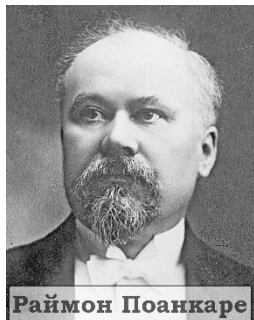
Глава XII. Поанкаре

Великата британска и френска стратегия поне от 1911 г. се крепи на осъзнаването, че ако Русия вероломно ги изостави, при един конфликт с Германия, той ще завърши с

⁴⁷⁴ Идеята на Лютцов е като предупреди британският посланик за ясните военни намерения на Австро-Унгария, чрез британската намеса да предотврати войната. Но плановете на Грей са точно обратни. (б. пр.).

катастрофа. Затова англо-френското планиране се фокусира върху начина да накара Русия да се ангажира първа. Ето защо войната трябва да бъде започната от Русия. За тази цел британците и французите приветстват и насърчават австроунгаро-руския конфликт на Балканите. За първи път лорд Милнър и неговата група не могат да направят нищо, за да ускорят началото на войната, защото тази привилегия се пада на Франция като цяло и на президента Поанкаре в частност.

През 1912 г. Поанкаре става министър-председател на Франция. Всяка ревизионистка история за произхода на Първата световна война трябва да изследва промените,

Раймон Поанкаре

настъпили във френско-руския съюз през 1912-1914 г. Трябва да анализираме подробно руската политика на Поанкаре по отношение на приятелството, сделките и споразуменията му с руския посланик Изволски. Също трябва да проучим влиянието на Изволски в Русия и влиянието на неговата фракция в правителството, особено в балканската политика и политиката на посланик Хартвиг в Сърбия.

Такова проучване се отклонява от фокуса на настоящата работа върху приноса на Милнър за произхода на войната. Ето защо в тази глава ролята на Франция е само маркирана.

Историкът Шуман коментира комбинацията Поанкаре / Изволски: „Както Поанкаре, така и Изволски тайно или открито преследват дипломатически цели, които могат да се реализират само чрез общ конфликт между въоръжените коалиции. Поанкаре не може... да поеме инициативата. Русия няма да воюва заради Елзас и Лотарингия, както не би войвала за Мароко или Конго. Но ако се стигне до война, руската и британската подкрепа са от основно значение за успеха. А Русия може да се воюва само за други цели в Близкия изток. Степента на подкрепа, която Поанкаре дава на Санкт Петербург в преследването на тези цели, е мярката за неговото желание да се изправи пред перспективата за общ пожар.“⁴⁷⁵

Франция подкрепя проруската балканска политика с големи парични вливания в региона, които „осигуряват зъби“ за руската политика. Поанкаре увеличи темпото на балканската си политика, и търси по-твърд ангажимент от Великобритания. За тази цел той договаря англо-френските военноморски конвенции и се стига до посмата между Грей и Камбон, разменени на 22 и 23 ноември 1912 г. с одобрението на двете правителства.⁴⁷⁶

Тази англо-френска размяна на мнения убеждава Поанкаре, че Грей има искрено и неподправено желание за война и че Великобритания няма да подведе или изостави Франция, когато избухне кризата. Подкрепата на Поанкаре за балканската политика на Русия противоречи на възгледите на френския посланик в Санкт Петербург Жорж Луи. За разлика от съвременниците си, Луи осъзнава, че руските военни се нуждаят от години, за да се модернизират и че френските и британските държавници са надценили руската военна мощ.

Недоверието на Луи в руската военна готовност го кара да се противопоставя на ортодоксалния курс на Поанкаре, като се противопоставя на руската агресивност на Балканите и изпада в открита ерес, като съветва Париж да ограничава своя съюзник. Поанкаре отговаря на несъгласието на Луи през 1912 г., като се опитва да го отстрани, но Луи апелира към политическата си подкрепа в Париж. В последвалото политическо изпитание на силата, Поанкаре трябва да отстъпи временно.

⁴⁷⁵ Schuman, Frederick L. *War And Diplomacy In The French Republic: An Inquiry Into Political Motivations And Control Of Foreign Policy*. New York, AMS Press Inc. 1970 [reprinted from a 1930 original] Print. 191

⁴⁷⁶ Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914*. Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969. Print. 297

Когато Поанкаре научава за организирания от Русия сърбо-български договор, той бързо посещава Санкт Петербург през август 1912 г. Тук се запознава с договора и го определя като споразумение за война.⁴⁷⁷ Той признава, че Русия е стартирала двигателя на Балканите, и носи основната отговорност както за започването на войната, така и за каквито и да било усложнения, които възникват. Тези възможни усложнения включват редица действия и реакции между Австро-Унгария, Русия и Германия. Поанкаре затваря веригата, когато обещава незабавна френска военна намеса, ако Германия се намеси, за да спасява Австро-Унгария.⁴⁷⁸

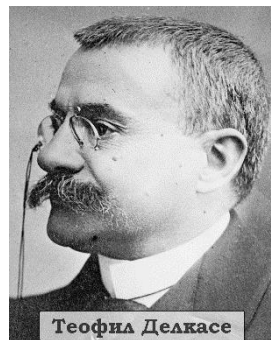
Р. Поанкаре и Николай II, юли 1912 г.

След завръщането си в Париж, Поанкаре потвърждава позицията на Франция: „Аз повторих на г-н Изволски това, което казах на г-н Сазанов в Санкт Петербург, че в случай на влизане в действие на условията на Съюза ние трябва лоялно да изпълним своя дълг ... аз обърнах внимание на условията на съюзния договор: ако Русия бъде нападната от Германия или от Австро-Унгария с подкрепата на Германия, Франция ще хвърли цялата си сила срещу Германия“.⁴⁷⁹

Най-радикалното е, че Поанкаре игнорира всяко възпиращо предизвикателство, и така влива нападателен дух във френско-руския съюз. Докато е в Санкт Петербург, той зарадва външния министър Сазанов с ентузиазма си за съюза. Поанкаре информира Сазанов за англо-френските планове за военноморско и военно сътрудничество и му обяснява очакваната роля на британските експедиционни сили при избухването на войната. Той призовава Русия да завърши стратегическите железопътни линии, преминаващи през Полша до германската граница. С всичко казано, Поанкаре убеждава Сазанов, че Русия може да разчита на френската лоялност на Балканите.⁴⁸⁰

През 1913 г. Поанкаре изгонва миролюбивия Луи от Санкт Петербург и го заменя с войнствения Делкасе. Историкът Кейгер, апологет на Поанкаре, казва за Делкасе: „Ако някой е насърчавал толкова силно руската безотговорност, това е германофобът френски посланик в Санкт Петербург, Теофил Делкасе“.

Палеолог твърди, че бившият външен министър (Делкасе по-рано е бил външен министър по време на Мароканската криза) му е казал, когато заминава за руската столица в началото на 1913 г., че единствената му цел ще бъде да гарантира, че царските армии ще бъдат готови да предприемат всяка необходима офанзива за петнадесет дни от началото на мобилизацията: „що се отнася до дипломатическите глупости и старите глупости за европейското равновесие, ще се занимавам с него колкото е възможно по-малко: това вече не е нищо повече от празно многословие.“ До Коледа 1913 г. Палеолог констатира, че „патрио-

Теофил Делкасе

⁴⁷⁷ War And Diplomacy In The French Republic: An Inquiry Into Political Motivations And Control Of Foreign Policy. 197

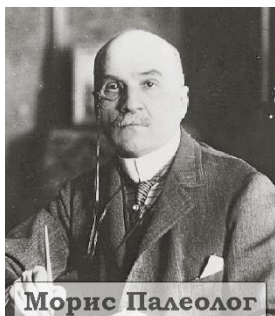
⁴⁷⁸ Michon, Georges. The Franco-Russian Alliance 1891-1917. New York, Howard Fertig, 1969. Print. 217

⁴⁷⁹ The Franco-Russian Alliance 1891-1917. 234

⁴⁸⁰ War and Diplomacy In The French Republic: An Inquiry Into Political Motivations And Control Of Foreign Policy 199

тизмът на Делкасе се превръща в фиксация, obsесивна екзалтация, бих казал дори мания.⁴⁸¹

Поанкаре замени гълъба на мира с ястреба на войната. Но какъв ястреб. Палолог предполага, че човекът изподо в духовно въодушевление, когато натиска руснаците да постигнат 15-дневна мобилизация. Делкасе не мислеше за нищо друго освен за война. Изборът на такъв ястреб за това деликатно посолство говори по-ясно за посоката на външната политика на Поанкаре, отколкото какъвто и да е брой „Дневници“, издадени след Първата световна война.

Друг историк, Хейн, потвърждава войнствеността на Делкасе: „В Санкт Петербург той (Делкасе) насърчава идеята, че Австро-Унгария е виновна за всички проблеми в Близкия изток (има се предвид Балканите) и се надява, скоро да се стигне до нейното разпадане. Делкасе извършва много лоша услуга на европейския мир, като подкрепя и тласка на преден план руските стремежи на Балканите и към Проливите.“⁴⁸²

Самият Поанкаре намира тази политика за неоправдана. Всъщност президентът е толкова обезпокоен от влиянието на Делкасе върху руския императорски двор, и настоява той бързо да бъде отзован в Париж. Делкасе е не прави разлика между законната защита на френско-руските интереси и подчинението на руския авантюризм. Въпреки ранното си отзоваване от Санкт Петербург, той е назначен за министър на външните работи през август 1914 г.⁴⁸³

Последното изречение на Хейн показва, че трудно възприема собствената си интерпретация. Той твърди, че Делкасе провежда своя собствена политика, без да се съобразява с официалната външна политика на Франция. Този аргумент включва убеждението, че Делкасе маскира крайните си възгледи от Поанкаре преди назначаването си, въпреки че и двамата се познават добре, а Делкасе е бил министър на флота в кабинета на Поанкаре. Въпреки това, Делкасе подробно запознава заместника си Палеолог със своя политически курс, опасявайки се, че заместникът му, може да не е наясно.

Предвид обстоятелството, че правителството в Париж не полага никакви усилия, за да ограничи дейността на посланика си, ни подсказва, че Делкасе открито прокарва като политика, това за което Поанкаре тайно се е споразумял.

Хейн подчерта, че Поанкаре приема оставката на Делкасе с облекчение. Но логиката изисква, че с този ход Поанкаре ще представлява коригиране на официалната политика на Франция. Делкасе е заменен с Морис Палеолог, близък приятел на Поанкаре. Преди да приеме поста, Палеолог двамата обсъждат надълго и нашироко външната политика. Хейн отбелязва следното: „От момента на пристигането си в Санкт Петербург, Палеолог убеждава руснаците, че Франция ще подкрепя политиката им без никакви резерви и ще следва руския курс. От първия си разговор с царя през февруари 1914 г., той подчертава безусловния характер на френската подкрепа.“⁴⁸⁴

Или Поанкаре заменя Делкасе, който е пламенен подстрекател на войната, с друг по-прикрит. В рамките на няколко седмици Палеолог продължава поведението на Делкасе в Санкт Петербург, но заменя прекомерна екзалтация, граничеща с мания, със същата политика но без прекомерна емоция. И това му поведение, е одобрено от предварителната му среща с Поанкаре. По време на мандата си в Санкт Петербург, Палеолог

⁴⁸¹ Keiger, John, F., V., *France And The Origins Of The First World War*. London, Macmillan Press. 1983. Print. 138

⁴⁸² Hayne, M. B. *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914*, Oxford, Clarendon Press, 1993. Print. 266

⁴⁸³ *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914*. 266-267

⁴⁸⁴ *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914*. 295

се радва на специална връзка и доверие с Поанкаре. Хейн признава, че поведението на посланика е допринесло за избухването на войната и той предполага, че полетите на фантазията на Палеолог „предполагат известно психическо неравновесие“.⁴⁸⁵

Изглежда крайно несериозно, да изпратим двамата посланици в лудницата, заради тяхната екстремна войнственост, за да изобразим президента Поанкаре като по-умерен ястреб. По-разумното тълкуване е, че посланиците отразяват възгледите на своя учител.

През май 1914 г. във Франция се провеждат общи избори, в които тригодишният Закон за военната служба на Поанкаре, поляризира електората. Противниците на Поанкаре спечелват изборите. Разтревожен, Палеолог се връща в Париж, за да лобира за закона. На 18 юни Палеолог заплашва новия премиер Вивиани, че ако правителството отмени закона, той ще подаде оставка.⁴⁸⁶

По време на техния разговор, Палеолог каза на Вивиани, че войната ще избухне всеки момент.⁴⁸⁷ Когато Вивиани пита – колко скоро, Палеолог отговоря: „не мога да

Рене Вивиани

определя датата, но няма да бъде изненадан, ако състоянието на електрическо напрежение, в което живее Европа, скоро не завърши с катастрофа.“⁴⁸⁸

Министерството на войната споделя предчувствието на Палеолог за предстояща катастрофа, и задържа уволняващите се наборни войници, като временно увеличава френската армия с допълнителна година военна служба за постъпващите новобранци. (Подозрителният ум може да сметне за твърде случайно, че по това време Великобритания мобилизираща флота си, а Франция е събрала четири набора войници в казармите си, когато започват боевете.)

Коментарът на Палеолог за „електрическо напрежение“ противоречи на забележките на Артър Никълсън, че единственият проблем, който той може да види в европейските дела, е Албания.

Ето защо е интригуващо съвпадение, че руският дипломат Де Шелкинг отбелязва, че при посещението на краля на Румъния в Русия на 14 юни, служители във външното министерство открито спекулират за „отстраняването“ на Франц Фердинанд. Палеолог спешно предсказва събитие от изключителна важност и само десет дни по-късно е извършено убийството на Франц Фердинанд.

Проблемът за англо-американските академични историци е, че не могат да обяснат, как Палеолог е знаел за убийството предварително, а тази информация може да я има само от руското външно министерство, което предполага, че руснаците знаят предварително за подготовката на атентата.

За разлика от чувството за неотложност за нещото което ще се случи, у Палеолог и военното министерство, служителите на френското външно министерство възприемат събитията със сангвиничен темперамент и върховно спокойствие. Те преживяват ремисия на германофобията си, едновременно с ремисията, обхванала британските им колеги във Форин офис.

Френските власти демонстрират същото безразличие към убийството, както и британските им колеги. Те отхвърлят докладите на посланика си в Белград. След това отстраняват посланика, защото открито говори за „Черна ръка“, оставяйки Франция в този критичен момент сляпа за събитията в Белград. Те също пренебрегнат предупрежденията за война от посланика си във Виена, така че никой висш служител да не об-

⁴⁸⁵ *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914.* 294.

⁴⁸⁶ *The Franco-Russian Alliance 1891-1917.* 263

⁴⁸⁷ *The Franco-Russian Alliance 1891-1917.* 274

⁴⁸⁸ *War and Diplomacy in The French Republic: An Inquiry into Political Motivations and Control of Foreign Policy.* 209

съжда вероятността от австроунгарски удар срещу Сърбия. Тази липса на интерес е още по-необичайна, защото френско-руският съюз ангажира Франция да участва в очакваната руско-германска война.

Да разгледаме наблюденията на Хейн: „Дневният ред на обсъжданията, изготвен на 12 или 13 юли от д-р Марджери за Вивиани и Поанкаре по време на предстоящото пътуване до Санкт Петербург, показва колко леко австроунгаро-сръбският спор е възприет от Ке д'Орсе.⁴⁸⁹ Двете Балкански войни, Скутарската криза и продължаващото албанско напрежение се развиват в рамките на двадесет месеца, като всеки конфликт разкрива крехкостта на европейския мир. И все пак двете най-професионални и опитни външни министерства в Европа не само не успяват да предвидят, но дори и да си помислят възникването на сериозни проблеми заради убийството в Сараево. Този съвпадащ провал не е правдоподобен. Трябва да заключим, че британските и френските дипломати са предвидили австроунгаро-сръбския конфликт, и умишлено позволяват напрежението да се натрупва. Най-необяснимата липса на реакция на убийството в Сараево, идва от Палеолог. Десет дни по-рано той описва напрежението в Европа като „електрическо“ и прогнозира, че това напрежение ще доведе до европейска катастрофа.

Палеолог е френски посланик в България през 1912 г., така че е свидетел от първа ръка на подготовката за Балканската война. В Париж той преживява цялото напрежение на Балканската криза, но не успява да свърже сегашното убийство на Балканите, с предсказаната от него катастрофа в Европа. Мълчанието и безразличието на Палеолог, произлизат много повече от умишлен хладен разчет, отколкото от неспособността му да предвиди и осъзнае надвисналата опасност.

По време на подготовката за посещението на Поанкаре в Русия на 20 юли, Палеолог изпраща само две телеграми до Париж, обясняващи руската реакция на убийството. Удивително е, че той не е описва подробно руското решение, да предостави пълната си защита на Сърбия. Защитата на Сърбия от Русия увеличава вероятността от конфликт между Русия и Австро-Унгария, който ще въвлече Германия и Франция.

Като представител на Франция, Палеолог има задължението да докладва на френското външно министерство всичко, което знае и можеше да научи. В този контекст трябва да се отбележи, че Изволски реагира незабавно на новината за убийството и веднага замина за Русия на 29 юни. Може да предположим, че войнственият Изволски отива в Русия, за да засили подкрепата за войната сред войнствената фракция в Санкт Петербург. Нямаме данни Палеолог и Изволски да са обсъждали кризата преди посещението на Поанкаре, но може да подозираме, че са го направили, като се има предвид взаимният им ангажимент за война. Официално тези двама господа се срещат по време на официалното посещение и се сбогуват на 25 юли.: „В 19 ч. тази вечер отидох на Варшавската гара за да се сбогувам с Изволски, който бърза да се върне на поста си. Имаше голяма суматоха на пероните. Влаковете бяха претъпкани с офицери и войници. Това приличаше на мобилизация. Бързо си разменихме впечатленията и стигнахме до едно и също заключение: „Този път е война.“⁴⁹⁰

Палеолог познава Изволски достатъчно добре, за да го изпрати на гарата. Непростимо е, че Палеолог е единоплушен с Изволски, че Русия се готви за война, но не докладва впечатленията си на Париж.

Албертини казва, че понеже Вивиани няма опит, Поанкаре продължава да доминира френската външна политика в критичните седмици преди избухването на войната. Следователно тази [френска външна политика] се доминирана от Поанкаре, френските пацифисти го виждат с безпокойство, да посещава съюзническата столица [Санкт Пе-

⁴⁸⁹ *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914*, 272

⁴⁹⁰ *Paléologue, Maurice. An Ambassador's Memoirs, Translated by F. A. Holt. New York George H. Doran Company, 1925, Print, entry for 25 July 1914.*

тербург] за втори път за две години. Още през май Жорж Луи моли Кайо да се противопостави на това пътуване, тъй като ще има сериозни последици.

След трагедията в Сараево опасността нарасна и Жан Жорес напразно призова парламента да откаже финансирането, необходимо за посещението.⁴⁹¹

Съвременниците на Поанкаре признават опасността от планираното му посещение в Санкт Петербург. За съжаление Луи е смятан за предубеден, Кайо се замесва в скандала на жена си, а Жорес е убит.

По време на престоя си в Русия, Поанкарé се среща с водачите на Русия, но не води записи. Той има достатъчно време, за да запише своите срещи и впечатленията си от дългото пътуване обратно към Франция. Като се има предвид изключителната му работоспособност, логичният му ум на правист и обемните му дневници, стигаме до заключението, че този пропуск е напълно умишлен. Затова остава подозрението, че Поанкаре е поел големи и конкретни военни ангажименти.

Поанкаре, Николай II и в. княз Николай Николаевич, приемат строя, юли 1914 г.

Понтинг пише следното: „Малко вероятно е, предвид наличната информация в Санкт Петербург, двамата съюзници да не са обсъдили как да реагират на очакваните австроунгарски действия срещу Сърбия. Почти сигурно е, че французите, особено Поанкаре, който е роден в Лотарингия краен националист, е дал много ясни уверения, че ще подкрепи Русия в предприемането на твърда линия. И вероятно са постигнали съгласие, че руски военен отговор е най-подходящ“.⁴⁹²

Възниква важен въпрос, дали Поанкаре е дал на Русия френския „празен чек“? Понтинг пише: „Следобед на 21 юли в Зимния дворец се състои прием на Петербургския дипломатически корпус. Британският посланик сър Джордж Бюканън говори с Поанкаре и заявява, че се страхува Австро-Унгария да изпрати много твърда нота на Сърбия и предлага преки преговори между Русия и Австро-Унгария във Виена. Поанкаре отхвърля тази идея като много опасна ... Поанкаре тогава говори с австроунгарския посланик Сапари, и го предупреждава, че Русия е приятел на Сърбия и Франция е приятел на Русия. Заплахата от по-широка война, произтичаща от всяка криза между Виена и Белград, е очевидна.“⁴⁹³

Трябва да се запитаме, защо Поанкаре мисли, че преките преговори между Австро-Унгария и Русия са „много опасни“ и за кой и с какво са толкова опасни.⁴⁹⁴

Следователно Поанкаре смята, че преките австроунгаро-руски преговори застрашават перспективите за войната, а не за мира.

Същата вечер след предупреждението си към Австро-Унгария, като пише Палеолог, той казва „Сазанов трябва да бъде твърд и ние трябва да го подкрепим.“⁴⁹⁵

⁴⁹¹ Albertini, Luigi. *The Origins of the War of 1914*. Oxford, Oxford University Press. 1953. Volume II. Print. 188. Кайгер е съгласен, че Поанкаре е контролирал френската външна политика. eiger, John, F., V., Raymond Poincaré. Cambridge, Cambridge University Press. 1997. Print. 152

⁴⁹² Ponting, Clive. *Thirteen Days: The Road To The First World War*. London, Charto& Windus. 2002. Print. 85-86

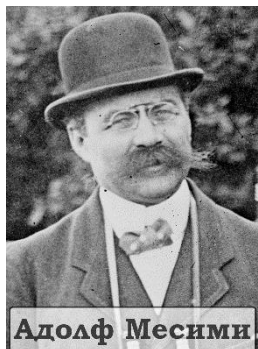
⁴⁹³ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 86

⁴⁹⁴ Fay volume II, 366-367

⁴⁹⁵ Lutz, Hermann. *Lord Grey and The World War*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1928. Print. 234

Преди да напусне Петербург, Поанкаре имал дълъг разговор на самото с царя и след това, когато войната вече е в ход, царят си спомня за категоричните думи, изречени му от френския президент.

Албертини коментари влиянието на Поанкаре в Санкт Петербург: „Не може да има съмнение, че втвърдяването на позицията на Русия се дължи на топлата атмосфера, от посещението на Поанкаре и на неговите подбуди. ... със сигурност има уважавани политици и дипломати във Франция, които обвиняват Поанкаре, че е използвал влиянието си върху Русия в полза на войната. Бележките на Луи носят преки и косвени доказателства, че това мнение се поддържа от Пишон, Дешанел, двамата брата Камбон (Жул и Пол, посланици в Берлин и Лондон) и военния министър Месими.

Адолф Месими

На 26 юни 1915 г. Дешанел казва на Луи: „никой не говори по-строго от Месими за ролята, играна от Поанкаре. ... По-голямата част от мъжете, които са министри през юли, открито казват, че Поанкаре е причината за войната. Луи не е безпристрастен свидетел и неговите показания не са отречени от засегнатите, дори от Поанкаре, фантастично е да се хвърли вината за Европейската война върху Поанкаре. Нима!“⁴⁹⁶

Както обикновено, Албертини се бори с доказателствата, които не подвеждат под отговорност Германия. Той има достатъчно почтеност, за да повдигне проблема и признава, че „подтиците на Поанкаре“ втвърдяват позицията на Русия. Палеолог води цензуриран дневник за посещението на Поанкаре. Като шовинист, той трудно приема мненията изказани от жени

Анастасия и Милица

за сериозни, но включва коментарите изказани на 22 юли от високопоставените руски велики княгини, които вероятно щеше да пропусне, ако не бяха дошли от великите князе: „Аз бях един от първите, които пристигнаха. Великата княгиня Анастасия и нейната сестра, великата княгиня Милица, ме посрещнаха бурно. Двета черногорски разпалено, говореха едновременно: „Осъзнавате ли, че преминаваме през исторически дни, съдбовни дни! ... На военния парад утре оркестрите няма да свирят нищо

друго освен маршовете Лорейн (Лотарингския марш) и Самбре и Мьоз. Получих телеграма (шифрована) от баща ми днес (черногорският крал Никола). Той ми каза, че ще има война до края на месеца....” На вечерята бях отляво на великата княгиня Анастасия и разговора продължи, осеяна с пророчества. „Ще има война... От Австро-Унгария няма да остане нищо Ще си върнеш Елзас и Лотарингия Армиите ни ще се срещнат в Берлин ... Германия ще бъде унищожена....“⁴⁹⁷

Тези княгини, дъщери на краля на Черна Гора, принадлежат към панславянската провоенна руска фракция, която Изволски ухаства преди посещението на Поанкаре. Тези дами са в течение. Баща им ги приема за достатъчно сериозни, за да общуват с тях чрез кодирани телеграми и предсказва (правилно), че войната ще избухне до края на месеца, въпреки, че австрийците все още не са предали ултиматума си на Сърбия.

Дамите по-нататък разкриват, че те и панславянската фракция считат Палеолог за симпатичен съюзник. Палеолог доказва, че доверието им е правилно, като дръпва

⁴⁹⁶ *The Origins of the War of 1914. Vol. II. 196-197*

⁴⁹⁷ *An Ambassador's Memoirs, entry for 22 July 1914*

встрани Вивиани настрана и го предупреждава за военната треска в руския императорски двор.

На 23 юли царят и Поанкаре правят преглед на руския военен парад, за което великата княгиня Анастасия пише: „Преглед в Красное село тази сутрин. Участваха 60 000 войници. Великолепно шествие на могъщество и величие. Пехотата марширува покрай щавовете под звуците на френските маршове (дьо Самбре и Маас и Лотарингския). Какво изобилие на възторг, пред тази военна машина, задействана от всеруския цар пред президента на съюзната Република, самият той син на Лотарингия! Царят беше застанал в подножието на височинката, върху която е беше императорската шатра. Поанкаре беше седнал на царицата точно пред палатката. Няколкото погледа, които ми хвърли, ми показаха, че мислим еднакво“.⁴⁹⁸

Палеолог и Поанкаре изобщо не мислят за запазване на мира. По време на последните етапи на Юлската криза Палеолог подтикна Русия да започне войната с многократни обещания за безусловна френска подкрепа.

Според Хейн: „В последните дни на Юлската криза той създава почти пълно информационно затъмнение. Целта му е да държи френското правителство в неведение относно руската мобилизация на 30 и 31 юли. Той е спокоен, че докато Вивиани не е наясно с тези военни приготовления, няма да направи съгласуван опит да се възпре Русия“.⁴⁹⁹ Академичните историци приемат, че Палеолог насърчава войната, но те се заблуждават, като предполагат, че той е действал повече като лош посланик, отколкото като верен ученик на Поанкаре. Нежеланието на Палеолог и Поанкаре да кажат на Париж какво са видели в Санкт Петербург, е непростимо. Войната витае във въздуха; Русия е дала обещание на Сърбия; Австро-Унгария ще нападне Сърбия; Русия ще бъде въвлечена. Наложително е Великобритания да подкрепи Франция.

Палеолог отбелязва в дневника си, че царят осъзнава значението на Великобритания: „Царят млъчеше и пушеше. Тогава ми каза с решителен глас: „За нас е още по-важно да разчитаме на Англия при извънредна ситуация. Ако Германия не се е побъркала напълно, никога няма да нападне Русия, Франция и Англия заедно“.⁵⁰⁰

Възпоменателни медали от посещението на Поанкаре в Русия през 1914 г.

Разбира се, царят е напълно прав, Германия няма да нападне Тройното съглашение, но Грей продължава да заблуждава германците с двусмислени сигнали за британския неутралитет.

Критичният момент е, че французите и особено Поанкаре, не споделят резервите на руския цар относно британската вярност. Между 20 и 23 юли Поанкаре ангажира Франция да подкрепи Русия срещу Австро-Унгария. Всъщност застрашава самото оцеляването на Френската република, но Поанкаре не търси британското одобрение, преди да подтикне Русия към война, нито предприема дипломатически натиск на Лондон, за да осигури британското участие. Въпреки че е човек от XIX век, Поанкаре е загубил всякакви предразсъдъци за коварния Албион (невярната Англия, която винаги може да ни излъже), презрителното недоверие към Англия, присъщо на неговото поколение.

⁴⁹⁸ *An Ambassador's Memoirs, entry for 23 July 1914*

⁴⁹⁹ *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914. 295*

⁵⁰⁰ *An Ambassador's Memoirs, entry for 20 July 1914*

Той и Палеолог, са сигурни че войната е неизбежна, и са още по-уверени и спокойни за верността на Великобритания. Френският посланик в Лондон Пол Камбон, един от най-способните дипломати, напуска Лондон за известно време през юли.

В този твърде важен момент на „живот и смърт“ е очевидно, че Поанкаре е получил, точно преди посещението си в Русия, надеждните твърди обещания, че Великобритания ще вземе участие във войната.

Няма нищо учудващо, че Грей обещава британската подкрепа на французите. Всъщност тайните военни преговори, които той започва още през 1906 г., предвещават точно такава подкрепа. Проблемът възниква, защото той скрива последиците от тайните си военни преговори, и не само колегите му от кабинета, но и германците и австрийците не разбират, че Великобритания се е съюзила военно с Франция.

Така в началото на Юлската криза, Грей подвежда Лихновски за британските намерения и поставя Франция и Германия в ситуация, да имат несъвместими разбирания за британската позиция. От една страна, Франция знае, че Великобритания ще се присъедини към нея с оръжие, така че насърчава Русия да започне войната. От друга страна, Германия е заблудена, че Великобритания не се е ангажирала военно с Антантата, и поема пресметнати рискове, основани на очаквания британски неутралитет.

Това раздвоение между германското и френското разбиране за британската политика по време на Юлската криза, възникна поради умелото управление на кризата от британския външния министър, и превъзходната му дипломация, която успешно доведе Европа до Голямата война.

Глава XIII. Мобилизацията

По време на последния етап на Юлската криза, Поанкаре и Вивиани прекарват пет дни на коаба, връщайки се във Франция по море, което оставя Палеолог в уникална позиция да настоява пред Русия за война. В същото време Грей увърта с недомълвки пред Германия и Австро-Унгария за британския неутралитет. През цялото време Грей избягва да дава на Германия ясно предупреждение за британските нагласи, докато не е твърде късно и се измъкна с двусмислени отговори по въпроса за Белгия като *casus belli*, въпреки, че поддържа най-сърдечни и приятелски отношения с германския посланик. Той не проявява и никаква искреност към австроунгарския посланик.

В кабинета от 24 юли, Грей силно занижава опасността от кризата пред колегите си. За негово щастие въпросът за ирландското самоуправление е погълнал изцяло вниманието на колегите му, и той изчака о края на заседанието, преди да им каже само, че кризата е „най-тежкото събитие от много години насам в Европа.“⁵⁰¹

Грей и Аскуит уверяват кабинета, че Великобритания не е изправена пред никаква опасност. Всъщност решимостта на Грей да воюва заедно с Франция никога не е била разколебавана, така че той заблуждава колегите си с уверенията си за безопасността на Великобритания.

Още по-важно е да се види как Грей умело прикрива важна информация, и така заблуждава кабинета във всеки важен момент от кризата.

Както и да е, сър Едуард, великият спортист, никога не е имал лоялност към отбора на кабинета, защото се е заклел във вярност към отбора на Милнър и никой не може да служи на двама господари едновременно.

След заседанието на кабинета, Грей получава нота от Лихновски, германския посланик, обяснява подкрепата на Германия за ултиматума на Австро-Унгария. Грей уве-

⁵⁰¹ Ponting, Clive. *Thirteen Days: The Road To The First World War*. London, Charto& Windus. 2002. Print. 116

рва Лихновски, че не проявява интерес към локалния австроунгаро-сръбски спор, позиция, която успокоява Германия. Той спомена за възможен сблъсък само на четири сили в Европа, за което наивният и лековерен Лихновски докладва на Берлин: „Опасността от европейска война, ще бъде голяма, ако Австро-Унгария навлезе на сръбска територия. Последиците ще бъдат война в които ще са въввлечени четири велики сили, той изрично подчерта цифрата четири, и имаше предвид Русия, Австро-Унгария, Германия и Франция, но последиците ще са напълно непредвидими.“⁵⁰²

С. Сазонов

Премълчавайки за Белгия и намеждайки за британския неутралитет, великият британски рибар примамва Германия да продължи рискованата си стратегия за локализиране на сръбско-австроунгарска война. Забележете, че Грей „изрично подчертава цифрата четири“, което при тези обстоятелства ясно предполага Британски неутралитет.

Бюканън съобщава за срещата си със Сазанов и Палеолог на 24 юли, но телеграфът пристига късно и е декодиран на следващата сутрин. Тази телеграма предупреждава Форин офис, че войната е неизбежна, и я цитирам подробно: „Обади се министърът на външните работи (Сазанов) казвайки, че ултиматумът, представен от Австро-Унгария означава война и ме помоли да се срещнем във френското посолство. Министърът на външните работи и френският посланик ми казаха поверително, че резултатът от посещението на президента на Френската република са следните точки:

1. Пълно единодушие по различните въпроси, с които се сблъскват държавите за поддържането на общия мир и баланса на силите в Европа и по-специално на изток.

2. Решение за предприемане на действия спрямо Виена, за да се предотвратят исканията за обяснение или на всякакъв натиск, равносилен на намеса във вътрешните работи на Сърбия, която е в правото си да го разглежда като посегателство върху нейния суверенитет и независимост.

3. Тържествено потвърждаване на задълженията, наложени от Алианса на двете страни. Министърът на външните работи изрази надежда, че правителството на Негово Величество ще заяви своята солидарност с Франция и Русия.

Той определи поведението на Австро-Унгария като неморално и провокативно. Някои от исканията които тя представи, са абсолютно неприемливи и тя никога не би постъпила така, без първо да се консултира с Германия. Френският посланик ми поясни, че Франция не само ще окаже на Русия силна дипломатическа подкрепа, но ако е необходимо, ще изпълни всички задължения наложени ѝ от съюза. Казах, че не мога да говоря от името на правителството на Негово Величество, но ще телеграфирам всичко, което са казали. Лично аз не мога да се надявам, че правителството на Негово Величество ще направи декларация за солидарност, която включва ангажимент за подкрепа на Франция и Русия със силата на оръжието. Ние нямахме преки интереси в Сърбия и общественото мнение в Англия никога не би одобрило война в нейно име. Министърът на външните работи отговори, че сръбският въпрос е само част от общеевропейския въпрос и че ние не можем да се скрием. Казах, че съм разбрал, че Негово Превъзходителство желае да се присъединим и да кажем на Австро-Унгария, че не можем да толерираме нейната активна намеса във вътрешните работи на Сърбия. Ако тя не обърне внимание на нашите предупреждения и предприеме военни действия срещу Сърбия, означава ли, че Русия ще ѝ обяви война? Министърът на външните работи каза, че целият въпрос ще бъде разгледан от Министерски съвет, който ще заседава този следобед, но че няма да бъде взето решение, докато не се проведе друго заседание на Министерски съвет под

⁵⁰² Albertini, Luigi. *The Origins Of The War Of 1914*. Oxford, Oxford university Press. 1953. Volume II. Print. 334

председателството на императора, вероятно утре. Той лично смята, че Русия, за всеки случай ще трябва да се мобилизира. Предположих, че първото нещо, което трябва да се направи, е да се опитаме да спечелим време, като използваме нашето влияние, за да накараме Австро-Унгария да удължи срока на ултиматума, предоставен на Сърбия. Френският посланик отговори, че времето не позволява това; или Австро-Унгария блъфира, или е решила да действа веднага. И в двата случая твърдото и обединено отношение е единственият ни шанс да предотвратим войната. Тогава попитах дали не е препоръчително сръбското правителство да заяви точно колко далеч са готови да стигнат, за да изпълнят желанията на Австро-Унгария. Министърът на външните работи заяви, че някои от исканията, съдържащи се в ултиматума могат да бъдат приети, но че първо трябва да се консултира с колегите си. Тъй като и двамата продължаваха да ме притискат да заявя пълната си солидарност с тях, казах, може да сте готови (т.е. Грей) да представите пред Виена и Берлин опасността за европейския мир от австроунгарско нападение срещу Сърбия. Може би ще изтъкнете, че това ще принуди Русия да се намеси, и ще изведе Германия и (?Франция) на бойното поле, и че ако войната стане обща, ще бъде трудно за Англия да остане неутрална. Министърът на външните работи заяви, че се надява да изразим силно порицание за действията на Австро-Унгария. Ако войната избухне, ние рано или късно ще бъдем въвлечени в нея, но ако не изразим обща кауза с Франция и Русия от самото начало, ще направим войната по-вероятна и не трябва да играем „красива роля.“

От езика на френския посланик е очевидно, че Франция и Русия са решени да заемат силова позиция, дори и да откажем да се присъединим към тях. Езикът на министъра на външните работи обаче не беше за таква (?решение) по въпроса“.⁵⁰³

Точка 3-та е важна, защото доказва, че преди австрийския ултиматум, Поанкаре и руснаците вече говорят за война. Палеолог обещава френската подкрепа, продължавайки започнатото от Поанкаре. Всъщност Палеолог е толкова категорично говори, че Бюканън остава с впечатлението, Русия и Франция да заемат силова позиция и без Великобритания, и това е ключът към целия въпрос.

Освен ако Поанкаре не е загубил разсъдъка си, той няма да си и помисли, да воюва с Германия без британската подкрепа. Така ако използваме силата на френската подкрепа за руската твърда линия като прокси мярка за тайния британски ангажимент към Франция, Поанкаре очевидно е сигурен в твърдата британска гаранция.

Сазанов говори за войната и необходимостта от руска мобилизация, но няма обяснение защо той смята, че Русия трябва да реагира незабавно.

Още на 24 юли се усеща, че Русия бърза да премине към военния вариант. След тази среща Сазанов присъства в следобедните часове на заседанието на Министерския съвет.⁵⁰⁴

Той критикува предишните случаи, когато Русия се е предала на австрийския и германския натиск и призовава Съвета да заеме позиция срещу Австро-Унгария. Съветът препоръчва частична мобилизация. Предполага се, че Сазанов не е убедил Съвета да препоръча незабавна обща мобилизация, на всяка цена да заплаши Австро-Унгария с тояга, но да заплаши Германия пряко, с каквото и да е било е опасно. Началникът на руския Генерален щаб (ген. Янушкевич) и началникът на мобилизационния отдел (ген.

⁵⁰³ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. His Majesty's Stationary Office, London, Vol. XI Edited by G.P. Gooch, D.Litt. and Harold Temperley, 1928, Sir G. Buchanan to Sir Edward Grey. July 24, 1914.*

⁵⁰⁴ *Повече от подозрително е, че през февруари Коковцов, министър-председателят и министър на финансите, е уволнен. Той се противопоставя на авантюристичната руска политика и подкрепя помирителните действия на Балканите. Неговите аргументи са решаващи срещу руска мобилизацията през 1912 г.*

Добропоролски) трябва да подготвят план за частична мобилизация срещу Австро-Унгария. Френско-русият съюз дава възможност на всеки съюзник да се мобилизира незабавно в отговор на германската мобилизация.

Ако някой от съюзниците се мобилизира срещу Австро-Унгария или Италия, те имат „неоменимо“ задължение първо да се консултират с другия партньор.⁵⁰⁵

ген. Янушкевич

По време на Юлската криза Русия не се консултира официално с Франция относно мобилизирането срещу Австро-Унгария. В рязък контраст, по време на напрежението през 1912 г., Сазанов признава задължението на Русия да се консултира със своя съюзник. Франция също не поисква официална консултация, е затова може да заключим, че Поанкаре вече е одобрил руски военен отговор,

Сергей Добропоролски

включително и мобилизация.

Не е изненадващо, че англо-американските и френските академични историци енергично оспорват това заключение, защото то стоварва върху Антантата цялата вина за войната.

Независимо от мненията академичните историци⁵⁰⁶, Поанкаре възпламенява атмосферата в Санкт Петербург, което повдига въпроса: ще рискува ли Поанкаре, Русия да въвлече Франция във война с Германия, ако той има дори минимални съмнения в британското участие? Освен ако Поанкаре не си е загубил ума, отговорът е не.

Палеолог изпраща в Париж две подвеждащи съобщения. В първото той пропуска да съобщи за плана за частичната руска мобилизация. Във второто той се преструва, като предлага Сазанов да работи за умереност на следващата си среща с царя.⁵⁰⁷

Най-важното е, че не информира Париж, за обещаната безусловна военна подкрепа на Русия, което е изключителен пропуск⁵⁰⁸.

В началото на 25 юли Форин офис анализира нотата на Лихновски, и доклада на Бюканън, пристигнал късно предишната вечер. Една особеност на британските документи е амбивалентността и неприязънта, която те показват към Сърбия. В дискусиите си с Лихновски и Мендсдорф, Грей многократно подчертава, че няма интерес от австроунгаро-сръбския спор и че много от австроунгарските обвинения срещу Сърбия имат основание.

Неприязънта на Форин Офис към Сърбия започва с кралееубиството и преврата от 1903 г., който те осъждат като варварски. Коментарите на Грей през 1908 г. към посланика му в Берлин подчертават лошото му мнение на Сърбия⁵⁰⁹: „В Русия се заражда силно славянско чувство. Въпреки че изглежда добро в момента, кръвопролитие то между Австро-Унгария и Сърбия със сигурност ще изостри това чувство до опасна степен в Русия; и мисълта, че мирът зависи от въздържането на Сърбия, е несериозна“.⁵¹⁰

Като се имат предвид опасенията на външния министър за Сърбия (особено неговото отвращение към кралееубийците от 1903 г.), човек предполага, че убийството на Франц Фердинанд и съпругата му, графиня София, го е възмутило, заедно с екипа му.

⁵⁰⁵ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 125

⁵⁰⁶ *Тенденциозни и неверни, както винаги, нали трябва да си залаботват заплатите! (б. пр.).*

⁵⁰⁷ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 127

⁵⁰⁸ *Всъщност защо да го прави, като Поанкаре вече го е направил на най-високо ниво пред Николай II. Палеолог просто следва инструкциите на началника си Поанкаре. (б. пр.).*

⁵⁰⁹ *Всеки който познава сръбите и манталитета им, не може да има добро мнение за тях. Дока-захо го и при разпадането на Югославия в 1991 г., чрез кървава гражданска война със средновековна варварищина. (б. пр.).*

⁵¹⁰ *Ferguson, Niall. The Pity Of War. London, Basic Books, 1999. Print. 61*

Но това очаквано възмущение липсва в британските документи. Нека вземем предвид коменатара от 25 юли на постоянния заместник-секретар Кроу към нотата на германския посланик в подкрепа на австроунгарския ултиматум, предаден предишния ден: „Изявленията, направени от Австро-Унгария и препотвърдени от Германия за злодеянията на Сърбия, засега не се основават на никакви доказателства, представени на великите сили, които австроунгарското правителство е поканило да приемат. Трябва да се даде време на великите сили да се уверят във фактите, които се иска от тях да подкрепят. 25 Юли. Е.А.К.“⁵¹¹

Кроу възприема законната тактика да настоява Австро-Унгария да докаже обвиненията си срещу Сърбия. Без дори да намеква за отвращение или възмущение, Кроу показва необичайно безразличие към престъплението. Безразличието му подчертава липсващия елемент в британската реакция; а именно чувството на възмущение, че Сърбия, толерирайки и насърчавайки кървавия си национализъм, е предоставила на Австро-Унгария идеалното извинение за отмъщение. И Грей очаква и се надява, че това австроунгарско отмъщение ще предизвика общеевропейска война: „в разговорите си с княз Лихновски съм допускал, че войната между Австро-Унгария и Сърбия не може да бъде локализирана.“⁵¹²

Логично, той може само да очаква все по-голям натиск на приятелите си от Тройното съглашение да вземе страна. И все пак никой от Форин офис не изрази негодувание от това, че ще бъде въввлечен във война на живот и смърт с Германия само защото провокативната малка Сърбия иска да измъчва Австро-Унгария.

Помислете за коментарите на Грей за Балканския съюз на Русия, направени няколко години по-рано: „Ние няма да се намесваме и се страхувам, че Русия може да се обиди, че постъпваме така: фактът, че проблемът е само неин, няма да ѝ попречи да очаква помощ, ако проблемът се окаже по-голям, отколкото тя е очаквала. От друга страна, Русия още повече ще негодува, че сега се опитваме да я възпрем в нещо, което на този етап, тя ще каже, че не ни засяга.“⁵¹³

Поведението на Русия при създаването на Балканския съюз очевидно дразни Грей, но стратегическите съображения го принуждават да се съгласи със схемата. Човек очаква подобен отговор и на убийството в Сараево, щедро подправен с пренебрежителни коментари за Сърбия, дори ако Грей усети, че британските интереси го принуждават да се примири още веднъж.

Представителите на Форин офис не правят такъв коментар. Сърбия, както и всички държави-клиенти, никога не са имали лиценз за започване на големи силови сблъсъци, но външното министерство не се противопоставя срещу провокиране на Австро-Унгария.

Липсва важна част от пъзела – реакцията на външно министерство е неуместна. Освен че демонстрира удивителна незаинтересованост дали Сърбия е провокирала Австро-Унгария, външният министър променя и приспособява коментарите си за убийството, за да отговарят на неговата аудитория. Той многократно казва на австроунгарците и германците, че много обвинения срещу Сърбия са основателни и че той няма интерес към австроунгаро-сръбската война. Но когато говори с французите и руснаците, той никога не споменава легитимността на оплакванията на Австро-Унгария. Грей провежда две несъвместими линии на поведение. Пред Франция и Русия той говори като съ-

⁵¹¹ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914, Vol. XI, Communication by the German Ambassador, July 24, 1914.*

⁵¹² *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914, Vol. XI, Communication by the German Ambassador, July 24, 1914.*

⁵¹³ R. J. Crampton, in Hinsley, F. H. *British Foreign Policy Under Sir Edward Grey: Cambridge, Cambridge University Press, 1977. Print. 258-259*

юзник, а пред Германия и Австро-Унгария – като „честен посредник“. Така той уверява Франция и Русия, че Великобритания ще се присъедини с тях към войната и окуражава Австро-Унгария и Германия с перспективата, че Великобритания ще остане извън нея. Тази опасна игра и целенасочена раздвоеност, може да доведе само до катастрофа.

Същата сутринта на 25 юли във Форин офис прочитат доклада на Бюканън, към който Кроу добавя в следния коментар: „Отмина моментът, когато можеше да бъде привлечена френската подкрепа в опит да се задържи Русия. Ясно е, че Франция и Русия са решени да приемат предизвикателството, което им се отправя. Каквото и да мислим за основателността на австроунгарските обвинения срещу Сърбия, Франция и Русия смятат, че това са претекстите и че определено е ангажирана по-голямата кауза на Тройния съюз срещу Тройната Антанта. Мисля, че е неучтиво, да не кажа опасно, Англия да се опитва да оспорва това мнение или да замъглява ясния въпрос чрез представителствата си в Санкт Петербург и Париж. Въпросът, който има значение, е дали Германия е абсолютно решена да влезе в тази война сега. Все още има шанс тя да бъде накарана да се поколебае, ако бъде убедена, че във войната ще се включи Англия на страната на Франция и Русия. Можем да предложим само един ефективен начин това да бъде доведено до знанието на германското правителство, без на този етап да се ангажираме категорично. Ако в момента, в който Австро-Унгария или Русия започнат да се мобилизират, правителството на Негово Величество даде заповед за незабавно обявяване на бойна готовност на целия ни флот, това може да накара Германия да осъзнае сериозността на опасността, на която ще бъде изложена, ако Англия вземе участие във войната. Правилно е това решение да бъде взето сега, като информираме френското и руското правителство и това ще е най-доброто, което можем да направим, за да предотвратим една много тежка ситуация между Англия и Русия. Трудно е да не се съгласим със Сазонов, че рано или късно Англия ще бъде въвлечена във войната, ако тя се случи. Нищо няма да спечелим, ако не решим какво можем да направим при обстоятелства, които могат да възникнат утре. Ако войната започне и Англия остане настрана, едно от двете неща трябва да се случи:

1. или Германия и Австро-Унгария ще спечелят, ще смажат Франция и ще унижат Русия. След като френският флот си отиде, и Германия окупира Ламанша, с волевото или неохотното сътрудничество на Холандия и Белгия, тогава каква ще бъде позицията на Англия без приятели?

2. или Франция и Русия ще спечелят. Какво ще бъде отношението им към Англия? Ами Индия и Средиземноморието?

Нашите интереси са свързани с тези на Франция и Русия в тази борба, която не е за притежание на Сърбия, а срещу Германия, която се стреми към политическа диктатура в Европа⁵¹⁴, и властите, които желаят да запазят индивидуалното свободно господство.

Ако можем да помогнем за избягване на конфликта, като покажем нашата военноморска сила, готова да бъде използвана незабавно, ще е погрешно да не положим усилия. Каквото и да е крайното ни решение, считам, че сега трябва да се решим да мобилизираме флота веднага щом се мобилизира някоя друга велика сила и трябва да обявим това решение незабавно на френското и руското правителство. 25 юли“.⁵¹⁵

Коментарът на Кроу бележи повратната точка в отношението на Форин офис към кризата. Той вижда, че Сазанов има френска подкрепа за мобилизация и война, така че

⁵¹⁴ Тук е най-голямата заблуда и ишизофренна параноя на британския елит и Милнървата група, в тази епоха Германия никога не се е стремяла към доминиране в Европа, Германия се е нуждаела от мир и възможност за спокойно развитие. (б. пр.).

⁵¹⁵ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914. Vol. XI .Sir G. Buchanan to Sir Edward Grey. July 24, 1914.*

проблемът за британското външно министерство от 25 юли се превръща в оправдаване на мобилизацията на Русия. Кроу отхвърля моралната страна на убийството, като казва, че Франция и Русия считат убийството за претекст и истинският въпрос е свързан с Тройното съглашение. С един замах той отхвърля основния аргумент на Австро-Унгария. Прехвърляйки тежестта върху германската заплаха, Кроу избягва задължението на Великобритания да предупреди Австро-Унгария, че съображенията на великите сили са надделели над нейния казус срещу Сърбия. Но това изкуство не може да остане без отговор.

След като Форин офис стигна до заключението, че австроунгарско нахлуване в Сърбия ще предизвика европейска война, която вероятно ще въвлече Великобритания, те имат морален, политически и дипломатически дълг да предупредят австроунгарците, а не само германците. Обратно, външното министерство последва съвета на Кроу и отлага предупреждението на Австро-Унгария, докато последната не обявява война на Сърбия, провеждайки неоправдана и умишлена тактика на отлагане и бездействие.

Може би най-необяснимият аспект от действията на външното министерство през Юлската криза е как Грей, Никълсън и Кроу едновременно прекращават враждебността си към Германия, и пренебрегват предупреждението на Лихновски за предстоящите проблеми между Австро-Унгария и Сърбия. Когато Кроу твърди, че Германия се стреми към диктатура в Европа, това бележи връщане към „нормалното състояние на Форин офис“.⁵¹⁶ Той използва германската заплаха, за да оправдае идеята, че Великобритания не може да рискува, нито да противоречи на мнението на приятелите си, нито да ги възпира.

Кроу твърди, че след като Франция и Русия влизат във война, Великобритания няма друг избор, освен да ги последва, отказвайки се от всякаква отговорност за предотвратяване на войната.

Някак си остава едно съмнение, че Великобритания има толкова незначително влияние върху приятелите си, а има такова огромно влияние върху враговете си.

По време на последната фаза на Юлската криза, Никълсън и Кроу избягват запазването на мира. Кроу твърди, че Великобритания може само да се надява да възпре Германия, чрез мобилизиране на флота. Но следващите му изречения се отклоняват от пътя на възпирането. След като флотът се мобилизира, Кроу на два пъти препоръчва да се информират французите и руснаците, но никога не предлага да се предупреждават германците или австроунгарците, предполагаемите цели на всяко възможно възпиране.

Като имаме предвид способностите на Кроу, трябва да заключим, че той умишлено препоръчва насърчаване, дори подбуждане, на руснаците и французите да се мобилизират, докато възпиране на Германия и Австро-Унгария, особено Австро-Унгария е минимално загатната. Предложенията на Кроу насърчават войната и през следващите изпълнени с напрежение дни, Форин офис се придържа към препоръките му.

Грей се среща с Лихновски на 25 юли и предлага четирите по-малко заинтересовани сили да посредничат, когато австроунгарците и руснаците се мобилизират. Това е съветът на Кроу в действие. Говорейки по този начин, Грей подкрепя идеята, двете велики сили да се мобилизират една срещу друга, с огромния превес на голямата велика сила (Русия), мобилизираща се срещу по-малка и слаба велика сила (Австро-Унгария). След това Грей казва, че не иска да се намесва в чисто австроунгаро-сръбски спор, друга катастрофална идея, която косвено подкрепя германското убеждение, че могат да локализират спора.

Но Грей е двуличен, защото същия ден отбелязва, че австроунгаро-сръбският спор не може да бъде локализиран. Той също казва, че „напълно признава справедливостта

⁵¹⁶ Crowe's January 1907 Memorandum on the Present State of British Relations with France and Germany. *British Documents on the Origin of the War*, Vol 3, Appendix A,

на австроунгарското искане за удовлетворение“ и добавя: „европейските усложнения са безразличен въпрос за Великобритания, защото тя по никакъв начин не се е ангажирана с никакви обвързващи споразумения“.⁵¹⁷ Предстояща европейска война вече се усеща заплашително, но Грей продължава да заблуждава със „справедливостта на австроунгарското искане“. Той умишлено не предупреждава Лихновски, че Великобритания, със сигурност ще вземе участие на страната на Франция в европейската война.

На 25 юли Бюканън съобщава, че царят е одобрил мобилизирането на 1 100 000 войници, и необходимите предварителни действия започват незабавно. Палеолог казва на Сазонов, че е получил съобщения от Париж, които го упълномощават, „да даде на Негово Превъзходителство официалното уверение, че Франция се е поставила безрезервно на страната на Русия.“⁵¹⁸

За трети път в рамките на два дни Палеолог ангажира Франция с военна подкрепа на Русия. Но не съществува запис на тези предполагаеми съобщения от Париж. Очевидно Палеолог е получил инструкциите си по време на посещението на Поанкаре.⁵¹⁹ Два пъти в рамките на два дни Бюканън, който е германофоб като всеки член на британския

дипломатически корпус, съобщава, че се е опитал да възпре Русия: „Всичко, което можях да внуша на министъра на външните работи, беше благоразумие и го предупредих, че ако Русия се мобилизира, Германия няма да се задоволи с обикновена мобилизация, нито ще даде на Русия време да я осъществи, а вероятно веднага ще обяви война ... Русия не може да позволи на Австро-Унгария да смаже Сърбия и да стане доминираща сила на Балканите, а след като получи подкрепа от Франция, тя ще се изправи пред всички рискове от война“.⁵²⁰

Бюканън накратко обобщава проблема за мобилизацията, който изглежда толкова неразбираем за много англоезични историци. Здравият разум на Бюканън създава проблем за външното министерство. Съветът му към Сазанов е верен, но нежелан. Грей едва доловимо посочва на посланика си да възприеме различен подход със следния коментар: „Резкият, внезапен и безапелационен характер на австрийския д'емарш прави почти неизбежно, че в много кратко време Австро-Унгария и Русия ще се мобилизират една срещу друга ... Външният министър заявява, че австрийската неразумност прави неизбежно прерастването на спора в конфликт между две велики сили.

Албертини коментари: „Тук Грей казва на Бюканън, че руската мобилизация е почти неизбежна и че Бюканън трябва да приеме това за даденост, когато говори с Са-

⁵¹⁷ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 130

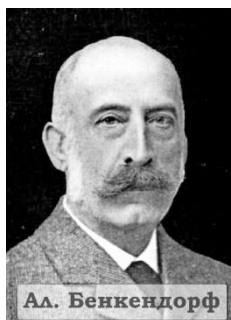
⁵¹⁸ Lutz, Hermann. *Lord Grey and The World War*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1928 Print. 236

⁵¹⁹ Авторът пропуска, че по време на войната и след нея, френското външно министерство унищожава всякакви уличаващи доказателства за френската вина и подстрекателство на войната, така че въпросната дипломатическа кореспонденция, най-вероятно е унищожена. (б. пр.).

⁵²⁰ *Lord Grey and The World War*. 236

занов. Като се има предвид състоянието на Сазанов, това е най-опасното нещо, което може да се каже. Вместо да възпира Санкт Петербург, това го тласка напред.“⁵²¹

Грей подсилва посланието си към Бюканън, като разказва за разговора си с руския посланик Бенкендорф на 25 юли: „Казах, че не съм дал никаква индикация, че трябва

да стоим настрана; напротив, казах на германския посланик, че докато има само спор между Австро-Унгария и Сърбия, не се чувствам упълномощен да се намесвам; но от пряк въпрос между Австро-Унгария и Русия, той се превърна във въпрос на европейския мир, който засяга всички нас. По-нататък аз се изказах предположението, че Русия ще се мобилизира, докато германското правителство официално се беше убедило, че Сърбия няма да получи никаква подкрепа; и това, което казах, трябва да повлияе на германското правителство, за да приеме въпроса сериозно. Всъщност аз исках, ако Русия се мобилизира срещу Австро-Унгария, германското правителство, което подкрепя австроунгарските искания към Сърбия, да поиска от Австро-Унгария да обмисли промяна на исканията си под заплахата от руската мобилизация. Това не беше лесно за Германия, въпреки че в същото време щяхме да се присъединим към искането на Русия за спиране на действията. Аз също се страхувах, че Германия ще отговори, че мобилизацията за нея е въпрос на часове, докато за Русия е въпрос на дни; и бях помолил, ако Русия се мобилизира срещу Австро-Унгария, Германия вместо да се мобилизира срещу Русия, да прекрати мобилизацията и да се присъедини към нас, за дипломатическа интервенция към Австро-Унгария, като така загуби своето времево предимство, защото ако дипломатическата интервенция се провали, Русия междувременно ще спечели време за своята мобилизация.“

Грей предава на руския посланик несъвместимо послание, с това дадено на Лихновски предишния ден. На Лихновски той говори за конфликт между четири сили, докато пред Бенкендорф „не е дал никакви индикации, че ще стоим настрана.“ Освен това Грей се съгласява Русия да се мобилизира срещу Австро-Унгария, преди австроунгарците да нахлуят в Сърбия, което представлява значително подстрекателство. Още по-лошо, той дава ясен знак на руснаците, че иска да използва дипломацията, за да забави Германия, докато Русия се мобилизира. Съответно руският посланик предава точно коментарите на Грей на своето правителство.⁵²²

Сър Едуард не изразява загриженост за задействането на системата от съюзи и показва ясно разбиране за последствията, като предполага, че Германия ще се мобилизира, когато Русия се мобилизира срещу Австро-Унгария. Бюканън разбира и се подчинява на инструкциите на Грей, прекратявайки усилията си да възпира Русия.

Премахването на ограничаващото влияние на британския посланик представлява по-нататъшно изостряне на кризата, защото сега никой в Санкт Петербург не компенсира влиянието на Палолог.

Австрийският посланик Гизл в Белград отхвърля сръбския отговор и напуска страната. В 9,00 ч. Австро-Унгария мобилизира осем армейски корпуса срещу Сърбия и нито един срещу Русия. Първият морски лорд, принц Луи Батенберг, реагира на австроунгарското скъсване със Сърбия, като отменя демобилизацията на британския флот. Чърчил и Грей след това одобряват заповедта му. Следвайки съвета на Кроу, Грей свързва това решение с Русия на 27 и 28 юли, насърчавайки руските ястреби да рискуват всичко, и да очакват Великобритания да се включи в евентуалната война.

На 26 юли Никълсън предлага (Грей е заминал за провинцията и по-късно одобрява) посланиците на Франция, Германия и Италия да обсъдят с Грей средствата за на-

⁵²¹ *The Origins Of The War Of 1914. Vol. II. 336*

⁵²² *Също, пак там.*

миране на мирно решение, докато Австро-Унгария, Сърбия и Русия се въздържат от военни действия, различни от военната мобилизация. Сър Едуард казва в мемоарите си: „Аз вярвах, че германската подготовка за война е много по-напреднала от тази на Франция и Русия; конференцията щеше да даде време на по-закъснелите сили да се подготвят и ситуацията да бъде променена в ущърб на Германия, която сега имаше ясно изразено предимство“.⁵²³

Този цитат показва, че Грей не е имал опасения за одобряване на дипломатическия си гамбит за подпомагане мобилизацията на Русия за сметка на Германия, въпреки изключителния риск от играта с огъня на войната. Маската на уравновесеност вече се изплъзва от външното министерство. Грей се прикрива, обвинявайки Германия в напреднала подготовка за война. Но няма документални доказателства в подкрепа на обвинението му. За пореден път сър Едуард се колебае. Въпреки че вече е взел страна, той никога не казва на скъпия си приятел Лихновски, че е прекратил ролята на Великобритания като „честен посредник“.

В отсъствието на Грей, Никълсън и Тирел провеждат среща с Лихновски. Тирел предупреждава Лихновски, че австроунгарска атака срещу Сърбия може да предизвика световна война. Лихновски предава предупреждението в Берлин: „Всички усилия щяха да бъдат напразни и световната война щеше да бъде неизбежна. Локализирането на конфликта, както се очакваше в Берлин, беше напълно невъзможно и трябва да отпадне от възможностите на практическата политика“.⁵²⁴

Накрая, британците, дори не самият Грей, отправят директно предупреждение към Германия, но в контекста на тази среща, това предупреждение само благоприятства руските мобилизационни действия.

Кроу написва двучлен коментар за въпросите с мобилизацията: „Истинската трудност, която трябва да бъде преодоляна, ще е въпроса за мобилизацията. Австро-Унгария вече се мобилизира. Тогава, ако се стигне да война, възниква сериозна заплахата за Русия, от която не може да се очаква да забави собствената си мобилизация, която ще бъде ефективна за двойно по-дълго време, отколкото се изисква за Австро-Унгария и Германия. Ако Русия се мобилизира, ние бяхме предупреждени, че Германия ще направи същото. И тъй като германската мобилизация е насочена почти изцяло срещу Франция, тя не може да забави собствената си мобилизация дори за час от деня. От току-що пристигналата телеграма 109 (3) на г-н Де Бунзен изглежда сигурно, че Австро-Унгария отива на война, защото това е нейното намерение от самото начало. Ако тази гледна точка се окаже вярна, не е нито възможно, нито справедливо и разумно да се прави какъвто и да е ход за възпиране на Русия от мобилизацията. Това означава, че в рамките на 24 часа правителството на Негово Величество ще бъде изправено пред въпроса дали във войната, наложена от Австро-Унгария, при нежелание на Франция, Великобритания ще стои безучастно или ще вземе страна. Въпросът е важен, и не е за обема на този коментар. Трудно е да не си спомним позицията на Прусия през 1805 г., когато тя настояваше да стои настрана от войната, която не можа да предотврати, защото тя избухна между другите сили по въпроси, които не представляват пряк интерес за Прусия. Войната се води без Прусия през 1805 г. Но през 1806 г. тя стана жертва на силата (Франция), която спечели през 1805 г. и никой не беше готов нито да ѝ помогне, нито да предотврати нейната политическа разруха и разделение (б. пр. не съвсем така, помага и Русия). 27 Юли“.

Вероятно най-важната подробност в коментара на Кроу е консенсусът на Форин офис, че частичната мобилизация на Русия ще предизвика германска мобилизация, което ще предизвика европейския конфликт.

⁵²³ *Grey's comments in Twenty Five Years Vol I. 315.*

⁵²⁴ *Thirteen Days: The Road To The First World War. 150*

Коментарът на Кроу издава фантастични разсъждения, на които нито той, нито някой друг във Форин офис е вярвал. Той познава добре географията на Европа. И много добро е запознат с военната история; женен е за дъщеря на германски военноморски офицер (тъстът му е адмирал), а зет му е Спенсър Уилкинсън, професор по военна история в Чичеле (Оксфорд) и водещ военен стратег в Милнъровата група.⁵²⁵

Твърдението на Кроу, че Австро-Унгария заплашва Русия е смешно: Австро-Унгария не представлява заплаха за никоя велика сила. Но предвид, че тя концентрира половината си армия в южната част на страната, на стотици мили от австроунгаро-руската граница, абсурдността на изявлението на Кроу става безспорна. Той лъже, за да оправдае руската мобилизация. Той добавя към своята непочтеност, като се престорва на изненадан, че Австро-Унгария от самото начало е възнамерявала да влезе във война със Сърбия. Тя никога не е криела намерението си да действа срещу Сърбия, а неуспехът на Кроу да даде ранни съвети за последиците от такива действия предполага, че той се страхува, че британското неодобрение ще отклони Австро-Унгария от пътя на войната. Обърнете внимание, че дори в този късен етап на кризата той не съветва Грей да говори твърдо с Австро-Унгария, дори когато обвинява я, че налага войната си на нежеланата Франция, пренебрегвайки докладите на Бюканън, че поведението на Палеолог показва всичко друго, но не и нежелание.

На 27 юли Грей говори с Лихновски за реакцията на Австро-Унгария на сръбския отговор. Той каза на посланика, че Сърбия е изминала дълъг път, за да отговори на оплакванията на Австро-Унгария. Грей завърши разговора си с предупреждение: „Припомни си казаното от германското правителство за сериозността на положението, ако войната не може да бъде локализирана, и отбелязах, че ако Германия помогне на Австро-Унгария срещу Русия, това ще бъде, защото, без да се занимаваме със същността на спора, Германия не може да си позволи Австро-Унгария да бъде смазана. Така могат да бъдат повдигнати други въпроси, които ще изместят спора между Австро-Унгария и Сърбия, ще въвлекат другите сили и ще избухне война, с невиджани досега мащаби; но докато Германия работи за поддържане на мира, аз ще поддържам тясна връзка. Повторих, че след сръбския отговор, пред Виена трябва да се настоява за известна умереност“.⁵²⁶

Грей използва заплаха, но пропуска, че войната ще въвлече Великобритания на страната на Франция. Но Лихновски съобщава, че е сигурен за Великобритания, която „ще заеме безусловно страната на Франция и Русия, за да покаже, че не желае да позволи моралното или може би военно поражение на нейните съюзници. Ако се стигне до война при тези условия, Англия ще се изправи срещу нас“.

На Грей му трябват 21 дни, за да предупреди Германия, но дори и на този късен етап, ако той я предупреди със сила, събитията можеха да поемат по по-мирен път. След като прочита доклада на Лихновски, Бетман-Холвег се отнася към британските предложения с повече уважение. Той каза на Виена да обмисли последното британско предложение. Промяната на отношението на Бетман-Холвег бележи края на германските надежди за локализиране на австро-сръбския спор.

На 28 юли Австро-Унгария обявява война на Сърбия. Ако Виена беше разбрала, че Великобритания ще воюва срещу нея, можеше да решат друго. Въпреки това, Великобритания никога не разговаря открито с австрийците.

Междувременно Грей казва на Камбон, че няма интерес от тевтонско-славянска война, но ако Германия и Франция бъдат въвлечени във войната и въпросът за хегемонията на Европа бъде отворен, тогава Великобритания ще реши.

⁵²⁵ *Wilkinson inspired Crowe's famous 1907 memorandum against Germany., reference 13 above*

⁵²⁶ *British Documents on the Origins of the War, 1898-1914, Vol. XI, Sir Edward Grey to Sir E. Goschen. July 27, 1914.*

Грей също обръща внимание на разположението на британския флот, намеквайки за частта, в която очаква британците да поемат част от борбата, намек, който не се забравя от посланика.

В Берлин кайзерът се връща от круиза си в Северно море; за първи път прочита сръбския отговор и го преценява като основа за решаване на кризата. Той призна, че Сърбия е нарушила предишни обещания, затова предлага Австро-Унгария да завземе Белград като гаранция за удовлетворението на Сърбия. Бетман-Холвег обаче игнорира предложението на кайзера за „спиране в Белград“, докато Лихновски не телеграфира, че Австро-Унгария възнамерява да „разгроми“ Сърбия. Същата вечер германският канцлер преразглежда предложението на кайзера. Той пише на германския посланик във Виена Чиршки, изразявайки раздразнението си от неяснотата на австрийските уверения и предупреждава, че общественото мнение може да се обърне срещу Австро-Унгария. Като тактическа мярка той съветва да се прехвърли вината за войната върху Русия, показвайки, същата цинична коравосърдечност като колегите си от Тройната Антантата.⁵²⁷

Той каза на посланика да преразгледа предложението за „спиране в Белград“ с австроунгарците и да ги обсъди с руснаците. Но разводнява посланието, като каза: „Ще трябва да избягвате много внимателно да създавате впечатлението, че искаме да удържим Австро-Унгария.“

Германия все още подкрепя целта за „прекъсване на жизненоважната нишка на великосръбската пропагандата, без да предизвика световна война.

Тълкуването на Бетман фатално подкопава предложението на кайзера. В Санкт Петербург, Сазанов казва на Бюканън, че Русия ще се мобилизира, когато австроунгарските войски преминат сръбската граница. Но след новината за австроунгарското обявяване на война на Сърбия, руският Генерален щаб решава, че не може да организира частична мобилизация, без да подкопае плановете си за обща мобилизация. Няколко часа след като научава, че Германия ще се въздържи при частична мобилизация срещу Австрия, руският Генерален щаб открива, че не може частично да мобилизира армията, нещо не звучи убедително.

На 24 юли руският военен министър (ген. Сухомлинов), началникът на Генералния щаб (ген. Янушкевич) и началникът на мобилизационния отдел (ген. Доброролски) се съгласяват за частична мобилизация. Но и тримата знаят, че това по принцип е невъзможно и ще преатне в обща мобилизация.

Германците правят изключително щедра отстъпка, като не се мобилизират, защото Русия частично се мобилизира само срещу Австро-Унгария. От стратегическа гледна точка, при условие че Германия стои пасивна, Русия може да печели време, като мобилизира по-отдалечените райони на огромната си империя и разположи тези войски на австроунгарската граница. Защо да тръгват към обща мобилизация, когато могат много да спечелят, от частичната срещу Австро-Унгария?

Спешната нужда на Русия да се мобилизира няма нищо общо с руската стратегия, а само с френската политика: Вивиани скоро ще се върне в Париж.⁵²⁸

⁵²⁷ Коментарът е нелеп, какво значи „цинична коравосърдечност“ проявена точно към главният непосредствен агресор Русия, която разпалва войната. (б. пр.).

⁵²⁸ На сутринта на 30 юли, в 7:10 ч., Вивиани бързо изпраща телеграма до Палеолог: Както ви посочих в телеграмата си от 27-ми, правителството на Републиката е решило да не пренебрегва ни-

Най-вероятно Поанкаре е казал на руснаците, че имат малък интервал от време, в който могат да разчитат на пряката френска подкрепа. Това обяснява защо Палеолог притиска руснаците толкова упорито, докато френският президент и министър-председателят са в морето. Така на 28 юли Русия има само няколко дни преди премиерът Вивиани и неговите поддръжници да поемат контрола над френското правителство. След като не успява да провокира Германия с частична мобилизация, Русия я принуждава с общата си мобилизация.⁵²⁹

На 29 юли руснаците казват на британците, че частичната мобилизация срещу Австро-Унгария ще започне на 30 юли. Грей казва на Лихновски рано сутринта на 29 юли, че Германия трябва да натисне бутона за мир.⁵³⁰

В този разговор Грей използва само неясната заплахата: „човек никога не може да знае чия къща ще остане непокътната в средата на такъв пожар“.⁵³¹

Той предлага версия на формулата на кайзера „спирание в Белград“. В писмото си до Гошен, Грей го информира, че е казал на Лихновски, „посредническо е готово да влезе в действие по всеки метод, който Германия смята за възможен.“⁵³²

Късно същата сутрин Аскуит казва на кабинета, че военните очакват Германия да нападне Франция, преминавайки през Белгия. Мнозинството в кабинета смята, че е необходимо само да защитят неутралитета на Белгия с дипломатия. Освен това Белгия

какви усилия за разрешаването на конфликта и да подкрепи действията на императорското правителство в интерес на общия мир. От друга страна, Франция е решена да изпълни всички задължения на своя съюз. Но в самите интереси на общия мир, смятам, че е уместно, в рамките на предпазните и отбранителни мерки, към които Русия се смята за длъжна да прибегне, тя да не предприема незабавно никакви мерки, които могат да дадат на Германия претекст за пълна или частична мобилизация на силите ѝ. (Вивиани до Палеолог, 30 юли 1914 г., във Франция, Франция: Ministère des Affaires Etrangères. Documents Diplomatiques Français, 1871-1914. Troisième Série. Vol. XI. Париж: Imprimerie nationale, 1931-1942. Print 261-262.) Това е единственият документиран френски опит да съдържи Русия. Със сигурност предполага, че Вивиани ще предприеме твърда стъпка, само ако е имал време, но това послание до Палеолог е изпратено точно преди избухването на войната. Допълнително доказателство в подкрепа на това заключение идва от дневника на германския посланик в Париж (Schoen, Freiherr von. The Memoirs Of An Ambassador. Translated by Constance Vesey. New York: Brentano's, 1923. Print. 311-312). Германското правителство нарежда на Шьон да преговаря с френското правителство, но Вивиани изглежда не е бил запознат със заповедта за руска мобилизация: В разговора, който проведох с г-н Вивиани вечерта на 31 юли, той заяви, за моя изненада, че няма информация за руска обща мобилизация срещу нас и знае само за частична мобилизация срещу Австро-Унгария и общи предпазни мерки. Той не се отказва от надеждата, че най-лошото все още може да бъде избегнато. Когато посочих, че не само цялата руска армия, но и флотът са били мобилизирани, ясно доказателство, че мярката е насочена срещу нас, г-н Вивиани не можа да отговори. Той обеща да даде отговор на въпроса за неутралитета на следващия следобед, след заседанието на кабинета. Непознаването му относно руската обща мобилизация изглежда много съмнително, предвид факта, че тя е била публично обявена рано сутринта на същия ден в Санкт Петербург, наредена е предходната вечер и несъмнено е решено още по-рано; освен това, предвид близките отношения на съюзничество и накрая обстоятелството, че премиерът току-що се е завърнал от Санкт Петербург и следователно не може да е в неведение за това, което се е замисляло там. Трябва или да се предположи, че е знаел всичко това, или че руското правителство го е подвело по същия начин, както се е опита да подведе нашите представители в Санкт Петербург. От друга страна, сигурно е, че френският посланик в Санкт Петербург е специално информиран от руското правителство за решението да се обяви обща мобилизация... Сега само може да предполагаме какво щяха да направят Вивиани и неговите съюзници, ако разполагаха с още една седмица. Б. пр. Въпреки че Вивиани не е раванист, а привърженик на мира, нищо нямаше да направи, защото е държан здраво от Поанкаре, и е само подставено лице, а Поанкаре определя и диктува външната политика, на практика Поанкаре управлява като диктатор, след като е смазал опозицията!

⁵²⁹ Много по-лесно е да се убеди царят да разреши частичната мобилизация срещу Австро-Унгария. Когато се стига до общата мобилизация, Сазанов трябва да заблуди царя, като му каже, че Австро-Унгария се е мобилизирана срещу Русия и че германската мобилизация е приключила.

⁵³⁰ The Origins Of The War Of 1914. Vol. II.511

⁵³¹ Thirteen Days: The Road To The First World War. 196

⁵³² Thirteen Days: The Road To The First World War. 197

трябва да се обърне към Великобритания за помощ. Те обаче смятат, че британските интереси ще бъдат засегнати, ако Германия окупира по-голямата част от Белгия и вземе позиции на брега на Ламанша. Кабинетът нарежда на Грей да каже на французите, че не могат да разчитат, Великобритания да се присъедини към войната, а на германците, че не могат да разчитат, Великобритания да остане извън нея.⁵³³

В следобед на 29 юли Грей казва на Лихновски, че Великобритания няма да стои настрана. Той му дава ясно да се разбере, че не иска приятелският тон на техните разговори да го подведе по този въпрос. Лихновски докладва в Берлин, че Великобритания иска приятелството на Германия и ще може да го направи: „Стойте настрана, докато конфликтът остава ограничен до Австро-Унгария и Русия. Но ако [Германия] и Франция се намесят, тогава ситуацията веднага ще се промени и британското правителство, при тези обстоятелства, ще се окаже принудено да вземе бързо решение. В този случай не е практично да се стои настрана и да се чака неопределено време.“⁵³⁴

Албертини вярва, че последният шанс за спасяване на мира е на 27 юли, а Грей дава предупреждението си два дни по-късно. Албертини коментира „провалите“ на Грей по време на кризата: „Затова Грей се старае да не си навлече упрека, че е подвел германското правителство с надеждата, че Англия ще стои настрана и ако не го беше подвел, ходът на събитията можеше да е различен. Но точно това е упрекът, който трябва винаги да остане в паметта му, независимо, че той е един от най-почтените, безкористни и заслужаващи уважение мъже в английския политически живот. Упрекът, отправен към Грей днес, и също от идните поколения, не е защото не е предупредил Германия, а защото я предупреди твърде късно. Ако е преценил, че трябва да говори откровено с Лихновски на 29-ти, защо не го е направил по-рано? Като говори така на Берлин, той не се обвързва с нищо, не връзва ръцете на правителството или на парламента; той просто работи за мира. Следователно, ако британските документи и историята на британската политика в предишните кризи установяват без съмнение високата морална почтеност, характеризираща цялостната политика на Грей и неговата личност, може заподозрем, както кайзер Вилхелм, че Англия свали маската, едва когато видя, че Германия е отишла твърде далеч, за да се оттегли.“⁵³⁵

Зашеметяващо! Албертини неохотно признава „през зъби“, как доказателствата посочат, че Грей умишлено е подмамил Германия и Австро-Унгария да вземат непоправими решения. Той се опитва да защитава поведението на Грей с аргументи за неговия характер – аргументи, за които не може да представи никакви доказателства. Един пробритански и антигермански авторитет от ранга на Албертан, който прави тази констатация относно доказателствата, засилва достоверността на тезата за конспирацията, трябва да предизвика дори скептиците към размисъл.⁵³⁶

Австро-Унгария игнорира предложението на Германия за спиране на Белград и разпалва напрежението, като обстрелва сръбската столица. Берхтолд заявява пред Берлин, че Австро-Унгария е решена да спре Сърбия и ще мобилизира цялата си армия, ако руската мобилизация продължи. Австроунгарците все още не са разбрали, че Великобритания ще воюва срещу тях.

Лихновски съобщава за втората си среща и германският канцлер осъзнава, че руската намеса е сигурна и британският неутралитет е загубен. Той изпраща спешни съобщения до Виена, с предложението за спиране в Белград. Той казва на Пурталес, гер-

⁵³³ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 197-198

⁵³⁴ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 200

⁵³⁵ *The Origins Of The War Of 1914*. Vol. II. 514

⁵³⁶ *Казано с прости думи, академичните историци не могат да обяснят наглото, коварно, подло и двулично поведение на великият интригант Грей, който подпалва дългия фитил на Голямата война с руски кибрит. (б. пр.).*

манският посланик в Санкт Петербург, да каже на руснаците, че Берлин оказва натиск върху Виена и дава кратко описание на предложението за спиране в Белград. И изпраща още едно съобщение до Виена, подканвайки ги да преговарят с руснаците. Бетман промени позицията на Германия: „политическият престиж на Австро-Унгария, честта на оръжието ѝ, както и претенциите срещу Сърбия, могат да бъдат напълно удовлетворени от окупацията на Белград или на други места. Тя ще засили статута си на Балкани-те, и тежестта си в отношенията с Русия чрез унижението на Сърбия.“⁵³⁷

Коментарът на Понтинг е: Има ясна паника около действията на Бетман-Холвег късно през нощта на 29 юли и в ранните часове на следващия ден. Сега е необходимото време, да се окаже натиск върху една вече силно непокорна Виена, дори със заплахата на Берлин, че ще изостави съюзника си, ако не промени курса си.⁵³⁸

Паниката на Бетман от 29 юли убеждава историците, че той ще отстъпи, ако беше получил предупреждението на Грей по-рано. Албертини смята, че Бетман-Холвег е бил готов да се оттегли и ще принуди Виена да приеме някаква форма решението „спиране Белград“. Но след като Русия започва обща мобилизация, времето за разговори приключва.⁵³⁹

В Санкт Петербург германският посланик Пурталес казва на Сазанов, че Германия оказва натиск върху Виена да разговаря директно с Русия. Сазанов казва, че австроунгарската частична мобилизация означава Русия също да се мобилизира частично, но обещава да не се преминава границата. Пурталес предупреждава, че руската мобилизация може да предизвика германска мобилизация. След като решава да хвърли железните зарове на войната, Сазанов игнорира това и всички германски предупреждения, че мобилизацията означава война.⁵⁴⁰

Яснотата на предупреждението на Германия, контрастира с неяснотата на Грей. Новината на 30 юли, че британският флот е отплавал към бойните пристанища в Северно море, убеждава руските милитаристи, че Великобритания ще застане на страната на Франция. Белгийският шарже д'афер написва, че руснаците са сигурни: „Великобритания ще застане на страната на Франция. Тази подкрепа има доста необикновена тежест и допринася много за успеха на партията на войната.“⁵⁴¹

Сазанов убеждава царя да подпише документите за обща мобилизация на 30 юли, за да влязат в сила на 31 юли. Британското и френското правителство излъгват своите граждани за руската мобилизация и обвиняват Австро-Унгария, че е довела нещата до обща мобилизация. Албертини казва: „Нека бъде ясно установено, че отговорността за фаталната стъпка на мобилизацията срещу Австро-Унгария вечерта на 29-ти и срещу Австро-Унгария и Германия в 16 ч. вечерта на 30-ти, лежи извън всякакво съмнение върху Русия ... обща мобилизация, на която царят е принуден да се съгласи по предоставени му лъжливи причини“.⁵⁴²

Албертини отбелязва влиянието на Палеолог на този критичен етап: „Палеолог отчасти, ако не и изцяло е отговорен за грешките и неблагоприятното на Сазанов, но хвърля светлина върху ролята, изиграна от Поанкаре в Санкт Петербург. Едва ли може да се предположи, че Палеолог е действал единствено по своя собствена инициатива, след заминаването на Поанкаре“.⁵⁴³

⁵³⁷ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 206

⁵³⁸ *Също*, 206

⁵³⁹ *The Origins Of The War Of 1914. Vol. II*. 526-527

⁵⁴⁰ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 208

⁵⁴¹ *Lord Grey and The World War*. 1928., 276

⁵⁴² *The Origins Of The War Of 1914. Vol. II*. 574-576

⁵⁴³ *The Origins Of The War Of 1914. Vol. II*. 588

От самото начало участниците в Юлската криза играят драматична игра на дипломация с високи залози. Играта се проваля фатално, когато Русия се мобилизира срещу Германия. Англо-американските историци се „борят“ с този неудобен факт.

Първо, те твърдят, че Австро-Унгария се е мобилизирала срещу Русия. Когато тази хитрост се проваля, те прибегват до абсурдната теза, че мобилизацията не означава война, че това е само интерпретация на Германия, а не на Русия, Франция или Великобритания.⁵⁴⁴

Те избират да пренебрегнат ясните германски предупреждения към Русия за мобилизация, яснота, която контрастира с непрозрачността на сър Едуард Грей.

Тези историци искат да ни накарат да повярваме, че кайзерът е трябвало да седи мирно в Берлин, докато Русия е разпределила между 2 и 3 млна войници на пруската граница. Нито един съвременник на събитият не би си помислил, че това е възможно и никой уважаващ себе си историк не трябва да приписва на такова предположение и най-малката сериозност.

Истината е толкова проста, колкото и неудобна: Великобритания и Франция решиха проблема с предполагаемата руска изневяра, като убедиха Русия да извърши първа своята обща мобилизация, която предизвиква Голямата война!

Глава XIV. Втората война на лорд Милнър

Когато европейските велики сили се мобилизират или са на път да се мобилизират, лорд Милнър и сър Едуард Грей успяват да вкарат Великобритания във войната. Кризата разделя британския кабинет на 31 август. Едното ядро от министри в средата смята, че британската общественост няма да подкрепи Русия или Франция, но нарушаването на белгийския неутралитет може да наклони настроенията в полза на войната.

По този начин мнозинството в кабинета вярва, че намесата в европейска война зависи от нахлуване в Белгия. Грей получава инструкции да попита Германия и Франция за отношението им към Белгия. След заседанието на кабинета Грей отказва да даде на френския посланик Камбон, гаранция, че Великобритания ще се присъедини към войната, но му казва: „запазването на Белгия може да бъде, не бих казал решаващ, но важен фактор за определяне на нашето отношение...“

Камбон отново повтаря, че външното министерство е обещало да подкрепи Франция и иска от британското правителство незабавно да гарантира подкрепа за Франция.⁵⁴⁵

Но какво обещание? Камбон няма нищо в писмен вид, но уверено настоява Великобритания да спази устните обещания, които получава от Форин офис. Поанкаре подкрепя ескалацията на Русия, разчитайки също на устното обещание от Великобритания, приемайки го за напълно надеждно. Външният министър твърди, че е свободен, тъй като не е обещал нищо на Франция, но сега откриваме, че е дал изключително важни устни обещания за британска военна подкрепа на Франция, ... толкова за „голямата почтеност“ на сър Едуард Грей!

⁵⁴⁴ Още при първоначалните преговори с Франция, в разговор с Александър III, генерал Боадьофр, тогавашният началник на френския Генерален щаб, подписал конвенцията, подчертава, че „**мобилизацията е равностойна на обявяване на война**, тя означава да принудиш противника да направи същото, защото осъществяваш стратегическото движение и концентрация на войските. Ако противникът си позволи пасивно да наблюдава мобилизирането на милион мъже на границата си, без едновременно да направи същото, означава че се поставя в положението на човек, който държи пистолета в джоба си, и позволява на врага да извади своя и да го насочи към челото му.“ Александър III му отговаря „Напълно разбирам това“. (б. пр.).

⁵⁴⁵ Albertini, Luigi. *The Origins Of The War Of 1914*. Oxford, Oxford University Press. 1953. Volume III, Print. 374

Въпреки дипломатическия език на Грей, Според Понтинг, Камбон е знаел, че Грей подкрепя незабавната намеса.⁵⁴⁶

Камбон докладва за разговора си с Грей: „След като тази сутрин германският посланик попита сър Е. Грей дали Англия ще спазва неутралитет в конфликта, който изглежда предстоящ, сър Грей отговори, че Англия не може да остане неутрална в общ конфликт и че ако Франция е замесена, Англия също ще бъде въвлечена в него“.⁵⁴⁷

Действията на Грей през този ден подкрепят това заключение. Той възлага на своя представител в Брюксел да консултира белгийското правителство: „С оглед на съществуващите договори трябва да информирате министъра на външните работи и да кажете, дали Белгия ще запази неутралитет и очаква ли другите сили да го спазват и поддържат“.⁵⁴⁸ Грей има нужда белгийците да се съпротивляват, за да може политиката му за намеса да не разцепи кабинета.

В събота, 1 август, Франция обещава да уважава белгийския неутралитет, докато Германия заобикаля въпроса, заявявайки, че „в случай на война това няма как да не предизвика нежелан ефект и да се разкрие част от плана за кампанията им“.⁵⁴⁹

Във Форин офис, са запознато с германския план „Шлифен“, и веднага разгадават отговора на Германия. Аскуит, Грей и Халдейн съгласуват стратегията за справяне с кабинета. След заседанието на 1 август, Грей предлага на Лихновски, Германия да се ангажира да не напада, ако Франция остане неутрална. Лихновски се съгласява веднага и Грей му казва, че ще съобщи за това кабинета още тази сутрин.⁵⁵⁰ Грей изпраща секретаря си Тирел в германското посолство, за да се подготви за заседанието този следобед. Лихновски докладва в Берлин: „Сър Е. Грей този следобед ще ми направи предложения относно английския неутралитет, дори и в случай, че сме във война с Русия и Франция“.⁵⁵¹

Докато британският кабинет се среща, Лихновски изпраща тази радостна новина в Берлин. В кабинета Чърчил иска да започне война незабавно; Грей и Аскуит предпочитат да се намесят, когато германците атакуват Франция, докато Лойд Джордж и неговата фракция поставят неутралитета на Белгия като причина за войната. Морли и Бърнс са против всякаква намеса.

За да успокоят съмняващите се, Аскуит и Грей решават да не вземат изпращат незабавно британския експедиционен корпус във Франция. Грей изобщо не споменава предложението си за британски неутралитет към Германия, показвайки, че е искал да заблуди германския посланик. Следобед Грей предлага на Лихновски Франция и Германия да се въоръжат, но да не започват военни действия. Лихновски се съгласява. Грей предупреждава и за опасността от нарушаване на белгийския неутралитет. Лихновски съобщава: „На въпроса дали при условие, че зачитаме белгийския неутралитет, той може ли да ми даде категорично становище за неутралитета на Великобритания, министърът отговори, че това не е възможно, и този въпрос е от голямо значение за английското обществено мнение“.⁵⁵²

Грей разказва за предложението на Лихновски за британски неутралитет на посланика си в Берлин: „Отговорих, че не мога да кажа това; ръцете ни все още са свободни и обмисляме какво да бъде нашето отношение. Единственото, което можем да кажа,

⁵⁴⁶ Ponting, Clive. *Thirteen Days: The Road To The First World War*. London, Charto& Windus. 2002. Print. 243.

⁵⁴⁷ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. p. 243.

⁵⁴⁸ *The Origins Of The War Of 1914*. Vol. II. 648

⁵⁴⁹ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 253

⁵⁵⁰ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 254

⁵⁵¹ Понтинг казва: *Предложението за британски неутралитет, което британците отхвърлят, когато Бетман-Холвег го предлага, е много трудно за разбиране.*

⁵⁵² *The Origins Of The War Of 1914*. Vol. III, 388-389

е, че отношението ни ще се определи от общественото мнение и неутралитетът на Белгия е важен за общественото мнение тук. Не смятах, че можем да дадем обещание за неутралитет само при това условие. Посланикът ме притисна дали не мога да формулирам условия, при които да останем неутрални. Той дори предложи да се гарантира целостта на Франция и нейните колонии. Отговорих, че се чувствам длъжен да откажа категорично каквото и да е обещание за запазване на неутралитет при подобни условия, и мога само да кажа, че трябва да държим ръцете си свободни“⁵⁵³.

Накрая наивният Лихновски сваля маската на сър Едуард Грей. В продължение на повече от 20 дни външният министър примамва Германия с намеци за британски неутралитет; въпреки това, когато е притиснат, той отказва да изложи условията си. Отказът му разкрива лъжата в твърдението му, че има свободни ръце.

Ако тогава британският неутралитет е бил възможен, нищо не пречи на Грей да уточни условията си. Той не може да се справи с това просто предизвикателство, защото многократно е поемал морални и словесни ангажменти към Франция и те му връзват ръцете, като външен министър.

По време на Юлската криза Грей лъже в очите добрия си приятел Лихновски, като крие ангажиментите си към Франция и намеква за британския неутралитет. Външната политика на сър Едуард Грей изисква подпалването на европейска война. В кабинета Грей омаловажава предложението на Лихновски, подчертавайки, че посланикът е направил лично, а не официално предложение. Всъщност Грей скрива предложението на Лихновски за британския неутралитет от кабинета, защото е решил че трябва да има война. Това криене и двуличие нарушава колективната отговорност на кабинета и води до решение, което струва близо 1 млн британски живота.

Точната дата на решението на Грей за войната е от първостепенно значение. Доказателствата сочат, че той вече е решил да се стигне до война в началото или дори преди Юлската криза. Да обобщим: външният министър и неговият екип прекратяват антигерманската си враждебност в началото на кризата, което му позволява да говори любезно, вместо твърдо, с германския и австроунгарския посланици. Той свежда до минимум тежестта на кризата пред колегите си от кабинета, предотвратявайки всяко възможно предизвикателство от кабинета към неговия подход.

Дори след пробния балон на Австро-Унгария той упорито отказва да говори открито с австроунгарците в Лондон или Виена; когато говори с Лихновски, той упорито скрива ангажиментите си към Франция, лъжейки, че има свободни ръце и намеквайки за възможния британски неутралитет.

Показателното е, че Грей не е развил тези поведения и нагласи по време на Юлската криза, той е започнал кризата с тези нагласи и поведение, които са предварително определени и които той е очаквал. Той предвижда кризата, защото е знаел предварително за убийството в Сараево (доп. пр. и мълчаливо го е одобрил, давайки зелена светлина на Русия).

След заседанието на кабинета, Грей казва на Камбон, че детайлите на френско-руския съюз не засягат Великобритания и че настоящата криза не е възникнала от англо-френското споразумение, както през 1906 и 1911 г.

Той твърди, че е казал на Камбон: „Германия ще се съгласи да не напада Франция, ако тя остане неутрална в случай на война между Русия и Германия.

Ако Франция не може да се възползва от тази позиция, това е защото е обвързана с съюз, в който ние не сме страни ... това не означава, че при никакви обстоятелства няма да помогнем на Франция, но означава, че Франция трябва да вземе свое собствено

⁵⁵³ *The Origins Of The War Of 1914. Vol. III, 389*

решение в този момент, без да се съобразява с помощта, която сега не сме в състояние да обещаем“.⁵⁵⁴

Понтинг проучва твърденията на външния министър и заключава, че Грей умишлено е измамил кабинета: „Копия от тези телеграми бяха разпространени сред редица колеги на Грей в Уайтхол и трябва да има силно подозрение, че формулировката е била предназначена да ги увери, че външният министър следва линиите на тяхната дискусия на сутрешното заседание. Записът на Камбон от срещата предоставя много различна версия на техния разговор. Грей е казал, че експедиционните сили може да не действат на френския ляв фланг (според плановете, разработени през 1905-6 г. и актуализирвани редовно, когато е необходимо), но могат да отидат другаде. Операцията, която Грей има предвид, е пряка намеса в Белгия, която е разгледана от кабинета през 1911 г. и която може да се хареса на общественото мнение като по-очевидна защита на белгийския неутралитет.“⁵⁵⁵

В разказа на Грей се разбира, че Великобритания си запазва правото дали да се намеси във войната, докато в разказа на Камбон се разбира, че Великобритания си запазва само правото къде да се намеси във войната. Двете версии си противоречат, от което следва, че външният министър отново е измамил кабинета. Забележете обаче, че Грей трябва да е обмислил измамата си и тя не се е случила спонтанно: той е прекарал време в разработване на детайлите и получаване на копия от телеграмата, с която е измамил колегите си.

Германците реагират бързо на британските предложения. Кайзерът изпраща телеграма до крал Джордж за предложения неутралитет на Великобритания. По-късно същата вечер Грей е извикан в двореца да обясни предложението си за неутралитет.

Според Понтинг: Грей просто отрича да е имало такова обсъждане с Лихновски и изготвя подвеждащ отговор, който кралят да изпрати на кайзера.⁵⁵⁶

Грей нагло излъгва краля си, което подкрепя заключението, че Аскуит е направил същото на 26 юли.⁵⁵⁷

Дори Албертини не може да обясни поведението на Грей: „Не е необходимо да се настоява по-нататък. Грешката на Грей преди обяд е необяснима“.⁵⁵⁸

Фалшивото предложение за неутралитет е необяснимо само за онези, които, като Албертини, настояват, че външният министър не се е ангажирал с Франция. Грей прави последния ход в стратегията, която следва по време на кризата.

Войната на 1 август е почти сигурна, освен ако кайзерът не загуби самоболадание и не се оттегли в „единадесетия час“ (т.е. в последния момент). Докато Русия се мобилизира, той лъже германците с перспективата за британски неутралитет, за да спечели време за френската мобилизация. Крал Джордж проваля плановете му, като иска обяснение.

Грей казва на Чърчил, че е обещал на Камбон, британците да не позволят на германския флот да навлезе в Ламанша. Чърчил издава заповедта поставяйки флото в бойна готовност. Франция се мобилизира в 16 ч. вечерта, един час преди Германия.

⁵⁵⁴ *Thirteen Days: The Road To The First World War.* 261 *Доп. пр.: Изключително двоична позиция, т.е. нека Франция да влезе във война, пък тогава ще се намесим, т.е. по стечение на обстоятелствата, за да укрпе собствената си подлост!*

⁵⁵⁵ *Thirteen Days: The Road To The First World War.* 262

⁵⁵⁶ *Thirteen Days: The Road To The First World War.* 264

⁵⁵⁷ Крал Джордж казва на пруския принц Хайнрих (брат на кайзера), че Великобритания ще направи всичко възможно, за да не участва във войната. Аскуит е източникът на тази дезинформация. Конституционните въпроси са извън компетенциите на тази работа, но Аскуит е успял на косъм от това да заблуди краля, като същевременно държи кабинета и парламента в неведение за политиката си стремяща се към война.

⁵⁵⁸ *The Origins Of The War Of 1914. Vol. III,* 384

Поанкаре казва на Изволски, че иска Германия да обяви война на Франция, а не обратното. Поанкаре отбелязва в дневника си: „Аз не се отчайвам; Министерството на външните работи е много добре настроено към нас; Аскуит също; англичаните са бавни в решенията, методични, мислещи, но знаят къде отиват.“⁵⁵⁹

Обърнете внимание колко уверен е Поанкаре за британското участие. Този най-педантичен човек ще изразил тази увереност само ако вече е получил достоверни уверения за британското участие.

В неделя, 2 август, Германия окупира Люксембург, но това не ангажира основните британски интереси. Аскуит и Грей се изправят пред разделен кабинет. Те са за страната на Франция, независимо от Белгия, позиция подкрепена от Чърчил. От друга страна, мнозинството в кабинета настоява, че нарушаването на белгийския неутралитет е предварително условие за британската намеса. Морли е против всякаква намеса.

Камбон твърди, че англо-френското военноморско споразумение от 1912 г. включва ангажимент от Великобритания за охрана на френските северни брегове и Ламанша.⁵⁶⁰ Грей подкрепя интерпретацията на Камбон в кабинета и е подкрепен от Аскуит и Чърчил. Писмените споразумения обаче внимателно постановяват, че всяка страна прави своите военноморски разпореждания според индивидуалните си национални нужди, а не като част от цялостно споразумение.

Кейт Уилсън казва за непочтеността на Грей, че „в това, което смята за почетна кауза“⁵⁶¹, той върши много непочтено нещо“, и заключава, че Грей умишлено е измамил кабинета относно военноморското споразумение.⁵⁶² Измамата на Грей произтича от тайните му ангажименти към Франция.

Във външното министерство Артър Никълсън казва на Грей по време на кризата: „но това е невъзможно, вие отново и отново обещахте на г-н Камбон: ако Германия бъде агресор, ще подкрепите Франция“. На което външният министър отговоря: „Да, но той няма нищо писмено.“⁵⁶³

Британският външен министър признава, че устно е обещал да се воюва заедно с Франция, доказвайки, че систематично е заблуждавал Австро-Унгария и Германия за британския неутралитет и че систематично е заблуждавал кабинета за британските ангажименти. Всяко обещание да защитава бреговете на Франция е задължение, но Грей и Аскуит многократно заявяват пред парламента и кабинета, че Великобритания има свободни ръце. Не може да се отрече, че Камбон и френското правителство са разбрали, че Великобритания се е ангажирала да се бие рамо до рамо с Франция. Тези ангажименти са дадени на френския военен аташе, на френския генерален щаб от генерал Уилсън, на Камбон от Грей и Никълсън, и на Клемансо от неговия приятел, лорд Милнър. Тези словесни обещания лежат в основата на англо-френските отношения, но противоречат на изявленията на Аскуит и Грей.⁵⁶⁴

Секретни ангажименти осъждат Великобритания да се включи в Първата световна война: кабинетът изобщо не знае какво включва британската външна политика и какви

⁵⁵⁹ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 253

⁵⁶⁰ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 262

⁵⁶¹ *Да провокираш обоевропейска война срещу страна която с нищо не те заплашва, не може да бъде почетна кауза. Напротив това е най-висшата дотогава проява на британската, англосаксонска наглост и коварство! Съвсем правилно кайзер Вилхелм II определя британците като нагла, лъжлива и коварна нация от търгаши!(б. пр.).*

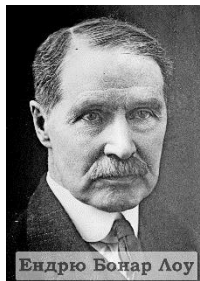
⁵⁶² Wilson, Keith, *Britain. Decisions for War 1914*. Ed. Keith Wilson, London, UCL Press Limited, 1995. Print. 198-199

⁵⁶³ *Britain. 198-199*

⁵⁶⁴ Morel, Edmund D., *Truth And The War: New York, Garland Publishing Inc. 1972*. pp. 35-36. Морел дава редица примери за отговори на Грей и Аскуит на парламентарни въпроси, в които те отричат съществуването на каквото и да било британско задължение.

ангажименти е поел външният министър. Министрите, парламентът и страната са жертви на една конспирация.

На 2 август Аскуит прекратява претенциите си и подкрепя твърдата линия на Грей.⁵⁶⁵ Двата са толкова силна комбинация, че по-късно Морли си спомня за тяхната сила с известно страхопочитание. По средата на заседанието на кабинета пристигна бележка от Бонар Лоу, лидер на консерваторите: „ще е срамно за честта и сигурността

Ендрю Бонар Лоу

на Обединеното Кралство да се колебаем да подкрепим Франция и Русия в този момент и ние предлагаме нашата непоколебима подкрепа на правителството във всички мерки, които те могат да сметнат за необходими за тази цел.“⁵⁶⁶

С консерваторската опозиция зад гърба си, Грей поставя ултиматум на колегите си, или страната ще влезе във войната, или той ще подаде оставка. Двама историци, Уилсън и Фьргюсън, смятат, че бележката на Бонар Лоу е съкрушила несъгласните в кабинета. Според Уилсън: „Изправени пред дезертъорството на Грей и Аскуит, двамата им най-престижни колеги, и с готовността на опозицията да води военна политика, неутралните се отказват от пацифизма си. Съображенията за единство и за бъдещите перспективи на либералите като партия на правителството принуждават всички освен двама министри да приемат условията, поставени от Грей.“⁵⁶⁷

Бележката на Бонар Лоу гарантира победата на партията на войната в кабинета, убеждавайки всеки министър, че страната ще отиде на война, независимо от неговия личен избор. Бележката на Лоу е асът на Милнър и обяснява колко е важно да не се разбива кабинетът преди кризата да е достигнала своя връх.

Според Остин Чембърлейн бележката на Бонар Лоу е написана на среща на консерваторските лидери в Лансдаун Хаус вечерта на 1 август. Лорд Лансдаун, херцог Девъншир, Остин Чембърлейн, Артър Балфор, лорд Талбът, Хенри Уилсън и Бонар Лоу са сред присъстващите. Други също присъстват на срещата, но Чембърлейн не споменава имената им. На 2 август Чембърлейн и Лансдаун притискат Бонар Лоу да подкрепи военната фракция в кабинета, което показва, че по невнимание срещата от предишната вечер е получила точна информация за разделението на кабинета. (Предполага се, че лорд Милнър е научил за разделението на кабинета от Грей или Халдейн). В началото Бонар Лоу отказва да пише на Аскуит, освен ако първо не бъде помолен. Чембърлейн трябва да напусне стаята и намеква, че Бонар Лоу е получил телефонно обаждане. Когато Чембърлейн се завръща, Бонар Лоу вече е отстъпил и е написва краткото съобщение до Аскуит.⁵⁶⁸ Бележката на Бонар Лоу така допълва твърдата линия на Аскуит в кабинета, и може да подозираме, че Аскуит го е предвидил.

Въпреки че е историк, лоялно ангажирана с оправдаването на Тройното съглашение, Зара Щайнер признава ролята, изиграна от Милнеровите хора: „Поради натиск от страна на Уилсън и хора като Амери и Милнър, ръководителите на консерваторите предлагат безусловната си подкрепа в писмо, което Аскуит прочита пред кабинета сутринта на 2-ри август. Сега възниква конкретна възможност, ако кабинетът се разцепи, да влезе в коалиция, или Юнионистка партия да поведе страната към войната“.⁵⁶⁹

Никога преди или след това не може да се посочи такова открито, съгласувано усилие на групата на Милнър да принуди политиките. В последните дни на кризата

⁵⁶⁵ Wilson, Keith. *The Policy Of The Entente: Essays on the Determinants of British Foreign Policy 1904-1914*. Cambridge, Cambridge University Press, 1985. Print. 137-138

⁵⁶⁶ *Thirteen Days: The Road To The First World War*. 274

⁵⁶⁷ *The Policy Of The Entente: Essays on the Determinants of British Foreign Policy 1904-1914*. pp. 142-143.

⁵⁶⁸ Austen Chamberlain's memorandum in his book *Down The Years* Print. 98

⁵⁶⁹ Steiner, Zara, *The View From London*. In *The Origins of a Tragedy July 1914*. Ed. Samuel R. Williamson, Arlington, The Forum Press Inc. Print.1981.

много членове на групата открито съгласуват усилията си да вкарат Великобритания във войната. Милнър има Холдейн и Грей в кабинета, а Кроу и Никълсън във Форин офис, така той знае точно кога да хвърли тежестта си зад интервенцията и го прави в критичния момент. Бележката на Бонар Лоу до Аскуит не се отнася до Белгия, обещанието към Франция идва без условия за Белгия или отговорността за кризата.

На 3 август настъпва най-добрият час за сър Едуард Грей. След осем и половина години усърдна подготовка на Великобритания за континентална война, той представя своя случай пред Камарата на представителите. Той изобщо не споменава Русия, или кой носи отговорността за убийството в Сараево, а се концентрира върху британските интереси, британската чест и британските задължения. Въпреки че одобрява плана на генерал Уилсън да постави британската армия на пътя на напредващата германска армия, Грей предлага на камарата, че разходите за Великобритания ще бъдат малки, с подвеждащото уверение, че британската намеса ще бъде основно морска.

Вероятно сър Едуард Грей, просто е принуден да лъже. Той завинаги се опетнява в Камарата на общините, като умишлено пропуска последното изречение в писмото от Камбон от 1912 г.: „Ако тези мерки включват действия, планове на Генералните щабове веднага ще бъдат взети под внимание и правителствата ще решат какъв ефект да им се даде.“ Премълчавайки това изречение, великият английски рибар признава пред всички поколения, че дори той не може да изчисли квадратурата на кръга.

След като многократно уверява парламента през годините, че държи ръцете на Великобритания свободни, той отказва да разкрие, че е създал тайно военно партньорство с Франция, което включва много по-подробни съвместни военни планове от тези на австроунгаро-германските⁵⁷⁰ и френско-руските военни съюзи.

Сър Едуард Грей знае, че радикалните му колеги може да не разпознаят тънката разлика, която е направил между тайните англо-френски военни споразумения и тайните британски военни ангажименти, така че скрива информацията.

На 4 август 1914 г. лорд Милнър вижда имперската си стратегия изпълнена, когато Великобритания обявява война на Германия. Упоритостта най-накрая дава резултати. Грей изразява амбицията на Милнъровата група да се съюзи с Русия срещу Германия още през 1895 г. Групата осигурява назначаването на Грей за външен министър и на Холдейн за военен министър през декември 1905 г. Почти веднага тези двама съюзници и приятели започват тайни военни преговори с французите и тайно подготвят британската армия за континентален сблъсък. Те изпитват трудности при намирането на генерали, които да сътрудничат, докато не назначат генерал Уилсън за началник на отдела за военните операции, и той е щастлив да прави военни планове без одобрението на либералния кабинет.

През август 1911 г. Аскуит урежда Комитета за имперска безопасност, да одобри планове на Уилсън с французите, след което заменя Маккена с Чърчил в Адмиралтейството. Готова за войната, Великобритания чака Франция и Русия. Но страхът от възможната руска изневяра принуждава Великобритания и Франция да насърчат руския сблъсък с Австро-Унгария на Балканите, за да гарантират, че Русия първа ще се ангажира с войната.

Русия нанася сериозен удар на Австро-Унгария в Балканските войни, оставяйки я деморализирана и загрижена за бъдещето си. Напрежението между Австро-Унгария и Сърбия достигна точка на пречупване. Русия налива бензин в огъна, като разрешава убийството на Франц Фердинанд, а полковник Апис го доразпалва, като оставя целенасочени следи от доказателства, свързващи Сараево с Белград, доказателства, които

⁵⁷⁰ Австро-Унгария и Германия, така и не разработват никакви общи планове за война. Германия дори не е наясно с плачевното състояние на австроунгарската армия, затова се налага, да я спасява във всяко сражение с руснаците, дори и със сърбите. (б. пр.).

трябва да провокират австроунгарците. Русия обаче ще провокира Австро-Унгария и нейния съюзник Германия, само ако предварително е сигурна в твърдия френски ангажимент за започване на войната. Но Франция може да гарантира това на Русия само ако Великобритания гарантира помощта си на Франция. Тези свързани ангажименти формират ядрото на конспирацията: Великобритания, Франция и Русия се уговарят да разпалят европейската война чрез провокацията на Сърбия срещу Австро-Унгария.

Кризата през юли показва, че тези ангажименти позволяват на Франция да тласка Русия напред, а Великобритания примамва Германия и Австро-Унгария с намеци за британския неутралитет.

Както беше посочено в предишните четири глави, стратегията успява. Блестящият успех на Милнър обаче бавно се превръща в кошмар. Очакваната война до Коледа, премина във война на изтощение, безмилостна кървава касапница. Най-малко 9 мля души загиват в битките, над 20 мляна са ранени и инвалидизирани, **а европейската цивилизация рухва и никога не си възвръща надмощието.**

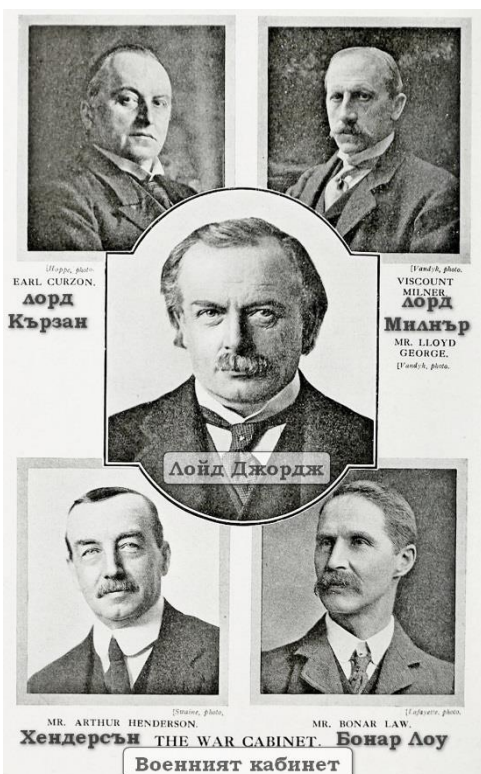
Германия се окзва много по-силна, отколкото Милнър е очаквал, а Русия се оказва много по-слаба. Въпреки че изстреблението на европейските бойни полета не трогва Милнър, възможността за британски колапс го тревожи и подтиква към действие.

С влошаването на хода на войната, Милнър сформира своята подривна група, за да отстрани министър-председателя Аскуит. Но той все още предпочита да има либерален водач на страната във война, и избира Лойд Джордж. Милнър се присъединява към Военния кабинет на Лойд Джордж.

Но Русия се срива (поради революциите в 1917 г.), а Великобритания се олюлява на ръба на банкрута. Германия е на път да спечели войната.⁵⁷¹ Милнър се обръща към колегите си банкери в САЩ. Американският клон на групата на Милнър играе важна роля за отпускане кредитите на Великобритания и снабдяването с военни материали, Милнър ги моли да се намесят пряка във войната. „Дж. П. Морган и Ко.“ ръководи действията на американските банкери за въвлечането на САЩ във войната. Те убеждават американския народ, че Великобритания следва законните средства за война с техните блокади и минни полета, но Германия следва варварските средства за война с техните подводници. Банкерите настояват, че присъствието на американски граждани на борда осигурява защита от подводници, но не и от мини, за всеки кораб с

боеприпаси, навлизащ в европейската военна зона.

Американската интервенция довежда до победата над Германия и спасява света на лорд Милнър и англо-американските банкери. Подчертавам банкерите. Войната започна с равно участие на международните банкери и империалистите, но в края ѝ бан-

⁵⁷¹ Загубва заради грубите стратегически грешки допуснати от германското командване, което подценява второстепенните фронтове, където можеше да постигне решителни победи и да обърне целия ход на войната! Вината на България за Добро поле, също е голяма, защото там се реши изхода на войната! Но Германия силно надценява българските възможности и фатално подценява значението на Солунския фронт. (б. пр.).

керите доминират в партньорството и оттогава разширяват неимоверно своята власт и влияние.

Епилог. Новият световен ред

Историята ни приключи. Да, това е разказ за произхода на Първата световна война, но в много по-голяма степен това е казус в теорията на конспирацията, който се надявам да накара скептиците да се замислят.

Моята позиция е ясна: един честен разказ за произхода на Първата световна война изисква пренаписване на историята на Запада (б. пр. и на Европа) през XX век. Невидимата ръка, която ръководи делата ни, не е анонимна. Дори имаме добра представа кой ръководи събитията в момента.

Има още много работа. Трябва да пренапишем учебниците по история, като включим влиянието на групата на Милнър върху световните дела. Голямата война унищожи европейската цивилизация и даде началото на новата ерата на финансовия капитал. А групата на Милнър и техните англо-американски банкови покровители, създадоха съюз, който постепенно се превърна в англо-американския елит. По време на Голямата депресия тези банкери концентрираха огромно богатство в ръцете си, докато хората по света изпадаха в бедност. Англо-американският елит се превърна в най-мощната частна организация в света.

След Голямата война англо-американската утопия имаше сериозен проблем, защото Съветска Русия и Япония бяха извън тяхното влияние и контрол. Групата на Милнър беше обсебена от Сталинска Русия, затова позволи на Хитлер да дойде на власт, а по-късно одобри и демилитаризацията на Рейнланд. Те искаха Хитлерова Германия да унищожи Сталинска Русия, но Франкенщайн се обърна срещу своя господар и последва кървавата касапница на Втората световна война, оставяйки 57 млна жертви.

Задкулисният англо-американски елит оцеля въпреки допуснатите грешките и последвалото кръвопролитие на Втората световна война. И също както след Първата световна война, допуснатите грешки не смириха тази организация, нито я отклониха от идеята за създаване на „просветен“ Нов Световен Ред. Организацията, която в момента играе ролята на „невидимата ръка“, може най-добре да се характеризира с определението „Нов Световен Ред“. Тяхната страст към идеала за създаването на изгоден за тях, нов ред на планетата, се превръща в квази-религия и те са готови да жертват и хора и богатство, за да постигнат целта си. Ако движението за Нов Световен Ред е религиозно, то е уникално по своята антипатия към семейството⁵⁷², с което коренно се отличава от всяка друга религия по света.

⁵⁷² Образно казано, това е неолиберализма и „новите евроатлантически ценности“, които ни ги проповядват – гейпаради, модата си извратеняк, хомосексуалист, различен от традиционното поведение и постоянното демонстриране на това, лудостта на феминизма, политкоректността доведена до степен на шизофрения, и отказа от всякакви традиционни ценности, заменяйки ги със сурогати. Основни пропагандатори за разните НПО-та, фондации, движения (ЛГПТ, феминистки, екоидиоти, вегъни, инфлуенсъри, и пр. и пр. извратеняци). Основен координатор на новата неолиберална религия е Джордж Сорос и неговите организации като „Отворено общество“, „Хелзинския комитет“, всякакви „правозащитни организации“, фондации и пр., крещящи за „правата на човека“ и потъпкващи „правата на народите, нациите, държавите“. Издигането на култа към „демокрацията“ като едва ли не, най-правилната и единствено легитимна форма на управление, въпреки всички нейни огромни недъзи и безсилие, доказала своята пълна неефективност още в античността, е също мощен инструмент на новата религия. Неслучайно безсилието и обречеността на британската парламентарна демокрация, направиха възможно създаването на задкулиското и безотговорно общество Роудс-Милнър. Изобито инструментите и мрежата от агенти на Сорос и НСР са многообхватни и разнообразни, като хватката на световен октопод с много пипала обхванал цялата планета! (б. пр.).

Представителите на Новият Световен Ред са изключително свързан със земята, според тяхната религия – техният рай е на земята. Те вярват, че могат да постигнат голямо увеличение на дълголетието чрез медицината, използването на стволови клетки и клонирането на хора. Те дори вярват, че науката ще им осигури някаква форма земно безсмъртие. Дали науката може да увеличи толкова много продължителността на човешкия живот, ще покаже бъдещето, но клиниките за стволови клетки в Германия и Швейцария вече са удължили средната продължителност на живота на някои „важни“ хора⁵⁷³. Споменавам това заради всички морални и етични проблеми, свързани с тази нова технология, от които малцината безскрупулни могат лесно да се възползват в своя полза (особено когато открито говорим за отделна медицина за обикновените хора).

Новият Световен Ред отхвърля всякаква национална и териториална лоялност.⁵⁷⁴ Неговите създатели принудиха британския народ да даде огромни жертви (б. пр. в двете световни войни, и не само британците), а след като Британската империя изпълни целта си, те се отказаха от нея, точно както човек изхвърля старите си скъсани обувки. Британските граждани, особено по-добре образованите, се заблуждават ако мислят, че международните банкери са приятелска и доброжелателна сила.

След Суецката криза, организацията действа от САЩ, и те отправят същите изключителни искания към американския народ, каквито отправяха по-рано към британците. В резултат на това стандартът на живот на средното американско семейство спада непрекъснато от 1960 г. насам. Причината за този спад се дължи на американската външна политика.

Стратегическите интереси на САЩ, както са определени от американските политики в Държавния департамент, Пентагона и финансовото министерство, обслужват интересите на Американската империя и нямат нищо общо с интересите на американския народ.

Британският народ премина през подобен опит и по ирония на съдбата беше еманципиран⁵⁷⁵, когато елита изостави Британия.

Външните хора не знаят великия замисъл за Новия Световен Ред. Трябва да признаем невежеството си. Като цяло, малко хора, включително теоретиците на конспирацията, знаят тайните решения на Съвета за външни отношения, Трилатералната група, групата Билдерберг⁵⁷⁶, Федералния резерв, Чатъм Хаус (Британският кралски институт за международни отношения, Чатъм хаус е сградата в Лондон където се намира) и множество други органи на Новия Световен Ред.

⁵⁷³ Например Джордж Сорос вече е на 95 години (род. през 1930 г.), няма да се учудим ако този враг на човечеството, надхвърли столетието!

⁵⁷⁴ Основната цел е да се сруне държавността, да се унищожи националната и териториална идентичност, чрез формиране на подобни бюрократични наддържавни обединения като Европейския съюз, в който, като в голям котел всички европейски народи, трябва да загубят своите идентичности и да се превърнат в „щастливо“ стадо от затъпени консуматори, живеещи според рекламите и посланията от тв-екраните, а с очевидното изчезване на телевизията – чрез постоянната манипулация на „социалните мрежи“ в интернет. Тук като особен опасно оръжие за рушене на националните идентичности, се използва „мултикултурността“ или заселването в Европа на големи маси емигранти от Африка и Азия, нискокултурни, примитивни, основно мюсюлмани. Това води до формирането на големи и агресивни общности от хора които не приемат нищо от европейската култура, и рушат националната идентичност на западноевропейските народи отвътре. Засега източноевропейците сме привилегирани защото афроазиатските паразити се установяват в западноевропейските държави заради тяхната, докараната до идиотия социална политика, която изхранва паразитите, които ще ги унищожат, защото политкоректността и демокрацията парализират „имунните системи на западноевропейските държави“. Очевидно е че НСР иска да създаде от европейските народи, смесени и аморфни нови общности. (б. пр.).

⁵⁷⁵ Авторът грешил, британците не са еманципирани (свободни) а превърнати в най-верните васали на САЩ и бавно се унищожават по същия начин, както и останалите европейски народи. (б. пр.).

⁵⁷⁶ По името на хотел в Холандия, където се поревжда първата среща в 1954 г.

Новият Световен Ред обаче ще продължи да дирижира политически, военни и икономически кризи, за да разшири властта си и да убеди хората, че се нуждаят от спасител.

Въпреки че неговите създатели са натрупали невероятна сила, ние не сме безсилни. Например, американските граждани могат да се съсредоточат върху премахването на системата на Федералния резерв на САЩ. Федералният резерв действа като американска централна банка, но е уникална институция. Същите банкери, които започнаха Първата световна война, създадоха Федералния резерв и той има най-странните правила за управление от всички предполагаеми обществени институции. Федералният резерв се състои от федерален съвет на управителите, назначени от федералното правителство. Но няма задължение да отчита баланса си пред Конгреса, което оспорва федералния характер на институцията и поражда съмнения относно нейната конституционност.

Федералният резерв се състои от 12 регионални федерални резервни банки, които са частни институции. Резервните банки осигуряват членовете на Федералния Консултативен съвет. Още по-странно е, че самоличността на частните собственици на американската централна банка не се оповестява ежегодно и дори своевременно. Така имаме федерално назначен Управителен съвет, който се съветва от частни банкери, като управителите отговарят за публичната политика, а Консултативният съвет – за неразкритите интереси на частните банки. Това споразумение не може да бъде в полза за обикновения американски гражданин. Федералният резерв контролира световната резервна валута, той е най-мощната финансова институция в света, а анонимните частни интереси, които го контролират, имат огромно влияние върху благосъстоянието на всички.

През последните 20 години Федералният резерв създаде балони в западните икономики. Понастоящем световната икономика се отдръпва от този огромен балон на дълга и ливъриджа⁵⁷⁷, но далеч не е сигурно, че икономиката ще издържи на шока от намаляване на задлъжнялостта. Има опасения, че елитът на Новия световен ред ще предизвика нова икономическа криза, за да може да предостави на човечеството решение – на подходяща цена. Можем само да се надяваме и да се молим, че американските читатели ще укротят тази необикновена институция, преди да е нанесла повече вреди.

За обикновения американец CFR (Съвета за външни отношения) и Федералният резерв са подигравка с американската система за национална сигурност – врагът не е в Афганистан или Иран, врагът е вътре.

Започна безпрецедентна заплаха за личния ни живот. Почти неусетно, смарт-телефони и умни чипове навлизат в живота на всеки. Телефоните имат отлични възможности на камерата и не след дълго, сканирането на ириса на окото, ще се превърне в задължителен метод за идентификация.⁵⁷⁸

Ние също вървим към общество, в което парите в брой, ще изчезнат (б. пр. заменени с електронни пари). Когато парите изчезнат, „Големият брат“ ще има възможност да следи всяко движение на обикновения гражданин. Имаме проследяващи устройства в колите и телефоните си. След като парите бъдат изтеглени от обръщение, „Биг братър“ ще издаде лично устройство за комуникация на всеки гражданин, устройство, което ще идентифицира собственика със сканиране на ириса, ще получи достъп до банко-

⁵⁷⁷ Използването на заеми за увеличаване на потенциалната възвръщаемост на инвестициите.

⁵⁷⁸ Кризата с ковид-пандемията, предизвикана от елита на НСР, доказва, че за тях не е никаква трудност, да поставят под контрол, големи части от населението на земята и да контролират пряко личния живот на всеки човек! Ковид-пандемията и последвалия експеримент с почти насилственото ваксиниране с опасни ваксини, вкл. предизвикващи злокачествени заболявания, показва, че за НСР не е трудност да регулират броя на земното население и без големи световни войни. (б. пр.).

вите му сметки, всички негови разплащания, и ще идентифицира по всяко време местоположението на собственика.

В едно общество без пари в брой, индивидът ще се нуждае от това устройство, за да живее изобщо. Ако не се съпротивяваме силно, безкасовото общество ще настъпи много скоро.⁵⁷⁹ Джордж Оруел греши за „Големия брат“ в една малка подробност: големият брат ще има много по-голям контрол над живота ни, отколкото дори Оруел би могъл да си представи.⁵⁸⁰

При положение че западните общества позволиха на Групата на Милнър, наричана още англо-американски таен елит или представителите на Новия световен ред, да прави каквото си иска през последните 90 години, кой или какво ще ограничи нарастващата власт на организацията над живота на хората? През следващите 10 години хората ще загубят гражданските си свободи и личната си свобода. Борбата с наркотиците и тероризма (б.пр. които са творение на същия този елит) вече са стопили голяма част от свободата ни, останалата част ще изчезне скоро. Най-страшното от всичко е, че хората доброволно се отказват от свободата си в една фаустовска сделка за краткосрочна печалба срещу дългосрочно страдание.

Като приключвам, се надявам, че моето изследване ще вдъхнови и други хора да изследват и проучват конспирациите, а много други да проявят политическа бдителност. В края на краищата, Новият световен ред е ужасно мощен, но в миналото са допуснали ужасни грешки и ще допускат още, така че макар заплахата от поробване да виси над нас, не всичко е загубено. Може би хората ще окажат съпротива.⁵⁸¹ Сбогом, скъпи читатели.

Използвана литература

Albertini, Luigi, *The Origins Of The War Of 1914*, I, II, III, London, Oxford University Press, 1965

Ashe, Bernard, *The Lost Dictator: A Biography Of Field-Marshal Sir Henry Wilson Bart GCB DSO MP*. London, Cassell & Company Ltd, 1968.

Bailey, Thomas A. And Ryan, Paul B., *The Lusitania Disaster: An Episode In Modern Warfare And Diplomacy*. New York, The Free Press, 1975.

Bailey, Thomas A. *Woodrow Wilson And The Lost Peace*. Chicago, Encounter paperbacks, 1944.

Bailey, Thomas A., *Woodrow Wilson And The Great Betrayal*. New York, Macmillan, 1945

Barraclough, Geoffrey, *From Agadir To Armageddon: Anatomy Of A Crisis*. London, Weidenfeld and Nicolson, 1982

Blunt, William Scaun. *My diaries: Being A Personal Narrative Of Events, 1888-1914*. New York, Knopf. 3rd and popular edition, 2 volumes, 1923.

Boyce, George (ed) *The Crisis Of British Unionism: Lord Selborne's Domestic Political Papers, 1885-1922*, London, The Historian's Press, 1987

Boyce, George, D., (ed) *The Crisis Of British Power: The Imperial And Naval Papers Of The Second Earl Of Selborne, 1895-1910*. London, The Historian's Press, 1990

Bridge, F. R. *Great Britain And Austria-Hungary 1906-1914: A Diplomatic History*. London, Weidenfeld and Nicolson. 1972

⁵⁷⁹ ЕС е типичен пример, първо се унищожават националните валути, заменени с еврото, а след това много по-лесно еврото ще се изтегли от обращение и ще бъде заменено с електронните пари. (б. пр.).

⁵⁸⁰ Все пак Дж. Оруел живее по времето на лорд Милнър. (б. пр.).

⁵⁸¹ Твърде наивно, реалността показва точно обратното! (б. пр.).

- Busch, Briton Cooper, *Hardinge Of Penshurst: A Study In Old diplomacy*, Hamden, Archon Books, 1980.
- Callwell C. E. *Field-Marshal Sir Henry Wilson: BART., G.C.B., D.S.O.: His Life And Diaries*. London, Cassell and Company, Ltd., 1927
- Cassels, Lavender, *The Archduke And The Assassin: Sarajevo, June 28th 1914*. London, Freidrich Muller, 1984
- Charmley, John. *Splendid Isolation: Britain And The Balance Of Power 1874 – 1914*. London, Hodder & Stouton, 1999.
- Churchill, Winston, S. *The World Crisis 1911-1918*. London, Odhams Press Limited, 1938, v. I
- Cochran, M. H. *Germany Not guilty In 1914: Examining A Much Prized Book*. Colorado Springs, Ralph Myles, 1972
- Coetzer, Owen, *Fire In The Sky,: The Destruction Of The Orange Free State 1899-1902*. Weltevreden Park, South Africa, Covos-Day Books, 2000,
- Collier, Basil, *Brasshat: A Biography of Field-Marshal Sir Henry Wilson*. London, Secker & Warburg, 1961.
- Crampton, R. J. *The Hollow Détente: Anglo-German Relations In The Balkans, 1911-1914*, London, George Prior Publishers . 1979.
- Crowe, Sybil, and Corp Edward. *Our Ablest Public Servant: Sir Eyre Crowe GCB, GCMG, KCB, KCMG 1864-1925*. Braunton, Devon, Merlin Books Ltd. 1993.
- Dallas, Gregor, *At The Heart Of A Tiger: Clemenceau And His World, 1841 – 1929*. London, Macmillan. 1993
- David Dutton, *Britain And France At War, 1914-1918*. In Sharp, Alan, and Stone Glyn. *Anglo-French Relations in the Twentieth Century: Rivalry and Cooperation*. London, Routledge, 20005
- Davison, Apollon, *Cecil Rhodes And His Time*, Moscow, Progress Publishers, 1988.
- Dedijer, Vladimir, *The Road To Sarajevo*, New York, Simon and Schuster., 1966
- Durham, M. Edith. *The Serajevo Crime*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1925
- Esher, Oliver, Viscount. *Journals And Letters Of Reginald Viscount Esher*. London, Ivor Nicholson & Watson, 1938
- Ewart, John S. *The Roots And Causes Of the Wars*, New York, George H. Doran Company, 1925
- Farrer, J. A. *England Under Edward VII*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1922
- Farwell, Byron, *The Great Anglo-Boer War*, New York, Harper & Row, 1976.
- Fay, Sidney, Bradshaw, *The Origins Of The World War*. New York, The Macmillan Company, 1930
- Ferguson, Niall. *The Pity Of War*. London, Basic Books, 1999
- Flint, John, *Cecil Rhodes*, Toronto, Little, Brown and Company, 1974.
- Fraser, Peter, *Lord Esher: A Political Biography*. London, Hart-Davis, MacGibbon Ltd, 1973
- Fromkin, David, *Europe's Last Summer: Who Started the Great War in 1914?* London, Alfred A. Knopf, 2004
- Gilfond, Henry, *The Black Hand At Sarajevo*. Indianapolis, The Bobbs-Merrill company, Inc. 1975
- Gollin, A. M. *Proconsul In Politics A Study Of Lord Milner In Opposition And In Power*. London, Anthony Blond, 1964.
- Grattan, Clinton, Hartley. *Why We Fought*. New York, The Vanguard Press, 1929.
- Grigg, John, *Lloyd George: From Peace To War 1912-1916*, London, Methuen, 1985
- Haldane, Viscount. *Before The War*. London, Cassell and Company. 1920

- Hale, Oron James, *Germany And The Diplomatic Revolution: A Study In Diplomacy And The Press, 1904-1906*. Philadelphia, University of Pennsylvania Press, 1931
- Hamilton, Keith, *The Pursuit of 'Enlightened Patriotism'* in Wilson, Keith, (Ed.) *Forging The Collective Memory: Government And International Historians Through Two World Wars* Oxford, Berghan Books, 1996
- Hardinge, Lord, *Old Diplomacy*. London, John Murray, 1947
- Hayne, M. B. *The French Foreign Office And The Origins Of The First World War 1898-1914*, Oxford, Clarendon Press, 1993
- Headlam, Cecil, *The Milner Papers: South Africa 1897 – 1899*. London, Cassell & Company, 1931
- Henderson, Ernest F. *The Verdict Of History: The Case Of Sir Edward Grey*, Private Circulation, Monadnock, New Hampshire, 1924
- Herrmann, David, *The Arming Of Europe And The Making Of The First World War*. Princeton, Princeton University press, 1996
- Hinsley, F. H. *British Foreign Policy Under Sir Edward Grey*: Cambridge, Cambridge University Press, 1977
- Hinsley, F. H. *The Origins Of The First World War*. In Wilson, Keith, *Decisions For War 1914*: London, UCL Press Limited, 1995
- Jannen, William Jr., *The Lions Of July: Prelude To War, 1914*. Novato, California, 1996
- Jellicoe, Edwin, George, *Playing The Game: What Mr. Asquith In His Book "The Genesis Of The War," Does Not Tell Us*. London, John Long Ltd. 1924.
- Jenkins, Roy, Asquith, London, Collins, 1986.
- Jessup, Philip, C. *Elihu Root*. New York, Dodd, Mead & Co. 1938.
- Jovanovich, Ljuba, M., *The Murder of Sarajevo*, Belgrade, KRV Slovenstva (the Blood of Slavdom), 1924. A translation from the British Institute of International Affairs, Chatham House, 10 St. James's Square, E, W, 1.
- Joyce, Charles Patrick, *Sarajevo Shots*. New York, Revisionist Press, 1979
- Judd, Denis, *Balfour And The British Empire: A Study In Imperial Evolution, 1874-1932*. London, Macmillan, 1968
- Keiger, John, F., V., *France And The Origins Of The First World War*. London, Macmillan Press. 1983.
- Keiger, John, F., V., *Raymond Poincaré*. Cambridge, Cambridge University Press. 1997
- Kendle, John, E., *The Round Table Movement And Imperial Union*. Toronto, University of Toronto Press, 1975
- Kennan, George F. . *The Fateful Alliance: France, Russia, And The Coming Of The First World War*. New York, Pantheon, 1984
- Koch, H. W.. *The Origins Of The First World War: Great Power Rivalry And German War Aims*. London, Macmillan, 1972
- Koss, Stephen, Asquith. London, Allen Lane, 1976.
- Koss, Stephen, *The Anatomy Of An Antiwar Movement: The Pro-Boers*. Chicago, University of Chicago Press, 1973.
- Koss, Stephen. *Lord Haldane: Scapegoat For Liberalism*. New York, Columbia University Press, 1969.
- Lafore, Laurence, *The Long fuse: An Interpretation Of The Origins Of World War I*, Philadelphia, J.B. Lippincott Company, 1965
- Lee, Dwight E. *The Outbreak Of The First World War: Causes And Responsibilities* Lexington Massachusetts, D. C. Heath and company. 1975
- Lees-Milner, *The Enigmatic Edwardian: The Life Of Reginald, 2nd Viscount Esher*. London, Sidwick & Jackson, 1986

- Lichnowsky, *Heading For The Abyss*, London, Constable & Co, Ltd. 1928
- Lieven, D., C., B., *Russia And The Origins Of The First World War*. The Making Of the Twentieth Century Series. 1983.
- Longford, Elizabeth, *Jameson's Raid: The Prelude To The Boer War*. London, Panther Books, 1984.
- Loreburn, The Earl, *How The War Came*. London, Methuen & Co. Ltd. 1919
- Lutz, Hermann. *Lord Grey And The World War*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1928
- Marais, J. S. *The Fall Of Kruger's Republic*, Oxford, Clarendon Press, 1961.
- Marder, Arthur, J., *From The Dreadnought To Scapa Flow*. London, Oxford University Press, 1961. Vol I
- Marlowe, John, Cecil Rhodes: *The Anatomy Of Empire*, London, Paul Elek, 1972
- Marlowe, John, *Milner: Apostle Of Empire*. London, Hamish Hamilton, 1976
- Matthew, H. C. G. *The Liberal Imperialists: The Ideas And Politics Of A Post Gladstonian Élite*. London, Oxford University Press. 1973
- Maurice, Frederick, Sir. Haldane 1856-1915: *The Life Of Viscount Haldane Of Cloan K.T., O.M.* London, Faber and Faber Limited, 1937.
- McCullough, Edward E, *How The First World War Began: The Triple Entente And The Coming Of The Great War Of 1914-1918*. Montreal, Black Rose Books, 1999
- McDonnough, Frank. *The Conservative Party And The Anglo-French Entente*. In Sharp, Alan, and Stone Glyn. *Anglo-French Relations In The Twentieth Century: Rivalry And Cooperation*. London, Routledge, 2000.
- Montgelas, Count Max, *British Foreign Policy Under Sir Edward Grey*. New York, Alfred Knopf, 1928
- Montgelas, Max. *The Case For The Central Powers: An Impeachment Of The Versailles Verdict*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1925
- Morel, Edmund D., *Truth And The War*: New York, Garland Publishing Inc. 1972
- Morris, A. J. Anthony, *Radicalism Against War, 1906-1914: The Advocacy Of Peace And Retrenchment*, London, Longman Group limited, 1972
- Morris, A.J.A *The Scaremongers: The Advocacy Of War And Rearmament 1896-1914*. London, Routledge & Keegan Paul. 1984
- Neilson, Francis. *How Diplomats Make War*. San Francisco, Cobden Press. 1915.
- Neilson, Keith, *Britain And The Last Tsar: British Policy And Russia*, Oxford, Clarendon Press, 1995
- Nicolson, Harold, *Portrait Of A Diplomatist: Being The Life Of Sir Arthur Nicolson First Lord Carnock, And A Study Of The Origins Of The First World War*. Boston, Houghton Mifflin & Company. 1930
- Otte, Thomas, *British Foreign Policy And the French Entente* in Sharp, Alan, and Stone Glyn. *Anglo-French Relations In The Twentieth Century: Rivalry And Cooperation*. London, Routledge, 2000.
- Pakenham, Thomas, *The Boer War*. London, Weidenfeld and Nicolson, 1979.
- Peterson, H. C. *Propaganda For War: The Campaign Against American Neutrality, 1914-1917*. Port Washington, Kennikat Press, Inc. 1939.
- Ponsonby, Arthur, *Falsehood In War-time*, London, George Allen & Unwin Ltd., 1928
- Porter, A. N. *The Origins Of The South African War: Joseph Chamberlain And The Diplomacy Of Imperialism*. Manchester, Manchester University Press, 1980
- Porter, Andrew, *British Imperial Policy And South Africa 1895-1899*. in Warwick, Peter, *The South African War: The Anglo-Boer War 1899-1902*. London, Longman, 1980
- Quigley, Carroll, *Tragedy And Hope: A History Of The World In Our Time*. New York, Macmillan, 1966

- Quigley, Carroll. *The Anglo-American Establishment*. San Pedro California, G.S.G & Associates, Inc. 1981
- Remak, Joachim, *Sarajevo: The Story Of A Political Murder*. New York, Criterion Books Inc. 1959
- Robbins, Keith, *Sir Edward Grey: A Biography Of Lord Grey Of Fallodon*. London, Cassell, 1971.
- Roberts Brian. *Cecil Rhodes: Flawed Colossus*. London, Hamish Hamilton, 1987
- Roberts, Brian, *Those Bloody Women: Three Heroines Of The Boer War*. London, John Murray, 1991.
- Rotberg, Robert, *The Founder: Cecil Rhodes And The Pursuit Of Power*, New York, Oxford University Press, 1988
- Schmitt, Bernadote, *The Coming of the War*, New York, H. Fertig, 1966
- Scott, Jonathon French, *Five Weeks; The Surge Of Public Opinion On The Eve Of The Great War*. New York, The John Day Company, 1927
- Searle, G. R. *The Quest For National Efficiency: A Study In British Politics And Political Thought, 1899-1914*. Oxford, Basil Blackwell, 1971.
- Seeton-Watson, R., W., *Sarajevo: A Study In The Origins Of The Great War*, London, Hutchinson & Co., 1925
- Seymour Charles, *American Diplomacy During The World War*. Hamden, Connecticut, 1964.
- Simpson, Colin, *Lusitania*. London, Longman Group. 1972.
- Sommer, Dudley, *Haldane Of Cloan: His Life And Times 1856-1928*. London, George Allen & Unwin Ltd. 1960
- Sontag, Raymond James. *European Diplomatic History: 1871-1932*. New York, Appleton-Century-Crofts, 1933
- Spinner, Thomas J., Jr. *George Joachim Goschen: The Transformation Of A Victorian Liberal*. London, Cambridge University Press, 1973
- Steiner, Zara, s. *The Foreign Office and Foreign Policy, 1898-1914*. Cambridge, Cambridge University Press, 1969
- Steiner, Zara, S., and Neilson, Keith, *Britain And The Origins Of The First World War*. London, Palgrave Macmillan, second edition, 2003
- Steiner, Zara, S., *Britain And The Origins Of The First World War*. London, Macmillan Press, 1977
- Tansil, Charles, Callan. *America Goes To War*. Boston, Little, Brown And Company. 1938.
- Tomes, Jason, *Balfour And Foreign Policy: The International Thought Of A Conservative Statesman*. Cambridge, Cambridge University Press, 1997
- Torrance, David, E., *The Strange Death Of The Liberal Empire: Lord Selborne In South Africa*. Montreal, McGill-queen's University Press, 1996
- Trevelyan, George Macaulay, *Grey Of Fallodon*. London, Longmans. 1937
- Turner, John Kenneth. *Shall It Be Again?* New York, B. W. Hubsch Inc. 1922
- Van der Poel, Jean, *The Jameson Raid*, London, Oxford University Press, 1951.
- Warwick, Peter, *Black People And The South African War 1899-1902*, Cambridge, Cambridge University Press, 1983.
- Webb, Beatrice, (edited by Barabar Drake and Margaret I. Cole), *Our Partneship by Beatrice Webb*, London, Longmans, Green and Co, 1948
- Whyte, Frederic. *The Life Of W. T. Stead*. London, Johnathan Cape Limited, 1925. Vol II.
- Williams, Joyce. *Colonel House And Sir Edward Grey: A Study In Anglo-American Diplomacy*. Lanham, University Press of America, 1984.

Williamson, Samuel R. Jr. *Austria-Hungary And The Origins Of The First World War.* London, Macmillan, 1991

Williamson, Samuel R. Jr. *The Politics Of Grand Strategy: Britain And France Prepare For War, 1904-1914.* Cambridge Massachusetts, Harvard University Press. 1969

Wilson, John, CB: *A Life Of Sir Henry Campbell Bannerman*, London, Constable, 1973

Wilson, Keith, (Ed.) *Forging The Collective Memory: Government And International Historians Through Two world Wars* Oxford, Berghan Books, 1996

Wilson, Keith. *The Policy Of The Entente: Essays On The Determinants Of British Foreign Policy 1904-1914.* Cambridge, Cambridge University Press, 1985

Wrench, John Evelyn, *Alfred Lord Milner: The Man Of No Illusions, 1854 - 1925*, London, Eyre & Spottiswoode Ltd, 1958

Wright, Gordon, *Raymond Poincaré And The French Presidency.* New York, Octagon Books, 1967

Послеслов. Каква е групата Билдерберг и с какво се занимава. Контролира ли света?

статия от 13 юни 2022

Дор. пр. Предвид епилогът на Дж. Кафърки в който загатва въпроса за съвр. наследници на групата на Милнър, предлагам тази информативна статия.
<https://paradigmshyft.com/2022/06/12/what-is-the-bilderberg-group-and-what-are-they-doing-are-they-the-illuminati-do-they-control-the-world/>

Групата Билдерберг, не само съществува, но и има голямо влияние върху световната търговия, промишленост и финанси. Тя влияе върху политиката по целия свят, взема решения дали дадена държава да се забърка във война или да живее в мир. Групата Билдерберг контролира по-голямата част от природните ресурсите на света, и валутите на повечето държави.

Създадена е през 1954 г. В нея членуват някои от най-влиятелните хора в света. Първата им среща се провежд в градчето Остербеек, Холандия, в едноименния хотел „Билдерберг“, откъдето идва и името на групата. Темата на срещата е бъдещето на света. Тогава членовете приемат да провеждат ежегодни срещи, които да се пазят в строга тайна. Един от инициаторите на за създаването на групата е полският политик в изгнание Джоузеф (Юзеф) Ретингер, загрижен за нарастването на антиамериканизма в Западна Европа. Той предлага провеждането на международна конференция, която да събере лидерите на европейски страни и САЩ, за да насърчи атлантизма – по-добро разбирателство между културите на САЩ и Западна Европа, и сътрудничеството по политически, икономически и отбранителни въпроси. На първата конференция присъстват 50 делегати от 11 западноевропейски страни, и 11 американци.

Кои са Билдербергците? Участниците в първата среща решават да се нарекат Билдербергската група, в която ще членуват най-влиятелните хора на планетата. Членството включва представители от различни държави по целия свят. Но по-голямата част от тях са от САЩ, Канада и Западна Европа.

Много от членовете са добре известни в целия свят. Имена като Дейвид Рокфелер, Нелсън Рокфелер, Робърт Макнамара, Кондолиза Райс, Хенри Кисинджър, Збигнев Бжежински, Маргарет Тачер, Бил Клинтън, Ричард Пърл, Пол Вулфовиц, Гордън Браун, Валери Жискар Д'Естен, Ангела Меркел, Тони Блеър, Алън Грийнспан, Бен Бернанке, Лари Съмърс, Тим Гайтнър, Лойд Бланкфейн, Джордж Сорос, Доналд Ръмсфелд

и Рупърт Мърдок, и др., членството включва и много лидери на държави, видни сенатори, конгресмени и членове на британския парламент.

Сред членовете са и висши военни от Пентагона и НАТО, членове на кралски фамилии от европейските страни (принц Филип, съпруга на Елизабет II, крал Хуан-Карлос от Испания, кралица Беатикс от Нидерландия) и влиятелни медийни магнати. Има и лица, които присъстват на срещите по покана, (вкл. и сред поканените на някои срещи са били българите Кристилина Георгиева, Николай Камов, руснаците Гари Каспаров, Анатолий Чубайс, Григорий Явлински). Някои от тях, се държат много дискретно, като например Барак Обама и много от най-високопоставените му администратори.

Друг списък с участници в срещата на Билдербергската група включва членове на Съвета за външни отношения (CFR / CBO), Международния валутен фонд, Световната банка, членове на Тристранната комисия, Европейския съюз и някои от най-известните банкери от Федералния резерв, Жан-Клод Трише от Европейската централна банка и Мервин Кинг от Банката на Англия.

Как е разкрита дейността на групата Билдерберг? В продължение на петдесет години нито една бележка от дневния ред на Билдербергците или обсъжданите теми не е достъпна за обществеността. Те не позволяват на печата да отразява информация за техните срещи, които се провеждат спред правилото на Чатъм Хаус, (Кралският институт за международни отношения⁵⁸² със седалище в Лондон). Това означава запазване анонимността на всички членове на срещите, при свободни дискусии при закрити врати.⁵⁸³

Хората, които присъстват на тези срещи по покана, се заклеват каквото видят и чуят, да пазят в пълна тайна.

Даниел Естулин (журналист) е посветил живота си на разкриването и разследването на тайните на Билдербергската група.

Естулин казва, че „Бавно и внимателно, слой след слой съм проникнал в тайната, обгръщаща Билдербергската група, но не можех да го направя без помощта на „съвестни информатори“ както отвътре, така и отвън, от членовете в групата.”

В замяна на информацията, Даниел Естулин запазва в тайна имената на всички свои информатори.⁵⁸⁴

Без да разкриват първоначалната си мисия, в момента Билдербергската група се е превърнала в тайно и задкулисно световно правителство.

Страхът на много хора от Билдербергската група е, че тя представлява заплаха за отнемането на нашите права да контролираме собственото си бъдеще. Очаква ни създаването на една много плашеща реалност, която ще има вредни последици изобщо за живота и благосъстоянието на световното население.

Програмата на Билдербергци! Основната цел на Билдербергците е, създаването на един свят без граници. Това означава премахване на суверенитета на отделните национални държави с помощта на едно много мощно централно световно правителство. То може да се нарече и **Нов световен ред**.

Това правителство ще бъде контролирано от мощни корпорации и защитено от военна сила. Като частен клуб за президенти, министър-председатели, международни банкери и военни лидери, където ще се събират и обсъждат важните въпроси. Понякога присъстват и членове на кралски фамилии.⁵⁸⁵ Субектите, които контролират войните и

⁵⁸² Създаден от Групата на Милнър.

⁵⁸³ Това е правилото и на групите „Кръглата маса“ създадени от учениците на Милнър между двете световни войни.

⁵⁸⁴ Всъщност Естулин продължава работата на Карол Куигли.

⁵⁸⁵ Това е по-скоро като прикритие, за някаква уж благородна работа.

фондовите пазари в Европа, и Америка, тук обсъждат въпроси, които никога не биха посмели да кажат на публично място.

Билдербергската група иска да създаде „целева аристокрация“ в Европа и Америка, която да прокара нейните политически, икономически и стратегическите решения за управлението на света.

Целевата аристокрация, се създава от Глобалният елит, за да запази контрола над световните валути и природните ресурси на цялата планета, основно енергоизточниците, добива на петрол и природен газ, защото без власт над енергоизточниците, валутата бързо губи стойността си. С нарастващата стойност на петрола, световният елит работи усилено, да укрепят контрола си над този жизненоважен ресурс.

Другата цел на елита е унищожаването на всякакъв национален суверенитет, чрез създаването на глобално управление, което ще лиши всички държави от тяхната самостоятелност и способността им, да се развиват сами.

Световният елит смята, че светът е пренаселен и намаляването на населението е част от програмата на Билдербергци. Тяхната цел, е да върнат числеността на населението до броя съществувал преди индустриалната революция. Една от схемите, които се обсъждат за намаляване на населението⁵⁸⁶, е унищожаването на световните икономики.

Как Билдербергската група контролира света? Създаването на НАТО е една от първите реализирани идеи на Билдербергската група. Друга тяхна реализирана идея, е създаването и поддържането на безкрайно състояние на локални войни, съчетано с изнудване на държавите, (т.нар. контролиран хаос) и ескалиране на ядрената заплаха и надпреварата във въоръжаването.

Следващата част от техната програма е установяването на пълен контрол върху световните ресурси, за да си осигурят огромно богатство и власт. Те са безкомпромисни и унищожават всякаква съпротива срещу механизмите им за контрол. Единият е чрез военното господство (мироопадащите операции на САЩ и НАТО, разпалване на локални войни и сваляне на неудобни режими). Другият по-сигурен и ефективен контрол над света се постига, чрез пълния контрол на световните валути. Контролът върху паричното обръщение на дадена държава гарантира, че тя е напълно подчинена на контролиращия елит. Това правило, семейство Ротшилд открива в началото на XIX век. Амшел Ротшилд, патриархът на империята на Ротшилд, е известен със знаменитата си мисъл: „Дайте ми контрол над парите на една държава и няма да се интересувам изобщо, кой създава законите ѝ.“

Билдербергската група е най-затвореният секретен клуб на планетата. Не е възможно за богат човек да си купи място в групата. Управителният комитет на групата взема всички решения кой да бъде поканен на срещите. Всеки, допуснат до срещите, приема идеята за световното правителство, което ще бъде контролирано от най-могъщия елит в света.

Кой присъства на срещите на Билдербергската група? Управителният комитет на Билдербергската група има много строги правила за поканените гости. Те трябва да присъстват на срещата сами, дори не им е позволено да водят съпругите/съпрузите си, приятелките си, и дори своите телохранители.

На всички лични асистенти и охранители, независимо дали са служители на ЦРУ или дори на Тайните служби, е отказано правото да присъстват в района на срещата. Те не могат да присъстват в сградата на срещата, и са настанение в отделни хотели, от този на участниците в срещата. Друго правило, абсолютно задължително за гостите на Билдербергските срещи, е забраната да се дават интервюта на журналисти, или да опо-

⁵⁸⁶ Ковид-пандемията, беше опит на Глобалния елит в това направление. Вместо големи войни като ПСВ и ВСВ, една вирусна пандемия върши същата работа.

вестяват публично разгледаните въпроси, приетите решения и дискусиите по време на срещите. Държавата домакин на срещата, е отговорна за сигурността и предпазването от потенциалните натрапници журналисти. Поне 1/3 от присъстващите на срещите са политически фигури.

Останалите участници са индустриалци, финансисти, банкери, представители на академичните среди, профсъюзите и комуникациите.

Дискусията на срещите е свободна, но това не означава, че всяка дискусия завършва с единодушни решения. Редовните членовете на групата са около 80 от най-видните фигури в света, които редовно посещават тези срещи ежегодно.

Други присъстват на срещите с покана поради познанията си или участието си в теми, свързани с дискусиите, включени в дневния ред на срещите.⁵⁸⁷ Само някои от поканените гости получават покани за бъдещи срещи, заради възможността да се окажат полезни.

Ярък пример за участник, присъствал за пръв път и поканен на други срещи, е Бил Клинтън. За пръв път, е на среща през 1991 г. като губернатор на Арканзас. На тази първа среща през 1991 г. Дейвид Рокфелер обяснява на Бил Клинтън, че „Северноамериканското споразумение за свободна търговия“ (НАФТА) е основен приоритет за Билдербергската група. На Бил Клинтън му е казано, че Билдербергската група ще изисква от него да го прокара като закон!

И още на следващата година Бил Клинтън, очевидно съвсем неслучайно, става президент на САЩ и покрива споразумението като закон, който подписва на 8 декември 1993 г., и от на 1 януари 1994 г. той влиза в сила. Така се появява „Северноамериканското споразумение за свободна търговия“.

Има много други подобни примери. Много от участниците в срещите на групата са избрани да бъдат поставени на влиятелни позиции в политиката, във военните структури и на други видни длъжности, за да прокарат специфични закони, желани от елита.⁵⁸⁸

Какви са целите на Групата Билдерберг? Основната цели е създаването на Единно световно правителство, контролирано от транснационалните корпорации. То ще осигури единен обединен глобален пазар, който ще разполага със свои военните сили, за да осигурява силовия контрол над света. Целият свят ще бъде под контрола на Новия световен ред, финансово регулиран от Единна световна централна банка, изпълваща нова единна глобална валута.

Дневният ред на Билдербергските срещи следва списък с поставени цели. Най-важната цел е създаването единна международна идентичност, която да признава единен набор от универсални ценности (евроатлантическите ценности).

Следващата цел е централен контрол над населението на земното кълбо чрез техниките за контрол на съзнанието. Кое то означава, форми на контрол, които успешно да манипулират общественото мнение.

В плановите за Новия световен ред, средната класа на населението няма място, тя трябва да бъде унищожена. Ще има само два класа хора – владетели, и слуги. Постепенно трябва да се премахне всякакви форми на демокрация⁵⁸⁹. Това означава пълно подчинение на обществото и премахване на всякакъв индивидуален просперитет или способността на индивида да се развива. Ще има само натрупване на по-голямо богатс-

⁵⁸⁷ *Както в групата на Милнър, виждаме вътрешно ядро от тези 80 човека и външен кръг от сътрудници.*

⁵⁸⁸ *Типичният почерк на действие на групата на Милнър.*

⁵⁸⁹ *Демокрацията винаги е била театрална и дирижирана. Именно нейните слабости пораждаат необходимостта от появата на обществото Роудс-Милнър. Но днес техните наследници вече са толкова силни, че от таен елит, ще се стремят да станат явен, контролиращ всичко в света.*

тво и власт, за господарите от управляващата класа. Контролът над всички форми на образование ще бъде изцяло в ръцете на елита. Чрез контрола върху абстрактната съзнателност, ще се обучават слугите, които трябва да бъдат образовани само само за функциите които трябва да осъществяват.⁵⁹⁰

Те искат да имат централизиран контрол върху цялостната политика на държавите, външна и вътрешна, като път към глобално обединение.

Организацията на обединените нации трябва да се превърне в основата на бъдещото световно правителство, което ще въведе единна данъчна политика за цялата планета. В списъка на глобалистичните структури за контрол, влизат Световната търговска организация, Северноамериканското споразумение за свободна търговия. Организацията на Северноатлантическия договор (НАТО) ще се превърне в Глобалната армия на Световното правителство. Ще се създаде и универсална правна система.

Светът ще представлява глобална социална държава в която покорните и лоялни слуги (роби) ще получават награди и поощрения, докато тези, които отказват да се съобразят с Новия световен ред, и се бунтуват, ще бъдат подлагани на лишения и като краен етап, унищожение!

Какво общо има Съветът по външни отношения с Билдербергската група? Съветът по външни отношения (CFR /CBO) е водещ партньор на Групата. Една от основните фигури, създали CBO през 1921 г., е Едуард Мандел Хаус. Г-н Хаус е основен съветник на президента Удроу Уилсън. Известно е, че „полковник“ Едуард Мандел Хаус (както са го наричали „полковник Хаус“) държи действителната власт в страната от 1913 до 1921 г.⁵⁹¹

По време на „управлението на Едуард Мандел Хаус“, през 1913 г. е приет и подписан Законът за Федералния резерв. Той дава правомощия на международните банкери да печатат пари. 16-та поправка на конституцията е одобрена през февруари и е основа за създаването на федерален данък върху доходите. Тази поправка е приета, за да осигури източник на приходи за правителството, който да служи за изплащане на дълга на страната. От самото си създаване основната цел на CBO е световното правителство, основано на централизирана глобална система на финансиране. В съвременния свят CBO има хиляди членове, много от тях са едни от най-важните и влиятелни хора в САЩ, представители на корпоративните медии, или заемат много други влиятелни позиции в политическия и частния сектор.

CBO е дискретен и изключително потаен по отношение на действителния си дневен ред. Организацията се смята за „скритото сърце на американския елит“. Съветът се среща тайно и разкрива на обществеността само това, което сметне за необходимо. Всички негови членове са американци.

Има ли нещо общо между Трилатералната комисия с Билдербергската група? Трилатералната комисия, е група подобна на CBO, и също провежда тайни срещи обсъждащи обединяването на световния елит в един орган, контролиращ земното кълбо.

⁵⁹⁰ Т.е. затъпени до крайност професионалисти, които извън своята област, са напълно невежи. Точно това го наблюдаваме как става в момента дори и у нас.

⁵⁹¹ Това е така, той е член на групата на Милнър, изпратен от Лондон, за да осъществи вкарването на САЩ в ПСВ. Уилсън е изцяло подставено лице, издигнат от Теодор Рузвелт и Дж. П. Морган, за да земи „непослушният“ републиканец Тафт, който е против създаването на Федералния резерв. CBO е дъщерна организация на Чатъм хаус (Кралския институт за международни отношения) и е създадена от учениците на Милнър, организаторите на движението „Кръглата маса“.

Трилатералната комисия е основана от Дейвид Рокфелер, който е член на Билдербергската група, и Съвета по външни отношения. Той заема почетен пост и в трите съвета, както и продължава да предоставя финансова подкрепа.⁵⁹²

Въз основа на дейността на минали и настоящи членове на Групата е лесно да се види силата ѝ зад „мозъчните тръстове“. Членовете на тайните групи натрупват голяма власт. Този списък включва почти всеки кандидат за президент, независимо от партийната му принадлежност, някои от най-влиятелните сенатори и конгресмени, най-влиятелните фигури в медиите, и най-видните фигури, заемащи висши постове във ФБР, ЦРУ, НСА (Агенцията за национална сигурност), т.е. във военните ведомства и сигурността.

Всички водещи правителствени агенции са инфилтрирани от тях. Това включва служители на Държавния департамент, министерството на търговията, правосъдието, финансите. Водещите фигури в тези ведомства са членове на тайните общества. Изобщо цялата държавна машина на САЩ се управлява от членове на тайните общества, чиято лоялност към държавата е съмнителна (определено е по-голяма към тайните общества, отколкото към държавата).

С какво се занимава Съветът по външни отношения? От самото си създаване СВО служи като агенция предоставяща кадри за федералното правителство на САЩ. Няма значение към коя партия принадлежи дадено лице, и щом е член на СВО, получава високопоставена позиция във правителството, медиите или големите корпорации. Няма значение коя политическа партия се намира в Белия дом, СВО никога не губи властта си, нито е променял дневния си ред от основаването си през 1921 г.

Съветът подкрепя глобалното обединение и създаването на световна свръхдържава, в която САЩ ще има водеща роля, и всички останали държави по света ще бъдат задължени да се откажат от своя суверенитет приемайки единната и централизирана власт.

Основателят на СВО Пол Уорбърг (германският евреин и banker Паул Варбург, приближен на Ротшилд), също е бил член на „мозъчния тръст“ на Франклин Рузвелт.

„Мозъчният тръст“ е група съветници на Рузвелт по време на първата му президентска кампания. През 1950 г. синът на Пол Уорбърг, Джон (финансов съветник на президента Рузвелт), казва пред Комисията по външни отношения на Сената: „Ще имаме световно правителство, независимо дали ви харесва или не – чрез завоевание или съгласие.“

По-късно, по време на среща на Билдербергите през 1992 г., Хенри Кисинджър казва на срещата: „Днес американците ще са възмутени, ако войските на ООН влязат в Лос Анджелис, за да възстановят реда; утре ще бъдат благодарни.“

Това може да се осъществи, ако на американците се внуши, че има заплаха от врагове. Дали заплахата е реална или измислена, няма значение, стига американският народ да вярва, че има заплаха за съществуването му.⁵⁹³

Кога започват плановете за единно световно правителство? Заплахите за нашата безопасност, независимо дали са реални или просто измислица, завършват с един и същ резултат. След като бъде възприета заплахата, населението на света ще моли световните лидери да го спасят от това внушеното зло. За да гарантират безопасността си,

⁵⁹² Дейвид Рокфелер умира през 2017 г. на непълни 102 години, което е показателно, например Хенри Кисинджър също доживя 100 години.

⁵⁹³ Абсолютно същият похват използва групата на Милнър, за да създаде страха от германската инвазия и германските шпиони които дебнат навсякъде, у британците в десетилетието преди ПСВ. Относно американците, подобна ситуация е тествана, с радиопредаването направено по фантастичния роман на Хърбърт Уелс „Война на светове“ за инвазията на марсианците на Земята, което предизвиква истинска масова психоза!

много хора с радост ще се откажат от правата си в името на сигурността. Населението ще приеме необходимостта от единно световно правителство, ако му бъде внушено, че такова правителство ще го защити.⁵⁹⁴

СВО пръв започва да планира Новия световен ред, още преди 1942 г. Създаването на ООН започва с картел от членове на СВО, наричан „Неформална група за дневен ред“. Тя създава рамката за бъдещата ООН. Групата представя предложението си на Франклин Рузвелт. Президентът прави съобщението за създаването на ООН, на следващия ден.

Когато е основан през 1945 г., СВО е съставен от над 40 делегати от САЩ. Той работи по изпълнение на решенията си, като създава по-малки групи, по около 25 души.⁵⁹⁵ Тези групи включват винаги от водещи личности, от шест обществени сектора - индустриалци, финансисти и банкери, идеолози, военни, профсъюзни лидери и др. специалисти. Сред последната категория има адвокати, лекари и членове на профсъюзи, събрани с цел да участват в подробни дискусии по широк кръг от теми, свързани с външните работи.

СВО не е финансиран от правителството, но работи толкова тясно с него, че е изключително трудно да се направи разлика между действията, извършвани от Съвета, и действията на правителството, извършвани чрез решенията на президента.

През 30-те и 40-те години на XX век САЩ са най-самостоятелната страна на планетата. По време на Голямата депресия този факт е признат. През 1937 г. автор на име Юджийн Стейли прави изявления относно природните ресурси: „САЩ са по-способни от всяка друга велика сила (освен Съветския съюз) да задоволят обичайните си нужди от ресурси в рамките на своите граници.“, т.е. са си самодостатъчни.

Управляващите използват СВО, за да осъществяват интересите на САЩ. Но те нямат нищо общо с проблемите на обикновените граждани на САЩ. Те обслужват единствено капиталистическата икономическа система, която е под техен контрол и дава предимство на онези, които притежават най-голяма власт в държавта. СВО издига идеята, че САЩ се нуждаят от повече жизнено пространство за нарастващото си население. Това ще се осъществи, като същевременно се увековечи капиталистическата система, за да не се променят основите на държавата, и да не се стигне до прерастване в социалистическо общество.

Един от членовете на Съвета по планиране, г-н Хенри Р. Лус, съвсем открито заявява в интервю за списание „Лайф“ през 1941 г., че: „Тираниите може да искат голямо жизнено пространство (има предвид Хитлер). Но Свободата изисква и ще изисква много по-голямо жизнено пространство от Тиранията.“

Как се финансира Групата Билдерберг? Най-значителните приходи идват от големите корпорации и ключови фондации. Само три от фондациите са Рокфелер, Карнеги и Форд, и всички се управляват от ключови корпоративни служители. Висш ръководител в *CBS news* (новинарският отдел на голямата американска телевизионна и радиокомпания *CBS*) дава обяснение каква ще бъде ролята на медиите в Новия световен ред: „Нашата работа е да даваме на хората не това, което искат, а това, което ние решим, че те искат да знаят.“⁵⁹⁶

⁵⁹⁴ Ковид-кризата е нагледен пример за това. Изкуствено предизвикана от световния елит, тя принуди народите на много държави, доброволно да се откажат от личната си свобода и да приемат без възражения задължителното ограничаване на контактите, движението и поставянето на крайно съмнителните ваксини, водещи до повече поражения, отколкото до някаква елементарна полза. „Пандемията представлява рядък, но тесен прозорец от възможности за размисъл, преосмисляне и рестартиране на нашия свят.“ Професор Клаус Шваб.

⁵⁹⁵ Повторение дейността на „Кръглите маси“ на Милнър.

⁵⁹⁶ Основен принцип на Милнър – контрол над вестниците и списанията във Великобритания, не на всички, а на основните, които определят общественото мнение.

CBS, наред с много други гигантски медийни конгломерати, контролират всичко, което виждаме, чуваме, и четем. Те използват инструменти като телевизионни предавания, радиото, вестниците, списанията, книгите, филмите и голяма част от интернета (чието значение става все по-голямо и водещо), за да поддържат своя контрол. Много висши ръководители и журналисти редовно присъстват на срещите на Билдербергци, но са задължени да не оповестяват нищо, което се случва на срещите.

Семейство Рокфелер държи огромна власт. Патриархът на семейството, Дейвид Рокфелер ръководи групата от средата на 90-те си години и почти до края на живота си. Семейство Рокфелер, продължава да държи основния контрол върху медиите като цяло и оказва огромно влияние над общественото мнение, и политиката.

Как Билдербергската група и СВО контролират света? След като контролът върху американската политика бъде завършен напълно, тези групи завземат господство над самата държава. След като тази цел бъде постигната, контролът над света ще бъде следващата стъпка в дневния ред.⁵⁹⁷ Тактиките на Билдербергската група и Рокфелер целят техните убеждения ще станат изкушаващи за населението, и ги прокарат като одобрена от обществото политика. След това ще използват господството си, за да принудят останалите световни лидери да им се подчинят като на „Господарите на Вселената“.

Свободната световна преса е техният механизъм за разпространение на тяхната „съгласувана пропаганда“. Контролът на СВО върху кабинета на президента спомога за приемането на „Закона за националната сигурност от 1947 г.“.

Този закон създава Службата на министъра на отбраната. От създаването си 14 министри на отбраната са били членове на СВО. От 1940 г. до днес само един държавен секретар (Джеймс Бърнс) не е член нито на СВО, нито на Тристранната комисия.

Глобалното господство! През последните 80 години почти всеки важен съветник по национална сигурност и външна политика на САЩ е член на СВО. Почти всеки ключов генерал и адмирал също е бил член на СВО.

Дори мнозинството от кандидатите за президент са били или са настоящи членове на СВО. Сред тях са Хърбърт Хувър, Адлай Стивънсън, Дуайт Айзенхауер, Джон Кенеди, Ричард Никсън, Джералд Форд, Джими Картер (който е бил и един от първите членове на Тристранната комисия), Джордж Х. У. Буш, Бил Клинтън, Джон Кери и сенатора Джон Маккейн.

Голям брой от директорите на ЦРУ са били или все още са настоящи членове на СВО. Този списък включва Ричард Хелмс, Джеймс Шлезингер, Уилям Кейси, Уилям Уебстър, Робърт Гейтс, Джеймс Улси, Джон Дойч, Джордж Тенет, Портър Гос, Майкъл Хейдън и Леон Панета.

По-голямата част от министрите на финансите са бивши или настоящи членове на СВО. Този списък включва Дъглас Дилън, Джордж Шулц, Уилям Саймън, Джеймс Бейкър, Никълъс Брейди, Лойд Бентсен, Робърт Рубин, Хенри Полсън, Тим Гайтнър, Джанет Йелън.

Когато президент назначава кандидат за Върховния съд, СВО разполага с „Специален секретен екип“ от съветници, които внимателно проверяват кандидатите за надеждност. Стандартна оперативна процедура е, че президентите на САЩ получават инструкции от глобалния елит кой трябва да бъде назначен както за най-висшия, така и за най-нисшия съд в страната.

⁵⁹⁷ Това е била и мечтата на Роудс и Милнър, първоначално пълен контрол над Британската колониална империя, а впоследствие, след унищожаването на конкурентите (Германия) или обвързването им със съюзни договори (Франция, Русия) и върху целия цивилизован свят. САЩ осъществяват това на практика.

Програмиране на общественото мнение! Социологът Хадли Кантрил заявява през 1967 г. в книгата си, озаглавена „Човешкото измерение – опит в политическите изследвания“, че правителствата могат чрез „психополитическите операции са пропагандни кампании, предназначени да създават постоянно напрежение и да манипулират различни групи хора, за да приемат необходимото мнение, което СВО се стреми да постигне в света.“

Друг автор от Канада, Кен Адачи, казва: „Това, което повечето американци смятат за „обществено мнение“, всъщност е внимателно изработена и сценаризирана пропаганда, предназначена да предизвика желана поведенческа реакция от обществеността.“

Алекс Кери, австралийски интелектуалец, разкрива трите най-важни постижения през XX век: „Развитието на демокрацията, растежът на корпоративната власт и растежът на корпоративната пропаганда като средство за защита на корпоративната власт от демокрацията.“

Многобройните мозъчни тръстове, фондации, медии и други мощни организации, които образуват мрежа за контрол, са съставени от членове на СВО. По-голямата част от пожизнените членове на Съвета са също членове на Тристранната комисия, и на Билдербергската група. Те извършват операциите си тайно и притежават огромна власт над САЩ и глобалните световни процеси. Дейвид Рокфелер, основател на Тристранната комисия, заявява в мемоарите си: „Някои дори вярват, че ние (семејство Рокфелер) сме част от тайна клика, работеща срещу най-важните интереси на САЩ, характеризирайки моето семејство и мен лично, като „интернационалисти“ и заговорници с други хора по света, за да изградим по-интегрирана глобална политическа и икономическа структура – един нов свят. Ако това е обвинението, аз се признавам за виновен и се гордея с това.“

Също казва „Намираме се на прага на глобална трансформация. Всичко, от което се нуждаем, е правилната голяма криза и народите ще приемат Новия световен ред.“

Трилатералната комисия! Членовете на Трилатералната комисия споделят същите убеждения, свързани с пълното и непобедимо господство над света, като обхванат не само САЩ но и другите важни региони на света. Трилатералната комисия е създадена през 1973 г. със седалище във Вашингтон, по инициатива на водещите членове на Билдербергската група и СВО – Дейвид Рокфелер, Хенри Кисинджър и Збигнев Бжежински.

Членовете ѝ са около 300 – 400 души, най-влиятелните фигури от САЩ, Европейския съюз и Източна Азия – Азиатско-тихоокеанския регион. Целите им са същите – постигането и установяването на „Нов международен икономически ред“ или както се нарича в момента, „Нов световен ред“, който ще бъде контролиран от глобалния елит, произлизащ от тези три части на земното кълбо. На по-нископоставените членове от други държави, ще бъде позволено да се присъединяват след одобрение от Комисията.

Организацията има три централи – във Вашингтон, Париж и Токио; тя не се спонсорира от никого и членството е отворено само за частни лица. Както пише в уебсайта ѝ: „Всяка регионална група има председател и заместник-председател, които заедно съставляват ръководството на Комисията. Изпълнителният комитет обединява още 36 лица от по-широкият състав.“ Към момента на създаването на Комисията, тези членове са разпределени да представляват САЩ, ЕС и Източна Азия, а напоследък тя се разширява, за да обхване целия свят.⁵⁹⁸

Комитетът се събира няколко пъти годишно за да провежда дискусии и сътрудничество по дневния ред. Изпълнителният комитет е органът, който приема нови членове. Средно организацията има около 350 членове, чието членство обхваща период от три

⁵⁹⁸ Названието „Трилатерална“ или на бълг. „Тристранна“ идва от трите части на света – САЩ, ЕС, Източна Азия.

години. Всички членове са опитни експерти с познания в бизнеса, финансите, политиката, военните структури или медиите. Този списък включва бивши президенти на САЩ, държавни секретари, финансисти на международни банки, ръководители на няколко фондации и мозъчни тръстове, ректори на университети и други видни фигури в академичната област. Има и бивши сенатори и конгресмени, както и много други.

Трилатералната комисия действа ли тайно? Въпреки че Трилатералната комисия оповестява годишните си доклади, вътрешните операции и настоящите планове се пазят в голяма тайна, и то с основание. Намеренията им, които са във вреда на обществеността, не могат да бъдат разкривани поради опасения от негативни реакции на населението на света.

Авторът Антъни Сътън пише в книгата си „Трилатералните преговори за Вашингтон“: „Тази група от частни лица е прецизно организирана по начин, който гарантира, че нейните възгледи имат значително влияние върху обществената политика.“

Друга авторка Холи Склар заявява в книгата си „Трилатералната комисия и елитното планиране за света“ как забележителни хора от Америка, Европа и Източна Азия позволяват: „Богатите... защитават интересите на западния капитализъм в един нестабилен свят, като обезсилват протекционизма, национализма или всякаква реакция, която ще противопостави елитите помежду им, в стремежа им към господство над света“.

Съоснователят на Трилатералната комисия Збигнев Бжежински казва в книгата си „Между две епохи – ролята на Америка в технотронната ера“: „Хората, правителствата и икономиките на всички нации трябва да обслужват нуждите на мултинационалните банки и корпорации. (Конституцията е) неадекватна... старата рамка на международната политика, с нейните сфера на влияние... фикцията за суверенитет... очевидно вече не е съвместима с реалността...“

Трилатерална комисия, Съвет по външни отношения, Билдербергската група, защо всички тайни общества? Настоящата Трилатерална комисия (ТЛК) обхваща целия свят, с членове от различни страни като Аржентина, Бразилия, Турция, Украйна, Израел, Йордания, Китай, дори и Русия. Авторът Антъни Сътън в книгата си „Трилатералната организация над Америка“ казва, че целта ѝ е да работи общо със СВО и Билдербергската група за: „Приемането на цели в обществената политика, които да се прилагат от правителствата по целия свят.“ И също: „Трилатералистите отхвърлиха Конституцията на САЩ и демократичния политически процес.“ Истината е, че ТЛК е създадена, за да се противопостави на „Кризата в демокрацията“ (доклад, написан за ТЛК от Мишел Крозие, Самюъл П. Хънтингтън и Джоджи Ватануки през 1975 г.), твърде много демократия е вредна, за да се опитаме да я държим покорна. Докладът „Кризата в демокрацията“ разглежда политическата ситуация в САЩ, Европа и Япония и заявява, че затрудненията в управлението в САЩ: „Произтичат от излишъка на демокрация“, което е довело до „възстановяването на престижа и авторитета на централизираните правителствени институции“.

Друг доклад на ТЛК е обезпокоен от: „Засиленото участие и контрол на населението върху установените социални, политически и икономически институции и особено реакцията срещу концентрацията на властта от Конгреса и от щатското и местното самоуправление.“

За да се справят с този проблем, медиите трябва да са подчинени на глобалния елит за да упражняват: „Ограничения върху публикациите във вестниците и контрол над телевизионните и радиопредаванията.“

В брой на „*Foreign Affairs*“ (Външни отоншеения) от юли 1974 г., издание на СВО, Ричард Гарднър казва, че лидерите на СВО трябва да направят „краен завои около националния суверенитет, ерозирайки го парче по парче“, докато цялата концепция бъде изкоренена от обществения диалог. За да успеят в това, Билдербергската група, СВО и

ТЛК трябва да намерят: „Начин да ни накарат да се откажем от свободите си в името на някаква обща заплаха или криза.“ За наше добро ли е?

Образователните институции, различните фондации и аналитичните мозъчни тръстове, които подкрепят тези общества, се облагодетелстват от тях, като получават средства за провеждане на изследвания, за практическото осъществяване на този контрол.

Причините се променят, но целта остава неизменна. Пропагандира се свободата на индивида, нашата свобода, свободата на малцинствата, обратните и т.н.! Но на практика, се ограничава всяка реална свобода, индивидът остава в плен на заблудата, че е свободен!

Билдербергската група, ТЛК и СВО желаят „всеобхватен монопол“, който да е „самовъздържащ се и вечен“. В книгата си „Изповеди на монополиста“ Фредерик К. Хау обяснява как това става на практика: „Правилата на големия бизнес: Вземете монопола; оставете обществото да работи за вас. Докато виждаме всички международни революционери и всички международни капиталисти като непримирими врагове един срещу друг, пропускаме един ключов момент... партньорството между международния монополен капитализъм и международния революционен социализъм е от тяхна взаимна полза.“

Гари Алън пише в книгата си „Досието Рокфелер“: „Към края на XIX век, на Уолстрийт разбират, че най-ефективният начин да се постигне монопол е да се обяви за „общественото благо“ и в „обществен интерес“.“

Семейство Рокфелер стигат до извода, че конкуренцията трябва да се отхвърли и „непрестанно да се стремим да я изкореним“. Дейвид Рокфелер, го преследва в световен мащаб, посвещавайки живота си на създаването на Новия световен ред.

През 70-те и 80-те години на XX век, членовете на ТЛК и СВО работят заедно по плана „Проект 1980“. Той стартира през 1973 г. и е най-големият опит на СВО да манипулира световните събития: „Целта е постигнато на пълно разпадане на икономиката“ или стратегията за „контролираният хаос“.

Контролираният хаос е специфичен план, целящ предизвикването на икономическа криза в глобален мащаб. Тя ще бъде осъществена за придобиване на по-голяма власт над световната търговия, и над цялото население на света. „Проектът 1980“ предвижда създаването на управляващ орган, който да контролира света. СВО заявява, че следващото развитие на неговия дневен ред ще бъде най-значимото начинание в историята на света. Защо искат да направят това?

През 50-те и 60-те години на XX век все повече страни се индустриализират и конкуренцията нараства много бързо. Индустриализацията се възприема от всички държави, като най-добрия шанс за просперитет, а глобалният елит смята, че това „трябва да бъде удушено в люлката“ или поне бързо да бъде неутрализирано. През 80-те години на XX век тази тенденция е в пълна сила. В резултат на тези политики най-големият дял от богатството на света се прехвърля от много бедните към много богатите. Средната класа намалява числено и в крайна сметка планът е тя да бъде напълно елиминирана.

Концепцията за Северноамерикански съюз се появява по време на администрацията на Рейгън в началото на 80-те години на XX век. Роналд Рейгън е съветван от трима души – Дейвид Рокфелер, Джордж Шулц и Пол Уолкър. Тримата казват на президента, че Канада и САЩ могат да бъдат обединени под едно правителство, използвайки един икономически модел в рамките на 15 години. Има само един проблем – че френскоговорящите в Квебек няма да се съгласят на сливането.

Имат ли решение? Разбира се, че имат! Решението е да се избере министър-председател на Канада, контролиран от Билдербергите. След това министър-

председателят ще администрира отделянето на Квебек от останалата част на страната. След като това стане напълно, Канада можеше да се слее със САЩ!

Те са много близо до постигането на тази цел. Но се провалят, защото референдумът за отделяне на Квебек през 1995 г. показва много тясна изборна победа от 50,56% за запазване целостта на страната срещу 49,44% за отделяне.

Това обаче не слага край на плановете за обединяване на страните. На 23 март 2005 г. в Уейко, Тексас, се провежда тристранна среща. На нея присъстват трима основни играчи – Джордж Буш, Винсенте Фокс от Мексико и Пол Мартин от Канада. На срещата е решено споразумението „Партньорството за сигурност и просперитет“ (SPP). То става известно с името Северноамерикански съюз (САС). Създадена е много секретна Независима работна група по споразумението за Северна Америка, от Канадския съвет на главните изпълнителни директори (СССЕ), Мексиканския СВО и СВО на САЩ. Групата планира следните цели:

- (1) Да се игнорират напълно националните конституции!
- (2) Прекратяване на публичното разкриване на всякаква информация за тези действия.
- (3) За осъществяването на икономическото, политическото, социалното и в областта на сигурностна, сливане на САЩ, Канада и Мексико, са създадени тайни групи, за да изградят схемата, по която, без да се допусне обществено обсъждане, да не се променят чрез гласуване, постигнатите споразумения. Всички споразумения ще са обвързващи и необратими!

Аспекти на този план са лесно различни. Съществува/има план за сваляне на правителствата на три държави от малка група корпоративен елит и унищожаване на суверенитета им. Ще бъдат въведени силно милитаризирани полицейски сили, за да се укрепи тази нова национална единица срещу съпротивата.

Ако този план бъде реализиран, той ще премахне всички национални граници на Северноамериканския континент. Целият континент ще бъде поставен под корпоративна власт. Това ще премахне всички пречки пред търговията или свободния поток на капитал за корпоративните конгломерати. И ще е от полза най-вече за корпорациите, които съществуват в момента в САЩ. Това ще позволи по-лесното преминаване на основните ресурси през целия континент, например питейната вода и петрола, които могат да се намерят в изобилие в Канада. Замислени са над 300 тайни инициативи за Партньорство за сигурност и просперитет (ПСП). Те интегрират управлението на храните, лекарствата, енергията, сигурността, производството, имиграцията, околната среда и здравето на обществото на целия континент. Това включва комбинирането на военните сили на трите нации, които ще бъдат използвани за установяване на военно положение. ПСП олицетворява възхода на програмата на Билдербергската група за Нов световен ред и на практика демонстрира как ще стане!

Предприети са и други стъпки за обединяване на света под егидата на Нов световен ред, още със замисъла за Европейския съюз. Реализацията идва на 1 ноември 1993 г., чрез ратифицирането на Договора от Маастрихт създаващ Европейският съюз.

Идеите за създаване на ЕС започват след края на Втората световна война! Договорът от Маастрихт е приет на 10 декември 1991 г. от лидерите на 12-те западноевропейски държави, които тогава формират общността. Той включва икономическите и паричните споразумения за Европейския съюз. Официално е подписан на 7 февруари 1992 г. от министрите на външните работи и е приложен, след като всяка държава го ратифицира през 1993 г.

Европейска общност за въглища и стомана. Обединението на Европейската общност е уредено чрез различни договори и споразумения за икономически политики. През декември 1951 г. е създадена Европейската общност за въглища и стомана (ЕОВС)

от шест държави. Договорът е подписан в Париж и включва Франция, Германия, Италия, Белгия, Нидерландия и Люксембург. Целта на договора е установяването на начин за движение на въглища и стомана и осигуряването на свободен достъп до източниците на производство. Той създава общ висш орган за наблюдение на пазара и поддържане на правилата за конкуренция и прозрачността на цените. Именно този договор е в основата на ЕС, какъвто го познаваме днес.

Римски договор. През март 1957 г. шест европейски държави подписват Римския договор, станал основа за създаването на Европейската икономическа общност (ЕИО). Впоследствие тази общност е преименувана на Европейски съюз. Наричан още Договор за Европейската общност (ДЕО) и всички последващи европейски договори се основават на Римския договор.

Римският договор остава основата на договорното право на Европейския съюз и до днес. Договорът създава икономически съюз, и началото на все по-тесен съюз, който да премахне всички бариери, разделящи Европа. Европейска общност за атомна енергия (ЕАЕ), известна още като Евратом.

Европейската комисия по атомна енергия (ЕАЕ) е създадена с втория Римски договор, едновременно с общия пазар. Общият пазар позволява свободното движение на стоки, капитали и хора, включително и свободното движение на работници. Подписан през 1957 г., ЕАЕ влиза в сила на 1 януари 1958 г.

Държавите-членки на Европейския съюз трябва да се откажат от суверенитета си! Това стана постепенно през предходните петдесет години. Държавите-членки се отказват от индивидуалната си юрисдикция, която някога са имали. Цялата власт се централизира постепенно чрез последователни стъпки. 70-80% от всички закони, приети в Европейския съюз, са просто одобрени регламенти, създадени от бюрократите в „работните групи“ в Брюксел или Люксембург. Самите държави-членки имат малка власт над собствените си нации.

Както Европейският съюз, така и предложеният Северноамерикански съюз споделят сходни характеристики: Обединение на икономическите и политическите действия. Много по-строги сили за сигурност. За Европа, премахване на войните в рамките на континента между държавите-членки на Европейския съюз. Формиране на общо съзнание, което да замени национализма. Премахване на границите и създаване на централизирано единно управление, виртуална супердържава!

Тайните споразумения скриват действителните намерения на въпросното европейско правителство. Въвеждането на обща европейска валута ще улесни пътя до единната световна валута. Някои от тези действия звучат като добре обмислен и полезен план за участващите нации, но лишава народите от придържането на своето наследство и идентичност.

Ако днес даден човек не е доволен в страната, в която живее, той е свободен да емигрира в страна, където ще живее по-удобно. След като Новият световен ред се осъществи, тази възможност няма да съществува.

Какво влияние има Билдербергската група? Бившия генерален секретар на НАТО и член на Билдербергската група Вили Клаас, казва, че след края на срещата се изготвя обобщаващ доклад и „след това участниците очевидно трябва да използват този доклад при определяне на своите политики в средата, в която те влияят“.

Истината е, че Билдербергската група постига глобални споразумения според своя дневния ред. Съответно всеки член на групата работи съобразно своите възможности за влияние, за да прокара съответното споразумение.

Билдербергската група постига общо споразумение по време на срещата, което обхваща широк спектър от области на политиката. Всичко от енергетиката, икономиката до състоянието на околната среда, се обсъжда и се постигат споразумения. Това е

ясно видимо, когато тези споразумения постигнати на срещата, се реализират, от съответните политици

Вече е очевидно, че групата Билдерберг влияе върху изборите на президенти, вицепрезиденти, министър-председатели, и лидери на ЕС. Билдербергци са основният инициатор за приемането на единна европейска валута, която стана реалност преди няколко години.

Мнозинството е единодушно, че Билдербергци и глобалният елит са знаели за предстоящия икономически срив от 2008 г. След срещата на групата през 2006 г. е разкрита информация, доказваща, че Билдербергската група не само е знаела за жилищния балон (в САЩ), но и е предизвикала последвалата криза. Един от разследващите журналисти, отразяващи действията на Билдербергската група в продължение на много години, заяви през 2006 г., че: „Билдербергци очакват лихвените проценти да се повишат и много американци да загубят домовете си през следващите месеци.“ На Билдербергската среща в Отава, Канада, през юни 2006 г. бъдещият министър на финансите на САЩ Тим Гайтнър, който по време на срещата е президент на клона на Федералния резерв в Ню Йорк, да предвижда покачване на лихвените проценти и основни загуби за онези семейства, които са получили заеми с променлив лихвен процент. Той е казал, че много от тези семейства ще загубят домовете си поради покачването на лихвения процент. Семействата, които ще запазят домовете си, ще видят как ипотечните им кредити се увеличават със стотици долари на месец.

Тимъти Гайтнър казва, че повечето от участниците са слушали спокойно, докато други са изглеждали загрижени, но все пак е чул един да казва: „глупавите американци заслужават съдбата си“.

Икономическият спад води до преразглеждането на Международния финансов ред. След срещата на Билдербергската група в Гърция през 2009 г., изтичат сведения за намеренията на глобалния елит, да представят измамно описание за глобално икономическо възстановяване. Целта е да подведат инвеститорите да реинвестират богатството си обратно на фондовите пазари, и да го загубят. Всичко това е направено, въпреки че елитът знае със сигурност, че на хоризонта се задава втори икономически колапс.

Групи като Билдербергските клубове неизбежно ще се превърнат в Глобални Господари на този Нов Световен Ред. Човечеството ще попадне под контрола на този Орден и ще се превърне в стока за новите си господари.

След като бъде осъществено, корпоративното управление ще премахне националния суверенитет и ще постави всички глобални корпорации под централен корпоративен ред и контрол, като ще отнеме националния и местния надзор. Това ще даде на финансовите мегакорпорации възможността да игнорират всички закони и правила, приети от всички правителства по света.

Точно когато навлезем в новото хилядолетие, нова форма на управление ще се материализира под фасадата на политиките за свободна търговия и либерална икономика.

Китайският икономически модел, се харсва и поддържа от Билдербергската група. Този икономически модел ще се внедри за ЕС и САЩ. Той се прилага чрез постепенни стъпки в управлението. както в Китай, ще бъде наложен тотален контрол върху хората. Всички неконформистки лица ще бъдат настанявани в трудови лагери.

В момента форма на такива трудови лагери, вече е внедрена в частната затворническа система на САЩ.

На всеки гражданин на света ще бъде издадена универсална биометрична идентификационна карта. Това вече се обсъжда в някои държави. Биометричната технология вече съществува и ще се използва за декодиране и моделиране на физическа харак-

теристика на човек. Скенерите за ретина и скенерите за пръстови отпечатыци са няколко примера за тази технология.

Тази статия едва докосва повърхността на зараждащия се Нов световен ред. Групата Билдерберг съществува, това е факт. Това, което се случва по време на техните срещи, е известно само присъстващите. Няма как да се скрие фактът, че много представители на световния елит жадуват за властта, която предоставя централизираното управление. „Големият Брат“ на Оруел от „1984“ вече се превръща в реалност!